

**OŚRODKI
INNOWACJI
I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
W POLSCE**

Raport 2010

AUTORZY:

Ewa DĄBROWSKA

Elwira KOPROWSKA-SKALSKA

dr Krzysztof B. MATUSIAK (redakcja)

dr Małgorzata MATUSIAK

Marzena MAŻEWSKA

dr Aleksandra NOWAKOWSKA

dr Zbigniew PRZYGODZKI

dr Andrzej SIEMASZKO

Małgorzata SNARSKA-ŚWIDERSKA

Mariola WŁODARCZYK

WSPÓŁPRACA:

Elżbieta LECH-SOBAŃSKA

Jacek PALEC

Cezary PASTERNAK

Łukasz SKALSKI

Piotr ŚWIERCZYŃSKI

OŚRODKI INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

Raport 2010

**Parki Technologiczne
Inkubatory Technologiczne
Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
Inkubatory Przedsiębiorczości
Centra Transferu Technologii
Fundusze Kapitału Założkowego
Sieci Aniołów Biznesu
Lokalne i Regionalne Fundusze Pożyczkowe
Fundusze Poręczeń Kredytowych
Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze**

*** * * * ***

**Klastry
Polskie Platformy Technologiczne**

**pod redakcją
Krzysztofa B. MATUSIAKA**

Prezentacje poszczególnych instytucji na załączonym CD

WARSZAWA 2010

RECENZENT:
prof. dr hab. Stanisław M. Szukalski

Redakcja wydawnicza i skład komputerowy:
Łukasz Skalski

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu systemowego „Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji” (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, działanie 2.1.3).

Publikacja bezpłatna

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010

**Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej na Portalu Innowacji
<http://www.pi.gov.pl/>**

**Publikacja przygotowana przez ekspertów SOOIPP.
Poglądy i tezy przedstawione w publikacji nie muszą odzwierciedlać stanowiska
Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, a jedynie stanowiska Autorów.**

ISBN 978-83-7633-089-1

Nakład 500 egzemplarzy

Druk i oprawa:
Janowscy Sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 12
05-825 Grodzisk Mazowiecki

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Uwarunkowania rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce	9
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Parki Technologiczne	33
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Inkubatory Technologiczne	49
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości	59
<i>Małgorzata Matusiak</i> Inkubatory Przedsiębiorczości	73
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Centra Transferu Technologii	87
<i>Mariola Włodarczyk</i> Fundusze Kapitału Załączkowego	105
<i>Ewa Dąbrowska</i> Sieci Aniołów Biznesu	113
<i>Marzena Mażewska</i> Lokalne i Regionalne Fundusze Pożyczkowe	119
<i>Marzena Mażewska</i> Fundusze Poręczeń Kredytowych	133
<i>Elwira Koprowska-Skalska</i> Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze	143
<i>Aleksandra Nowakowska, Zbigniew Przygodzki</i> Klasy	167
<i>Andrzej Siemaszko, Małgorzata Snarska-Świdorska</i> Polskie Platformy Technologiczne	177
Zalecane pozycje bibliograficzne o ośrodkach innowacji i przedsiębiorczości	187
Użyteczne adresy internetowe	189
Streszczenia	191

CONTENTS

Preface	7
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Determinants of Support Infrastructure Development in Poland	9
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Technology Parks	33
<i>Małgorzata Matusiak</i> Technology Incubators	49
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Preincubators	59
<i>Małgorzata Matusiak</i> Business Incubators	73
<i>Krzysztof B. Matusiak</i> Technology Transfer Centres	87
<i>Mariola Włodarczyk</i> Seed Capital Funds	105
<i>Ewa Dąbrowska</i> Business Angels Networks	113
<i>Marzena Mażewska</i> Local and Regional Loan Funds	119
<i>Marzena Mażewska</i> Local Guarantee Funds	133
<i>Elwira Koprowska-Skalska</i> Business Support Centres	143
<i>Aleksandra Nowakowska, Zbigniew Przygodzki</i> Clusters	167
<i>Andrzej Siemaszko, Małgorzata Snarska-Świdarska</i> Polish Technology Platforms	177
PBICA bookstore	187
Useful addresses and links	189
Summaries	191

WSTĘP

Gospodarka oparta na wiedzy wymaga specyficznego napędu, którym jest dynamiczne i synergiczne połączenie: kreatywności – innowacji – przedsiębiorczości. Zdolność przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie, modele marketingowe i rozwiązania organizacyjne decyduje współcześnie coraz silniej o pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw, regionów i całych gospodarek. Rozwój technologii informatycznych wyzwolił rewolucję w zakresie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania wiedzy, zarządzania biznesem oraz pracy i życia (internet, telepraca, e-learning itp.), tworząc podstawę dla dynamiki innowacyjnej w wymiarze globalnym. Współczesna innowacja staje się w coraz większym zakresie zjawiskiem społecznie złożonym, skomplikowanym i trudnym. Z pojęć przez lata kojarzonych ze sferą zmian technicznych obserwujemy dynamiczne poszerzanie zakresu innowacji i innowacyjności na obszary usług, organizacji, marketingu, a nawet polityki i kwestii społecznych. Jednocześnie w postrzeganiu innowacji odchodzimy od pojedynczego zdarzenia, na rzecz kompleksu zjawisk i zdarzeń tworzących nowe produkty, wzorce, technologie i usługi.

Współczesne procesy rozwojowe w coraz większym zakresie przebiegają w specyficznym układzie powiązań, obejmującym sieci przedsiębiorstw, instytucje naukowo-badawcze i pozarządowe oraz administrację publiczną i inicjatywy obywatelskie. Rośnie rola relacji sieciowych i inicjatyw obywatelskich ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji. W tych warunkach dynamika zmian gospodarczych, technologicznych i społecznych wymusza myślenie w kategoriach schumpeterowskiej twórczej destrukcji. Jednocześnie wysiłki władz publicznych i instrumenty polityki gospodarczej skierowane są na rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości oraz intensyfikację procesów transferu i komercjalizacji wiedzy. Obserwacje omawianych mechanizmów i analiza doświadczeń „liderów gospodarki wiedzy” wskazują na rosnącą rolę infrastruktury wsparcia, która obejmuje różne rodzaje ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (tzw. instytucje nowoczesnej gospodarki): parki i inkubatory technologiczne, preinkubatory, centra transferu technologii, fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, załączkowe itp. Kluczowe funkcje tego typu ośrodków dotyczą działań w zakresie aktywizacji tkwiącej w ludziach kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności, tym samym aktywizacji wewnętrznych (endogenicznych) zasobów, prowadzącej do efektywniejszego wykorzystania lokalnych czynników wzrostu.

Podstawowe przesłanki dla instytucjonalizacji wsparcia przedsiębiorczości, innowacji i rozwoju lokalnego zostały w Polsce stworzone wraz z reformami systemowymi po 1989 r. Od początku transformacji systemowej liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rośnie, osiągając w połowie 2010 r. liczbę 735. Analizowane inicjatywy są ważnym przejawem nowego podejścia do tworzenia warunków dla szerokiej aktywizacji ekonomiczno-społecznej i budowy podstaw społeczeństwa obywatelskiego. 20 lat rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce to dobry moment na próbę dokonania bilansu sukcesów i niepowodzeń oraz rozpoczęcia dyskusji o kierunkach doskonalenia systemu. Procesy globalizacyjne i członkostwo Polski w Unii Europejskiej generują nowe możliwości rozwoju instytucji, ale jednocześnie stawiają przed nimi jakościowo nowe wyzwania. W tym kontekście kluczowe znaczenie odgrywa polityka wsparcia na poziomie kraju i regionów oraz organizacja programów i mechanizmów pomocy publicznej.

Przedkładamy kolejną, ósmą edycję Raportu o Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce przygotowaną przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. SOIIPP-Raporty od piętnastu lat stanowią podstawowe źródło informacji i wiedzy o kierunkach rozwoju systemu wsparcia w Polsce. Prezentowany Raport posiada szczególny charakter. Stanowi próbę podsumowania obserwowanych tendencji od pierwszego wydania w 1995 r. Podkreślając jego rocznicowy charakter należy wskazać na podjętą w środowisku refleksję związaną z piętnastą rocznicą utworzenia Wrocławskiego Centrum

Transferu Technologii oraz Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, inicjatyw, które miały szczególny wpływ na rozwój infrastruktury wsparcia w Polsce. Temu celowi służy też uruchomiony wiosną bieżącego roku projekt systemowy PARP „Skuteczne Otoczenie Innowacyjnego Biznesu”. W konsekwencji zmieniona została dotychczasowa konwencja Raportu.

W ramach prac analitycznych nad Raportem w pierwszym kwartale 2010 r. zaktualizowano dane teleadresowe lokalnych i regionalnych instytucji wsparcia rozwoju gospodarczego. Do zidentyfikowanych podmiotów zostały rozesłane ankiety wraz z formularzem informacyjnym zamieszczonym na płycie CD, będącej integralną częścią Raportu. Dane z ankiet posłużyły do opracowania części analitycznych. Łącznie badaniami i konsultacjami objęto około 600 niekomercyjnych instytucji podejmujących różnego typu zadania w zakresie: wspierania przedsiębiorczości, transferu technologii i rozwoju lokalnego. Udział w badaniach miał charakter dobrowolny. Dane ośrodków, które mimo kilku próśb nie wzięły w nich udziału, zostały zamieszczone jako uzupełnienie zestawień informacyjnych. W wielu przypadkach opieszałość badanych instytucji wynikała ze zmian kadrowych lub organizacyjnych. Dane teleadresowe i podstawowe informacje zostały skorygowane telefonicznie lub drogą internetową. Jednocześnie należy podkreślić rosnącą w ostatnich latach niechęć do wypełniania ankiet otrzymywanych w coraz większej ilości. Tradycyjnie staraliśmy się dotrzeć do wszystkich instytucji i inicjatyw na terenie kraju. Wyniki przeprowadzonych badań posłużą do aktualizacji danych na Portalu Innowacje PARP (www.pi.gov.pl).

Publikacja ma charakter informacyjno-popularyzacyjny i w swojej konstrukcji merytorycznej stanowi kontynuację Raportów z poprzednich lat¹, poszerzoną o ujęcie zmian w czasie. W opracowaniu podtrzymany został stosowany w poprzednich edycjach podział na: Parki Technologiczne (PT), Inkubatory Technologiczne (IT), Inkubatory Przedsiębiorczości (IP), Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP), Centra Transferu Technologii (CTT), Fundusze Kapitału Załączkowego (FKZ), Sieci Aniołów Biznesu (SAB), Lokalne i Regionalne Fundusze Pożyczkowe (FP), Fundusze Poręczeń Kredytowych (FPK), Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze (OSD). Dla każdego z typów ośrodków dokonano syntetycznej charakterystyki działalności oraz barier rozwoju, odnosząc się do wyników analiz z poprzednich lat. W bieżącej edycji podjęliśmy próbę włączenia kolejnych kategorii podmiotów – Klastrow i Polskich Platform Technologicznych, które mimo wielu podobieństw, różnią się jednak od przyjętego ujęcia ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

Mamy nadzieję, że przedstawiony materiał będzie pomocny wszystkim wspierającym przedsiębiorczość i innowacyjność, zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, jak i krajowym. Za współpracę dziękujemy wszystkim uczestniczącym w badaniach dyrektorom/kierownikom ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, których wiedza i doświadczenie wspomogły nas w opracowaniu niniejszej publikacji. Jednocześnie chcielibyśmy zaprosić wszystkich zajmujących się omawianą problematyką do dalszej współpracy i redakcji kolejnego Raportu.

Krzysztof B. Matusiak

Łódź, 25 lipca 2010 r.

¹ (1) K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2009, PARP, Łódź-Warszawa 2009. (2) K. B. Matusiak, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP-Raport 2007, SOOIPP, Łódź-Kielce-Poznań 2007. (3) K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP-Raport 2004, Instytut Ekonomii UŁ, SOOIPP, Łódź-Poznań 2004. (4) Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, SOOIPP-Raport 2001, Katedra Ekonomii UŁ, Łódź-Poznań 2001. (5) K. B. Matusiak, T. Niesiołowski, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP-Raport 2000, MPiPS, Warszawa 2000. (6) K. B. Matusiak, M. Mażewska, T. Niesiołowski, K. Zasiadły, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP-Raport 1998, MPiPS, Warszawa 1998. (7) K. B. Matusiak, K. Zasiadły (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Inkubatory przedsiębiorczości, centra technologiczne, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, SOOIP-Raport 1995, Fundacja Inkubator, Łódź 1995 oraz (8) K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji w Polsce. Analiza krajowych instytucji wspierających innowacyjność i transfer technologii, PARP, Poznań-Warszawa 2005.

Krzysztof B. MATUSIAK

UWARUNKOWANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY WSPARCIA W POLSCE

Spis treści:

I. Przesłanki wspierania przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych	9
II. Podstawy i kierunki rozwoju systemów wsparcia	12
III. Organizacja systemu wsparcia	14
IV. Pojęcie i zadania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości	17
V. Dynamika rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce	21
VI. Charakterystyka etapów rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce	27
VII. Perspektywy rozwoju	30

I. PRZESŁANKI WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I PROCESÓW INNOWACYJNYCH

Pogłębiający się wraz z upływem lat 70. XX w. kryzys polityki ekonomicznej opartej na ekonomii keynesowskiej legł u podstaw głębokiego przewartościowania poglądów w kwestii kierowania gospodarką. Coraz mniejsza skuteczność makroekonomicznego oddziaływania była widoczna w rozrastających się programach socjalnych, wzroście poziomu opodatkowania, zjawisku stagflacji oraz pogłębiających się niedopasowaniach strukturalnych. Najpierw Stany Zjednoczone i Wielka Brytania¹, a stopniowo także pozostałe kraje zaczęły szukać sposobów ograniczenia udziału swoich rządów w rozwiązywaniu problemów gospodarczych, tworząc warunki dla doskonalenia sił rynkowych. To rynek, a nie podmioty publiczne, miał decydować w kwestiach ekonomicznych. Wzmocnienie konkurencji rynkowej wymaga to deregulacji, prywatyzacji, obniżenia podatków i cięć wydatków budżetowych². Po okresie silnie doktrynalnego, antyetatystycznego nastawienia, pod koniec lat 80., pojawiły się stanowiska mówiące o potrzebie aktywnej polityki rządu. Prosta recepta wolnorynkowa mówiąca, że „jedynym dobrym rządem jest mały rząd” nie sprawdziła się w praktyce. Zasady leseferyzmu działają wyłącznie w hipotetycznych warunkach gospodarczych, w których doskonale rynki są regulatorem aktywności gospodarczej. W rzeczywistości rynki są dalekie od doskonałości i nie zachowują się jak podręcznikowe modele³. Za siłę napędową modernizacji, strukturalnej odnowy i wzrostu gospodarki uznano innowacyjność i przedsiębiorczość⁴.

Punktem wyjścia konstrukcji polityki gospodarczej była wizja „przyjaznej dla rynku interwencji rządu”⁵, akceptująca potrzebę działań korygujących rynek oraz prowadzących do

¹ Dla działań podjętych w sferze polityki gospodarczej, od nazwisk przywódców obydwu państw, w latach 80. przyjęły się powszechnie określenia: reganomika i thatcheryzm.

² Postulaty wypływają z tradycji ekonomii podażowej (ogólne określenie szeregu szkół ekonomicznych takich jak: monetaryzm, teoria racjonalnych oczekiwań, nowa ekonomia polityczna i inne), bazującej na przekonaniu, że wolny rynek i konkurencja determinują warunki dla długookresowego wzrostu gospodarczego i maksymalizacji dobrobytu społecznego.

³ M. Levison, Nie tylko wolny rynek. Odrodzenie aktywnej polityki gospodarczej, PWE, Warszawa 1992, s. 49–63 i 178–190.

⁴ K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010, s. 87–88.

⁵ The Challenge of Development, World Development Report 1991, World Bank, Oxford University Press. New York 1991.

mobilizacji i poprawy efektywności alokacji zasobów. Pojawiły się mechanizmy oddolnej korekty strategii rozwoju i celów polityki gospodarczej, odejście od ujęcia branżowego na rzecz horyzontalnego oraz następowało ewolucyjne przesuwanie akcentów z ustabilizowanych rynkowo przedsiębiorstw i branż na rzecz nowych, innowacyjnych firm i rodzajów działalności gospodarczej. Rozwijana nowa koncepcja polityki gospodarczej zakładała potrzebę wsparcia procesów innowacyjnych, rozwoju sektora MSP oraz aktywnego kształtowania „kultury przedsiębiorczości”⁶. Działania interwencyjne dotyczyły w szerokim zakresie „zawodności rynku” i miały sprzyjać aktywizacji ekonomicznej społeczeństw, wzrostowi elastyczności i różnorodności podaży rynkowej. Nowe, innowacyjne, dynamicznie rozwijające się firmy miały tworzyć przyszły potencjał gospodarczy oraz mobilizować zbiurokratyzowany świat korporacji do elastyczności i zmian⁷.

Równocześnie pojawiły się jakościowo nowe mechanizmy technologiczne, strukturalne i rozwojowe, wymykające się z dotychczasowego szablonu myślenia społeczno-ekonomicznego. Zaczynamy mówić o początku przełomu cywilizacyjnego oznaczającego wypieranie ery przemysłowej przez bliżej jeszcze niezdefiniowaną cywilizację postindustrialną. Ma miejsce wyczerpywanie się potencjału rozwoju przemysłu, które zapoczątkowało poszukiwanie nowych sił motorycznych rozwoju gospodarczego. Szczególne nadzieje są pokładane w rozwoju nauki, a przede wszystkim umiejętności przekształcania wiedzy w nowe produkty i usługi. Na znaczeniu zyskują procesy innowacyjne i schumpeterowska twórcza destrukcja, uznawane za siłę sprawczą przewagi konkurencyjnej firm, regionów i państw w gospodarce opartej na wiedzy. Na znaczeniu w dyskusjach ekonomicznych i politycznych zyskują pojęcia: wiedza, kreatywność, innowacje, przedsiębiorczość, transfer technologii. Szczególne oczekiwania są związane z mechanizmami włączania instytucji naukowych do sfery gospodarczej oraz z budową wielofunkcyjnych relacji z biznesem. Podkreśla się potrzebę pogłębienia integracji tzw. trójkąta wiedzy: nauki, edukacji i innowacyjności, a sektor nauki i badań uznajemy za koło zamachowe gospodarki wiedzy.

Logika systemu przemysłowego sprzyjała koncentracji działalności gospodarczej w dużych jednostkach, dążących do maksymalnego wykorzystania efektów skali. Postindustrialna gospodarka wiedzy determinuje powstawanie nowych form naukochońnych produktów i usług oraz konieczność restrukturyzacji przedsiębiorstw i poszczególnych sektorów gospodarki. Małe, innowacyjne firmy dynamizują omawiany proces transformacji. Osią współczesnej polityki gospodarczej jest tym samym polityka: (1) innowacyjna, (2) przedsiębiorczości i (3) rozwoju sektora MSP. Kreatywność oraz rozwój nauki i badań „spinany” innowacyjną przedsiębiorczością z rynkiem, mają stanowić postawę kluczowych dla zmian strukturalnych i konkurencyjności „rynków przyszłych”.

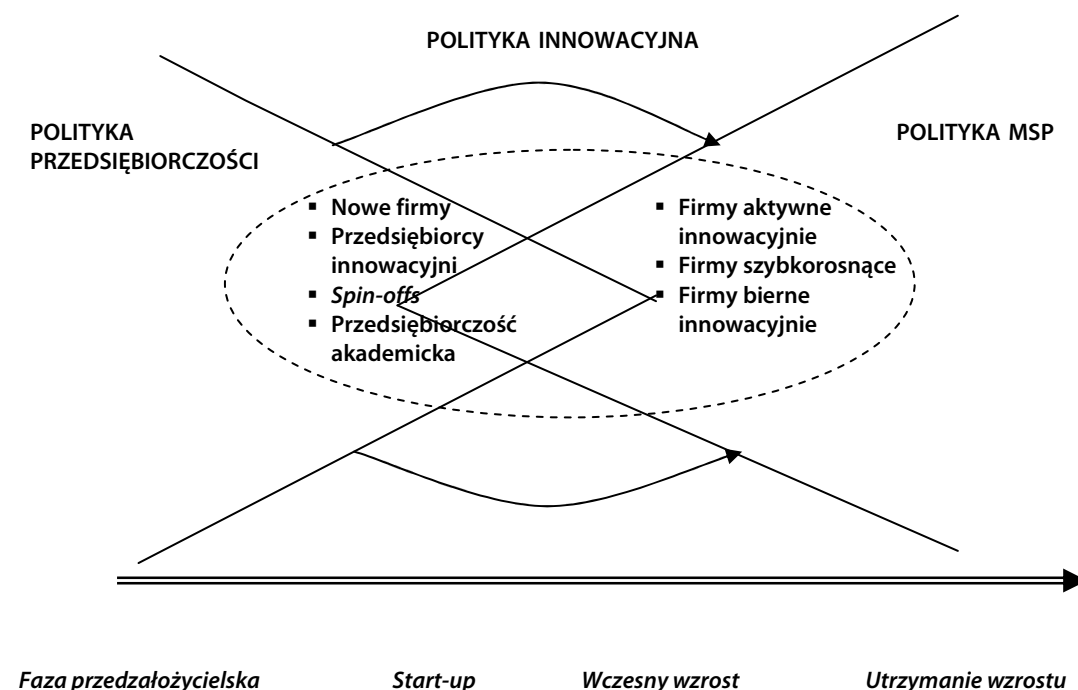
Potrzeba integracji wynika z natury procesu innowacyjnego oraz z poszukiwania najefektywniejszych instrumentów polityki. Nowa wiedza przekształcana w innowacje jest narzędziem przedsiębiorcy i okazją do działań przedsiębiorczych. Z drugiej strony, to przedsiębiorca jest głównym aktorem procesu innowacyjnego i czynnikiem sprawczym powstania innowacji. Komercjalizacja nowej wiedzy i wprowadzenie jej do praktyki gospodarczej odbywa się dzięki aktywności przedsiębiorczej jednostki lub organizacji. Dotyczy to zwłaszcza aktywności przedsiębiorczej podmiotów gospodarczych nowo powstałych i/lub będących we wczesnych fazach rozwoju. Wspieranie tworzenia i rozwoju tych podmiotów gospodarczych czy też kształtowanie postaw przedsiębiorczych jest głównym przedmiotem polityki przedsiębiorczości. Natomiast wspieranie podmiotów gospodarczych znajdujących się w dalszych fazach rozwoju jest przedmiotem polityki wsparcia MSP. W tym kontekście postuluje się, aby nowoczesna polityka innowacyjna, nakierowana na wspieranie działań innowacyjnych przedsiębiorstw, uwzględniała specyfikę, potrzeby i wyzwania różnych faz rozwoju, w jakich znajdują się przedsiębiorstwa. Wspólnym mianownikiem jest wspieranie innowacyjnej przedsiębiorczości (nowe innowacyjne przedsiębiorstwa, *spin-offs*, przedsiębiorczość akademicka itp.), a także dojrzałych przedsiębiorstw innowacyjnych, szybko rosnących, działających w dziedzinach

⁶ Pojęcie *enterprise culture* pojawiło się w latach 80. XX w. podczas dyskusji angielskich polityków i ekonomistów w kontekście kształtowania nowych koncepcji realizacji polityki gospodarczej, zorientowanej na pobudzenie ducha przedsiębiorczości oraz aktywne wspieranie procesów założycielskich i rozwoju sektora MSP. Szerzej zob. S. Frick, B. Lageman, B. v. Rosenblatt, H. Voelzkow, F. Welter, *Möglichkeiten zur Verbesserung des Umfeldes für Existenzgründer und Selbständige. Wege zu einer neuen Kultur der Selbständigkeit*, RWI, Essen 1998, s. 19–21; K. Markowski, *Rola państwa w gospodarce rynkowej*, PWE, Warszawa 1992, s. 164–171.

⁷ K. B. Matusiak, *Budowa powiązań...*, s. 88-90.

zaawansowanych technologii oraz przedsiębiorstw o niskiej aktywności innowacyjnej, działających w dziedzinach tradycyjnych.

Rysunek 1. Powiązania polityki innowacyjnej, polityki przedsiębiorczości i polityki wsparcia MSP

Źródło: E. Stawasz, Realizacja i integracja polityki innowacyjnej i przedsiębiorczości (wybrane problemy na przykładzie Łodzi) [w:] A. Nowakowska (red.), Budowa zdolności innowacyjnych regionów, Biblioteka, Łódź 2009, s. 106; A. Lundström, M. Almerud, L. Stevenson, Entrepreneurship and Innovation Policies. Analysing measuring in European countries, Swedish Foundation for Small Business Research, Stockholm 2008, s. 11.

Zakres i skala integracji polityki innowacyjnej z polityką przedsiębiorczości i polityką wsparcia sektora MSP związane są ze stopniem rozwoju gospodarczego i rolą innowacji w określonej gospodarce. Wymóg rosnącej spójności i integracji działań w dziedzinie innowacji, przedsiębiorczości i MSP jest szczególnie podnoszony w gospodarce krajów wysokorozwiniętych, w których motorem rozwoju są innowacje. W gospodarce krajów słabiej rozwiniętych, zorientowanych na wzrost poprzez wydajność, warunkiem niezbędnym do dalszego rozwoju, tj. przejścia do fazy rozwoju poprzez innowacje, jest przede wszystkim stworzenie środowiskowych i instytucjonalnych stymulatorów sprzyjających innowacyjnej przedsiębiorczości. W tej ostatniej grupie krajów (do których należy także Polska) wsparcie przedsiębiorczości i MSP powinno zmierzać do budowy zdolności przedsiębiorczych, m.in. poprzez edukację, szkolenia i promocję postaw przedsiębiorczych, ułatwienie dostępu do źródeł finansowania ryzyka, zachęty do absorpcji wiedzy i transferu technologii.

Analizowane rodzaje polityki (innowacyjna, przedsiębiorczości i wsparcia MSP) stają się w większości krajów wysokorozwiniętych domeną oddziaływania regionalnego. Wynika to z tego, że struktury proinnowacyjne mają przede wszystkim charakter regionalny. Na tym poziomie występują jednocześnie najbardziej odpowiednie warunki i czynniki do tworzenia klimatu dla przedsiębiorczości i innowacyjności. Oczywiście nie oznacza to, że administracja centralna nie ma nic lub ma niewiele do zaoferowania. Do zadań instytucji rządowych należy przede wszystkim kształtowanie ogólnych ram ekonomicznych, prawnych i instytucjonalnych sprzyjających podejmowaniu działalności innowacyjnej w gospodarce oraz bezpośrednie wspieranie rozwoju potencjału badawczo-rozwojowego i naukowego kraju.

II. PODSTAWY I KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW WSPARCIA

Działania interwencyjne, o prorozwojowym charakterze, podejmowane w ramach polityki ekonomicznej i społecznej kraju tworzą system wsparcia⁸. Funkcjonalnie system ten krystalizuje się na poziomie instrumentów bazowych polityki horyzontalnej (innowacyjnej, przedsiębiorczości i MSP) oraz pozostałych rodzajów polityki (regionalnej, naukowo-badawczej, przemysłowej, rolnej, rynku pracy, edukacyjnej), zawierających komponenty w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości. Systemy wsparcia są rezultatem ewolucji charakteru polityki ekonomicznej z sektorowej w horyzontalną. Pomoc publiczna tym samym jest przesuwana z określonych podmiotów czy branż znajdujących się w trudnej sytuacji i wymagających interwencji, na rzecz aktywizacji czynników prorozwojowych, takich jak kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość. Rozwój instrumentów wsparcia wyrasta z wielowiekowej tradycji ofensywnego protekcjonizmu gospodarczego dalekiego od zaleceń liberalnej ekonomii⁹. Mimo to, działania w tym zakresie, z różnym nasileniem, były codzienną praktyką w krajach o liberalnej orientacji, np.: USA, Anglia, Holandia. W historii gospodarczej były często elementem wstydlivym i marginalizowanym w dyskusjach ekonomicznych, ze względu na zarzuty podważania wolnej konkurencji. Polityka wsparcia ma duże znaczenie dla aktywizacji innowacyjnej przedsiębiorczości. Publiczne subwencjonowanie innowacji może być skuteczne, ale jednocześnie pociąga za sobą wiele zagrożeń. Może prowadzić do wykrzywienia bodźców dla firm: ich innowacyjność może się przeradzać w wynajdywanie nowych sposobów „wyszarpkiwania” środków publicznych (*rent-seeking*).

Wsparcie rozwoju gospodarczego obejmuje publiczne i publiczno-prywatne działania tworzące specyficzne usługi skierowane do wybranych podmiotów i struktur uznanych za strategiczne dla kraju. Świadczenie tych usług, oprócz wymiernych korzyści dla odbiorcy, umożliwiające jego ekonomiczne wzmocnienie, powinno nieść określone efekty edukacyjne i demonstracyjne, które z perspektywy rozważań ekonomicznych należy zaliczyć do wspomnianych wyżej „rynków przyszłych”. Właściwie zaprojektowane mechanizmy powinny wyzwać kumulacyjne efekty rozwojowe w wymiarze regionalnym lub dla całej gospodarki, tzw. „efekt kuli śnieżnej”.

Usługi wsparcia dotyczą obszarów uznanych za kluczowe dla zrównoważonego rozwoju rynków, aktywizacji lokalnej gospodarki, restrukturyzacji obszarów problemowych (np. tradycyjne sektory przemysłowe, rolnictwo i tereny wiejskie) oraz konkurencyjności prywatnych małych i średnich firm – edukacja, szkolenia, doradztwo, transfer technologii, zarządzanie informacją itp. Usługi wspierające przedsiębiorczość (samozatrudnienie oraz rozwój małych i średnich firm) i procesy innowacyjne spełniają tym samym następujące warunki:

- wywodzą się z realizowanej w kraju, regionie lub gminie polityki ekonomicznej;
- mają niekomercyjny charakter i są realizowane przez publiczne, parapubliczne i prywatne podmioty;
- są skierowane do określonych grup odbiorców.

Udostępnianie usług wspierających następuje w oparciu o pomoc publiczną i różne formy działalności nie nastawionej na zysk (*non-profit*). Obejmuje różne formy pomocy świadczone w oparciu o kalkulację korzyści wynikających z: (1) aktywizacji ekonomicznej (głównie w wymiarze lokalnym i regionalnym) oraz (2) rozładowania określonych napięć społecznych (np. bezrobocie, wykluczenie). Drugorzędną rolę odgrywa tym samym rynkowa kalkulacja określająca poziom cen oferowanych usług. Oparcie ceny na mechanizmie rynkowym w przypadku usług wsparcia prowadzi do ograniczenia ich szerokiej dostępności.

Operacyjna efektywność systemu jest kształtowana na poziomie lokalnym i regionalnym. Sprawność poziomu makroekonomicznego jest warunkiem niezbędnym, ale niewystarczającym dla rozwoju systemu wsparcia. Poszukiwanie efektywności przejawia się w koordynacji na poziomie regionów w formie regionalnych systemów innowacji, a na poziomie lokalnym wytwarza innowacyjne środowisko przedsiębiorczości, spotykane często pod pojęciem swojej zaawansowanej formy – klastra.

⁸ W polskim języku ekonomicznym trudno znaleźć jednoznaczne określenia dla omawianych działań, a tłumaczenie pojęć *Wirtschaftsförderung* (niem.) czy *business support* (ang.) jest ciągle problematyczne, bo nie dokładnie adekwatne. Najczęściej mówimy o systemie wsparcia, polityce lub infrastrukturze wsparcia.

⁹ K. B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, ITE, Radom-Łódź 2006, s. 140–141.

Należy jednocześnie podkreślić ciągły wzrost roli systemów wsparcia, jako stałego instrumentu ofensywnego protekcjonizmu w zakresie:

- 1) stymulacji przeobrażeń strukturalnych i budowy podstaw gospodarki postindustrialnej;
- 2) kształtowania aktywnych postaw ekonomicznych i społecznych;
- 3) rozwoju relacji sieciowych oraz budowy partnerstwa i zaufania społecznego.

Doświadczenia różnych państw i regionów wskazują, że nie ma jednego, uniwersalnego modelu takiego systemu, a jego struktura i zakres zadaniowy wynikają z:

- 1) opracowanej strategii rozwoju ekonomiczno-społecznego i przestrzennego oraz zawartych w niej priorytetów, celów, zadań oraz środków ich osiągnięcia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, a w przypadku państw europejskich również unijnym;
- 2) stosowanych instrumentów regulacyjnych wyrastających ze stanowienia prawa i przepisów administracyjnych (np. własność intelektualna, koncesje, wymogi rejestrowe itp.) oraz realizowanej polityki makroekonomicznej (np. ulgi i zwolnienia podatkowe, subwencje);
- 3) realizowanych programów wsparcia będących selektywną instrumentalizacją polityki realizowanej przez rząd, regiony i samorządy lokalne (Komisja Europejska);
- 4) charakteru i intensywności działania instytucji wsparcia realizujących programy na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Rozwój systemów wsparcia rządzi się w każdym kraju swoimi prawami, uwzględniającymi:

- tradycje i uwarunkowania kulturowe – kraje kręgu anglosaskiego podchodzą do nich z większą ostrożnością (Wielka Brytania, Holandia) w odróżnieniu od państw protekcjonistycznej tradycji „kultury chronionej”, które z kolei w większym zakresie formalizują i biurokratyzują działania (Francja, Chiny, Korea Płd.);
- poziom rozwoju ekonomicznego – im wyższy poziom rozwoju, tym większa otwartość i potrzeba inicjatyw w omawianym obszarze (Norwegia, Szwecja, Dania);
- strategię i priorytety polityki gospodarczej – jasno określone kierunki rozwoju sprzyjają dynamice systemu (Finlandia, Szwecja, Dania, Izrael);
- wielkość kraju i zróżnicowanie przestrzenne – w mniejszych, spójnych przestrzennie i kulturowo krajach obserwujemy większą dynamikę (Finlandia, Dania, Izrael);
- nagromadzenie zaległości strukturalnych – osłabia dynamikę systemu (Niemcy, Japonia).

Daje to w konsekwencji różnorodność strategii, instrumentów i pomysłów na różnych poziomach zarządzania rozwojem i budowy konkurencyjności gospodarek. Jednocześnie działania publiczne znajdują w różnym zakresie wsparcie inicjatyw obywatelskich.

Współczesne systemy wsparcia stanowią nagromadzenie rozwijanych często przez setki lat, zindywidualizowanych doświadczeń i instrumentów. Źródeł obecnego, systemowego podejścia należy szukać w latach 20. XX w. Można wyróżnić cztery, różniące się priorytetami i rozwijanymi instrumentami, etapy ewolucji systemów¹⁰:

- 1) Etap I. (od lat 30. do drugiej połowy lat 60. XX w.):
 - budowa podstaw polityki naukowo-badawczej, rozwój publicznej infrastruktury B+R;
 - pierwsze akademickie kursy przedsiębiorczości (*Harvard Business School* – połowa lat 30.);
 - pierwsze regionalne programy modernizacyjne (1936-40, Stan Misissipi, Program Zrównoważonego Rozwoju Rolniczo-Przemysłowego);
 - utworzenie w 1953 r. US SBA (*Small Business Administration*) pierwszego ministerstwa przedsiębiorczości i początki polityki MSP;
 - pierwsze parki technologiczne (*Bahanson Research Park* – 1948 r.);
 - pierwsze nowoczesne instytucje *venture capital* (*American Research and Development Corporation* – 1946 r.);
 - przyjęcie w 1958 r. przez Amerykański Kongres ustawy *Small Business Investment Companies*;
 - pierwszy inkubator przedsiębiorczości utworzony w 1959 r. w Batavia (stan Nowy York).
- 2) Etap II. (od połowy lat 60. przez lata 70. XX w.):
 - narodziny i rozwój instrumentarium polityki innowacyjnej;
 - poszukiwanie instrumentów intensyfikacji współpracy nauki i gospodarki;
 - reorientacja polityki przemysłowej na sektor MSP;

¹⁰ K. B. Matusiak, *Rozwój systemów...*, s. 142-143.

- pierwsze centra transferu technologii i inkubatory technologiczne.
- 3) Etap III. (lata 80. XX w.):
- ofensywa deregulacyjna (prywatyzacja, demonopolizacja itd.);
 - decentralizacja i wzrost znaczenia poziomu regionalnego w zarządzaniu rozwojem;
 - dynamiczny rozwój infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii;
 - rozwój parabankowych systemów pożyczkowych i poręczeniowych;
 - propagowanie przedsiębiorczości jako instrumentu w walce z bezrobociem;
 - początki horyzontalnego podejścia do polityki gospodarczej.
- 4) Etap IV. (od początku lat 90. XX w. do czasów współczesnych):
- konsolidacja systemów wsparcia;
 - rozwój regionalnych systemów innowacyjnych;
 - rozwój instrumentów finansowania ryzyka (*venture capital* i *business angels*);
 - przedsiębiorczość akademicka i model uniwersytetu III generacji;
 - umiędzynarodowienie działalności MSP;
 - rozwój klastrów i wspieranie działań sieciowych;
 - nacisk na „miękkie” instrumenty wsparcia.

Budowa systemów wsparcia ma szczególne znaczenie w krajach nadrabiających zaległości rozwojowe, w tym dla społeczeństw postsocjalistycznych. Jednocześnie jest to trudna droga, wymagająca:

- strategicznej wizji rozwoju;
- elastyczności i ciągłego dostosowywania instrumentów;
- respektowania uwarunkowań kulturowych;
- systemu oceny efektywności i doskonalenia rozwiązań.

Złe kształtowanie systemu może wywołać wiele szkód w systemie ekonomicznym kraju, głównie w zakresie sprawności rynków. Szczególnym zagrożeniem dla efektywności wsparcia są niedojrzałe systemy demokracji i samorządności, często oparte na koterii politycznej.

III. ORGANIZACJA SYSTEMU WSPARCIA

Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie przychylnego przedsiębiorcy i podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej środowiska ekonomiczno-społecznego. Działania w tym zakresie obejmują bardzo wiele instrumentów – od stymulatorów wkomponowanych w system ekonomiczno-społeczny i ład prawny, poprzez programy i zadania podejmowane bezpośrednio przez administrację publiczną różnych szczebli, po wyspecjalizowane instytucje sektora obywatelskiego. Coraz szersze zainteresowanie rozwojem systemów wsparcia identyfikujemy na wszystkich poziomach od decydentów lokalnych, przez władze rządowe, na organizacjach międzynarodowych kończąc¹¹. Należy podkreślić duże zróżnicowanie strategii i potencjalnych instrumentów aktywizacji przedsiębiorczości wypracowanych w różnych państwach i regionach. Zgromadzone doświadczenia można uporządkować w cztery główne obszary oddziaływania¹²:

- 1) Obniżanie kosztów podejmowania działalności gospodarczej, obejmujące:
 - upraszczanie procedur rejestracyjnych i wymogów formalnych;
 - redukcję kosztów administracyjnych i sprawozdawczości;
 - ograniczanie liczby wymaganych koncesji i zezwoleń;
 - uelastycznianie prawa pracy w obszarze zatrudniania i zwalniania pracowników;
 - upraszczanie zasad opodatkowania;
 - przejrzyste kompetencje organów kontrolnych.
- 2) Transfer technologii i pomoc w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych:
 - doradztwo i informacja technologiczna;

¹¹ Np. Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy od lat promują przedsiębiorczość jako sposób walki z ubóstwem w krajach słabiej rozwiniętych i szczególnie efektywny instrument pomocy gospodarczej.

¹² K. B. Matusiak, *Rozwój systemów...*, s. 144-145.

- organizacja powiązań przedsiębiorców ze środowiskami naukowo-badawczymi (np. wspólne badania, programy wymiany kadr);
 - tworzenie popytu na nowe produkty i technologie (zamówienia publiczne);
 - pomoc w certyfikacji i dopuszczeniu do rynków;
 - ochrona praw własności intelektualnej;
 - rozwój systemów finansowania ryzyka (sieci aniołów biznesu, *venture capital*).
- 3) Motywowanie i doskonalenie kompetencji biznesowych przedsiębiorców poprzez:
- rozwój usług szkoleniowych i doradczych;
 - dostęp do informacji biznesowej;
 - kształtowanie przychylnego społecznego klimatu wobec przedsiębiorczości oraz osób prowadzących działalność gospodarczą;
 - inicjowanie współpracy i systemów sieciowych w biznesie;
 - promocję etycznych postaw w biznesie;
 - kształtowanie przedsiębiorczych postaw zawodowych;
 - popularyzację i prezentację najlepszych przykładów (*best practice*).
- 4) Bezpośrednia pomoc i koordynacja programów wsparcia:
- opłaty, ulgi i zwolnienia podatkowe;
 - udogodnienia lokalizacyjne;
 - pomoc finansowa obejmująca granty, dopłaty oraz preferencyjne pożyczki i kredyty;
 - rozwój parabankowej działalności pożyczkowej i poręczeniowej;
 - budowa instytucji, programów i usług (regionalne systemy innowacji i przedsiębiorczości).

Operacyjnie system opiera się na programach i instytucjach wsparcia. Programy są selektywnymi instrumentami skierowanymi do: (1) określonych regionów (np. tradycyjne regiony przemysłowe, tereny wiejskie, peryferyjne), (2) branż (np.: górnictwo, hutnictwo), czy (3) grup społecznych (np.: środowisko naukowe, absolwenci szkół i uczelni, bezrobotni, rolnicy, niepełnosprawni, wykluczeni). Podejmowane doraźnie działania mają na celu uzyskanie zamierzonych efektów strukturalnych i ekonomiczno-społecznych. Tworzone przez instytucje publiczne programy wsparcia (dotacyjne) zawierają:

- cel i zakładane efekty;
- budżet, środki techniczne i ludzkie;
- bazę instytucjonalną obejmującą poziom zarządzania i realizacji programu.

Programy wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości powinny obejmować następujące elementy:

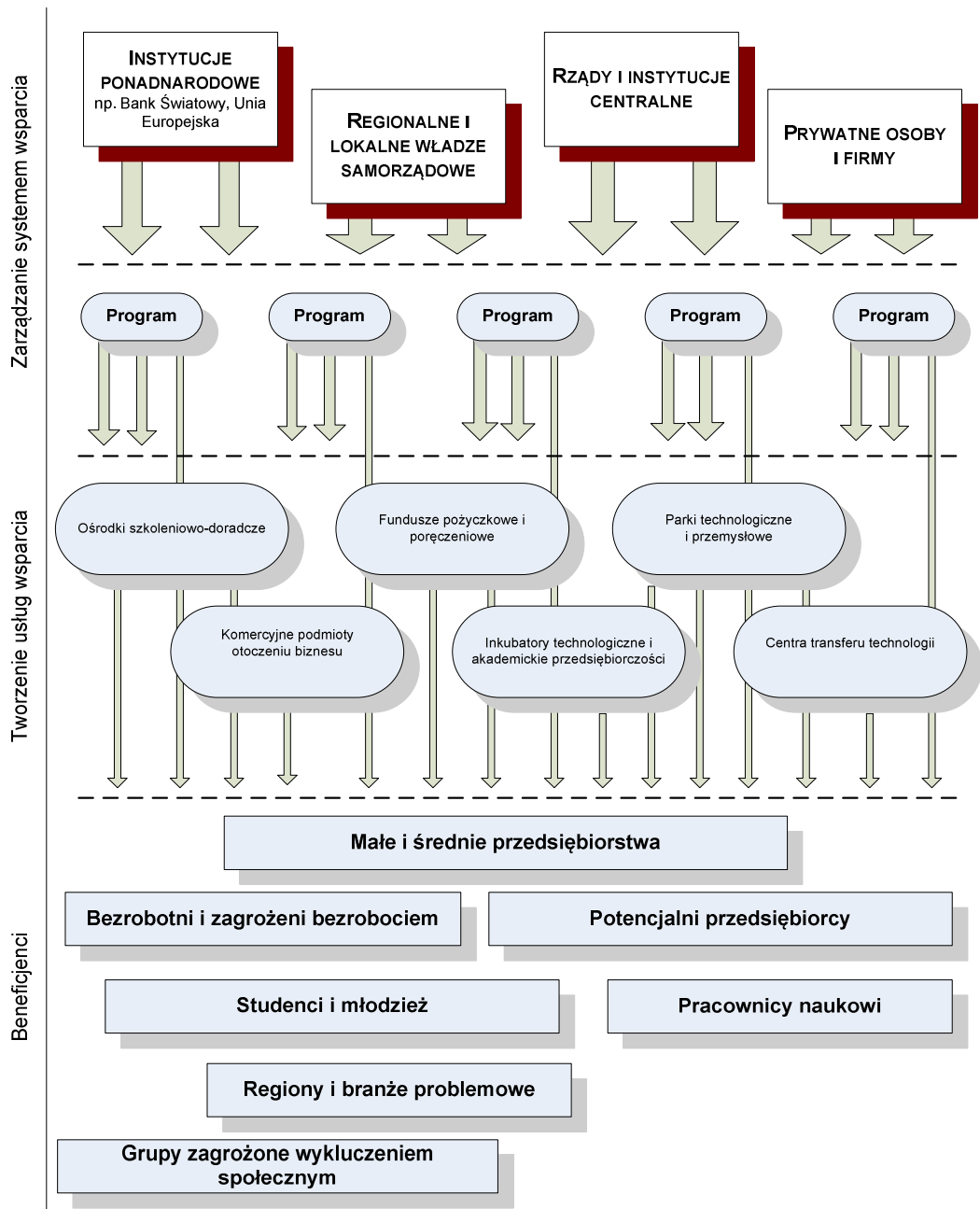
- 1) działania inicjujące zmianę nastawień społecznych i rozwój kultury przedsiębiorczości w środowisku naukowym (np. konferencje promocyjne, seminaria, zmiany w procedurach wewnętrznych instytucji) sprzyjające powstawaniu akademickich firm odpryskowych;
- 2) zwiększanie dostępności i poprawę jakości infrastruktury materialnej w otoczeniu instytucji naukowych w postaci inkubatorów i akceleratorów przedsiębiorczości, parków technologicznych czy usługowych centrów laboratoryjnych;
- 3) zwiększanie dostępności zasobów finansowych poprzez oferowanie środków na zasilenie początkowych faz rozwoju firmy (*seed capital, start-up*) na warunkach bardziej przystępnych, niż finansowanie pozyskiwane z rynku;
- 4) doradztwo, opiekę i oferowanie specyficznej wiedzy niezbędnej do przygotowania i uruchomienia projektu.

Programy wsparcia mogą być konstruowane na różnych poziomach oddziaływania:

- 1) międzynarodowym, obejmującym decydentów globalnych (ONZ, Bank Światowy, OECD) i regionalnych (Unia Europejska, NAFTA);
- 2) makroekonomicznym – rząd i instytucje centralne;
- 3) regionalnym – władze regionalne o charakterze samorządowym;
- 4) lokalnym – samorządy lokalne, grupy mieszkańców.

Programy funkcjonujące na różnych poziomach mogą się przenikać i uzupełniać. Jednocześnie im wyższy poziom zarządzania programem, tym bardziej formalizowane są procedury aplikacyjne.

Rysunek 2. Struktura systemu wsparcia przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych

Źródło: K. B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przegląd, polityka i instytucje*, IE, Radom-Łódź 2006, s. 146.

Efektywność zarządzania programami wymaga przy ich konstrukcji respektowania następujących warunków:

- **wewnętrzna zgodność** – zakładany układ celów jest wzajemnie spójny, a wskazane środki umożliwiają jego osiągnięcie;
- **dopuszczalność** – zakłada użycie środków rozporządzanych przez decydenta zgodnie z obowiązującym stanem prawnym;
- **optymalizacja** – umożliwia osiągnięcie wyznaczonych celów przy najniższym zużyciu dostępnych środków.

Sprawność systemu wsparcia jest funkcją identyfikacji potrzeb rozwojowych oraz budowy na tej podstawie programów umożliwiających optymalne wykorzystanie ograniczonych środków.

Doświadczenia w realizacji publicznych i parapublicznych programów wspierania przedsiębiorczości wskazują na potrzebę egzekwowania szeregu reguł¹³:

- 1) orientacji na człowieka i kształtowanie poczucia zarządzania życiem, karierą i zasobami (przedsiębiorczość dobra dla każdego);
- 2) ciągłości działania – a nie podejmowania jedynie pojedynczych, spektakularnych akcji;
- 3) wykonawcy (instytucje) muszą same być przedsiębiorcze;
- 4) programy nie powinny budować dodatkowej biurokracji i biurokratycznych instytucji;
- 5) szczególnie nacisk winien być położony na wspólne uczenie się, budowę sieci partnerstwa, zaufania i współpracy;
- 6) eksponowanie etycznego wymiaru przedsiębiorczości.

Do barier budowy dobrych programów wsparcia zalicza się przede wszystkim słabą polityczną siłę przebicia. Decydenci publiczni liczą przede wszystkim na szybkie, spektakularne efekty w czteroletnim, politycznym cyklu wyborczym. Działania na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności wymagają znacznie dłuższego horyzontu czasowego. W konsekwencji na co dzień spotykamy się z rozproszaniem i brakiem trwałości i ciągłości programów. Elementem stabilizującym system wsparcia powinien być niezależny monitoring realizowany na poziomie krajowym i regionalnym.

IV. POJĘCIE I ZADANIA OŚRODKÓW INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zorientowane na wspieranie przedsiębiorczości, transfer i komercjalizację technologii oraz poprawę konkurencyjności lokalne i regionalne programy gospodarcze wymagają profesjonalnej obudowy instytucjonalnej. W praktyce oznacza to potrzebę tworzenia instytucji rozwoju lokalnego, wyspecjalizowanych w działaniach na rzecz rozwoju gospodarczego poprzez¹⁴:

- wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia, ułatwianie startu i pomoc nowo tworzącym prywatnym firmom; promocję i poprawę konkurencyjności MSP;
- tworzenie warunków dla transferu nowych rozwiązań technologicznych do gospodarki i pomoc w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych;
- podnoszenie jakości zasobów ludzkich poprzez edukację, szkolenia i doradztwo oraz upowszechnianie wzorów pozytywnego działania;
- zagospodarowanie zasobów i realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych;
- tworzenie sieci współpracy i partnerstwa różnych podmiotów działających na rzecz dynamizacji rozwoju, wzrostu dobrobytu i zasobności mieszkańców.

Dla podmiotów aktywnych w obszarze wsparcia przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności przyjęło się wiele określeń: infrastruktura innowacji i transferu technologii, niekomercyjne otoczenie biznesu, instytucje wsparcia rozwoju gospodarczego itp. W Polsce najczęściej używa się nazwy „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości”¹⁵.

Instytucje wsparcia są traktowane jak coraz bardziej znaczący filar rozwoju lokalnego¹⁶. Jednocześnie włączanie odpowiednich instytucji w rozwój ekonomiczny jest szczególnie złożonym procesem. Szczególną pozycję w instytucjonalnym zapleczu systemu wsparcia odgrywają nienastawione na zysk organizacje pozarządowe (głównie fundacje, stowarzyszenia, komitety, towarzystwa, związki pracowników i pracodawców itp.). Występują one jako specyficzny partner sektora publicznego i prywatnego, inicjujący nową jakość myślenia i zarządzania rozwojem ekonomiczno-społecznym. Szeroki wachlarz celów oraz konieczność uwzględnienia lokalnych i regionalnych uwarunkowań determinują dużą różnorodność form organizacyjnych

¹³ M. Bratnicki, *Przedsiębiorczość i przedsiębiorcy współczesnych organizacji*, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego, Katowice 2002, s. 187.

¹⁴ K. B. Matusiak, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości* [w:] K. B. Matusiak, E. Stawasz (red.), *Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa*, Łódź–Żyrardów 1998, s. 123-124 oraz G. Gęsička (red.), *Instytucje rozwoju lokalnego*, Śląsk, Katowice 1996, s. 8-23.

¹⁵ Określenie „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości” po raz pierwszy pojawiło się w trakcie dyskusji krajowych i zagranicznych ekspertów na polsko-niemieckim seminarium w marcu 1991 r. w Rydzynie pod Poznaniem. To spotkanie można uznać za początek ruchu organizatorów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce.

¹⁶ E. J. Blakely, *Planing Lokal Economic Development. Theory and Practice*, SAGE Publications, Thousand Oaks – London – New Delhi 1994, s. 59-62.

i instytucjonalnych. Podstawową cechą omawianych jednostek jest ich niekomercyjny charakter. Celem ich działania nie jest maksymalizacja zysku, lecz zaspokajanie nietypowych potrzeb, inicjowanie zmian i transformacji lokalnych społeczności¹⁷. Spełniają one na rynku funkcje usługowe, tworząc specyficzną sieciową infrastrukturę instytucjonalną, umożliwiającą dynamizację procesów rozwojowych oraz realizację wyznaczonych strategii.

Rozwój trzeciego sektora jest coraz częściej postrzegany jako oddolny mechanizm identyfikacji społecznej, woli reform i innowacji, barometr oczekiwań i potrzeb samorealizacji określonych grup społecznych. Podkreśla się jego szczególne miejsce w instytucjonalnej, społecznej i ekonomicznej transformacji społeczności lokalnych. Tworzenie tego typu instytucji jest postrzegane jako synonim i potrzeba zmian. Organizacje pozarządowe powstają jako wynik określonego zapotrzebowania społecznego i dają możliwość zaspokojenia nietypowych potrzeb. U podstaw uzasadnień istnienia trzeciego sektora leży teoria zawodności rynku i zawodności rządu¹⁸. Podkreśla się ograniczone możliwości rynku i rządu w zaspokajaniu określonych potrzeb społecznych. Podstawą utrzymania i realizacji zadań statutowych niezależnych instytucji pozarządowych są darowizny, zapisy majątkowe, opłaty i własna działalność gospodarcza. Mogą one również otrzymywać wsparcie ze środków publicznych. Genezy omawianych inicjatyw obywatelskich należy poszukiwać w tradycji:

- 1) charytatywnych i wolontarystycznych inicjatyw społecznych, socjalnych i kulturalnych;
- 2) średniowiecznych formach samopomocy rzemieślników i kupców (np. cechowe kasy pożyczkowe i gwarancyjne, bieda banki itp.);
- 3) dziewiętnastowiecznej spółdzielczości rolniczej i kredytowo-pożyczkowej.

Zmiany, jakie nastąpiły w społeczeństwach zachodnich w drugiej połowie minionego stulecia (USA – przełom lat 60. i 70., Europa Zachodnia – lata 80.), otworzyły przed instytucjami pozarządowymi, jako katalizatorem zmian i rozwoju gospodarczego, nowe możliwości. Jednocześnie tego typu formy zaangażowania obywatelskiego zyskują na znaczeniu w momencie dynamicznych przeobrażeń cywilizacyjnych, zmieniających warunki pracy i życia całych społeczeństw. Do czynników obecnie aktywizujących rozwój sektora pozarządowego należy zaliczyć procesy globalizacyjne, rozwój gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa informacyjnego. Należy wskazać na szczególną rolę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w społeczeństwach postsocjalistycznych, szukających efektywnej drogi do dobrobytu i konkurencyjności po latach marksistowskich eksperymentów, utrwalających model zachowań ekonomicznych i społecznych odmienny od współczesnych trendów rozwojowych.

Inicjatywy obywatelskie zwiększają poziom zaufania i otwartości w kontaktach jednostek, prowadząc do wyższego poziomu zorganizowania społecznego. Powstaje w ten sposób specyficzny „kapitał społeczny”, kluczowy dla efektywności nowoczesnych form działania sieciowego. Dzięki umiejętności współpracy społeczności lokalne szybciej są w stanie dostosować się do zmian w otoczeniu¹⁹.

Instytucje wspierania rozwoju gospodarczego umożliwiają aktywizację wewnętrznych (endogenicznych) zasobów regionów i pełniejsze wykorzystanie lokalnych czynników wzrostu. W nowoczesnych strategiach rozwoju odchodzi się od zhierarchizowanych struktur bazujących na dużym zakresie interwencjonizmu państwowego, do relacji sieciowych i inicjatyw obywatelskich ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji. Rozwój regionu powinien być stymulowany przez lokalne potrzeby i wolę zmian zgłaszaną przez mieszkańców. W tych warunkach organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju gospodarczego tworzą szansę dla:

- mobilizacji wszystkich „aktorów” rozwoju lokalnego, aktywizacji stojących na uboczu grup społecznych, tworzenia atmosfery wzajemnego zaufania i wspólnoty celów;
- rozwoju publiczno-prywatnego partnerstwa i uspołecznienia polityki gospodarczej;
- wprowadzania mechanizmów konkurencji w wykorzystaniu środków publicznych i odbiurokratyzowaniu działań prorozwojowych;

¹⁷ P. F. Drucker, Zarządzanie organizacją pozarządową, Teoria i praktyka, Warszawa 1995, s. 9-23.

¹⁸ J. Clark, Democratizing Development: The Role of Voluntary Organizations, Earthscan Publications, London 1991 oraz M. J. Esman, N. Uphoff, Local Organizations: Intermediaries in Rural Development, Cornell University Press, Ithaca 1984.

¹⁹ F. Fukuyama, Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu, PWN, Warszawa-Wrocław 1997, s. 374 i 398.

- łączenia środków publicznych z prywatnymi oraz pozyskiwania środków zewnętrznych dla lokalnych przedsięwzięć prorozwojowych i infrastrukturalnych;
- rozwoju nowoczesnych form transferu technologii, wspierania przedsiębiorczości i marketingu lokalnego.

Zakres przedmiotowy podejmowanych działań, misja i cele oraz założenie o niedochodowym charakterze (*non-profit*), pozwalają zakwalifikować do instytucji wsparcia następujące rodzaje podmiotów:

- fundacje i stowarzyszenia lub jednostki przez nie powołane, realizujące programy rozwoju przedsiębiorczości i transferu technologii oraz działające na rzecz rozwoju lokalnego;
- spółki publiczno-prywatne powołane z inicjatywy i przy dużym zaangażowaniu organizacyjnym i finansowym władz publicznych, podejmujące działania prorozwojowe, nie zobligowane do generowania zysków do podziału między udziałowców;
- izby gospodarcze, organizacje rzemiosła, zrzeszenia i związki pracodawców oraz inne instytucje przedstawicielskie biznesu podejmujące inicjatywy i działania prorozwojowe;
- wyodrębnione organizacyjnie i finansowo jednostki samorządowe, administracji publicznej, instytucji naukowo-badawczych zorientowane na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki.

Funkcjonalnie omawiane instytucje koncentrują swoją aktywność na niewralgicznych dla procesów rozwojowych obszarach wspierania przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych w formie:

- 1) szerzenia wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia, informację w ramach ośrodków szkoleniowo-doradczych;
- 2) pomocy w transferze i komercjalizacji nowych technologii w ramach centrów transferu technologii;
- 3) pomocy finansowej (*seed* i *start-up*) w formie parabankowych funduszy pożyczkowych, załączkowych i poręczeń kredytowych, sieci aniołów biznesu oferowanej osobom podejmującym działalność gospodarczą i młodym firmom bez historii kredytowej;
- 4) asysty w tworzeniu nowych firm w otoczeniu instytucji naukowych i szkół wyższych, zakładanych przez studentów, absolwentów, doktorantów i pracowników naukowych w preinkubatorach i akademickich inkubatorach przedsiębiorczości;
- 5) szerokiej pomocy doradczej, technicznej i lokalowej dla nowo powstałych przedsiębiorstw w inkubatorach przedsiębiorczości i centrach technologicznych;
- 6) tworzenia skupisk przedsiębiorstw (klastrów) i animacji innowacyjnego środowiska poprzez łączenie na określonym zagospodarowanym terenie usług biznesowych i różnych form pomocy firmom w ramach: parków technologicznych, stref biznesu, parków przemysłowych.

Z pomocy omawianych ośrodków korzystają osoby i podmioty rozpoczynające działalność gospodarczą, niezdolne ze względów finansowych lub merytorycznych, sięgnąć po ofertę instytucji rynkowych – firm konsultingowych, banków itp.

Jednocześnie powyższe działania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości wywołują silne impulsy rozwojowe identyfikowane w perspektywie lokalnej i regionalnej w zakresie²⁰:

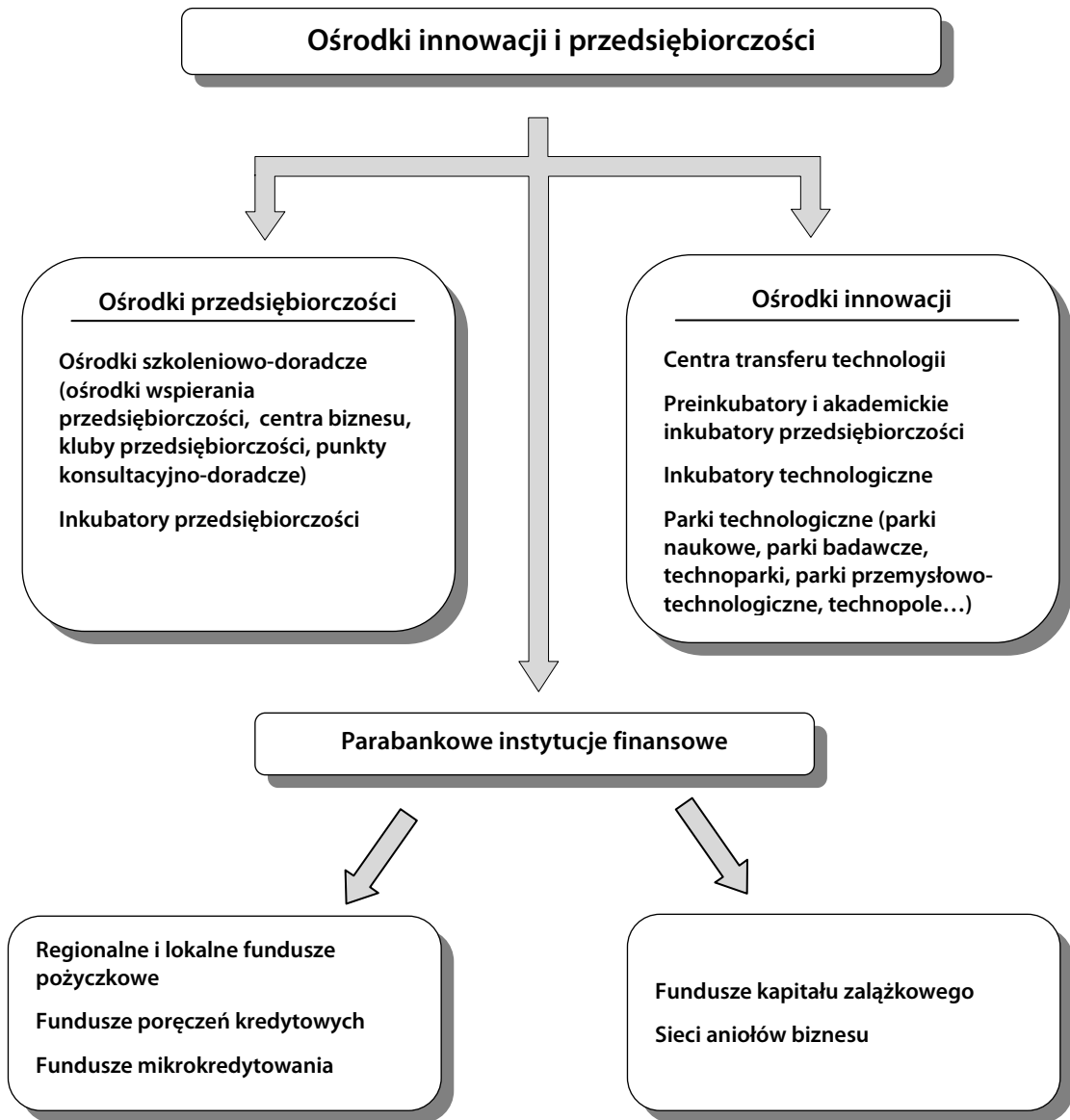
- 1) integracji sieci kontaktów nauki, biznesu i administracji, czyli środowisk odległych mentalnie i organizacyjnie; upowszechnienia wiedzy, dobrych praktyk oraz inspirowania działań samopomocowych;
- 2) tzw. dyfuzji industrializacji następującej poprzez inkubację nowych firm (często typu rzemieślniczego), wykorzystujących miejscowe umiejętności od dawna tkwiące w lokalnej kulturze w regionach peryferyjnych i opóźnionych w rozwoju gospodarczym;
- 3) wzmocnienia struktur rynkowych o nowe technologiczne firmy o dużej sile konkurencyjnej, dzięki umiejętnościom innowacyjnym umożliwiającym ciągłą adaptację nowych produktów i technologii;
- 4) rozwoju kompleksów przemysłowych wysokiej technologii i systemów inkubacji innowacji w aglomeracjach miejskich, dysponujących silnym zapleczem naukowym.

Każdy z typów ośrodków ma swoją specyfikę i realizuje konkretne, specyficzne funkcje w systemie wsparcia. We wszystkich krajach identyfikujemy najwięcej ośrodków szkoleniowo-doradczych, które mają uniwersalne zadania aktywizacji rozwoju lokalnego. Najmniej natomiast jest parków technologicznych, które wymagają określonej skali, a ich oddziaływanie ma regionalny lub

²⁰ K. B. Matusiak, Zasoby i kierunki rozwoju infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii [w:] K. B. Matusiak, E. Stawasz, A. Jewtuchowicz, Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnych firm, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001, s. 254.

ponadregionalny charakter. Ze względu na ewolucję polityki w kierunku wspierania innowacyjnej przedsiębiorczości szczególna dynamika rozwoju dotyczy podmiotów aktywnych w ramach instytucji akademickich oraz na styku nauki i biznesu.

Rysunek 3. Klasyfikacja ośrodków innowacji i przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne.

Analizując różnorodność podejmowanych zadań, docelowe grupy odbiorców usług czy potrzebne kompetencje kadr, można dokonać klasyfikacji instytucji wsparcia na²¹:

- 1) ośrodki przedsiębiorczości – szeroka promocja i inkubacja przedsiębiorczości (często w grupach dyskryminowanych), dostarczanie usług wsparcia do małych firm i aktywizacja rozwoju regionów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym;
- 2) ośrodki innowacji – szeroka promocja i inkubacja innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych, aktywizacja przedsiębiorczości akademickiej i współpracy nauki z biznesem;
- 3) parabankowe instytucje finansowe – ograniczanie dyskryminacji finansowej nowo powstałych oraz małych firm bez historii kredytowej, dostarczanie usług finansowych dostosowanych do specyfiki nowych przedsięwzięć gospodarczych.

²¹ K. B. Matusiak, Budowa powiązań..., s. 117-118.

Mimo wielu cech wspólnych poszczególnych rodzajów ośrodków, np. ośrodków szkoleniowo-doradczych i centrów transferu technologii czy inkubatorów przedsiębiorczości i technologicznych, istnieją między nimi fundamentalne różnice. Działalność ośrodków przedsiębiorczości ma charakter replikatywny i dyfuzyjny, oznacza przenoszenie określonych doświadczeń i dostarczanie znanych usług czy metod postępowania do nowych grup docelowych. Natomiast funkcjonowanie ośrodka innowacji powinno dotyczyć tworzenia całkowicie nowych możliwości. Oznacza to potrzebę zupełnie nowych kompetencji i niestandardowego postępowania. Innowacyjna przedsiębiorczość, mimo podobieństwa wielu procedur postępowania, niesie ze sobą ciągły proces twórczy, który jest specyficznym, rynkowym eksperymentem. Niesie ze sobą zasadniczo odmienny poziom wyzwań, przed którymi stoją pracownicy tego typu jednostek; co nie znaczy, że aktywizacja przedsiębiorczości wśród bezrobotnych na terenach wiejskich lub osób zwalnianych z dużego przedsiębiorstwa jest czymś łatwiejszym. Chodzi o specyficzne kompetencje i zdolność reakcji w niestandardowych sytuacjach. Jednocześnie, innowacyjne biznesy wywołują w swoim otoczeniu efekty polaryzacyjne, będące podstawą przewagi konkurencyjnej na gospodarczej mapie kraju i w ujęciu globalnym (miasto Seattle po utworzeniu Microsoftu nabrało zupełnie innego charakteru).

Działalność instytucji finansowych ma charakter komplementarny do usług oferowanych w ośrodkach innowacji, jak i przedsiębiorczości. Dostęp do kapitału ma kluczowe znaczenie dla wszystkich działań biznesowych. Instytucje bankowe jednak omijają szereg sytuacji rynkowych ze względu na wysoki poziom ryzyka. Zaliczamy do nich przedsięwzięcia innowacyjne oraz firmy tworzone przez studentów, ale również przez bezrobotnych, zwalnianych pracowników czy przedstawicieli mniejszości narodowych lub grup dyskryminowanych.

V. DYNAMIKA ROZWOJU INFRASTRUKTURY WSPARCIA W POLSCE

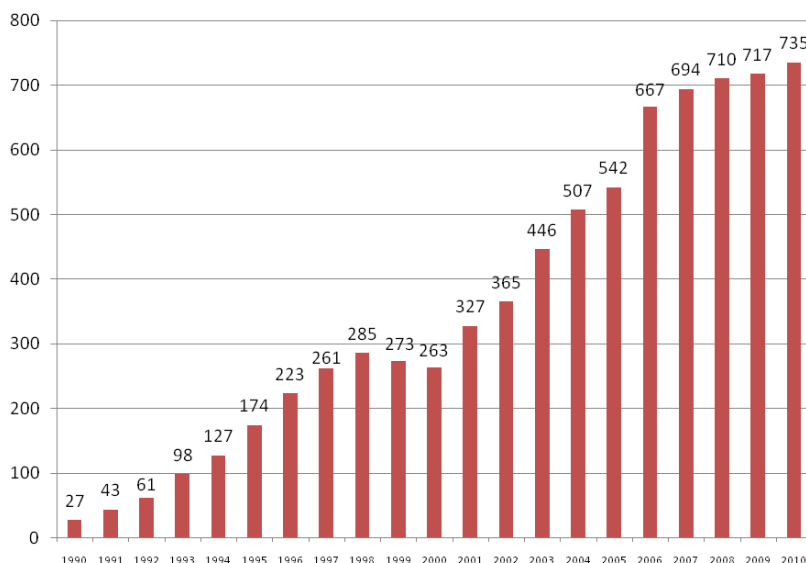
Od początku transformacji systemowej w 1990 roku liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rośnie (poza kresem 1998-2000), osiągając w połowie 2010 r. liczbę 735. Aktualna liczba ośrodków²² została określona na podstawie badań przeprowadzonych w połowie 2010 r. i obejmuje:

- 24 parki technologiczne i 21 inicjatyw parkowych;
- 20 inkubatorów technologicznych;
- 62 preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości;
- 45 inkubatorów przedsiębiorczości;
- 90 centrów transferu technologii;
- 12 funduszy kapitału zaangażowanego;
- 8 sieci aniołów biznesu;
- 82 lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe;
- 54 fundusze poręczeń kredytowych;
- 317 ośrodków szkoleniowo-doradczych i informacji.

²² Ewentualna nieścisłość (na poziomie 2-3%) dotycząca liczby ośrodków wynika z dużej dynamiki zmian aktywności instytucji wsparcia. Na brak możliwości dokładnej weryfikacji liczby tych podmiotów mają wpływ także inne, charakterystyczne sytuacje, np.:

- szereg lokalnych inicjatyw funkcjonuje pod kilkoma szyldami, które są reprezentowane przez te same osoby, często również w tej samej lokalizacji; specyfika programów dotacyjnych wymusza niejednokrotnie powoływanie „sztucznych twórców” instytucjonalnych, aby spełnione były formalne wymagania (np. w jednym miejscu i pod tym samym kierownictwem działa: ośrodek wspierania przedsiębiorczości, punkt konsultacyjny czy gminne centrum informacji);
- działalność szeregu ośrodków afiliowanych przy instytucjach o innych celach statutowych (szkoły wyższe, jednostki B+R, izby i cechy) posiada doraźny charakter (działają „od projektu do projektu”) i jest wygaszana w momencie braku zewnętrznego finansowania;
- szereg inicjatyw (np. parki technologiczne) jest przygotowywanych latami i trudno wychwycić właściwy moment uruchomienia działalności operacyjnej, a jednocześnie często organizatorzy podejmują na wyrost działania pozorujące rozpoczęcie działalności, chcąc poprawić swój wizerunek na zewnątrz;
- prowadzący ośrodki lub reprezentowane władze lokalne nie przyznają się do likwidacji podmiotów (lub pozostawiają je w tzw. „uśpieniu”) po zakończeniu finansowania zewnętrznego; krótki okres życia wielu inicjatyw jest charakterystyczny dla ośrodków tworzonych w ramach dużych programów kierowanych głównie na tereny wiejskie.

Wykres 1. Dynamika rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990-2010

Źródło: opracowanie własne.

W układzie rodzajowym od początku dominują ośrodki szkoleniowo-doradcze, stanowiące aktualnie prawie 43% wszystkich aktywnych podmiotów. Ten typ jest najłatwiejszy do uruchomienia przy relatywnie niskich nakładach finansowych. Jednocześnie szeroki wachlarz możliwości świadczenia usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych umożliwia dużą swobodę organizacyjną. Ten typ ośrodków zdecydowanie przeważał w pierwszych latach transformacji, kiedy szczególne znaczenie miała potrzeba rynkowej edukacji, rozwijania podstawowej wiedzy o przedsiębiorczości i prowadzeniu działalności gospodarczej. W połowie lat 90. XX w. OSD stanowiły prawie 2/3 wszystkich omawianych podmiotów. Wraz z rozwojem podstaw rynkowych pojawia się potrzeba bardziej wyspecjalizowanych podmiotów, zdolnych do budowy oferty usług w zakresie wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości, transferu i komercjalizacji wiedzy.

Tabela 1. Rozwój ilościowy poszczególnych typów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w latach 1995-2010

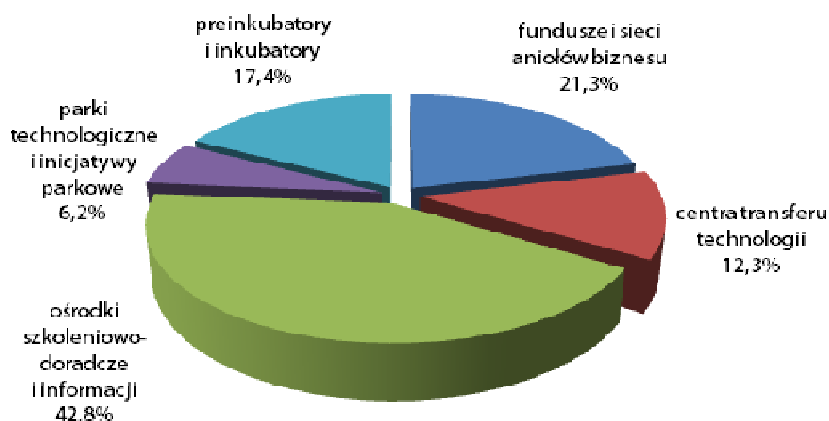
Wyszczególnienie:	1995	1997	1999	2000	2004	2007	2009	2010
parki technologiczne	1	1	3	3	12	15	23	24
inicjatywy parkowe							23	21
inkubatory technologiczne	4	5	49	44	53	16	17	20
inkubatory przedsiębiorczości	29	49				47	46	45
preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości	*	*	*	*	*	49	51	62
centra transferu technologii	1	5	23	20	29	87	87	90
fundusze kapitału zaangażowanego	*	*	*	*	*	6	9	12
sieci aniołów biznesu	*	*	*	*	*	*	7	8
lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe	.	48	51	33	76	84	82	82
fundusze poręczeń kredytowych	.			24	57	64	54	54
ośrodki szkoleniowo-doradcze	.	153	147	142	280	326	318	317
łącznie	174	261	273	266	507	694	717	735

* w danym roku taka kategoria nie występowała w analizach

Źródło: opracowanie własne.

Od połowy bieżącej dekady dostępność funduszy europejskich i wzrost zrozumienia dla omawianych działań stymulują rozwój wielofunkcyjnych, zaawansowanych organizacyjnie i koncepcyjnie ośrodków. Największy wzrost liczby podmiotów identyfikujemy w odniesieniu do parków technologicznych, funduszy kapitału zaangażowanego, preinkubatorów i inkubatorów technologicznych. Spadek ilości podmiotów ma miejsce w przypadku funduszy poręczeniowych, pożyczkowych oraz ośrodków szkoleniowo-doradczych. Co piąty podmiot koncentruje swoją aktywność na usługach finansowych, obejmujących pożyczki i poręczenia kredytowe, udziały kapitałowe dla początkujących przedsiębiorców i małych firm. Natomiast co szósta inicjatywa dotyczy programu inkubacji (preinkubatory, inkubatory przedsiębiorczości i technologiczne), która łączy w jednym miejscu różnego typu „miękkie” usługi z ofertą pomieszczeń dla firm.

Wykres 2. Struktura ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według typów w 2010 r. (w %)

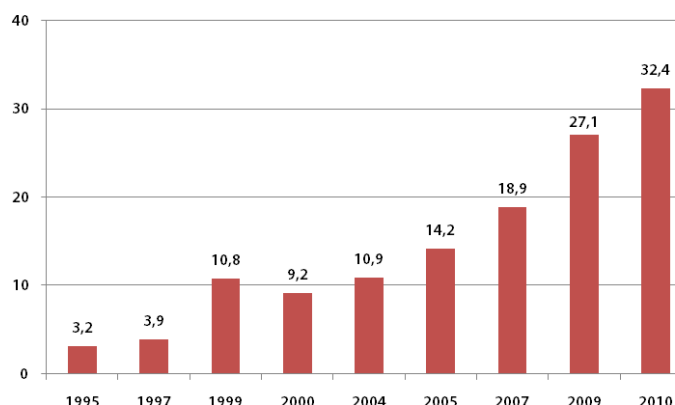

Źródło: opracowanie własne.

Sukcesywnie rośnie liczba podmiotów oferujących usługi wsparcia przedsiębiorczości innowacyjnej, które stanowią już 32,4% wszystkich omawianych jednostek. Świadczy to o zachodzeniu procesów reorientacji systemu wsparcia w kierunku usług rozwijających innowacyjność i potencjał technologiczny nowych firm i sektora MSP. Dotychczas działania tego typu miały raczej marginalny charakter, a dominowała oferta na rzecz samozatrudnienia, pomocy bezrobotnym i aktywizacji zatrudnienia w małych firmach. W najbliższym czasie należy oczekiwać dalszej transformacji systemu wsparcia w kierunku działań na rzecz innowacji, transferu technologii i przedsiębiorczości akademickiej. Rozwój wyspecjalizowanych usług proinnowacyjnych jest zgodny z kierunkami strategicznymi rozwoju zjednoczonej Europy. Po 2010 r. należy oczekiwać bardziej zdecydowanych działań w tym zakresie. Strategia Lizbońska wskazała kierunki, pozostała jednak odległą wizją rozwoju. Większość krajów okazała się niezdolna do podjęcia zdecydowanych reform. Jednocześnie globalny kryzys, który miał swój początek w 2008 r. w znacznej mierze zablokował działania reformatorskie i większość państw zastosowała tradycyjne formy ochrony gospodarki. Obiektywny charakter zmian strukturalnych nie pozostawia jednak złudzeń – utrzymanie pozycji konkurencyjnej wymaga innowacji i innowacyjnej przedsiębiorczości.

Omawiane ośrodki są tworzone w instytucjach realizujących programy wsparcia. Dominują instytucje jednofunkcyjne (78,9%), prowadzące jeden typ ośrodka. Instytucje dwufunkcyjne (np. ośrodek szkoleniowo-doradczy i fundusz pożyczkowy) stanowią 12,2%, a trzy i więcej podmiotów prowadzi pozostałe 8,9% ośrodków.

Wykres 3. Udział ośrodków innowacji wśród wszystkich OLiP w latach 1995-2009 (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Rozwój instytucji wsparcia w ostatnich latach opiera się w coraz większym zakresie na partnerstwie publiczno-prywatnym realizowanym w formie spółek z o.o. (22,9%) i spółek akcyjnych (11,8%). Większość omawianych spółek przeznacza wypracowane nadwyżki finansowe na cele statutowe. Forma spółki jest najczęściej spotykaną wśród funduszy poręczeniowych i kapitału zaangażowanego, parków technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości. Spółki prawa handlowego pozwalają w ramach utworzonej struktury na zapewnienie równowagi pomiędzy interesariuszami, poprzez odpowiednią konstrukcję rady nadzorczej, uprawnienia zarządu, prawa udziałowców czy akcjonariuszy. Dodatkowym atutem przy wyborze takiej formuły prawnej jest występowanie dobrych opisów i analiz w orzecznictwie i literaturze prawnej. Główne atrybuty spółek to m.in.: (1) dostępność dla różnych podmiotów zainteresowanych przedsięwzięciem, (2) odporność na sytuacje kryzysowe, (3) zdolność do sanacji.

Tabela 2. Struktura rodzajowa podmiotów zarządzających ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w latach 1999-2010

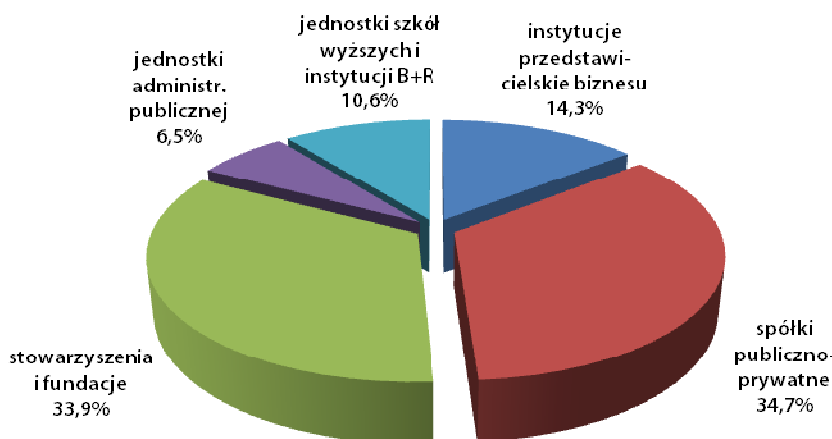
Wyszczególnienie:	1999	2001	2004	2007	2009	2010
stowarzyszenie	40,1	39,5	29,2	20,3	18,7	19,6
fundacja	34,9	35,4	19,8	13,9	14,4	14,3
spółka akcyjna	11,3	12,9	24,5	11,6	11,3	11,8
spółka z o.o.	1,9	2,7		19,1	22,5	22,9
jednostka administracji publicznej	8,1	8,0	4,2	7,7	7,2	6,5
jednostka instytucji naukowo-badawczej			5,9	10,8	9,8	10,6
instytucja przedstawicielska biznesu (izba przemysłowo-handlowa, cech rzemiosł itp.)	3,7	1,5	16,4	16,6	16,1	14,3

Źródło: opracowanie własne.

Co trzeci polski ośrodek innowacji i przedsiębiorczości jest zorganizowany w ramach pozarządowych instytucji wspierania rozwoju: stowarzyszeń osób fizycznych (19,6%) oraz fundacji (14,3%). Należy podkreślić malejącą rolę organizacji pozarządowych w rozwijającym się systemie wsparcia. Jeszcze w 1999 r. tą formułą organizacyjno-prawną objętych było 3/4 wszystkich ośrodków, a pozostałe formy występowały niezwykle rzadko. Fundacje i stowarzyszenia w szerszym zakresie pozwalają podkreślić niekomercyjny charakter przedsięwzięcia i kształtować dobry wizerunek inicjatywy. Jednocześnie, ze względu na ograniczenia potencjalnych uczestników ze sfery publicznej, wydają się gwarantować najszerzy możliwy konsens i partnerstwo. Niezależnie od formuły organizacyjno-prawnej kluczowe znaczenie odgrywają ludzie, zaangażowani i zdolni poświęcić energię oraz swój czas na analizowane działania, które wymagają często improwizacji i ciągle nowych pomysłów.

Na uwagę zasługuje włączanie się w system szkół wyższych i placówek B+R oraz instytucji przedstawicielskich biznesu (izb, cechów, stowarzyszeń i zrzeszeń pracodawców). Poszerzają one tradycyjne zadania o wyspecjalizowane usługi wspomagające tworzenie nowych firm, transfer technologii oraz rozwój małych przedsiębiorstw. Aktywność dotyczy głównie działalności szkoleniowo-doradczej i informacyjnej oraz projektów preinkubacji. Udział inicjatyw bezpośrednio zarządzanych przez administrację publiczną utrzymuje się na poziomie 6–8%.

Wykres 4. Rozkład instytucji wspierających według formy organizacyjno-prawnej w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W układzie terytorialnym ośrodki innowacji i przedsiębiorczości odnajdujemy na terenie całego kraju, jednak ich oddziaływanie jest ciągle ograniczone. Jeden ośrodek, niezależnie od typu, przypada przeciętnie na 51,7 tys. mieszkańców kraju. Na terenach wiejskich działa tylko kilka ośrodków, co drugi powiat i ponad 3/4 gmin (głównie wiejskich), ciągle nie posiadają instytucji wspierania rozwoju. Podejmowane próby (np. tworzenia gminnych centrów informacji) były realizowane niekonsekwentnie, głównie projektowo, bez trwałego zamocowania w lokalnych społecznościach. Kiedy kończyło się finansowanie działalność instytucji niestety, z reguły zamierała. W konsekwencji następuje wzrost koncentracji instytucji wsparcia w aglomeracjach oraz dużych i średnich miastach (76,7%). Na terenach wiejskich i w małych miastach (do 50 tys. mieszkańców) identyfikujemy jedynie 23,3% podmiotów. Najsilniejsza koncentracja ma miejsce wokół aglomeracji (Katowice, Warszawa, Trójmiasto, Kraków) i dużych miast.

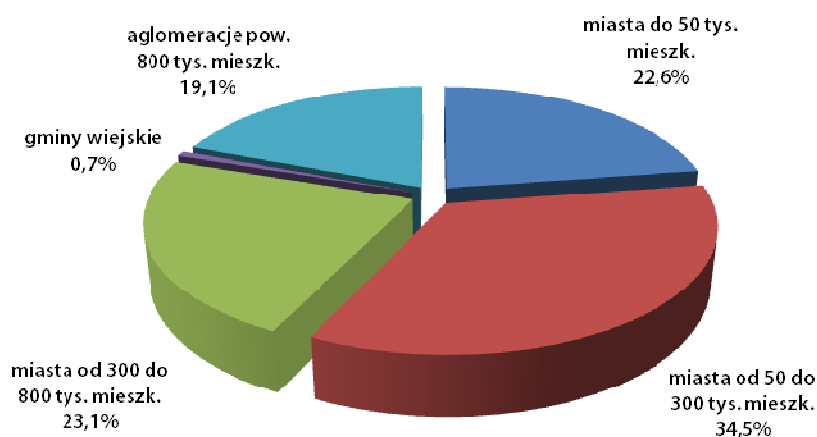
Tabela 3. Struktura ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według rodzaju lokalizacji w latach 2005-2010

Lokalizacja:	2005	2007	2009	2010
gminy wiejskie	1,9	1,3	1,2	0,7
miasta do 50 tys. mieszkańców i gminy miejsko-wiejskie	28,4	27,1	24,3	22,6
średnie miasta 50-300 tys. mieszkańców	39,7	37,4	34,3	34,5
duże miasta 300-800 tys. mieszkańców	30,0	34,2	18,1	19,1
aglomeracje pow. 800 tys. mieszkańców			22,1	23,1

Źródło: opracowanie własne.

Ostatnio obserwujemy próby rozwoju sieci punktów konsultacyjnych lub informacyjnych prowadzonych przez renomowane instytucje w miastach i gminach niezdolnych do samodzielnej organizacji własnej instytucji wsparcia. Efektywność tych działań, z punktu widzenia aktywizacji lokalnych społeczności, jest niestety wątpliwa. Lokalne punkty świadczą jedynie subwencjonowane usługi poszerzając swoją bazę odbiorców nie wrastając jednak w lokalną tkankę ekonomiczno-społeczną. Z punktu widzenia polityki regionalnej jest to proces niekorzystny, pogłębiający dysproporcje pomiędzy już silnymi centrami a słabymi peryferiami.

Wykres 5. Lokalizacja ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według miejsca działalności w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Według województw największe nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości identyfikujemy na Śląsku (88) oraz na Mazowszu (67) i w Wielkopolsce (65), a najmniejsze w województwach: opolskim (17), lubuskim (22) i świętokrzyskim (24). Liczba ośrodków wynika z wielkości i potencjału gospodarczego województwa, dynamiki procesów transformacji oraz zaangażowania władz regionalnych i lokalnych. Oceniając ogólną dostępność instytucji wsparcia okazuje się, że najgorsza sytuacja jest w województwie mazowieckim (gdzie jeden ośrodek przypada na około 80 tys. mieszkańców przy średniej krajowej 51,7 tys.) i opolskim (około 70 tys.), a najlepsza w podlaskim (34 tys.) i zachodniopomorskim (37 tys.). Analogicznie jak weźmiemy pod uwagę liczbę aktywnych przedsiębiorstw (średni poziom dla Polski – 2,4 tys. firm na jeden ośrodek), to najgorsza sytuacja jest na Mazowszu (4,3 tys.), w Małopolsce (2,9 tys.) oraz na Śląsku (2,8 tys.), a najlepsza na Podlasiu (1,1 tys.) oraz w województwie podkarpackim (1,4 tys.).

Tabela 4. Nasycenie polskich regionów ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w latach 2007-2010

Województwo:	2007	2009		2010	
		łącznie	w tym OI* (w %)	łącznie	w tym OI* (w %)
śląskie	75	87	19,5	88	28,4
mazowieckie	65	65	41,5	67	41,8
wielkopolskie	64	64	29,7	66	34,9
małopolskie	47	56	33,9	55	42,9
dolnośląskie	51	53	24,5	54	37,0
lubelskie	42	51	17,7	51	27,5
zachodniopomorskie	45	44	18,2	49	34,7
podkarpackie	45	42	11,9	42	21,4
pomorskie	49	42	14,3	45	26,7
łódzkie	43	40	12,5	44	36,4
kujawsko-pomorskie	35	37	24,3	39	33,3
warmińsko-mazurskie	37	37	13,5	38	26,3
podlaskie	35	36	22,2	35	28,6
świętokrzyskie	23	23	13,0	24	25,0
lubuskie	21	22	13,6	22	27,2
opolskie	16	17	23,5	17	29,4

* OI – ośrodki innowacji

Źródło: opracowanie własne.

Na uwagę zasługuje także wskaźnik udziału ośrodków innowacji wśród wszystkich podmiotów. Pokazuje on tempo przestawiania się systemu wsparcia na usługi proinnowacyjne i potrzeby gospodarki wiedzy. Pod tym względem najlepiej wypada województwo małopolskie (42,9%) oraz mazowieckie (41,8%), a najgorzej – podkarpackie (21,4%).

Widzimy, zatem koncentrację działalności wsparcia w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku. Oczywiście zaprezentowane zestawienie nie dotyka kwestii potencjału merytorycznego i organizacyjnego samych instytucji. Podmioty w regionach peryferyjnych dysponują z reguły znacznie słabszym zapleczem kadrowym i technicznym. Rozwijany w Polsce system wsparcia aktywizuje, zatem obszary, które są już dynamiczne, prowadząc tym samym do dalszego pogłębienia dysproporcji rozwojowych w ujęciu przestrzennym. „Przezbijanie” systemu na działania proinnowacyjne dodatkowo wzmocni tendencje polaryzacyjne. Wymusza to potrzebę przygotowania specjalnych programów oraz oferty instrumentów aktywizujących zmianę myślenia i innowacyjność w regionach peryferyjnych.

VI. CHARAKTERYSTYKA ETAPÓW ROZWOJU INFRASTRUKTURY WSPARCIA W POLSCE

Podstawowe przesłanki dla instytucjonalizacji wsparcia przedsiębiorczości, innowacji i rozwoju lokalnego w Polsce zostały stworzone wraz z reformami systemowymi po 1989 r. Poszukiwanie inspiracji dla tych działań było skierowane na zachód (Stanford, „Krzemowa Dolina”), ale i na wschód (*Naucznyj gorodok*), gdzie obserwowano działalność radzieckich kompleksów naukowo-przemysłowych. W połowie lat 80. na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu podjęto pod kierunkiem prof. B. Gruchmana prace studyjne nad adaptacją instytucji parku technologicznego – w jeszcze, socjalistycznej gospodarce polskiej. Działania te zaowocowały utworzeniem przy Politechnice Poznańskiej w styczniu 1990 r. Wielkopolskiego Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości – pierwszego ośrodka o cechach inkubatora technologicznego. W krótkim czasie pojawiły się kolejne inicjatywy: Centrum Przedsiębiorczości Politechniki Warszawskiej, Fundacja Progress & Business w Krakowie, Warszawskie Centrum Wysokich Technologii (CETE). Wymienione inicjatywy miały lokalny charakter i były wspierane przez władze samorządowe oraz uczelnie i instytuty naukowe. Na uwagę zasługują działania Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych o ogólnokrajowym zasięgu, które doprowadziły do rozwoju sieci agencji lokalnych, pierwszych ośrodków szkoleniowo-doradczych, oferujących pomoc dla przedsiębiorców i samorządów lokalnych. Omawiane inicjatywy zostają dostrzeżone przez instytucje rządowe i znajdują zwolenników wśród urzędników państwowych. W 1991 r. powołana zostaje Rada Inkubatorów Przedsiębiorczości przy Ministrze Przemysłu i Handlu, a dwa lata później Grupa Zadaniowa ds. Komercjalizacji Technologii przy Ministrze ds. Promocji Przedsiębiorczości. Obydwa ciała miały społeczny charakter, ale odegrały kluczową rolę w popularyzacji idei i nowego podejścia do rozwoju gospodarczego. Duże znaczenie dla dalszego rozwoju systemu wsparcia miał rozwój sieci około 40 agencji rozwoju regionalnego, podjęty z inicjatywy publicznej, koordynowany przez Agencję Rozwoju Przemysłu. Na mapie kraju pojawiają się pierwsze, wielofunkcyjne i zasobne kapitałowo podmioty powiązane z instytucjami rządowymi.

Rozwój infrastruktury wsparcia należy uznać za bardzo ważny przejaw nowego podejścia do tworzenia warunków dla szerokiej aktywizacji ekonomiczno-społecznej i budowy podstaw społeczeństwa obywatelskiego. Członkostwo w UE i dostęp do funduszy strukturalnych w szczególności sposób zdynamizowały rozwój instytucji wsparcia. Rozwój infrastruktury wsparcia w Polsce można podzielić na pięć okresów²³:

1) Okres pionierski	lata 1990-1993;
2) Rozwiązywanie problemów rynku pracy	lata 1993-1997;
3) Stabilizacja systemu wsparcia i nowe pomysły	lata 1998-2000;
4) Okres przedakcesyjny	lata 2001-2003;
5) „Konsumpcja” środków unijnych	lata 2004-2010.

Pierwsze inicjatywy z początku lat 90. były podejmowane przez „pasjonatów”, którzy mieli okazję zapoznać się z zachodnimi doświadczeniami w tym zakresie i chcieli przenieść je na rodzimy teren. Nie było to łatwe – musieli na każdym kroku przekonywać decydentów, czemu mają służyć tego typu

²³ K. B. Matusiak, *Rozwój...*, s. 331-337.

ośrodki. Tworzenie ośrodków innowacji i przedsiębiorczości było sygnałem budowania społeczeństwa obywatelskiego, zaangażowanego poprzez lokalne elity lub pojedyncze osoby w organizowanie infrastruktury wsparcia procesów rozwojowych. Na początku podchodzono z dużą rezerwą do wszystkich tego typu pomysłów, a inicjatywy organizacyjne podejmowano często z myślą o łatwiejszym dostępie do środków pomocowych²⁴. Duży wpływ na wzrost zainteresowania nimi miała realizacja różnego typu programów pomocowych²⁵, przyjazdy ekspertów i konsultantów oraz wyjazdy zagraniczne działaczy gospodarczych i przedstawicieli administracji. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się projekty inkubatorów przedsiębiorczości, centrów i parków technologicznych. Rozwój ośrodków bazował głównie na nowo tworzonych instytucjach pozarządowych. Dominowały koncepcje wypracowane na wzorach i przy pomocy ekspertów zachodnich. Główny nacisk próbowano położyć na: transfer technologii, współpracę z nauką i pomoc innowacyjnym firmom. Szereg przedsięwzięć upadło na początku realizacji i praktycznie żadna z koncepcji nie została do końca zrealizowana zgodnie z pierwotnymi zamierzeniami. Okres pionierski zaowocował spójnymi organizacyjnie i dopasowanymi do polskich realiów koncepcjami ośrodków szkoleniowo-doradczych, funduszy poręczeniowych, inkubatorów przedsiębiorczości i parków technologicznych. Etap ten zakończył się pierwszą próbą konsolidacji środowiska w ramach Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce oraz Stowarzyszenia Agencji i Fundacji Rozwoju Regionalnego.

Wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości przyniosła połowa lat 90. (szczególnie lata 1994-1997). W okresie tym dominowały przedsięwzięcia pod hasłem „pomoc w samozatrudnieniu” realizowane w ramach instytucji pozarządowych, obejmujących tradycyjne inkubatory obudowane ośrodkami szkoleniowo-doradczymi i funduszami pożyczkowymi. Ówczesne inicjatywy zostały zdominowane przez mecenat Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej oraz Krajowego Urzędu Pracy i były szeroko popularyzowane i wspierane na terenie całego kraju, a szczególnie w rejonach zagrożonych wysokim bezrobociem oraz objętych programami restrukturyzacji. Za przełom należy uznać realizację dziesiątego komponentu programu rządowego „Promocja zatrudnienia i rozwój służb zatrudnienia” realizowanego z pożyczki Banku Światowego w latach 1993-1998 przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, którym był „Projekt rozwoju małej przedsiębiorczości” zwany popularnie TOR#10. Celem Projektu było stworzenie w Polsce systemu instytucji aktywnie wspierających przedsiębiorczość, ukierunkowanego na organizację pomocy osobom bezrobotnym lub zagrożonym utratą pracy w próbach samozatrudnienia. Dzięki Projektowi adaptowano nowe rozwiązania organizacyjne, wykształcono profesjonalne kadry i na konkretnych przykładach pokazano efektywność omawianych działań. Co piąty obecnie działający ośrodek był objęty Projektem TOR#10. W dalszym ciągu ważną rolę w zakresie przenoszenia zachodnich doświadczeń (szkolenie kadr, wsparcie finansowe przedsięwzięć, wyjazdy studyjne), odgrywały projekty ze środków pomocowych Unii Europejskiej, Brytyjskiego Funduszu Know-How, Banku Światowego, Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego (USAID) i innych źródeł. Wyraźnie wykształcał się polski model systemu wsparcia oraz rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Polskie doświadczenia zostały bardzo wysoko ocenione przez organizacje międzynarodowe²⁶, co zaowocowało międzynarodową promocją i przyjazdami delegacji studyjnych celem zaznajomienia się z osiągnięciami. Polska przestała być tylko odbiorcą doświadczeń zachodnich, a krajowe ośrodki stały się wzorem dla Turcji, Ukrainy, Białorusi, Kazachstanu i innych państw, gdzie wieloma, tam realizowanymi przedsięwzięciami kierowali polscy koordynatorzy i eksperci. Na tym etapie pojawiły się kolejne próby konsolidacji środowiska i wytworzenia struktur lobbingowych (Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”, Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, Polska Fundacja Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw) oraz wypracowany został model standaryzacji systemu wsparcia – Krajowy System Usług dla MSP.

²⁴ K. B. Matusiak, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości [w:] K. B. Matusiak, E. Stawasz (red.), *Przedsiębiorczość...*, s. 123-124.

²⁵ Szczególną rolę odegrały w tym zakresie programy Brytyjskiego Funduszu Know-How i Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego oraz pharowski Program Inicjatyw Lokalnych.

²⁶ Eksperci amerykańscy zakładali, że instytucje utworzone w Projekcie TOR#10 przetrwają najwyżej 3-4 lata po zakończeniu programu. Upłynęło już 10 lat i zdecydowana większość ośrodków (ponad 95%) radzi sobie na rynku bardzo dobrze.

Druga połowa lat 90. (lata 1998-2000) jest dla większości działających podmiotów okresem „walki o przetrwanie”. Wygasła większość programów pomocowych oraz pojawiły się problemy z zasilaniem finansowym od instytucji samorządowych w wyniku dyrektywy Ministra Finansów ograniczającej możliwości pomocy finansowej dla instytucji pozarządowych. Pojawiło się również szereg problemów z interpretacją przepisów prawnych oraz kompetencyjnych w ramach struktur terytorialnych po reformie administracyjnej. Liczba ośrodków zmalała o 8%, a na rynku pozostały instytucje silne organizacyjnie i finansowo, obudowane wieloma formami aktywności. Nastąpiła również komercyjna orientacja znacznej części ośrodków i poszukiwanie biznesowych obszarów świadczenia usług przynoszących stały dochód. W tych latach wzrosło zainteresowanie oraz społeczna i polityczna akceptacja omawianych instytucji jako instrumentu wspierającego rozwój lokalny, restrukturyzując i modernizując gospodarkę. Pojawiło się wiele nowych pomysłów budowy ośrodków wyspecjalizowanych na potrzeby lokalnych strategii rozwoju lub restrukturyzacji regionów zagrożonych kryzysem strukturalnym (tereny wiejskie, tradycyjne regiony przemysłowe). Największym zainteresowaniem cieszyły się fundusze poręczeniowe i nastąpił ponowny wzrost zainteresowania innowacjami i transferem technologii, który zaowocował rozwojem sieci centrów transferu technologii i kolejnych parków technologicznych. Rozwój instytucji proinnowacyjnych miał związek z realizacją kilku projektów w zakresie infrastruktury transferu technologii (Incom przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej, Sci-Tech ze środków PHARE oraz Fabrykat 2000 finansowany przez USAID) oraz przygotowywaniem systemu informacyjnego (punkty kontaktowe) dla potrzeb udziału Polski w 5. Programie Ramowym UE. Szczególną rolę w tworzącym się systemie wsparcia przedsiębiorczości zaczyna odgrywać rozwijany od 1996 r. przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju MSP (od 2000 r. Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości) Krajowy System Usług dla MSP.

Z początkiem XXI w. obserwujemy wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości przybierający na sile, aż do daty 1 maja 2004 r. Na uwagę zasługują nowe zadania i możliwości finansowania działalności z funduszy przedakcesyjnych, jak i środków krajowych. Przedsiębiorczość silnie zyskuje na znaczeniu w ramach polityki gospodarczej, co owocuje wypracowaniem szeregu programów rządowych: „Przed wszystkim przedsiębiorczość”, „Kierunki działania Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 r.”, „Pierwsza praca”, „Kapitał dla przedsiębiorczych” itp. Pojawiły się również nowe inicjatywy wspólnotowe i programy finansowane ze środków Phare: „Inicjatywa I i II”, „Spójność Społeczno-Gospodarcza”, „Krajowy program rozwoju MSP” itp. oraz działania związane z uczestnictwem firm i instytucji B+R w 5. i 6. Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji UE. Wzrosła tym samym liczba zadań i środków na ich finansowanie, adresowanych do instytucji wsparcia. Duża część pomocy publicznej dla małych i średnich firm została skierowana poprzez instytucje otoczenia biznesu. Polityka przedsiębiorczości po latach deklaracji zaczęła mieć pokrycie w programach i środkach finansowych. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości otrzymały nowe możliwości rozwoju w różnej formie:

- bezpośrednio, podmiotowe dofinansowanie działalności w ramach punktów konsultacyjno-doradczych, gminnych centrów informacji, centrów *Euro-Info*, *Innovation Relay Centres*, sieci punktów informacyjnych;
- dotacji celowych na finansowanie usług szkoleniowych, doradczych i informacyjnych dla MSP;
- dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

W konsekwencji od 2000 do 2004 r. nastąpił wzrost liczby ośrodków o 91%. Rozwój nowych podmiotów następuje głównie przez rozwój usług wsparcia w ramach ustabilizowanych rynkowo instytucji, często o długiej historii: izb przemysłowo-handlowych, cechów rzemieślniczych, szkół wyższych i placówek B+R oraz samorządów lokalnych. Do rzadkości należy tworzenie nowych instytucji, a jeśli już, dotyczy to raczej dużych projektów infrastrukturalnych (np. park technologiczny). Szereg silnych instytucji próbuje budować regionalne sieci punktów konsultacyjno-doradczych.

Od 2001 r. nastąpiło również poważne wzmocnienie organizacyjne, kadrowe i merytoryczne większości ośrodków. Największy postęp należy wskazać w odniesieniu do centrów transferu technologii i ośrodków szkoleniowo-doradczych, regres natomiast dotyczy tradycyjnych inkubatorów przedsiębiorczości. Dynamicznie rośnie zaangażowanie w działania proinnowacyjne, odpowiadające na strategiczne wyzwania, przed którymi stoi polska gospodarka: podniesienie konkurencyjności i innowacyjności, realizacja założeń Strategii Lizbońskiej. Ważnym elementem wsparcia rozwoju infrastruktury transferu technologii były działania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

obejmujące: (1) opracowanie studiów wykonalności, raportów oddziaływania na środowisko i biznesplanów dla 13 parków przemysłowych i przemysłowo-technologicznych (zadanie zrealizowane wspólnie z Agencją Rozwoju Przemysłu) oraz (2) pomoc w zakresie zarządzania i tworzenia 23 centrów transferu technologii, parków i inkubatorów technologicznych. W rezultacie powstały ambitne projekty parków technologicznych i przemysłowo-technologicznych, inkubatorów technologicznych i akademickich. Ważnym działaniem konsolidującym środowiska instytucji wsparcia w poszczególnych województwach są prace nad regionalnymi strategiami innowacji. Sukcesywnie poprawiają się warunki współpracy z samorządami lokalnymi, powiatowymi i wojewódzkimi. Widoczny jest również rozwój kontaktów międzynarodowych, zarówno z państwami Unii, jak i Europy Środkowo-Wschodniej.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej tworzy nową jakość w funkcjonowaniu i perspektywach rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Pojawia się niespotykana dotychczas dostępność funduszy europejskich, gdzie w wielu strumieniach finansowania, instytucje wsparcia są formalnie wskazanymi beneficjentami środków. Z drugiej strony, to czas próby, na ile instytucje są zdolne do przygotowania profesjonalnych wniosków, realizacji programów oraz rozliczenia otrzymanego dofinansowania. Pierwsze miesiące pokazały przede wszystkim brak przygotowania rządowej i regionalnej administracji do obsługi unijnych procedur konkursowych. Nagminne były braki w przepisach prawnych, błędy w kreatorach wniosków, niedoinformowanie i urzędnicza obstrukcja. Brak przejrzystych reguł był zastępowany formalizacją procedur grantowych w rezultacie dających najobszerniejsze w Europie wnioski dotacyjne oraz wywołujące frustracje wynikające z odrzucania aplikacji ze względu na drobne uchybienia (brakująca parafka lub oświadczenie itp.). Otrzymanie grantu niejednokrotnie okazywało się zapowiedzią problemów przy rozliczeniu dofinansowania – różne interpretacje, częste korekty, opóźnione płatności itp. W tych warunkach następuje wyraźna polaryzacja instytucji na aplikujące, bogate, zdolne do samodzielnego finansowania zadań niezależnie od otrzymanych środków, dysponujące dużym zapleczem administracyjnym oraz małe stowarzyszenia i fundacje, „wystraszone” formalnymi wymogami aplikacyjnymi, występujące raczej jako podwykonawcy zadań.

W dostępie do środków unijnych z jednej strony wysoko postawiono wymogi i silnie sformalizowano procedurę konkursową, a z drugiej – widoczny jest brak pomysłów na:

- trwałość realizacji programów wsparcia po zakończeniu finansowania;
- prorynkową orientację i efekty rozwojowe uwzględniające lokalną specyfikę;
- komplementarność i powiązanie różnych programów wsparcia.

Jednocześnie przy obsłudze projektów unijnych rośnie biurokracja u krajowych koordynatorów oraz u samych beneficjentów. Na rynku pojawiła się grupa ekspertów i prywatnych firm nastawionych na konsumpcję środków unijnych, bez uwzględnienia potrzeb czy potencjalnych efektów rozwojowych gospodarki. Ich siłą jest znajomość procedur aplikacyjnych oraz wymogów formalnych realizacji i rozliczenia. Często dostarczycielami takich pomysłów są eksperci i instytucje z państw starej Unii Europejskiej. W konsekwencji spotykamy np. parki technologiczne, tworzone przez prywatnych deweloperów nieruchomości, którzy nie ukrywają, że nie będą kontynuować działań po zakończeniu finansowania i formalnej sprawozdawczości unijnej.

W kolejnych latach oczekiwane są procesy sieciowej konsolidacji instytucji wsparcia w Regionalne Systemy Innowacji, które powinny ulec przyspieszeniu po 2010 r. Pierwszy okres europejskiego programowania był próbą zdolności przystosowawczych polskich ośrodków innowacji i przedsiębiorczości do wyzwań wspólnego rynku. Pozytywny wpływ na identyfikację potrzeb, konsolidację instytucji oraz opracowanie ciekawych programów wsparcia miała realizacja prac nad Regionalnymi Strategiami Innowacji. W przyjętej koncepcji metodologicznej system wsparcia jest jednym z trzech, obok sektora MSP i instytucji B+R, kluczowych elementów aktywizacji ekonomicznej regionów. Jednocześnie w wielu regionach środki finansowe w ramach działania 2.6. ZPORR, a przede wszystkim dobór projektów wpłynął na rozwój struktur sieciowych oraz pogłębienie współpracy między ośrodkami.

VII. PERSPEKTYWY ROZWOJU

Instytucje wsparcia silnie wpisują się we współczesną logikę rozwoju ekonomiczno-społecznego. Umożliwiają przede wszystkim aktywizację endogenicznych zasobów regionów

i pełniejsze wykorzystanie lokalnych czynników wzrostu. W nowoczesnych strategiach rozwoju odchodzi się od zhierarchizowanych struktur, bazujących na dużym zakresie interwencjonizmu państwowego, do relacji sieciowych i inicjatyw obywatelskich ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji. Dotychczasowy rozwój polskich ośrodków innowacji i przedsiębiorczości należy uznać za sukces lokalnych społeczności i osób bezpośrednio związanych z analizowanymi inicjatywami. Wnoszą one nową jakość w swoje otoczenie uaktywniając lokalną społeczność, transferując nowe doświadczenia i pomoc zewnętrzną, a przede wszystkim pomagając ludziom w realizacji ich biznesowych planów. Wymierne, policzalne efekty to tylko część socjo-ekonomicznych korzyści z ich działania. Szerszy rachunek powinien uwzględniać społeczne i psychologiczne korzyści pokazujące potrzebę aktywności i samoorganizacji społeczności lokalnych.

W ostatnich latach wzrosła różnorodność instytucjonalnych form wsparcia – preinkubatory, inkubatory technologiczne i fundusze kapitału zaangażowanego. Otoczenie innowacyjnych firm wzbogaciło się również kilkoma sieciami aniołów biznesu oraz wzrosła aktywność funduszy *venture capital*. Nastąpiła także dynamiczna poprawa w zakresie praktycznie wszystkich parametrów oceny instytucji – od zasobów ludzkich, przez organizacyjne, na technicznych kończąc.

O niespotykanej w dotychczasowej historii ośrodków dostępności środków finansowych świadczy dynamiczny wzrost budżetów oraz spadek poziomu samofinansowania (pokrycia wydatków dochodami własnymi). Stan ten utrzyma się przez najbliższe lata, stanowiąc szansę na konsolidację systemu wsparcia. Trzeba jednak pamiętać, że po 2013 r. utrzymanie instytucji w znacznie większym zakresie będzie spoczywać na środowiskach lokalnych.

W kolejnych latach nie należy oczekiwać dalszego wzrostu liczby ośrodków. Raczej pożądany jest rozwój profesjonalizacji ich działalności. Nowe instytucje powinny się rozwijać w otoczeniu nauki i badań; szczególnie szkoły wyższe w warunkach zbliżającego się niżu demograficznego powinny szukać adekwatnych do trendów rozwojowych form aktywności. Zainteresowanie akademickimi inkubatorami przedsiębiorczości wskazuje na zmianę podejścia. Również status szeregu jednostek badawczo-rozwojowych nie jest do utrzymania i powinny się one przekształcić w ośrodki innowacji. Zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej i tendencjami finansowania z funduszy strukturalnych, działania w tym obszarze mają szczególne szanse uzyskania pomocy finansowej. Ciągłe niewykorzystanym potencjałem rozwoju usług wsparcia dysponują instytucje przedstawicielskie biznesu, a w otoczeniu samorządów – Gminne Centra Informacji. Dla wzmocnienia istniejących i tworzenia nowych instytucji wspierania innowacji i przedsiębiorczości, kluczowe znaczenie od lat mają działania w zakresie:

- 1) Tworzenia programów wspierania przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju małych i średnich firm na poziomie krajowym, regionów i powiatów, dysponujących środkami finansowymi i dostępnymi na zasadzie konkursu dla najefektywniejszych instytucji. Programy powinny zakładać pomoc ośrodkom innowacji i przedsiębiorczości w mniejszych miejscowościach, gdzie liczba potencjalnych klientów nie pozwala na samowystarczalność finansową.
- 2) Poprawy zarządzania i przejrzystości istniejących programów wsparcia oraz odbiurokratyzowanie procedur konkursowych. Zdecydowanie większy nacisk powinien być położony na trwałość lokalnych instytucji i ciągłość programów.
- 3) Rozwoju tzw. „miękkich usług wsparcia”, rozbudowa *coachingu*, preinkubatorów, inkubatorów akademickich oraz inicjatyw klastrowych. Szczególne znaczenie mają wyspecjalizowane instrumenty finansowe, w tym kapitał zaangażowany (*seed capital*) w otoczeniu instytucji naukowo-badawczych.
- 4) Uporządkowania regulacji prawnych, podatkowych i finansowych dotyczących organizacji pozarządowych, w tym dowolności interpretacji przepisów przez urzędy skarbowe. Uporządkowanie i uproszczenie zagadnień pomocy publicznej dla przedsiębiorstw.
- 5) Szkoleń i doskonalenia zespołów; podnoszenia umiejętności opracowywania programów i przygotowywania aplikacji; rozwoju edukacji doradców biznesu i transferu technologii. Szerokie zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
- 6) Rozwoju struktur lobbingowych w regionach, na poziomie krajowym, a także przy komisjach europejskich. Opracowanie modelu samooceny instytucji i programów przy wykorzystaniu technik benchmarkingowych oraz promocja „dobrych przykładów”.

- 7) Stymulowanie rozwoju regionalnych systemów innowacji jako sieci współpracy administracji, instytucji naukowo-badawczych oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Promocja nowoczesnych instrumentów wsparcia w administracji i wśród działaczy samorządowych w gminach i regionach.
- 8) Pomocy w przygotowaniu studiów wykonalności i biznesplanów nowych ośrodków oraz dbałość o równomierny ich rozwój na terenie całego kraju.
- 9) Internacjonalizacji oraz rozwoju międzynarodowych kontaktów i współpracy.

Wyzwaniem dla Polski i rozwijanego systemu wsparcia, zgodnie z zaleceniami Strategii Lizbońskiej, jak i Strategii Europa 2020²⁷ jest rozwój przedsiębiorczości na styku nauki i gospodarki. To innowacyjne podmioty działające w sferze zaawansowanych technologii są kluczem do poprawy konkurencyjności, restrukturyzacji i modernizacji gospodarki. Rewolucja informatyczna i biotechnologiczna ostatnich lat została zainicjowana przez młodych ludzi, często po raz pierwszy próbujących swoich sił w biznesie. Istniejące ośrodki innowacji i przedsiębiorczości przy pomocy niewielkich środków będzie można przestawić na nowe formy działania, zbliżające rynek do sfery nauki i badań. Instytucje z reguły są jednak słabo merytorycznie przygotowane do podjęcia tego typu zadań. Widoczna jest potrzeba kompleksowych działań i programów rządowych oraz regionalnych w tym zakresie.

²⁷ Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji KOM (2010), Bruksela 3.3.2010.

Krzysztof B. MATUSIAK

PARKI TECHNOLOGICZNE

Parki technologiczne (PT) są najbardziej organizacyjnie i koncepcyjnie rozwiniętym typem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, łączącym często w jednej strukturze funkcje wszystkich pozostałych jednostek. Samo pojęcie park technologiczny posiada systematyzujące znaczenie względem przedsięwzięć lokalizacyjnych spotykanych pod nazwami: parki naukowe, badawcze, naukowo-badawcze, naukowo-technologiczne, przemysłowo-technologiczne, technopole itp.¹ Celem, który przyświeca omawianym inicjatywom jest optymalizacja warunków dla transferu i komercjalizacji technologii, powstawania i rozwoju innowacyjnych firm, rozwoju i urynkowania nowych produktów. Liczące ponad 60 lat parki technologiczne² nawiązują do dziewiętnastowiecznej, dobrze znanej każdemu ekonomiście, marshallowskiej koncepcji dystryktów przemysłowych³. Fakt skupienia na określonym obszarze przedsiębiorstw i usług okołobiznesowych wywołuje efekty synergiczne, co w połączeniu z działalnością B+R i możliwością finansowania ryzyka (*venture capital*), może przerodzić się w środowisko innowacyjne. Współczesny sieciowy biznes potrzebuje dynamicznego otoczenia, generującego zdolności innowacyjne.

Powstające w różnych częściach świata parki technologiczne stają się synonimem gospodarki wiedzy, łącząc na jednym terenie⁴:

- instytucje naukowo-badawcze oferujące nowe rozwiązania technologiczne i innowacyjne firmy poszukujące nowych szans rozwoju;
- szerokie otoczenie biznesu w zakresie finansowania, doradztwa, szkoleń i wspierania rozwoju innowacyjnych firm;
- finansowe instytucje wysokiego ryzyka (*venture capital*);
- wysoką jakość infrastruktury i walory otoczenia (przyjemne miejsce do zamieszkania i spędzania wolnego czasu);
- wysoki potencjał przedsiębiorczości i klimat biznesu przyciągający kreatywne osoby z innych regionów;

¹ Ocenia się, że omawiane inicjatywy można spotkać na świecie pod około 30 nazwami.

² Za pierwszy park technologiczny przyjmuje się utworzony w 1948 r. Bohanson Research Park w Menlo Park (USA). Właściwą, światową karierę omawianych inicjatyw rozpoczął powołany w 1951 r. Stanford Reseach Park przy Uniwersytecie Stanforda, który z czasem rozrósł się w „Dolinę Krzemową”. Obecnie na świecie działa ponad 900 tego typu ośrodków zlokalizowanych praktycznie we wszystkich państwach wysokorozwiniętych.

³ W praktyce marshallowskie koncepcje zaowocowały różnymi przedsięwzięciami lokalizacyjnymi, wśród których najpopularniejsze to: (1) parki przemysłowe wykorzystywane w ramach restrukturyzacji dużych przedsiębiorstw przemysłowych i (2) parki technologiczne powstające wokół instytucji naukowo-badawczych. Parki przemysłowe są definiowane w Polsce jako zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz ze znajdującą się na nich infrastrukturą pozostałą po restrukturyzowanych lub likwidowanych przedsiębiorstwach oraz inne dołączone do nich nieruchomości, tworzone przy udziale władz samorządowych, w celu zapewnienia prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności przez małych i średnich przedsiębiorców, na preferencyjnych warunkach. Rozwój parków przemysłowych promuje Agencja Rozwoju Przemysłu. W ramach parków przemysłowych zakłada się głównie: zapełnienie oferowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami, przyciąganie inwestorów oraz tworzenie miejsc pracy. Mają one amortyzować społeczne i gospodarcze skutki restrukturyzacji tradycyjnych branż przemysłowych. W praktyce coraz częściej w ramach tradycyjnych parków przemysłowych spotykamy się z koncepcjami kształtowania mechanizmów innowacyjnych, będących próbą ewolucji lokalizacji w kierunku parku technologicznego. W tym kontekście pojawiło się w Polsce określenie „park przemysłowo-technologiczny”, gdzie z jednej strony zakłada się restrukturyzację obszaru przemysłowego, a z drugiej – priorytety dotyczą rozwoju nowoczesnych technologii (np.: Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny i Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny).

⁴ K. B. Matusiak, J. Guliński, Parki technologiczne [w:] K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, SOOIPP-Raport 2004, Łódź-Poznań 2004, s. 335-337.

- rządowe, regionalne i lokalne programy wspierania przedsiębiorczości, transferu technologii i rozwoju nowych technologicznych firm.

Park technologiczny to zorganizowany kompleks gospodarczy, w ramach którego realizowana jest polityka w zakresie⁵:

- wspomagania młodych innowacyjnych przedsiębiorstw nastawionych na rozwój produktów i metod wytwarzania w technologicznie zaawansowanych branżach;
- optymalizacji warunków transferu technologii i komercjalizacji rezultatów badań z instytucji naukowych do praktyki gospodarczej.

W polskim ustawodawstwie pojęcie parku technologicznego zostało zdefiniowane w 2002 r.⁶ jako zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi⁷ a przedsiębiorcami, na którym oferowane są przedsiębiorcom, wykorzystującym nowoczesne technologie, usługi w zakresie: doradztwa w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, transferu technologii oraz przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne, a także tworzenie korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych.

Na podstawie ustawy można określić podstawowe elementy parku technologicznego w polskich warunkach:

- 1) Bazuje na prawnie uregulowanej i wyodrębnionej, samodzielnie zarządzanej nieruchomości obejmującej konkretny teren i/lub budynki wraz z infrastrukturą techniczną.
- 2) Posiada koncepcję zagospodarowania terenu należącego do parku oraz plan rozwoju w obszarze aktywności naukowo-badawczej i produkcyjnej związanej z kreacją nowej wiedzy i technologii.
- 3) Posiada formalne powiązania z instytucjami naukowo-badawczymi i edukacyjnymi, lokalną i regionalną administracją publiczną, działającymi w regionie instytucjami wspierania przedsiębiorczości i transferu technologii oraz finansowania ryzyka (*venture capital*).
- 4) Tworzy możliwość do korzystania przez przedsiębiorców z nieruchomości oraz infrastruktury technicznej na zasadach umownych.
- 5) Oferuje usługi w zakresie doradztwa, transferu technologii oraz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych w obrębie nieruchomości.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowych (IASP) przyjęło w listopadzie 2002 r. następującą definicję, zaakceptowaną przez Światowy Szczyt Stowarzyszeń Inkubatorów Przedsiębiorczości i Parków Technologicznych – park technologiczny (naukowy, badawczy itp.) jest organizacją zarządzaną przez wykwalifikowanych specjalistów, której celem jest podniesienie dobrobytu społeczności, w której działa, poprzez promowanie kultury innowacji, konkurencji wśród przedsiębiorców i instytucji opartych na wiedzy. Aby osiągnąć te cele Park⁸:

- stymuluje i zarządza przepływem wiedzy, technologii pomiędzy szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, przedsiębiorstwami i rynkami;
- ułatwia tworzenie i rozwój przedsiębiorstw opartych na wiedzy poprzez inkubowanie i proces pączkowania (*spin-off* i *spin-out*);
- dodaje przedsiębiorstwom wartości poprzez wysokiej jakości usługi oraz obiekty i terytorium o wysokim standardzie.

W praktyce można wskazać szereg wspólnych cech, spotykanych na całym świecie technopoli, parków naukowych, badawczych i technologicznych⁹:

⁵ K. B. Matusiak, Parki technologiczne. Instytucjonalne wspieranie przedsiębiorczości, procesów innowacyjnych i rozwoju regionalnego, Fundacja Inkubator, Łódź 1995, s. 9-48.

⁶ Ustawa z dn. 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji, DzU z 2002 r., Nr 41, poz. 363, nr 141, art. 2, p. 15, poz. 1177 oraz DzU z 2003 r., Nr 159, poz. 1537.

⁷ W rozumieniu Ustawy z dn. 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych, DzU z 2001 r., Nr 33, poz. 389, art. 3, p. 4 oraz DzU z 2003 r., Nr 39, poz. 335.

⁸ K. B. Matusiak, Wpływ parków technologicznych na rozwój ekonomiczno-społeczny [w:] K. B. Matusiak, A. Bąkowski (red.), Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie, PARP, Warszawa 2008.

⁹ K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, ITE (PIB), Radom–Łódź, 2006, s. 169.

- bazują na wyodrębnionej i samodzielnie zarządzanej nieruchomości obejmującej konkretny teren i/lub budynki;
- posiadają koncepcję zagospodarowania i rozwoju obejmującą aktywność naukowo-badawczą i produkcyjną związaną z kreacją nowej wiedzy i technologii;
- posiadają formalne powiązania z instytucjami naukowo-badawczymi i edukacyjnymi, lokalną i regionalną administracją publiczną, działającymi w regionie instytucjami wspierania przedsiębiorczości i transferu technologii oraz finansowania ryzyka (*venture capital*).

Mimo wielu podobnych w odbiorze zewnętrznym cech (misja, cele, formy działania, organizacja itp.) jest to kategoria jednostek bardzo zróżnicowanych. Praktycznie każdy z parków ma indywidualny charakter, wynikający z regionalnych uwarunkowań społecznych, kulturowych i ekonomicznych oraz dostępnych czynników wzrostu. Nie ma jednego uniwersalnego modelu parku, ani szablonu organizacyjnego gwarantującego sukces. Poszczególne inicjatywy odzwierciedlają specyfikę lokalnego środowiska naukowego i biznesu, typ gospodarki i tradycje przemysłowe oraz kulturowe uwarunkowania przedsiębiorczości. Międzynarodowe doświadczenia umożliwiają zróżnicowanie omawianej kategorii na dwa odmienne koncepcyjnie typy:

- 1) Parki naukowe (badawcze) – tworzone w otoczeniu szkoły wyższej (często w ramach uniwersyteckiego kampusu), z inicjatywy środowiska akademickiego i silnie powiązane z określoną uczelnią, stanowiące element jej polityki komercjalizacji wyników badań i współpracy z biznesem, np.: Cambridge Science Park, Herriot-Watt-Park, Park Technologiczny Uniwersytetu w Dortmundzie.
- 2) Technopol – rozbudowana koncepcja przestrzenna, łącząca głównych aktorów lokalnego środowiska innowacyjnego, rozwijana z inicjatywy władz publicznych (lokalnych i regionalnych), w oparciu o model partnerstwa publiczno-prywatnego. Oprócz działań na rzecz intensyfikacji transferu technologii, w szerokim zakresie realizowane są inicjatywy pozyskiwania zewnętrznych inwestorów oraz koncentracji potencjału badawczego w regionie; do najbardziej znanych zalicza się: Research Triangle Park w Północnej Karolinie, Drogę 128 pod Bostonem, Sophie-Antipolis pod Niceą, Tsukuba Science City.

Spotykane na całym świecie parki technologiczne, koncepcyjnie i organizacyjnie zawierają się pomiędzy powyższymi typami modelowymi. Wielu autorów do parków technologicznych zalicza również inne formy infrastruktury innowacyjnej (np. inkubatory i centra technologiczne), pod warunkiem, że oferują pomieszczenia lub tereny inwestycyjne dla małych, technologicznych firm. W tym kontekście na uwagę zasługuje popularyzowany przez Agencję Rozwoju Przemysłu polski model parku przemysłowo-technologicznego.

Pierwsze prace studyjne nad adaptacją instytucji parku technologicznego w gospodarce polskiej, zostały podjęte w drugiej połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku w Poznaniu, przez zespół Prof. B. Gruchmana z Akademii Ekonomicznej. Jak wspomniano wyżej działania te zaowocowały ostatecznie utworzeniem w 1990 roku Wielkopolskiego Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości. W tym okresie pojawiły się kolejne tego typu próby i koncepcje, m.in.: w Gdańsku, Toruniu i Krakowie, z których żadna, tak jak i ta w Poznaniu, nie została do końca zrealizowana. Powodem fiaska realizacyjnego były przede wszystkim: niezrozumienie idei, brak klimatu i wsparcia politycznego, brak środków finansowych i wsparcia rzeczowego oraz spontaniczny i mało profesjonalny charakter podejmowanych działań.

Za pierwszy polski park technologiczny należy uznać Poznański Park Naukowo-Technologiczny powołany w maju 1995 roku, w ramach działalności statutowej i gospodarczej Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Dla potrzeb przedsięwzięcia pozyskano około 3 ha terenu oraz szereg zdekapitalizowanych nieruchomości (teren gazowni miejskiej) przy ul. Rubież 46 na obrzeżach Poznania. Po niezbędnych pracach adaptacyjnych w ramach Parku uruchomiono: Zakład Doświadczalny Syntezy Chemicznej, Centrum Technologii Wydziału Chemii UAM oraz Centrum Badań Archeologicznych.

Przez 15 kolejnych lat pojawiło się w Polsce 66 inicjatyw parkowych. Część z nich nie wytrzymała próby czasu. Obecnie w połowie 2010 r. identyfikujemy w Polsce łącznie 24 parki technologiczne i 21 inicjatyw parkowych. Całą analizowaną populację ze względu na stopień zaawansowania można podzielić na trzy kategorie:

- Grupa I – 24 parki zaawansowane organizacyjnie, realizujące działalność statutową w pełnym zakresie, włącznie z udostępnianiem powierzchni i usług wspierających dla firm;
- Grupa II – 9 inicjatyw skoncentrowanych na pracach przygotowawczo-adaptacyjnych lub w trakcie transformacji z tradycyjnych parków przemysłowych; większość posiada przygotowane zespoły organizacyjne zdolne do zarządzania i świadczenia usług wsparcia, które często już prowadzą działalność szkoleniową, doradczą i informacyjną;
- Grupa III – 12 przedsięwzięć w fazie projektowania i przygotowywania podstaw organizacyjnych (powstał podmiot lub zespół prowadzący działania przygotowujące park, zdefiniowane są środki finansowe na realizację inicjatywy).

Wraz z przystąpieniem Polski do UE nastąpił dynamiczny rozwój inicjatyw parkowych, ponieważ pojawiły się szczególne możliwości finansowe i organizacyjne. W konsekwencji liczba działających od 2004 r. parków wzrosła trzykrotnie, a 8 kolejnych inicjatyw kończy fazę przygotowawczą.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki polskich parków technologicznych w latach 2004*-2010

Wyszczególnienie:	2004	2005	2007	2009	2010
liczba podmiotów	8	8	15	23	24
łącna powierzchnia (w ha)	142,3	489,1	876,2	1 305,1	1492,9
poziom zagospodarowania (w %)	11,7	3,1	35,7	33,5	33,9
liczba przedsiębiorstw	101	134	359	583	718
małe firmy technologiczne/akademickie przedsiębiorstwa odpryskowe	18	77	117	95	72
miejsca pracy	1 961	5 480	9 161	17 070	24 737
liczba partnerów ze sfery B+R	2,5	3	6	8,5	8

* We wcześniejszych Raportach parki technologiczne ze względu na niski poziom zaawansowania organizacyjnego były analizowane wspólnie z inkubatorami przedsiębiorczości. Dopiero począwszy od piątej edycji zostały wyodrębnione i poddane ocenie.

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Jakościowe zmiany dotyczą wszystkich parametrów funkcjonowania parków. Największa dynamika dotyczy miejsc pracy (wzrost o ponad 1200%) oraz wzrostu dysponowanej powierzchni (ponad dziesięciokrotny). Tylko na przestrzeni ostatniego roku zatrudnienie w przedsiębiorstwach parkowych wzrosło o 45%, a liczba podmiotów o 23%. Konsumujemy efekty zainwestowania w poprzednim okresie programowania (2004-2006), a wkrótce udostępniana będzie infrastruktura utworzona ze środków finansowych w obecnym rozdaniu funduszy strukturalnych. Tylko w ciągu najbliższych dwóch lat należy oczekiwać wzrostu oferowanej powierzchni o ponad 220 ha. W wyniku ukończenia inwestycji infrastrukturalnych rozpoczną aktywność kolejne parki w Kielcach, Katowicach, Zielonej Górze, Elblągu, Kwidzynie, Olsztynie i Ełku. Obecnie zarządzana powierzchnia zagospodarowana jest na poziomie 33,9%, ale w wyniku prowadzonych prac inwestycyjnych wskaźnik ten ulegnie szybkiej poprawie. Szereg parków jest wypełnionych w 100% (np.: Gdynia, Poznań, Kraków, Wrocław) i prowadzi działania poszarzające oferowaną infrastrukturę. Opcje zagospodarowania terenu parkowego obejmują:

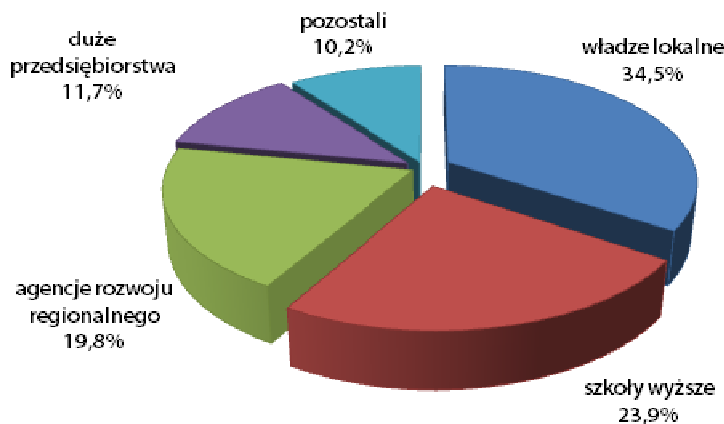
- wynajem gotowych powierzchni dla firm i instytutów naukowo-badawczych w 87 % (91)¹⁰ parków
- inkubator dla nowo powstających firm technologicznych w 70% (70)
- sprzedaż obiektów lub terenów pod inwestycje w 48% (39)
- preinkubator w 43% (39)
- dzierżawę terenu/działek pod inwestycje w 35% (35)

¹⁰ Dane z 2009 roku.

Obecny stan należy uznawać ciągle za wyjściowy dla budowy możliwości rozwojowych w najbliższych latach. Tworzona jest obecnie baza infrastrukturalna, organizacyjna i kadrowa dla wsparcia rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości. W obecnym okresie programowania UE zadysponowane zostały znaczne środki na rozwój inwestycji parkowych, ale również na realizację „miękkich” programów wsparcia i rozwoju nowych usług proinnowacyjnych. Efektywność zarządzania tymi programami ma istotne znaczenie dla właściwego przygotowania organizacyjnego i merytorycznego polskich parków technologicznych. Dostrzegamy próby łączenia koncepcji parków technologicznych, przemysłowych i specjalnych stref ekonomicznych¹¹. Proces ten należy uznać za niebezpieczny dla bazowej idei parkowej, gdyż grozi odchodzeniem od modelowego kierunku budowy platformy współpracy nauki i biznesu, owocującej transferem i komercjalizacją wiedzy oraz dynamizacją procesów innowacyjnych.

Działające parki są zorganizowane głównie w formule spółki z o. o. (52,2%) oraz spółki akcyjnej (34,8%) o charakterze publiczno-prywatnym¹². Pozostałe, pojedynczo występujące formy, to fundacja, jednostka uczelniana i samorządowa. Udziały kapitałowe w parkach technologicznych objęło 18 wyższych uczelni, w tym w dwóch przypadkach są to jednoosobowe spółki uczelniane. Instytucje akademickie są drugim po władzach samorządowych (pod względem posiadanych aktywów) inwestorem w spółki zarządzające parkami. Zaangażowanie w inicjatywy parkowe jest charakterystyczne dla uczelni Wrocławia i Krakowa. Na uwagę zasługuje również projekt „Miasteczka Multimedialnego” rozwijanego przy Wyższej Szkole Zarządzania w Nowym Sączu.

Wykres 1. Struktura udziałowców parków technologicznych w Polsce w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

W ujęciu regionalnym inicjatywy parkowe są realizowane we wszystkich województwach. Najwięcej działających parków technologicznych identyfikujemy w województwie dolnośląskim (4) i małopolskim (3). Po dwa parki we Wrocławiu, Krakowie i Poznaniu. O inicjatywach parkowych mówimy w odniesieniu do województwa lubuskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Mimo dużych oczekiwań, presji politycznej oraz przygotowanej dokumentacji, na początku 2009 r. zlikwidowana została inicjatywa Warszawskiego Parku Technologicznego. Warszawa, mimo koncentracji znacznej części potencjału innowacyjnego i naukowo-badawczego kraju, pozostaje bez parku. W ocenie narodowego systemu innowacji należy to uznać za słabość.

Zbiorowość polskich parków technologicznych jest bardzo zróżnicowana pod względem większości cech strukturalnych. Łącznie, analizowane parki dysponują powierzchnią około 1492,9 ha.

¹¹ Każda z tych koncepcji rozwija inną wiązkę celów, odmienną od założeń dla parków technologicznych: (1) parki przemysłowe to rozwój atrakcyjnej lokalizacji biznesowej w oparciu o starą infrastrukturę poprzemysłową, (2) specjalne strefy ekonomiczne mają zwiększać atrakcyjność danej lokalizacji dla inwestorów zewnętrznych, głównie zagranicznych w oparciu o pakiet ulg podatkowych.

¹² Administracja i instytucje publiczne są głównymi udziałowcami.

Należy podkreślić duże zróżnicowanie powierzchni, jaką dysponują poszczególne jednostki – od 0,15 do 528 ha. Przeciętna powierzchnia polskiego parku wynosi 64,8 ha, mediana 13,7, co wskazuje na duże dysproporcje. Największym polskim parkiem pod względem dysponowanej powierzchni jest Krakowski Park Technologiczny (528 ha) działający jako specjalna strefa ekonomiczna. KPT zarządza terenami należącymi do udziałowców zlokalizowanymi w kilkunastu miejscach¹³. Powierzchnią powyżej 100 ha zarządzają jeszcze trzy parki (Bełchatów, Płock i Rzeszów). Powierzchnią poniżej 1 ha dysponują obecnie tylko trzy, a przed rokiem był to praktycznie co czwarty park. Kilka parków pozostaje ciągle podprogowymi dla rozwinięcia właściwej działalności statutowej. Nie wygenerowały niezbędnego potencjału kadrowego, programowego i infrastrukturalnego dla projektowanej aktywności.

Mapa 1. Parki Technologiczne w 2010 r.

- ★ parki prowadzące działalność operacyjną
- ☆ parki w trakcie rozruchu
- parki w fazie przygotowawczej

Źródło: opracowanie własne.

Wśród wskazywanych priorytetów polskich parków dominują cele tradycyjnie stawiane przed tego typu podmiotami. Wraz z dojrzwaniem inicjatyw parkowych obserwujemy przesuwanie oczekiwań z tzw. działań misyjnych (współpraca z nauką, wspieranie innowacyjnej przedsiębiorczości i transferu technologii itp.), na rzecz przyciągania inwestorów zewnętrznych, zapewnienia powierzchni stabilnymi przedsiębiorstwami czy rozwoju atrakcyjnej lokalizacji biznesowej. Takie ujęcie tradycyjnie przypisywane jest parkom przemysłowym.

¹³ Krakowski Park Technologiczny działający w formule specjalnej strefy ekonomicznej z 35 dużymi inwestorami tworzącymi ponad 10,5 tys. miejsc pracy (43% wszystkich) istotnie zniekształca obraz całej populacji polskich parków.

Tabela 2. Priorytety działalności parków technologicznych w latach 2005-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
rozwój atrakcyjnej lokalizacji dla biznesu	3,9	3,8	4,1	4,5
zapełnienie przygotowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami	3,4	3,8	3,2	4,4
wsparcie tworzenia nowych firm technologicznych	4,4	4,6	4,4	4,3
budowa sieci współpracy nauka – biznes	4,9	4,5	4,3	4,2
przyciąganie inwestorów do regionu	3,6	3,7	3,6	3,9
tworzenie nowych miejsc pracy	3,9	4,3	3,8	3,7
asysta w transferze i komercjalizacji nowych technologii z instytucji naukowych	4,4	4,1	3,6	3,5
rozwój klastrów i budowa sieci współpracy lokalnego biznesu	.	3,1	3,9	3,4
rozwój specyficznych usług proinnowacyjnych niedostępnych w regionie	.	.	3,4	3,4
rozwój produkcji nowoczesnych wyrobów niewytwarzanych w regionie	3,2	3,1	3,1	3,1

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Rozwój działalności merytorycznej wymaga powołania w strukturach parków jednostek funkcjonalnych, realizujących programy wsparcia dla rezydentów i innych partnerów. W analizowanych parkach identyfikujemy:

- inkubator technologiczny w 70% parków
- ośrodek szkoleniowo-doradczy (PK, OWP) w 59%
- preinkubator – inkubator akademicki w 50%
- centrum transferu technologii w 36%

Prowadzenie parku technologicznego wymaga średnio szesnastoosobowego zespołu zatrudnionego na stałe oraz 32 osób uczestniczących w pracach w formie prac zleconych. W ramach stałego zespołu parkowego identyfikujemy:

- 2,5 osoby kadry zarządzającej;
- 1 pracownika zatrudnionego w zakresie koordynacji zadań B+R;
- 3,5 osoby w zakresie doradztwa i szkoleń;
- 5 pracowników administracyjnych i technicznych;
- 4 pozostałych pracowników.

W ponad 80% parków kwalifikacje personelu zostały określone jako wystarczające dla realizacji misji i powierzonych zadań. W co drugim parku działalność merytoryczna jest wspierana przez Radę Naukową lub Programową. Omawiane ciała są tworzone w oparciu o udziałowców przedsięwzięcia, miejscowe instytucje naukowe oraz samorząd lokalny.

Tabela 3. Użytkownicy polskich parków technologicznych w 2010 r.

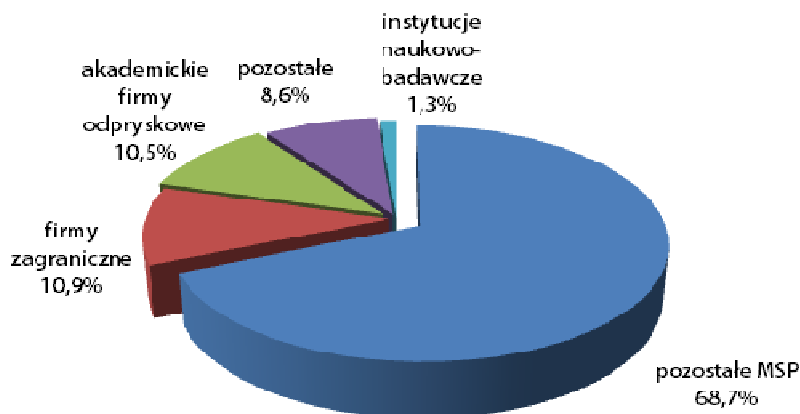
Typ rezydenta:	Liczba podmiotów	Zatrudnienie	Zajmowana powierzchnia (w m ²)
akademickie firmy odpryskowe*	72	181	2 634
pozostałe małe i średnie firmy	492	5 592	793 887
firmy zagraniczne	75	6 719	1 985 576
instytucje naukowo-badawcze	14	321	5 043
duże przedsiębiorstwa	39	11 685	2 272 418
inne instytucje	26	239	2 705
łącznie	718	24 737	5 062 263
podmioty, które opuściły Park	78	166	X

* innowacyjne firmy utworzone przez przedstawicieli lokalnego środowiska naukowego

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

W analizowanych parkach technologicznych warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej znalazło w połowie 2010 r. 718 przedsiębiorstw, które tworzą 24 737 miejsc pracy. Prezentowane wielkości zmieniają się w większości parków praktycznie z dnia na dzień, co świadczy o dużej dynamice rozwoju.

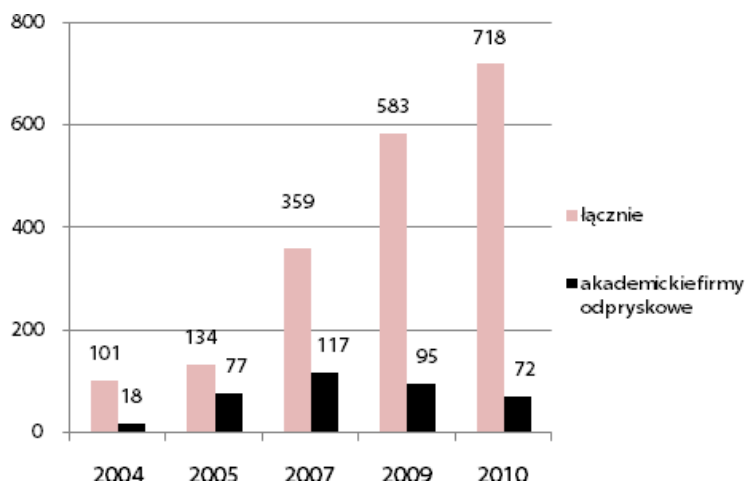
Wykres 2. Struktura lokatorów parków technologicznych w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W strukturze lokatorów dominują małe i średnie przedsiębiorstwa (68,7%). Co dziesiąte przedsiębiorstwo to podmiot z kapitałem zagranicznym. Mimo dynamicznego wzrostu liczby lokatorów niepokoić może udział podmiotów gospodarczych wywodzących się ze środowiska naukowo-badawczego. Stanowią one jedynie 10% wszystkich użytkowników, a ich udział sukcesywnie maleje.

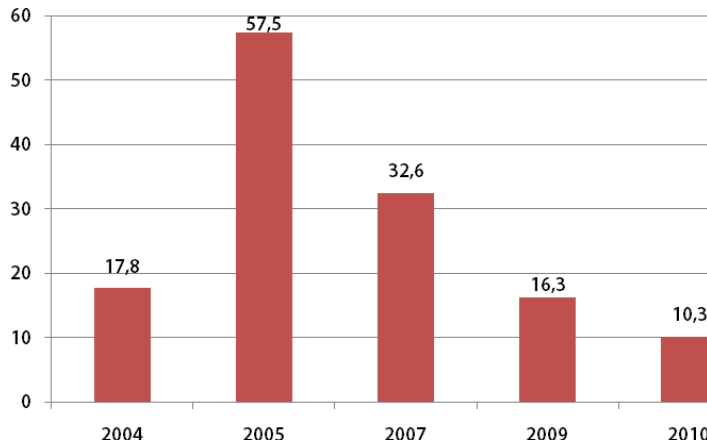
Wykres 3. Liczba lokatorów w parkach technologicznych w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne.

W strukturze organizacyjnej 70% parków działają inkubatory technologiczne, oferujące specjalne warunki dla nowo powstałych, innowacyjnych firm oraz programy preinkubacji nowych pomysłów biznesowych (39%). W 2009 r. dzięki podjętym działaniom w statystycznym parku powstały 4 nowe przedsiębiorstwa, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza trzykrotny spadek. Pewnym wytłumaczeniem tego stanu jest światowy kryzys zniechęcający wiele osób do działań biznesowych.

Wykres 4. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw zakładanych przez przedstawicieli środowiska naukowo-badawczego (akademickie firmy odpryskowe) wśród lokatorów parków w latach 2004-2010 (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W ramach populacji firm parkowych co ósma prowadzi działalność naukowo-badawczą, a w wiodących ośrodkach udział ten dotyczy 40-60% podmiotów. To ważny wskaźnik efektywności realizacji misji parków technologicznych. Wynik ten powinien ulec w najbliższym czasie (2-3 lat) istotnej poprawie w rezultacie realizacji szeregu inwestycji w parkową infrastrukturę badawczo-rozwojową. Lokatorzy łącznie posiadają 17 zgłoszeń patentowych w UP RP i 7 w Europejskim Urzędzie Patentowym (EPO) oraz 16 znaków towarowych. 11 firm parkowych zostało nagrodzonych na międzynarodowych, a 39 na krajowych wystawach i konkursach. Należy podkreślić, że wiedza w tym zakresie w wielu parkach jest ciągle dalece niekompletna. Nie ma zwyczaju gromadzenia informacji, co świadczy o niskim poziomie współpracy z lokatorami.

Ważnym elementem atrakcyjności każdego parku technologicznego są zorganizowane formy pomocy małym i średnim firmom, obejmujące w ogólnym zarysie różnego typu doradztwo i konsulting, infrastrukturę i ofertę wspólnych urządzeń serwisowych oraz pomoc finansową i pośrednictwo kredytowe.

Tabela 4. Zakres tematyczny doradztwa i szkoleń oferowanych w parkach technologicznych (w %)

Wyszczególnienie:	2004	2005	2007	2009	2010
przedsiębiorczość i tworzenie firm	91	88	85	91	91
opracowanie biznesplanu	82	75	85	74	87
dostęp do środków z funduszy europejskich	91	88	85	87	83
prawo gospodarcze	55	63	73	70	78
finanse i podatki	55	88	73	61	61
księgowość i rachunkowość	*	*	46	52	61
badania rynku i marketing	55	75	46	70	57
zarządzanie biznesem	*	*	46	48	57
informatyka, komputery	*	63	73	44	52
audyt technologiczny	*	*	*	*	52
pośrednictwo kooperacyjne	*	63	39	65	50
ochrona własności intelektualnej	*	*	*	*	48
wdrażanie nowych produktów i technologii	*	*	39	48	43
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	*	*	28	35	35
zarządzanie jakością	*	*	39	31	30
informacja technologiczna i patentowa	82	75	54	65	*

* w danym roku ankietę nie zawierała takiej kategorii w kategorii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

W ostatnich latach na stabilnym poziomie pozostaje oferta usług wsparcia w zakresie pomocy finansowej. Współpracę z sieciami aniołów biznesu deklaruje 48%, dostęp firm do subwencji, grantów i dopłat wspiera 39% ośrodków, a kontakty z funduszami inwestycyjnymi kapitału ryzyka 35% polskich parków. W szerokim systemie wsparcia z perspektywy parkowej praktycznie niewidoczne są fundusze poręczeniowe (4%), a lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe oraz fundusze załączkowe są dostrzegane w co ósmym parku.

Wyposażenie infrastrukturalne parków pozostaje na takim samym wysokim poziomie od lat i obejmuje: sale seminaryjne (91%), internet szerokopasmowy (83%), sieć komputerową (74%), recepcję i obsługę sekretariatu (74%), dostęp do baz danych (52%), kawiarnię/bar (43%) itp. Na uwagę zasługują prace prowadzone w większości parków nad laboratoriami badawczo-rozwojowymi.

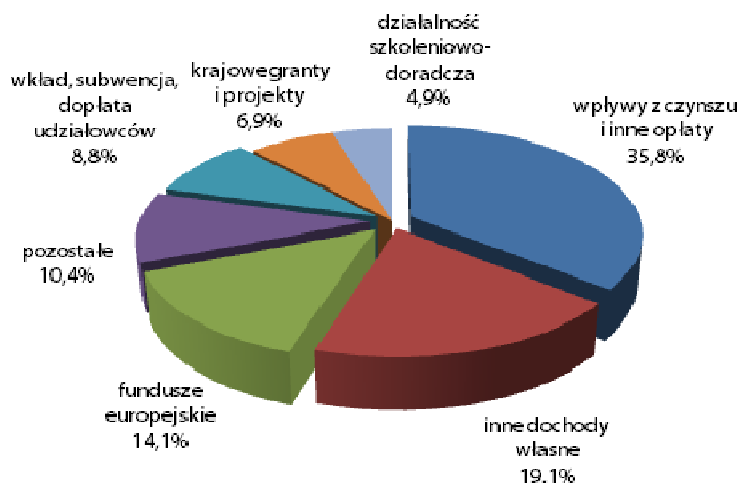
Tabela 5. Struktura finansowania bieżącej działalności parków technologicznych w latach 2007–2010

Wyszczególnienie:	2007	2009	2010
średni budżet parku (w tys. zł)	8 750	4 700	5 446,3
w tym w %:			
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	44,1	27,1	35,8
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	6,4	10,3	4,9
inne dochody własne	8,5	13,3	19,1
europejskie granty i projekty	13,6	21,0	14,1
krajowe granty i projekty	3,2	3,8	6,9
regionalne/lokalne granty i projekty	1,2	0	1,5
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	18,3	17,4	8,8
sprzedaż lub dzierżawa działek inwestycyjnych	0	0	4,7
inne zasilanie zewnętrzne	4,7	7,1	4,2

Źródło: opracowanie własne.

Bieżące prowadzenie parku wymaga rocznego budżetu w wysokości 5,4 mln zł. Poziom samofinansowania z dochodów własnych wynosi 59,3% bieżących potrzeb finansowych. Pozostałe środki pochodzą z projektów finansowanych z funduszy europejskich (21%) oraz wsparcia instytucji macierzystej (17,1%). Analiza finansowa jest ciągle utrudniona w związku z działaniami inwestycyjnymi.

Wykres 5. Struktura finansowania przeciętnego parku technologicznego w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Dziewięć na dziesięć analizowanych parków prowadzi politykę selekcji przyszłych rezydentów. Pod uwagę brany jest przede wszystkim potencjał innowacyjny, nowoczesność, branżowa spójność z obecnymi użytkownikami oraz zdolność do tworzenia nowych miejsc pracy i potencjalny wpływ na rozwój regionu. Należy podkreślić, że elementem atrakcyjności 48% analizowanych parków jest niższy poziom czynszu wynajmu powierzchni (przeciętnie o 28%) od średniego poziomu w regionie.

Park technologiczny współpracuje w działalności merytorycznej i organizacyjnej średnio z 26 instytucjami, wśród których dominują: instytucje naukowe (8,5), podmioty samorządu lokalnego i regionalnego (6,3), ministerstwa i agencje rządowe (4,4) oraz inne instytucje wsparcia (7). Wśród partnerów ze sfery nauki i badań dominują szkoły wyższe i jednostki badawczo-rozwojowe. Niewidoczne natomiast są jednostki Polskiej Akademii Nauk. Najwyższa użyteczność tej współpracy dotyczy: jednostek samorządu lokalnego i regionalnego (4,2 p. na pięciostopniowej skali), Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (4,1 p.) oraz szkół wyższych (4 p.). Efektywność działania każdego parku zależy od wygenerowanych mechanizmów transferu technologii z instytucji naukowych do biznesu. Współpraca parków z podmiotami sfery nauki odbywa się w następujących formach:

- organizacja szkoleń, seminariów i konferencji w 100% parków
- składanie wspólnych projektów do funduszy europejskich w 85%
- ścisła współpraca z uczelnianymi komórkami transferu technologii (CTT, Rzecznik Patentowy itp.) w 54%
- udział przedstawicieli nauki w organach decyzyjnych parku w 54%
- wspólne projekty wdrożeniowe w 54%
- organizacja praktyk studenckich w 54%

Obecnie zauważalna już jest tendencja do powolnego wyodrębniania się specjalności branżowych w polskich parkach. Profile specjalizacyjne obejmują selekcję rezydentów, współpracę z określonymi podmiotami naukowymi oraz rozwój specyficznych usług dla określonego typu firm. Największym zainteresowaniem cieszą się w kolejności:

- ICT w 85%
- biotechnologie 34%
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska 27%
- chemia i technologie chemiczne 25%

Kolejne obszary to: medycyna, ochrona zdrowia, inżynieria medyczna i e-zdrowie, elektronika, inżynieria materiałowa, nanotechnologie. Wiele wskazań dotyczy też wzornictwa przemysłowego i nowych materiałów.

Główne ograniczenia rozwoju polskich parków technologicznych są związane z możliwościami aktywizacji innowacyjnej przedsiębiorczości. W tym procesie niezbędna jest współpraca i zainteresowanie problematyką środowiska naukowego. Opinie menedżerów parków wskazują na zamknięcie środowiska na działania komercyjne oparte na wiedzy.

Tabela 6. Główne bariery rozwoju polskich parków technologicznych w latach 2004-2010*

Wyszczególnienie:	2004	2005	2007	2009	2010
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	**	2,6	2,9	2,8	2,9
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	2,4	3,0	2,5	3,1	2,8
brak środków na wyposażenie i adaptację obiektów	2,8	3,1	2,0	2,7	2,6
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	2,8	2,4	2,8	2,5	2,5
brak projektów do komercjalizacji	2,8	3,0	2,6	2,5	2,6
zła sytuacja gospodarcza w regionie	4,0	2,1	1,6	2,1	1,7

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Ź r ó ł o: opracowanie własne.

Mimo upływu 15 lat od powołania pierwszego parku omawiane przedsięwzięcia są w polskich warunkach ciągle nowym zjawiskiem instytucjonalnym. Głównym źródłem finansowania inicjatyw parkowych są fundusze europejskie. W poprzednim (2004–2006) i obecnym okresie programowania (2007–2013), zgodnie z wytycznymi określonymi w strategii lizbońskiej, rozwój podstaw infrastrukturalnych gospodarki opartej na wiedzy znajduje duże wsparcie. W latach 2004–2006 zrealizowano w Polsce ponad 20 projektów inwestycyjnych w zakresie parków i inkubatorów za sumę rzędu 150 mln euro. Powstały nowe budowle i infrastruktura towarzysząca w wielu miejscach w kraju. Obecnie pojawiają się nadzwyczajne możliwości – na tworzenie parków technologicznych i rozwój w nich systemu usług wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność dostępnych będzie w najbliższych latach potencjalnie kilkaset milionów euro. Wśród priorytetów rozwoju zdefiniowanych przez zarządy parków na najbliższe lata odnajdujemy:

– rozwój oferty nowych proinnowacyjnych usług	w 59% parków
– nowe tereny i obiekty, poprawę stanu infrastruktury	50%
– laboratoria i własne zaplecze B+R	27%
– intensyfikację współpracy z instytucjami naukowymi	14%
– utworzenie funduszu kapitału ryzyka	14%

Perspektywa finansowa 2007–2013 jest więc dla polskich instytucji parkowych optymistyczna i najprawdopodobniej niepowtarzalna. Przyjęty przez polski rząd w 2007 r., a opracowany w Ministerstwie Gospodarki w czerwcu 2006 r. program „Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013” świadczy o determinacji działań, zmierzających do budowy w Polsce podwalin gospodarki opartej na wiedzy. W celu strategicznym „Infrastruktura dla innowacji” poprawie warunków funkcjonowania innowacyjnych przedsiębiorstw mają sprzyjać działania zmierzające do:

- 1) rozwoju instytucji świadczących usługi doradcze i techniczne na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw (wspieranie sieci i instytucji otoczenia biznesu – w tym parków i inkubatorów),
- 2) wsparcia działań przedsiębiorców o charakterze sieciowym (wspieranie sieci, klastrów, partnerstwo publiczno-prywatne),
- 3) wzmocnienia współpracy obszaru B+R z gospodarką (niepubliczna sfera B+R, ułatwienia komercjalizacji, dostosowanie oferty publicznej sfery B+R do wymogów gospodarki).

W ramach Programu Operacyjnego „Innowacyjna gospodarka” (2007–2013) w priorytecie V – „Dyfuzja innowacji”, zarezerwowano 150 mln euro dla kluczowych inwestycji w parki technologiczne. Obejmują one inwestycje w istniejących parkach technologicznych we Wrocławiu, Krakowie, Gdańsku, Katowicach, Nowym Sączu, Poznaniu (PPNT) i Gdyni. Są to środki przeznaczone na infrastrukturę parków i inkubatorów – budynki, drogi, media. Równolegle w ramach regionalnych programów operacyjnych (2007–2013) w każdym z 16 polskich województw są zarezerwowane miliony euro na budowę nowych i rozwój ośrodków innowacji, których wzrost jest ściśle związany z innowacyjnym rozwojem gospodarczym regionu. W pięciu województwach Polski wschodniej do dyspozycji są dodatkowo środki z PO „Rozwój Polski Wschodniej”, z tych środków finansowane są inicjatywy w Kielcach, Białymstoku, Olsztynie.

Jednocześnie można sięgnąć po środki zapisane w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki (2007–2013) na rozbudowę oferty usługowej i szkoleniowej parków oraz wsparcie procesów inkubacji przedsiębiorstw opartych na wiedzy. Coraz więcej inicjatyw parkowych (internacjonalizacja, benchmarking) pojawia się także w projektach europejskich z programu INTERREG IVC. Reasumując można stwierdzić, że najbliższych kilka lat, to niepowtarzalna szansa dla polskich parków. Kto właściwie wykorzysta te możliwości wsparcia ze środków publicznych, zbuduje podwaliny do dalszej (po 2015 r.) operacyjnej działalności parków, opartej już wtedy na modelu finansowej samodzielności.

Pojawiają się duże możliwości, ale od zaangażowania lokalnych środowisk zależy poziom ich wykorzystania. Jednocześnie należy wskazać na wiele aktualnych od lat zagrożeń rozwoju polskich parków technologicznych:

- 1) nacisk na infrastrukturę techniczną kosztem usług wspierających przedsiębiorczość i transfer technologii, co grozi przeistoczeniem w efektywnie „wyglądające” parki przemysłowe i strefy biznesu, które jednak nie będą realizowały funkcji, do których zostały powołane,
- 2) brak potencjalnych przedsiębiorców z innowacyjnymi pomysłami biznesowymi oraz projektów do komercjalizacji o rynkowym potencjale,

- 3) brak restrukturyzacji sektora B+R i zamknięcie środowiska naukowego na aktywne działania biznesowe i przedsiębiorczość,
- 4) klimat polityczny w kraju, utrzymywanie priorytetów dla defensywnej polityki strukturalnej, chroniącej pozostałości postsocjalistycznych struktur gospodarczych,
- 5) problemy z lokalnym i regionalnym partnerstwem, kłopoty z zabezpieczeniem wkładu lokalnego i wyborem atrakcyjnej lokalizacji,
- 6) podążanie za dotacjami – szybko opracowane koncepcje pod kątem konkursów o przyznanie dotacji, bez przemyślenia, czemu mają służyć adaptowane obiekty, i w jaki sposób mają być realizowane funkcje parku technologicznego,
- 7) forsowanie inicjatyw w ośrodkach peryferyjnych, pozbawionych zaplecza naukowo-badawczego i pozostałych zasobów niezbędnych dla rozwoju przedsiębiorczości technologicznej.

Oceniając, dotychczasowe tendencje rozwojowe polskich parków, ciągle aktualne pozostają zdefiniowane przed kilku laty skrajne scenariusze ostrzegawcze¹⁴:

1. „Zatrzymanie” rozwoju parku na poziomie tzw. parku przemysłowego lub biznesu, czyli głównie infrastruktury materialnej, tworzonej pod kątem firm-lokatorów. W takim wariantcie budowa jego pozostałych pożądanych funkcji zostaje zaniechana lub ulega minimalizacji: (1) ogranicza się współpracę ze środowiskiem naukowym i aktywne działania w zakresie transferu technologii oraz (2) nie inwestuje się w funkcje inkubacyjne, jako mało dochodowe i ryzykowne w realizacji.
2. „Przenaukowienie” – scenariusz związany z przewartościowaniem parku opartego na uczelniach i inwestycjach w wysokospecjalistyczne „kompetencje technologiczne”, tj. laboratoria, centra badawcze itp. W tym scenariuszu możemy mieć do czynienia z parkami o profilu wysoce naukowym (wręcz uczelniami-bis), mało jednak przydatnymi lokalnemu sektorowi przedsiębiorstw, zwłaszcza MSP.

Niezależnie od aktywizacji endogenicznych podstaw gospodarki wiedzy, polskie parki są bardzo dobrą ofertą dla inwestorów zagranicznych. Obecnie co dziesiąte przedsiębiorstwo, tworzące prawie co czwarte miejsce pracy, oparte jest na kapitale zagranicznym. Korzyści dla inwestorów zagranicznych obejmują przede wszystkim:

- wysokiej jakości infrastrukturę,
- kontakty międzynarodowe i znajomość języków obcych,
- dynamiczne środowisko biznesu, szerokie kontakty i dostęp do informacji,
- kontakty z instytucjami naukowo-badawczymi, transfer technologii i dostęp do wysokowykwalifikowanych zasobów pracy,
- pomoc przy formalnościach administracyjnych oraz w procesie inwestycyjnym.

Jednocześnie firmy z kapitałem zagranicznym są szansą na wzbogacenie różnorodności podmiotów i umiejętności, ważnej dla krystalizacji środowiska innowacyjnego. Przewartościowanie strategii parku w tym kierunku może być niebezpieczne jednak dla jego rozwoju. Potrzeby firm zagranicznych są często dalekie od usług misyjnych parku technologicznego.

Na trudnej drodze do ostatecznego sukcesu organizacyjnego zasadniczą rolę odgrywają: (1) ludzie, kierujący przedsięwzięciem, (2) dopasowanie do lokalnych możliwości i czynników wzrostu, (3) partnerstwo lokalnych i regionalnych instytucji. Działające inicjatywy są przykładem tego, jak efektywnie można przezwyciężać problemy, tworzyć klimat i aktywizować kluczowych partnerów na drodze do ostatecznego sukcesu organizacyjnego. Tworzenie parku jest inicjatywą długookresową. W rozwoju polskich parków następująco można ocenić poziom realizacji zakładanych celów stawianych przed omawianymi inicjatywami na całym świecie (ocena ekspercka w skali od 1 do 5):

– pozyskiwanie funduszy unijnych	5
– poprawa wizerunku regionu – marketing terytorialny	4
– rozwój i koncentracja usług wsparcia	3
– budowa relacji sieciowych – klaster, marszałowski dystrykt	2
– przełamywanie barier komunikacyjnych: nauka–biznes, profesor–przedsiębiorca	1
– tworzenie podstaw regionu uczącego się	1

¹⁴ K. B. Matusiak, Wpływ parków technologicznych na rozwój ekonomiczno-społeczny [w:] K. B. Matusiak, A. Bąkowski (red.), Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie, PARP, Warszawa 2008, s. 44.

Zestawienie to wskazuje na niepowodzenie w zakresie likwidacji luki komunikacyjnej między sferą nauki i biznesu. Przewidywane zmiany organizacyjne na polskich uczelniach powinny istotnie zmienić tę sytuację.

Parki technologiczne są uznawane za najbardziej zaawansowaną i kompleksową formę instytucjonalną aktywizacji rozwoju regionalnego, w kierunku struktur gospodarki opartej na wiedzy. Jednak wokół idei parków nagromadziło się wiele nieporozumień i przekłamań. Dla licznych pozostają one sposobem dotarcia do środków publicznych celem poprawy infrastruktury gospodarczej. Z drugiej strony, wiele przedsięwzięć ze sfery zarządzania nieruchomościami pod cele gospodarcze, chce przypominać parki technologiczne. Niezależnie od różnych opinii do omawianych przedsięwzięć lokalizacyjnych trzeba podchodzić z dużą ostrożnością. Parki technologiczne nie są cudownym antidotum na wszelkie trudności społeczne i gospodarcze. Sukces zależy od zasobów intelektualnych możliwych do komercjalizacji i od potencjału przedsiębiorczości, zdolnego do przetwarzania pomysłów w skuteczne rynkowo firmy oraz poziomu zaufania środowisk biznesu zdolnych do otwarcia na współpracę. Jednocześnie powodzenie projektu parkowego to nie nowoczesne budynki, duży, atrakcyjny teren, ale dynamiczny rozwój nowych, innowacyjnych firm tworzących trwałe, dobrze opłacane miejsca pracy. Parki muszą dysponować kompleksowymi instrumentami wsparcia komercjalizacji wyników badań i ich transformacji w nowe produkty, usługi, technologie i rozwiązania organizacyjne. Wymaga to rozwoju specyficznych usług proinnowacyjnych, najczęściej nieoferowanych w regionie i kraju.

Park technologiczny to istotne ogniwo budowania zdolności innowacyjnych każdego regionu. Oddziaływanie parku na rozwój regionu dokonuje się poprzez funkcjonujące w nim podmioty. Sukces każdego parku to dynamika rozwojowa, innowacyjność i pozycja konkurencyjna firm. Funkcjonowanie tego typu ośrodków wzmacnia endogeniczną tkankę gospodarczą regionu, budując jego wewnętrzne zdolności innowacyjne oraz wzmacniając otwartość i konkurencyjność. Wielowymiarowe efekty funkcjonowania parku, powstające w wyniku mechanizmów interakcji i synergii, powinny istotnie wpłynąć na poprawę pozycji konkurencyjnej samych firm jak i regionu w wymiarze międzynarodowym.

LISTA ADRESOWA PARKÓW TECHNOLOGICZNYCH

I. Rozwinięta działalność operacyjna

1. Belchatowsko Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny
97-400 Belchatów, ul. Przemysłowa 4
tel./faks: 44/733-11-65
e-mail: bkppt@ppt.belchatow.pl
www.ppt.belchatow.pl
2. Gdański Park Naukowo-Technologiczny [Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.]
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 58/739-61-17, faks: 58/739-61-18
e-mail: office@gpnt.pl
www.gpnt.pl
3. Pomorski Park Naukowo-Technologiczny [Gdynskie Centrum Innowacji]
81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96/98
tel.: 58/735-11-40, faks: 58/622-55-88
e-mail: b.jodel@gci.gdynia.pl
www.ppnt.gdynia.pl
4. Park Naukowo-Technologiczny „TECHNOPARK GLIWICE”
44-100 Gliwice, ul. Konarskiego 18C
tel./faks: 32/335-85-00
e-mail: info@technopark.gliwice.pl
www.technopark.gliwice.pl
5. Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji
43-512 Kaniów, ul. Stefana Kóska 43
tel.: 33/750-82-32, faks: 33/750-82-33
e-mail: parklotniczy@parklotniczy.eu
www.parklotniczy.eu
6. Park Technologiczny
75-411 Koszalin, ul. Partyzantów 17
tel./faks: 94/316-79-10
e-mail: park.technologiczny@tu.koszalin.pl
www.pt.koszalin.pl
7. Krakowski Park Technologiczny
31-864 Kraków, al. Jana Pawła II nr 41L
tel.: 12/640-19-40; faks: 12/640-19-45
e-mail: biuro@sse.krakow.pl
www.sse.krakow.pl
8. Park Life Science [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-00; faks: 12/264-46-46
e-mail: jci@jci.pl
www.jci.pl
9. KGHM LETIA Legnicki Park Technologiczny
59-220 Legnica, ul. Złotoryjska 194
tel.: 76/747-54-40; faks: 76/747-54-44
e-mail: sekretariat@kg hm.letia.pl
www.letia.pl
10. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny [Park Naukowo-Technologiczny Województwa Lubelskiego SA]
20-262 Lublin, ul. Dobrzańskiego 3
tel.: 81/534-61-00; faks: 81/531-85-48
e-mail: biuro@lpnt.pl
www.lpnt.pl
11. Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny
93-465 Łódź, ul. Dubois 114/116
tel.: 42/684-44-44; faks: 42/684-50-00
e-mail: biuro@technopark.lodz.pl
www.technopark.lodz.pl
12. Park Technologiczny – Miasteczko Multimedialne [Miasteczko Multimedialne Sp. z o.o.]
33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27
tel.: 18/449-94-63, faks: 18/449-94-61
e-mail: biuro@miasteczkomultimedialne.pl
www.miasteczkomultimedialne.pl
13. Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny
09-411 Płock, ul. Zglenickiego 42
tel.: 24/364-03-50, 364-03-60; faks: 24/364-03-52
e-mail: sekretariat@pppt.pl
www.pppt.pl
14. Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji UAM [Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza]
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
tel.: 61/827-97-42; faks: 61/827-97-41
e-mail: ppnt@ppnt.poznan.pl
www.ppnt.poznan.pl
15. Śląski Park Przemysłowo-Technologiczny
41-700 Ruda Śląska, ul. Szyb Walenty 26
tel.: 32/789-51-01, faks: 32/789-51-14
e-mail: sekretariat@sppt.pl
www.sppt.pl
16. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny "AEROPOLIS"
[Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-06; faks: 17/852-06-11
e-mail: bkostyra@rarr.rzeszow.pl
www.aeropolis.com.pl
17. Park Naukowo-Technologiczny Polska - Wschód [Park Naukowo-Technologiczny Polska - Wschód w Suwałkach Sp. z o.o.]
16-400 Suwałki, ul. Noniewiczza 10
tel.: 87/562-84-77; faks: 87/562-84-78
e-mail: park@park.suwalki.pl
www.park.suwalki.pl
18. Dolnośląski Park Technologiczny [Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-50; faks: 74/648-04-51
e-mail: info@t-park.pl
www.t-park.pl
19. Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny
71-441 Szczecin, ul. Niemierzyńska 17A
tel.: 91/489-20-50; faks: 91/433-60-53
e-mail: biuro@spnt.pl
www.spnt.pl
20. Regionalny Park Przemysłowy [Regionalny Park Przemysłowy Świdnik Sp. z o.o.]
21-045 Świdnik, al. Lotników Polskich 1
tel.: 81/722-60-22; faks: 81/722-66-52
email: e.hyz@park.swidnik.pl
www.park.swidnik.pl
21. Toruński Park Technologiczny [Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel.: 56/621-04-21; faks: 56/654-88-24
e-mail: sekretariat@tarr.org.pl
www.technopark.org.pl
22. Wrocławski Park Technologiczny
54-424 Wrocław, ul. Muchoborska 18
tel.: 71/798-58-00; faks: 71/780-40-34
e-mail: wpt@technologypark.pl
www.technologypark.pl
23. Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20, faks: 71/750-46-21
e-mail: marta.sobczak@parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl
24. Nickel Technology Park Poznań
62-002 Złotniki, ul. Krzemowa 1
tel.: 61/658-54-85; faks: 61/658-54-98
e-mail: biuro@ntpp.pl
www.ntpp.pl

II. Faza rozruchu

1. Częstochowski Park Przemysłowo-Technologiczny
[Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie SA]
42-217 Częstochowa, ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/324-81-46; faks: 34/360-57-47 w. 24
e-mail: arr@arr.czestochowa.pl
cradoslawska@arr.czestochowa.pl
www.czpp.com.pl
2. Elbląski Park Technologiczny
[Urząd Miejski w Elblągu, Wydział Promocji
Przedsiębiorczości]
82-300 Elbląg, ul. Łączności 1, p. 106
tel.: 55/239-31-16; faks: 55/239-33-46
e-mail: ue@umelblag.pl, pawlak@umelblag.pl
www.ept.umelblag.eu
3. Park Naukowo-Technologiczny „Euro-Centrum”
40-568 Katowice, ul. Ligocka 103
tel./faks: 32/783-43-09
e-mail: j.kownacka@euro-centrum.com.pl
www.euro-centrum.com.pl
4. Kielecki Park Technologiczny
25-510 Kielce, ul. Piotrkowska 6
tel./faks: 41/367-63-55
e-mail: technopark@um.kielce.pl
www.technopark.pl
5. Park Naukowo-Technologiczny Politechniki
Koszalińskiej
[Politechnika Koszalińska]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel./faks: 94/347-84-16; faks: 94/347-84-19
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl
6. Kwidziński Park Przemysłowo-Technologiczny
82-500 Kwidzyn, Górki 3
tel./faks: 55/279-70-79
e-mail: kppt@kppt.pl
www.kppt.pl
7. Opolski Park Naukowo-Technologiczny
45-710 Opole, ul. Prószkowska 76
tel.: 77/400-05-18; faks: 77/543-15-02
e-mail: btomaszek@opnt.pl
www.opnt.pl
8. Dolnośląski Park Innowacji i Nauki
51-618 Wrocław, ul. Wystawowa 1
tel.: 71/725-40-41; faks: 71/723-13-05
e-mail: sekretariat@dpin.pl
www.dpin.pl
9. Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu
Zielonogórskiego
65-516 Zielona Góra, ul. Szafrana 2
tel./faks: 68/328-73-90
e-mail: pnt@pnt.uz.zgora.pl
www.pnt.uz.zgora.pl

III. W przygotowaniu

1. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miasta w Białymstoku - Biuro Funduszy
Europejskich]
15-950 Białystok, ul. Słonimska 1
tel.: 85/869-62-26; faks: 85/869-62-11
e-mail: dsr@um.bialystok.pl
www.bialystok.pl
2. ChemiPark Technologiczny
56-120 Brzeg Dolny, ul. Sienkiewicza 4
tel.: 71/794-27-75; faks: 71/794-36-66
e-mail: chemipark@chemipark.pl
www.chemipark.pl
3. Śląskie Centrum Naukowo-Technologicznego
Przemysłu Lotniczego w Czechowicach Dziedzicach
43-502 Czechowice-Dziedzice, pl. Jana Pawła II nr 1
adres do korespondencji:
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-00; faks: 32/251-58-31
email: biuro@slaskiecentrum.pl
www.gapp.pl
4. Techno-Park w Miejskiej Strefie Rozwoju
[Urząd Miasta w Elku]
19-300 Elk, ul. Piłsudskiego 4
tel.: 97/610-92-51 w. 213
email: a.wojciechowska@um.elk.pl
5. Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne
w Podzamczu Chęcińskim
[Urząd Marszałkowski Województwa
Świętokrzyskiego]
25-528 Kielce, ul. Zagnańska 84
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: kaszuba@it.kielce.pl
www.rcnt.pl
6. Małopolski Park Technologii Informatycznych
i Multimediów
[Krakowski Park Technologiczny]
31-864 Kraków, al. Jana Pawła II nr 37
tel.: 12/640-19-40; faks: 12/640-19-45
e-mail: biuro@sse.krakow.pl
www.sse.krakow.pl
7. Park Technologiczny Kraków-Wschód
[Agencja Rozwoju Gospodarczego
"Kraków Wschód" Sp. z o.o.]
31-752 Kraków, ul. Mrozowa 31
tel.: 12/684-22-02; faks: 12/684-21-88
e-mail: sekretariat@argkw.pl
www.argkw.pl
8. Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miasta Olsztyna, Wydział Obsługi Funduszy
Europejskich]
10-101 Olsztyn, pl. Jana Pawła II nr 1
tel./faks: 89/527-31-11
e-mail: jrp4@olsztyn.eu
www.park.technologiczny.olsztyn.eu
9. Park Przemysłowo-Technologiczny EKO Park
[Park Przemysłowy w Piekarach Śląskich Sp. z o.o.]
41-946 Piekary Śląskie, ul. W. Roździeńskiego 24
adres do korespondencji:
41-902 Bytom, ul. Siemianowicka 98
tel.: 32/289-04-84, faks: 32/289-04-78
email: biuro@ekopark.piekary.pl
www.ekopark.piekary.pl
10. Puławski Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miasta Puław]
24-100 Puławy, ul. Lubelska 5
tel.: 81/880-45-00; faks: 81/880-45-02
e-mail: um@um.pulawy.pl
www.um.pulawy.pl
11. Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miejski w Sosnowcu, Wydział Rozwoju
i Współpracy z Zagranicą]
41-200 Sosnowiec, al. Zwycięstwa 20
tel.: 32/296-04-09; faks: 32/296-06-05
e-mail: wzr.rozwoj@um.sosnowiec.pl
bpz.parktech@um.sosnowiec.pl
www.spnt.sosnowiec.pl
12. Południowo-Wschodni Park Naukowo-
Technologiczny
22-400 Zamość, ul. Szwedzka 4A
tel./faks: 84/639-79-66
e-mail: pwpnt@vp.pl

INKUBATORY TECHNOLOGICZNE

Inkubatory technologiczne (IT) są typem programu inkubacji przedsiębiorczości, rozwijanym w otoczeniu lub powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi. Główne ich funkcje obejmują wspomaganie rozwoju nowo powstałych firm oraz optymalizację warunków dla transferu i komercjalizacji technologii poprzez¹:

- kontakty z instytucjami naukowymi i ocenę przedsięwzięć innowacyjnych;
- usługi wspierające biznes np. doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne i technologiczne;
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym z funduszy ryzyka;
- tworzenie właściwego klimatu dla podejmowania działalności gospodarczej i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych tzw. efekty synergiczne;
- dostarczanie odpowiedniej do potrzeb powierzchni na działalność gospodarczą.

Podstawowym zadaniem inkubatora technologicznego jest asysta w tworzeniu oraz pomoc w pierwszym okresie działania małej, technologicznej firmy². W bieżącej działalności podkreśla się korzyści, jakie wynikają z osobistego kontaktu przedsiębiorców z zarządem i pracownikami inkubatora, trenerami i doradcami oraz innymi przedsiębiorcami – lokatorami inkubatora. Efektem bezpośrednich kontaktów są tzw. efekty synergii, trudne do osiągnięcia w innych warunkach. W działaniach inkubacyjnych kładzie się coraz większy nacisk na „miękkie” usługi dla małych i średnich przedsiębiorstw. Wsparcie biznesu w inkubatorze technologicznym obejmuje:

- preferencyjne stawki czynszu rosnące wraz upływem pobytu w inkubatorze;
- szkolenia oraz usługi doradcze i informacyjne;
- kontakty i współpracę z instytucjami naukowymi;
- asystę w transferze technologii;
- dostęp do wspólnej infrastruktury technicznej i serwisowej;
- dostęp do różnorodnych lokalnych i globalnych sieci biznesowych.

Okres pobytu firmy w IT wynosi od 3 do 5 lat. Pod koniec tego okresu warunki ekonomiczne (czynsz i opłaty) nie odbiegają od stawek rynkowych w najbliższym otoczeniu.

Głównym celem inkubatora technologicznego jest pomoc nowo powstałej, innowacyjnej firmie w osiągnięciu dojrzałości i zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku. Inkubator może aktywnie oddziaływać na rozwój lokalny/regionalny i tzw. „otoczenie przedsiębiorstw”, realizując następujące zadania:

- rozwijanie nowoczesnych form współpracy środowiska naukowego i lokalnego biznesu;
- tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy;
- transfer i komercjalizację technologii;
- wspieranie rozwoju lokalnego, inicjowanie przekształceń strukturalnych, zagospodarowanie niewykorzystywanych obiektów poprzemysłowych;
- promocję przedsiębiorczości, rozwój ekonomiczny sektora prywatnego;
- promocję regionu, tworzenie sieci współpracy.

Oddziaływanie inkubatorów – zarówno na przedsiębiorczość i rozwój ekonomiczny, jak i na popularyzowanie współpracy technologicznej – uczyniło z nich uznane narzędzie rozwoju regionalnego. Pierwsze tego typu koncepcje lokalizacyjne pojawiły się w USA w połowie lat 60.,

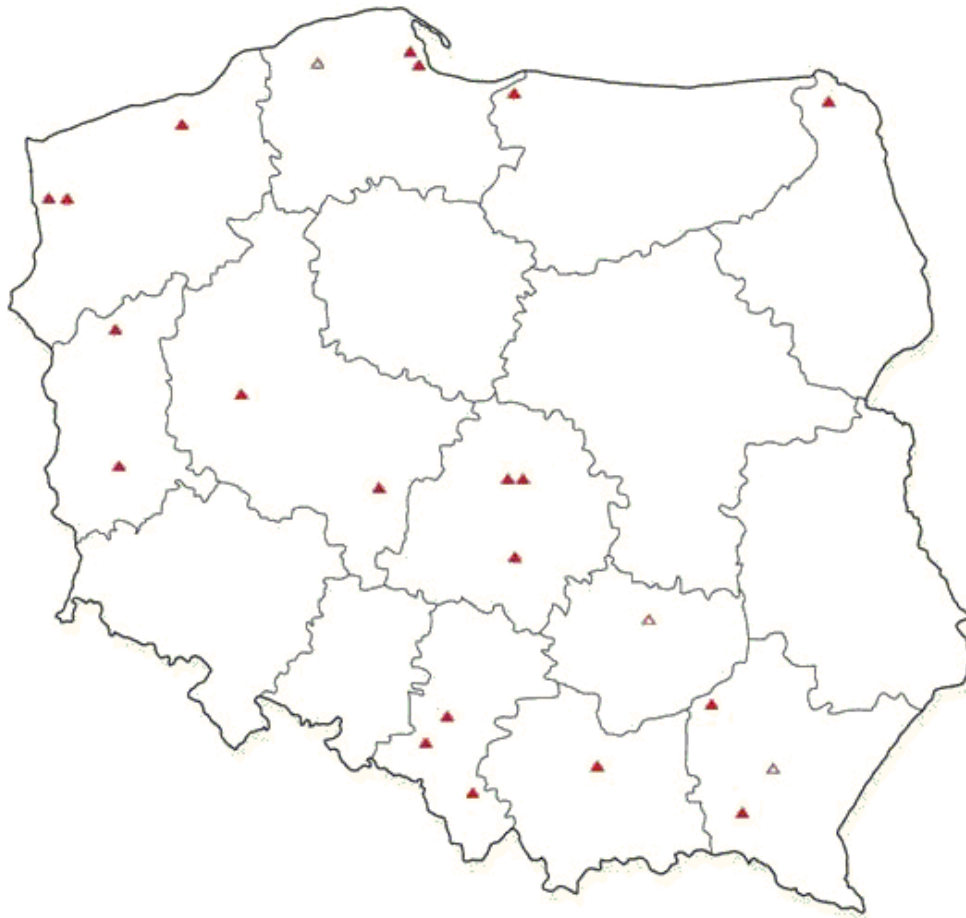
¹ K. B. Matusiak, Inkubator technologiczny [w:] K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 128.

² S. A. Mian, Technology Business Incubation: Learning from the US Experience [w:] Technology Incubators: Nurturing Small Firms, OECD, Paris 1997, p. 106-129.

a w Europie Zachodniej dziesięć lat później i były traktowane, jako instrument tworzenia alternatywnych miejsc pracy, wspomaganie indywidualnej przedsiębiorczości, zagospodarowania obiektów przemysłowych w regionach dotkniętych kryzysem strukturalnym. Od końca lat 80. IT są coraz powszechniej wykorzystywaną przez władze publiczne formą pobudzania rozwoju gospodarczego i innowacyjności, przekształceń strukturalnych, tworzenia nowych miejsc pracy.

Pierwsze koncepcje inkubatorów technologicznych, pojawiły się niezależnie od siebie w 1990 r., a za pierwszy należy uznać Wielkopolskie Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Poznaniu, powstałe przy istotnym zaangażowaniu Politechniki Poznańskiej. W krótkim czasie powstały, kolejne powiązane z uczelniami państwowymi ośrodki: w Gdańsku – Centrum Technologiczne przy Politechnice Gdańskiej, w Krakowie – Progres and Business Incubator, w Warszawie – Centrum Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej. Omawiane inicjatywy cechowała innowacyjna orientacja na firmy wdrażające nowe produkty i technologie oraz na współpracę z instytucjami naukowo-badawczymi.

Mapa 1. Inkubatory Technologiczne w 2010 r.

▲ działające inkubatory technologiczne

△ inkubatory technologiczne w tworzeniu

Źródło: opracowanie własne.

W połowie 2010 r. identyfikujemy 20 inkubatorów technologicznych, a kolejne 3 są w trakcie adaptacji. Podstawą wyodrębnienia są działania w zakresie wsparcia innowacyjności firm-lokatorów oraz powiązania z instytucjami naukowo-badawczymi. Rozwój inkubatorów technologicznych następuje szema ścieżkami:

- poprzez przekształcanie tradycyjnych inkubatorów w drodze rozwijania funkcji proinnowacyjnych (np.: Szczecin, Mielec, Kalisz, Ruda Śląska);

- przez tworzenie nowych inkubatorów w ramach parków technologicznych (np.: Gdynia, Bełchatów, Poznań, Łódź)³;
- przekształcania akademickich inkubatorów (np.: Zielona Góra).

Na uwagę zasługuje likwidacja z początkiem 2009 r. dwóch inkubatorów technologicznych w Warszawie, w tym najstarszego w Polsce na Politechnice Warszawskiej.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki inkubatorów technologicznych w latach 2005-2010

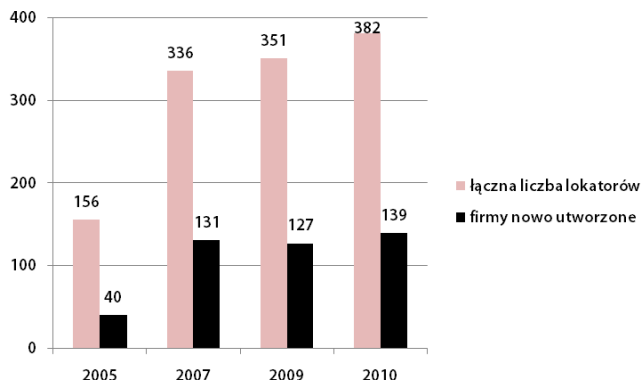
Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
liczba podmiotów	7	16	17	20
powierzchnia przeciętnego inkubatora (w m ²)	3 828,4	4 989,1	3 093,7	2 929,6
poziom zagospodarowania (w %)	52,8	69,5	85,2	87,1
zatrudnienie	7	6	4	6
liczba firm-lokatorów	156	336	351	382
firmy nowo utworzone	40	131	127	139
miejsca pracy	783	1 728	1 985	1 895
roczny budżet (w tys. zł)	985,3	2 067,4	1 149,7	1 474,4

Źródło: opracowanie własne.

Obecnie co drugi polski inkubator technologiczny działa w ramach parku technologicznego, stanowiąc ważny element strategii rozwoju parków. Fakt ten ma istotny wpływ na obraz tej kategorii ośrodków innowacji. Rosnący potencjał parków powoduje, że inkubatory są tylko jednym z wielu ich elementów. W większości tworzonych parków zakłada się w pierwszej kolejności zorganizowanie inkubatora technologicznego lub realizację funkcji inkubatorowych w formie projektu, w wyodrębnionej części parku. W tych warunkach zasoby poszczególnych inkubatorów mogą ulegać szybkim zmianom.

Statystyczny inkubator technologiczny zajmuje powierzchnię 2 929,6 m², z czego 72,2% stanowi powierzchnia netto pod wynajem dla firm i innych użytkowników. Od 2007 r. obserwujemy spadek dysponowanej powierzchni, który jest spowodowany ograniczeniem programów inkubacji w parkach technologicznych oraz powstaniem kilku „małych” inicjatyw, najczęściej przyuczelnianych. Zaprzestano również klasyfikowania zaplecza administracyjnego i szkoleniowego w parkach jako część inkubatorów. Spowodowało to wzrost poziomu wykorzystania powierzchni inkubatorowej do 86,3%. Nastąpiła tym samym racjonalizacja dysponowanej powierzchni. Większość analizowanych inkubatorów, głównie w ośrodkach aglomeracyjnych, jest z reguły w pełni zagospodarowana, a kolejni chętni czekają, aż zwolni się miejsce. W statystycznym inkubatorze na umowę o pracę jest zatrudnionych 6 osób, koordynujących jego działalność i świadczących usługi wsparcia.

Wykres 1. Dynamika zmian liczby lokatorów inkubatorów technologicznych w latach 2005-2010

Źródło: opracowanie własne.

³ Często inkubator technologiczny jest pierwszym etapem tworzenia parku technologicznego, ma to miejsce w przypadku Łodzi, Suwałk i Szczecina.

We wszystkich inkubatorach technologicznych działają łącznie ponad 382 podmioty tworzące prawie 2 tysiące miejsc pracy. 36,3% lokatorów to firmy nowo utworzone, które w momencie wejścia do inkubatora nie miały roku.

W większości inkubatorów maksymalny okres pobytu wynosi 3 lata, a w części z nich nie stosuje się żadnych ograniczeń. Co szóste przedsiębiorstwo można zaliczyć do kategorii akademickiej firmy odpryskowej, czy utworzonej przez osoby związane ze środowiskiem naukowym.

Tabela 2. Użytkownicy polskich inkubatorów technologicznych w 2010 r.

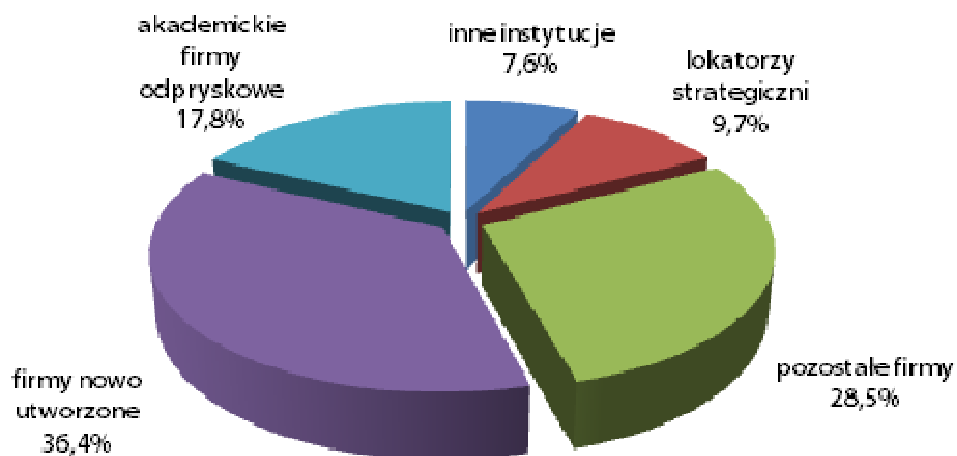
Typ rezydenta:	Liczba podmiotów	Zatrudnienie	Zajmowana powierzchnia (m ²)
firmy nowo utworzone*	139	522	10 705,79
akademickie firmy odpryskowe	68	352	3 310,74
pozostałe firmy (objęte preferencjami)	109	318	11 545,73
lokatorzy strategiczni	37	506	8 659,33
inne instytucje	29	199	2 311,92
łącznie	382	1 897	36 533,51
podmioty, które opuściły inkubator	ok. 600	.	X

* w momencie wejścia do inkubatora nie starsze niż rok

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 600 firm, tworzących ponad 2 tysiące miejsc pracy, już opuściło inkubatory (z reguły potrzebowały większej powierzchni pod działalność, niż mógł im zaoferować inkubator lub upłynął trzyletni okres inkubacji) i rozwijają się dalej bardzo dynamicznie. Firmy te (ok. 60%) zachowują najczęściej dotychczasowe powiązania z inkubatorem, korzystając z oferowanych w nim usług proinnowacyjnych. Jednocześnie im bardziej technologiczny charakter inkubatora, tym większa trwałość powiązań z przedsiębiorstwami. Z usług i infrastruktury inkubatorów technologicznych korzystają też firmy, które nigdy nie były ich lokatorami. Na przeciętny inkubator przypada około 25 takich biznesowych partnerów.

Wykres 2. Struktura lokatorów inkubatorów technologicznych w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Przy pomocy jednego inkubatora technologicznego powstało w 2009 r. średnio 6 firm. Założycielami nowych biznesów są najczęściej studenci i doktoranci (3 firmy) oraz osoby wywodzące się z biznesu (*spin-off*). Średnio dwie spośród inkubowanych firm ulegają likwidacji. W ofercie 45% analizowanych inkubatorów są programy preinkubacji, obejmujące przygotowanie nowych przedsięwzięć gospodarczych. W ramach działań preinkubacyjnych odnajdujemy ofertę usług

wirtualnych (e-inkubatory), konkursy na biznesplany, szkolenia i spotkania dla potencjalnych przedsiębiorców. W inkubatorze technologicznym identyfikujemy średnio 3 firmy prowadzące działalność badawczo-rozwojową.

W inkubatorach technologicznych obserwujemy duże różnice w opłatach za czynsz – od 0 do 48 zł za m² (bez podatku od wartości dodanej VAT). Stawki są uzależnione od: standardu, lokalizacji, rodzaju firmy lub rodzaju powierzchni (produkcyjna, biurowa, inna) i sytuacji na lokalnym rynku nieruchomości. Obecnie przeciętne opłaty za wynajem kształtują się następująco:

typ powierzchni:	wysokość opłat (w zł za m ²):		
	w momencie wejścia	po roku	stawka komercyjna
produkcyjna	10,1	11,3	16,6
biurowa	18,6	21,2	28,8
pozostała	17,4	23,0	30,2

Większość IT stosuje elastyczny system najmu w zależności od typu lokatora, mimo, że polityka opłat jest dużo sztywniejsza, niż w tradycyjnych inkubatorach. Szczególnie nowo tworzone firmy innowacyjne mogą liczyć na szereg udogodnień, obejmujących niższe opłaty przez pierwsze miesiące działalności, wzrastające jednak wraz z upływem czasu do poziomu rynkowego.

W dwóch trzecich analizowanych inkubatorów stosowane stawki są niższe od rynkowych. Jednocześnie wysokość opłat jest uzależniona od standardu obiektu, jego lokalizacji i stanu technicznego. Większość posiada szczegółowe regulaminy przyjmowania i pobytu firm-lokatorów; decyzję o przyjęciu podejmuje zarząd. Do inkubatora zgłaszało się w ubiegłym roku średnio rocznie około 70 osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności lub kontynuacją w nim już istniejącego biznesu. Przeciętnie co trzeci z projektów jest wart zainteresowania. Wskazywane są najczęściej następujące oczekiwania IT względem firm-lokatorów:

- innowacyjny charakter przedsięwzięcia w 92% inkubatorów
- duży potencjał wzrostu w 86%
- realistyczny biznesplan w 79%
- przedsięwzięcie rozwijane na bazie wiedzy transferowanej z ośrodka naukowego w 56%
- określona branża w 50%
- potrzeby w zakresie współpracy z ośrodkiem B+R w 29%

Należy podkreślić, że wiązka celów definiowana przez ich zarządy jest bardzo stabilna i dotyczy wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości. Przed kilku laty większy nacisk kładziono na współpracę ze środowiskiem naukowym i zagadnienia transferu technologii.

Tabela 3. Priorytety działalności inkubatorów technologicznych w latach 2004-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
wsparcie tworzenia nowych firm technologicznych	4,7	4,6	4,6	4,5
pomoc w rozwoju małych firm	4,3	4,5	4,5	4,3
asysta w transferze i komercjalizacji nowych technologii z instytucji naukowych	4,2	4,0	3,7	3,8
tworzenie nowych miejsc pracy	4,3	3,9	3,7	3,7
zapewnienie efektywności ekonomicznej inkubatora	4,4	3,1	3,4	3,6
budowa sieci współpracy nauka–biznes	4,5	3,5	3,8	3,4
zapełnienie przygotowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami	3,7	3,9	3,2	3,4
rozwój produkcji nowoczesnych wyrobów niewytwarzanych w regionie	**	**	3,2	3,0

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Podstawę sprawnego funkcjonowania inkubatora tworzą zorganizowane formy wsparcia rozwoju małych, innowacyjnych firm. Pomoc obejmuje: różnego typu doradztwo i konsulting, dostęp do informacji, infrastrukturę i ofertę wspólnych urządzeń serwisowych oraz wsparcie finansowe i pośrednictwo w kontaktach z instytucjami ryzyka.

Tabela 4. Zakres tematyczny doradztwa i szkoleń oferowanych w inkubatorach technologicznych w latach 2005-2010 (realizowanych w % IT)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
przedsiębiorczość i tworzenie firm	86	92	88	93
dostęp do środków z funduszy europejskich	86	92	100	93
prawo gospodarcze	71	92	50	79
księgowość i rachunkowość	71	67	56	79
finanse i podatki	71	92	56	71
opracowanie biznesplanu	71	100	63	71
informatyka, komputery	43	42	56	71
badania rynku i marketing	71	83	69	50
wdrażanie nowych produktów i technologii	29	75	13	50
ochrona własności intelektualnej	*	*	*	50
pośrednictwo kooperacyjne	86	58	38	50
zarządzanie biznesem	14	75	31	43
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	29	58	31	29
zarządzanie jakością	14	42	38	29
audyt technologiczny	*	*	*	29
informacja technologiczna i patentowa	57	83	56	*

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Oferowane usługi wsparcia są dostarczane lokatorom głównie przez pracowników IT, a także przy pomocy partnerów zewnętrznych. Przeciętny inkubator współpracuje z 25 podmiotami zewnętrznymi. Najwyższa intensywność współpracy dotyczy w kolejności centrów transferu technologii, jednostek samorządu lokalnego i szkół wyższych. Efektywność współpracy najwyższej jest oceniana w odniesieniu do Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz centrów transferu technologii.

Efektywność działania każdego IT zależy od wygenerowanych, właściwych mechanizmów współpracy i transferu technologii z instytucji naukowych do biznesu. Przeciętny inkubator współpracuje przynajmniej z 4 instytucjami naukowo-badawczymi, w tym dominują podmioty o charakterze akademickim. Wskazano na następujące bariery rozwoju tej współpracy⁴:

- koncentracja instytucji naukowych wyłącznie na działalności edukacyjnej 4,3
- niedopasowanie oferty z instytucji B+R do wymogów rynku i MSP 3,8
- brak wymiernych korzyści ze współpracy 3,7
- ograniczone możliwości komercyjnego wykorzystania oferowanych rozwiązań 3,6
- brak motywacji pracowników naukowych do działań rynkowych 3,5
- brak informacji o funkcjonowaniu tego typu instytucji, ofercie i możliwościach transferu 3,3
- niechęć władz instytucji naukowych do podejmowania współpracy 3,2

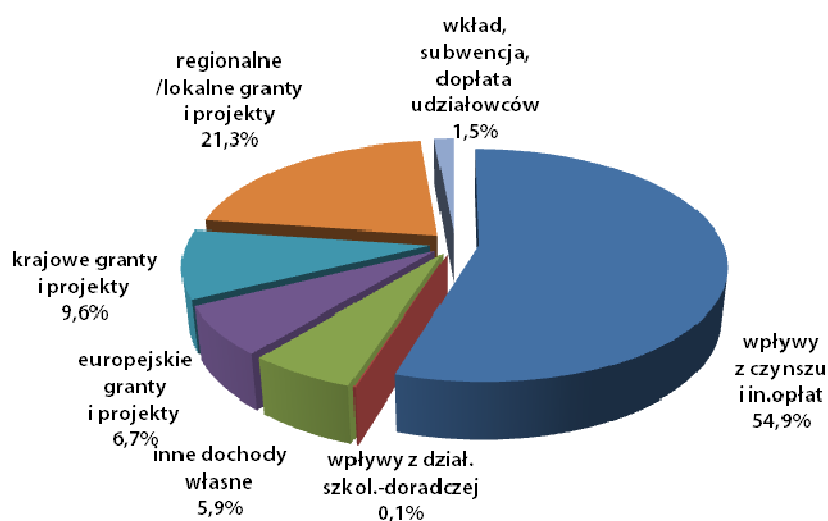
We wszystkich inkubatorach do dyspozycji firm jest: recepcja, obsługa sekretariatu, faks, kopiarka, sala seminaryjna, a w większości dodatkowo sieć komputerowa i dostęp do baz danych. Poziom infrastruktury należy uznać za wysoki. Wiele do życzenia pozostawia dostępność instrumentów wsparcia finansowego. 43% IT współpracuje z aniołami biznesu. W co trzecim dostępne są fundusze

⁴ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

pożyczkowe, natomiast współpraca z funduszami załączkowymi i poręczeniowymi praktycznie nie istnieje. W wielu przypadkach kontakty w tym zakresie są organizowane na poziomie parku technologicznego. Z oferowanych form wsparcia korzystają z reguły również firmy absolwenckie i inne małe podmioty działające w otoczeniu inkubatora.

Bieżące prowadzenie inkubatora pochłaniało w 2009 r. środki finansowe w wysokości 1 474 357 zł. Z własnych dochodów (czynszu, usług i innych opłaty eksploatacyjnych) pokrytych zostało 60,8% ponoszonych kosztów. Większość dużych inkubatorów (powyżej 3 tys. m²) posiada zdolność do samofinansowania, problemy dotyczą mniejszych, o niskim poziomie wynajmu powierzchni. Pozostałe działania zostały sfinansowane z europejskich (6,7%) i krajowych (9,6%) grantów i projektów oraz zadań zleconych przez samorzady lokalne (10,9%). Praktycznie nie identyfikujemy dochodów z własnej działalności doradczej i szkoleniowej.

Wykres 3. Struktura finansowania inkubatora technologicznego w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Na uwagę zasługuje, mimo kilkuprocentowanego spadku w ostatnim roku, wzrost samodzielności finansowej analizowanych jednostek oraz stała tendencja wzrostowa roli środków lokalnych i regionalnych.

Tabela 5. Struktura finansowania bieżącej działalności inkubatorów technologicznych w latach 2004-2009 (w %)

Wyszczególnienie:	2004	2006	2008	2009
budżet inkubatora (w tys. zł)	985,3	2 067,5	1 149,7	1 474,4
w tym w %:				
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	44,1	51,7	67,9	54,9
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	2,0	5,7	0	0,1
inne dochody własne	3,1	5,1	4,1	5,9
europejskie granty i projekty	11,5	11,5	6,2	6,7
krajowe granty i projekty	22,1	10,8	5,2	9,6
regionalne/lokalne granty i projekty	1,7	2,5	12,1	21,3
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	0	0,6	4,5	1,5
inne zasilanie zewnętrzne	15,5	12,1	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Do głównych trudności i barier rozwoju inkubatorów technologicznych ich menedżerowie zaliczyli w 2010 r.: brak projektów o komercyjnym potencjale oraz ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii z instytucji naukowych do biznesu, a w szczególności małych lub nowo tworzonych przedsiębiorstw.

Tabela 6. Główne bariery rozwoju polskich inkubatorów technologicznych w latach 2005-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
brak projektów do komercjalizacji	2,3	2,2	2,9	3,7
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,7	2,9	3,1	3,2
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	3,2	2,5	3,2	3,0
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	2,3	2,3	3,4	3,0
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	2,4	2,2	2,9	3,0
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	*	*	2,2	3,0
brak środków na wyposażenie i adaptację obiektów	2,6	2,8	3,3	2,9
akademicka szara strefa	2,5	2,2	1,9	2,9
zła sytuacja gospodarcza w regionie	2,8	1,7	2,8	2,8
niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół inkubatora	0,4	1,5	1,7	2,7
niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6	2,8	3,7	2,6
zła lokalizacja, słaba dostępność komunikacyjna	0,4	1,3	1,3	2,4
brak planu strategicznego rozwoju inkubatora	1,4	1,3	1,1	2,3
brak chętnych do założenia własnej firmy	2,7	2,1	2,8	2,1
ciasne ramy organizacyjne i wymagania narzucone przez organizatorów inkubatora	1,4	1,4	1,3	2,0
małe zainteresowanie usługami inkubatora	1,4	1,9	2,2	1,8

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 ocenę najwyższą

Źródło: opracowanie własne.

Na uwagę zasługuje wzrost znaczenia barier niesygnalizowanych przed kilku laty, np.: niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół inkubatora czy zła lokalizacja i słaba dostępność komunikacyjna. Inkubatory technologiczne dysponują coraz większym potencjałem wsparcia nowych innowacyjnych firm. Ich aktywność koncentruje się jednak na pomocy dla lokatorów, nie zawsze dynamicznych i ambitnych. Głównym mankamentem jest brak spójności programowej z innymi ogniwami wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości, czyli preinkubatorami, centrami transferu technologii czy aniołami biznesu.

LISTA ADRESOWA INKUBATORÓW TECHNOLOGICZNYCH

1. Inkubator Technologiczny
[Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny]
97-400 Bełchatów, ul. Przemysłowa 4
tel.: 44/733-11-20; faks: 44/733-11-65
e-mail: bkppt@ppt.belchatow.pl
k.kubicki@ppt.belchatow.pl
www.ppt.belchatow.pl
2. Inkubator Technologiczny
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych w Białogardzie]
78-200 Białogard, ul. Kołobrzeska 58
tel./faks: 94/311-86-88
e-mail: biuro@sisg.pl
www.sisg.pl
3. Beskidzki Inkubator Technologiczny
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
43-300 Bielsko-Biała, ul. 1 Dywizji Pancерnej 45
tel.: 33/470-83-00
e-mail: bit@bit.arrsa.pl
www.bit.arrsa.pl
4. Elbląski Inkubator Nowoczesnych Technologii Informatycznych
[Centrum Sportowo-Biznesowe]
82-300 Elbląg, al. Grunwaldzka 135
tel.: 55/611-55-09; faks: 55/611-55-50
e-mail: biuro@einti.eu
www.einti.eu
5. Inkubator Technologiczny
[Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.]
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 58/739-61-17; faks: 58/739-61-18
e-mail: office@gpnt.pl
www.gpnt.pl
6. Pomorski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości
[Gdyńskie Centrum Innowacji]
81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96/98
tel.: 58/735-11-41; 735-12-41; faks: 58/622-55-88
e-mail: b.horizna@gci.gdynia.pl
m.kaminska@gci.gdynia.pl
www.ppnt.gdynia.pl
7. Zachodnie Centrum Innowacji
66-400 Gorzów Wielkopolski, ul. Nowa 5
tel.: 95/739-03-03; faks: 95/739-03-05
e-mail: aip@inkubator-gorzow.pl
www.inkubator-gorzow.pl
8. Inkubator Technologiczny
[Fundacja „Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości”]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/764-12-42; faks: 62/764-50-16
e-mail: sekretariat@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
9. Inkubator Technologiczny Krakowskiego Parku Technologicznego
[Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o.]
31-864 Kraków, al. Jana Pawła II nr 41L
tel.: 12/640-19-40; faks: 12/640-19-45
e-mail: biuro@sse.krakow.pl
www.technoinkubator.com
10. Krośnieński Inkubator Technologiczny
[Krośnieński Inkubator Technologiczny "Krintech" Sp. z o.o.]
38-400 Krosno, al. Żwirki i Wigury 6C
tel./faks: 43/436-21-06
e-mail: biuro@krintech.pl
www.krintech.pl
11. Inkubator Technologiczny ARTERION
[Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości i Nauki]
90-223 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. nr 82
tel./faks: 42/631-50-20
e-mail: biuro@arterion.pl
www.arterion.pl
12. Łódzki Inkubator Technologiczny
[Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
93-465 Łódź, ul. Dubois 114/116
tel.: 42/684-44-44; faks: 42/684-50-00
e-mail: biuro@technopark.lodz.pl
www.technopark.lodz.pl
13. Inkubator Przedsiębiorczości IN-MARR
[Agencja Rozwoju Regionalnego „MARR” SA]
39-300 Mielec, al. Wojska Polskiego 9
tel.: 17/788-00-10 faks: 17/788-00-13
e-mail: in-marr@inkubator.ptc.pl
www.inkubator.mielec.pl
14. Inkubator Technologiczny
[Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – Poznański Park Naukowo-Technologiczny]
61-612 Poznań, ul. Rubież 46, bud. C4
tel.: 61/622-69-00; faks: 61/622-69-01
e-mail: inqubator@ppnt.poznan.pl
www.inqubator.pl
15. Inkubator Innowacji Technologicznych i Usługowych – „Architektura i Budownictwo”
[Śląski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
41-700 Ruda Śląska, ul. Szyb Walenty 26
tel.: 32/789-51-01; faks: 32/789-51-14
e-mail: sekretariat@sppt.pl
www.sppt.pl
16. Rybnicki Inkubator Technologiczny
[Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw SA]
44-200 Rybnik, ul. Jankowicka 23/25
tel.: 32/756-95-02; faks: 32/756-95-17
e-mail: jacek.rzymelka@gapp.pl
maciej.puzon@gapp.pl
www.gapp.pl
17. Inkubator Technologiczny
[Park Naukowo-Technologiczny Polska – Wschód w Suwałkach]
16-400 Suwałki, ul. Noniewiczza 10
tel.: 87/562-84-61; faks: 87/562-84-78
e-mail: boguslaw.brzostowski@park.suwalki.pl
www.park.suwalki.pl
18. Centrum Inkubacji Biznesu
[Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
71-441 Szczecin, ul. Niemierzyńska 17A
tel.: 91/489-20-50; faks: 91/433-60-53
e-mail: biuro@spnt.pl
www.spnt.pl

19. Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości
[Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju
Gospodarczego]
70-035 Szczecin, ul. Kolumba 86
tel.: 91/489-22-74; faks: 91/489-20-51
e-mail: zsrg@zsrg.szczecin.pl
www.zsrg.szczecin.pl
20. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Zielonogórski]
65-516 Zielona Góra, ul. Szafrana 2
tel.: 68/328-78-37; tel./faks: 68/328-78-36
e-mail: sekretariat@aip.uz.zgora.pl
www.aip.uz.zgora.pl

W przygotowaniu:

1. Kielecki Inkubator Technologiczny
[Kielecki Park Technologiczny]
25-510 Kielce, ul. Piotrkowska 6
tel./faks: 41/367-63-55
e-mail: inkubator@um.kielce.pl
www.inkubator.kielce.pl
2. Inkubator Technologiczny Podkarpackiego
Parku Naukowo-Technologicznego
„AEROPOLIS”
[Rzeszowska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-06, 867-62-07; faks: 17/852-06-11
e-mail: aeropolis@rarr.rzeszow.pl
www.aeropolis.com.pl
3. Słupski Inkubator Technologiczny
[Pomorska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA w Słupsku]
76-200 Słupsk, ul. Poznańska 1A
tel.: 59/840-11-72 w. 44, 841-28-92, 842-77-91
faks: 59/841-32-61
e-mail: office@parr.slupsk.pl
www.parr.slupsk.pl

PREINKUBATORY I AKADEMICKIE INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zainteresowanie przedsiębiorczością, akademickimi firmami odpryskowymi i nowymi formami transferu technologii w ramach instytucji naukowych zaowocowało wypracowaniem koncepcji uczelnianych preinkubatorów¹. Ten typ ośrodków innowacji w ramach lub w otoczeniu szkół wyższych stanowi formę przejścia od programów dydaktycznych w zakresie przedsiębiorczości, do zaawansowanych form wsparcia nowych pomysłów biznesowych. Tworzenie uczelnianych inkubatorów wynika z konieczności zaspokojenia specyficznych potrzeb początkowych etapów procesu założycielskiego nowej firmy, tworzonej przez studentów lub pracowników naukowych. Działania i oferowana pomoc obejmują przygotowanie do utworzenia nowej firmy oraz próbę wstępnej oceny szans jej rynkowego powodzenia. Zainteresowanie preinkubacją na świecie pojawiło się w latach 90. XX w., jako przedłużenie procesu dydaktycznego o możliwości przygotowania do praktycznego działania na rynku oraz weryfikacji wiedzy i umiejętności we własnej firmie. Preinkubatory są tym samym ofertą wsparcia studentów i pracowników naukowych w praktycznych działaniach rynkowych. W tego typu jednostkach rozwijane są takie usługi i działania jak promocja i edukacja przedsiębiorczości oraz wsparcie komercjalizacji nowych produktów i technologii. Środowisko akademickie można uznać za właściwy grunt dla realizacji projektów preinkubacji ze względu na ciągle rozwijaną i upowszechnianą wiedzę. Jednocześnie koncepcja preinkubatorów jest coraz częściej stosowana w działalności parków technologicznych czy lokalnych programach rozwoju przedsiębiorczości. Tworzy to szanse na rozwój sieci wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości od powstania idei, po wejście na krajowe i globalne rynki. W ramach szkoły wyższej preinkubator daje szczególne możliwości rozwoju nowych biznesów poprzez potencjalny dostęp do:

- uczelnianych laboratoriów i aparatury badawczej,
- doradztwa technologicznego i patentowego,
- wiedzy naukowców i studentów przy świadczeniu usług doradczych i szkoleniowych,
- baz danych o badaczach i wynalazcach, pomysłach, patentach i technologiach.

Elementami uczelnianych programów preinkubacji są najczęściej:

- akcje reklamowe i promocyjne powiązane z zajęciami w zakresie przedsiębiorczości,
- uczelniane konkursy na biznesplany wśród studentów, doktorantów i młodych pracowników nauki,
- propozycje szkoleniowe i doradcze dla potencjalnych przedsiębiorców akademickich,
- centra akademickiej kreatywności,
- tworzenie sieci zewnętrznych kontaktów z inwestorami ryzyka (głównie anioły biznesu i fundusze załączkowe), stowarzyszeniami absolwentów, inkubatorami i parkami technologicznymi.

Instytucja akademickiego inkubatora to kluczowy obok centrum transferu technologii (CTT) element instytucjonalnej obudowy modelu przedsiębiorczego uniwersytetu.

Akademickie inkubatory przedsiębiorczości (AIP) należy uznać za najbardziej dynamiczną w ostatnich latach kategorię ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, o ciągle dużym potencjale rozwoju. Mimo, że działają w Polsce od kilku lat, to ciągle możemy mówić o „docieraniu się” koncepcji adekwatnych do krajowych i lokalnych warunków. Rozwój programów preinkubacji jest oznaką zmian zachodzących na polskich uczelniach, które powinny zaowocować wzmocnieniem działań w zakresie transferu wiedzy do gospodarki. Należy podkreślić, że dyskusja o potrzebie rozwoju i metodach aktywizacji przedsiębiorczości akademickiej w Polsce jest opóźniona względem USA o około 40 lat, a względem państw Starej Unii o przynajmniej 10 lat. Przy próbie oceny musimy szeroko uwzględniać krajowe uwarunkowania oraz bagaż

¹ W Polsce najczęściej spotykamy określenie „akademicki inkubator przedsiębiorczości” (AIP), choć często kojarzy się ono z ogólnokrajową siecią akademickich preinkubatorów utworzonych przez Fundację Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości.

strukturalny i mentalnościowy. W ostatnich latach następuje dynamiczny rozwój różnych modeli preinkubacji². Pierwsze próby adaptacji koncepcji akademickiego inkubatora podjęto na Uniwersytecie Warszawskim w 1998 roku. Uruchomiono tam wówczas, w ramach Uczelnianego Ośrodka Transferu Technologii, pierwszy program preinkubacji pomysłów biznesowych wśród studentów UW – „Student z Pomysłem”. Szerokie zainteresowanie działaniami w tym obszarze pojawiło się w 2004 roku na kilkunastu szkołach wyższych oraz wśród działaczy Studenckiego Forum Business Centre Club³. Ważnym katalizatorem działań był konkurs na „Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości” organizowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy w marcu 2004 roku, powtarzany w kolejnych latach.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki inkubatorów akademickich w latach 2005–2010

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
liczba preinkubatorów	18	49	51	62
średnia powierzchnia preinkubatora (w m ²)	42	127	121	84
zatrudnienie	1	2	2	1
łącznie liczba projektów/firm	60	490	1 632	2 832
średni roczny budżet (w tys. zł)*	.	244,2	100,5	70,7

* dane za poprzedni, pełny rok budżetowy

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

W sferze regulacyjnej właściwą bazę legislacyjną tworzy na tym etapie Ustawa z dnia 27.07.2005 „Prawo o szkolnictwie wyższym”, zawierająca zapisy o prawnych możliwościach współpracy z otoczeniem gospodarczym, w szczególności przez sprzedaż lub nieodpłatne przekazywanie wyników badań i prac rozwojowych przedsiębiorcom oraz szerzenie idei przedsiębiorczości w środowisku akademickim. Otwarcie na przedsiębiorczość akademicką jest artykuł 86 Ustawy, mówiący: „W celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego uczelni oraz transferu wyników prac naukowych do gospodarki, uczelnie mogą prowadzić akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz centra transferu technologii.” Akademicki inkubator przedsiębiorczości tworzy się w celu wsparcia działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami. AIP utworzony:

- w formie jednostki ogólnouczelnianej działa na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez senat uczelni;
- w formie spółki handlowej lub fundacji działa w oparciu o odpowiednie dokumenty ustrojowe.

Cytowane zapisy umożliwiają rozwój uczelnianej infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii, pozostawiając jednocześnie swobodę wyboru formy organizacyjno-prawnej (jednostka ogólnouczelniana, spółka handlowa lub fundacja), adekwatnej do potrzeb danej uczelni. Ustawa sankcjonuje istnienie pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami, a akademicki inkubator przedsiębiorczości tworzy się w celu wsparcia tej aktywności. Brak jest schematów i ścisłych modeli organizacyjnych tego typu inicjatyw, a doświadczenia zagraniczne w tym obszarze są bardzo zróżnicowane⁴.

Przeprowadzone badania umożliwiły identyfikację w połowie 2010 r. łącznie 62 preinkubatorów i inkubatorów akademickich. Jednocześnie liczba inicjatyw może zmieniać się praktycznie z dnia na dzień. Od kilku lat można wręcz mówić o specyficznej „modzie” na akademickie inkubatory, często w kontekście

² Punktem odniesienia są badania przeprowadzone w połowie 2005 r. – K. B. Matusiak, K. Zasiadły, E. Koprowska-Skalska, Początki akademickich inkubatorów przedsiębiorczości [w:] K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji w Polsce. Analiza krajowych instytucji wspierających innowacyjność i transfer technologii, PARP, Poznań-Warszawa, s. 111–135.

³ Studenckie Forum BCC działa od 2001 r. przy największej organizacji prywatnych przedsiębiorców w Polsce – Business Centre Club. Misją SFBC jest propagowanie idei przedsiębiorczości wśród młodych ludzi w Polsce. Obecnie w Studenckim Forum działa ponad 350 osób skupionych w Centrali w Warszawie i w 18 regionach, a prace nad powołaniem kolejnych wciąż trwają. Jest to niepowtarzalna okazja do przełamywania barier w świadomości studentów, kształcenia przedsiębiorczych postaw, czy też praktycznych umiejętności niezbędnych w dalszej karierze każdego przedsiębiorcy – szerzej zob. www.sfbcc.org.pl.

⁴ J. Guliński, K. Zasiadły (red.), Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Przewodnik po doświadczeniach międzynarodowych, PARP, Warszawa 2005.

aktywności studentów i absolwentów szkół wyższych, poszukujących swojego miejsca na trudnym rynku pracy. Nowym inicjatywom sprzyjają: klimat medialny, definiowane priorytety wykorzystania funduszy europejskich w okresie programowania 2007-2013 oraz relatywnie niskie nakłady finansowe niezbędne do uruchomienia tego typu jednostki. Funkcjonujące preinkubatory można podzielić ze względu na typ organizatorów i specyfikę organizacyjną na trzy grupy:

1. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Fundacji Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (FAIP) działające na podstawie umowy na 31 krajowych uczelniach wyższych. Nabór do inkubatora odbywa się na drodze konkursu oraz indywidualnych spotkań ze studentami posiadającymi pomysł na działalność gospodarczą. Inkubowana firma działa w inkubatorze na zasadzie pionu w Fundacji z własnym subkontem, co oznacza, iż nie musi uzyskiwać samodzielnej osobowości prawnej, istotnie redukując koszty próby biznesowej. Zakres oraz warunki wejścia i wyjścia z inkubatora określone są w umowie wstępnej pomiędzy Fundacją a młodym przedsiębiorcą. W każdym z inkubatorów można zorganizować do 10 pionów (firm). Ta forma rozpoczynania działalności pozwala na uwolnienie młodego przedsiębiorcy od konieczności ponoszenia opłat związanych z zakładaniem przedsiębiorstwa oraz opłacaniem podatków. Wszelkie koszty prowadzenia inkubatora ponoszone przez Fundację są następnie dzielone na liczbę firm działających w inkubatorze i opłacane (w pewnej części) przez inkubowane firmy z ich dochodów. Pokrywanie kosztów pobytu w inkubatorze odbywa się stopniowo, a pełne opłaty inkubowane firmy ponoszą po kilku miesiącach funkcjonowania. Okres inkubacji trwa do czasu osiągnięcia samodzielności, nie dłużej jednak niż 3 lata. Po wyjściu z inkubatora firma zobowiązana jest przez tak długi okres, jak długo trwała inkubacja, dzielić się pewnym procentem zysków z inkubatorem. Studenckie AIP świadczą różne formy wsparcia wobec młodych przedsiębiorców, m.in. w zakresie: księgowości, zarządzania oraz prawa. Przyszły przedsiębiorca może uzyskać dostęp do komputera z podłączeniem do Internetu, drukarki, faksu, telefonu oraz innych urządzeń multimedialnych. Dla wsparcia rozwoju obiecujących projektów w marcu 2008 r. uruchomiony został fundusz AIP Seed Capital. Inne formy pomocy oferowane w ramach sieci FAIP obejmują: (1) wspólne działania promocyjne (Kampania „Wspieraj Młody Biznes AIP”), w ramach której pozyskiwane są dla firmy nowe, atrakcyjne zlecenia; (2) pozyskiwanie wsparcia finansowego – dotacje, stypendia, kredyty, finansowanie inwestorów kapitałowych; (3) szeroką ofertę szkoleniową.

Organizacyjnie sieć FAIP obejmuje:

- 1) Biuro Zarządu, koordynujące działania w całej Polsce, złożone z działów obsługujących poszczególne AIP oraz firmy w nich działające;
- 2) 31 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości działających na uczelniach całej Polski, na czele których stoją dyrektorzy AIP, koordynujący działania w swoich regionach oraz sprawujący stałą opiekę nad inkubowanymi firmami.

Fundacja AIP planuje w najbliższym okresie rozbudować sieć do 50 preinkubatorów oraz osiągnąć zdolność do sprawdzania 5 tys. nowych pomysłów biznesowych rocznie. W sferze organizacyjnej działania Fundacji obejmują: (1) modernizację dysponowanej infrastruktury; (2) rozwój współpracy z instytucjami finansowania ryzyka (*venture capital* i *business angels*); (3) pogłębianie współpracy wyinkubowanych firm oraz (4) budowę ogólnopolskiego systemu mentoringu. W 2009 r. Fundacja w ramach Działania 5.2 PO Innowacyjnej Gospodarki uruchomiła projekt sześciu Biznes Linków pełniących funkcję inkubatorów technologicznych wraz z systemem świadczenia usług proinnowacyjnych dla przedsiębiorców i przedsiębiorstw w fazie preinkubacji i inkubacji.

2. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości działające w ramach państwowych szkół wyższych, najczęściej powiązane z uczelnianymi ośrodkami transferu technologii lub biurami karier⁵. Ten typ AIP funkcjonuje z reguły w formie samodzielnego projektu i stanowi komplementarne uzupełnienie działań w zakresie szerokiego programu wsparcia innowacji i transferu technologii. Przedsiębiorcy, wyselekcjonowani pod kątem wymogu innowacyjności przedsięwzięcia, mogą skorzystać z szerokiej palety form wsparcia procesu założycielskiego, obejmujących: doradztwo i szkolenia, pomoc w transferze technologii, dostęp do baz danych i kontaktów międzynarodowych oraz informację i pomoc w zakresie dostępu do krajowych i zagranicznych grantów oraz funduszy

⁵ Np. Akademicki Inkubator Technologiczny przy Uniwersyteckim Ośrodku Transferu Technologii Uniwersytetu Warszawskiego czy Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akceleratorze Technologii Uniwersytetu Łódzkiego.

ryzika (*venture capital*). Uczelniane preinkubatory mają dużo większą łatwość rozwoju współpracy z innymi jednostkami o charakterze dydaktycznym i naukowo-badawczym. Szeroko korzystają z infrastruktury szkoły wyższej i zasobów kadrowych. Sama uczelnia uwiarygadnia ich działalność, stabilizując m.in. przepływy finansowe związane z realizacją zewnętrznych projektów. Mankamentem takiej formy działania jest natomiast powszechna uczelniana biurokracja i często brak zrozumienia dla idei realizowanej działalności. Akademickie inkubatory generują wiele korzyści dla uczelni, bezpośrednio obejmujących:

- uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej oraz poprawę wizerunku uczelni,
- poprawę relacji z otoczeniem i lokalnym biznesem,
- zwiększenie dochodów ze współpracy i transferu technologii do firm absolwenckich,
- zwiększenie zamówień oraz sponsorowanie działalności badawczej,
- pozyskiwanie dodatkowych środków z programów wspierania przedsiębiorczości technologicznej,
- dodatkowe możliwości dochodów studentów oraz pracowników naukowych i inżynierijno-technicznych.

Organizacyjnie tego typu inkubatory są najczęściej jednostką ogólnouczelnianą, prowadzącą działalność usługową, szkoleniową lub naukową, której zadaniem jest propagowanie i wspieranie przedsiębiorczości w środowisku akademickim uczelni, skoncentrowaną na preinkubacji, m.in. w formie konkursów biznesplanów. Wybrane w drodze starannej selekcji projekty przygotowane przez studentów, absolwentów, doktorantów i młodych pracowników nauki uzyskują szeroką pomoc merytoryczną i finansową do momentu stabilizacji rynkowej.

3. Preinkubatory działające w ramach parków i inkubatorów technologicznych⁶ oraz organizacji studenckich⁷. Projekty preinkubacji są naturalnym uzupełnieniem programów wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości realizowanych w inkubatorach i parkach technologicznych, w wyniku czego powstają nowe firmy typu *spin-off*, dla których inkubator generuje optymalne środowisko innowacyjne do rozwoju. Jednocześnie w tym miejscu zamyka się pełne koło inkubacji biznesu – począwszy od preinkubatora, przez możliwości rozwoju firmy w inkubatorze technologicznym, a na perspektywie inwestycji w parku technologicznym kończąc. Firma ma możliwość realizacji różnych potrzeb uzależnionych od etapu rozwoju w jednym miejscu. Daje to szczególnie możliwości wytworzenia trwałych relacji sieciowych między firmami oraz instytucjami naukowymi. Bezpośrednie korzyści dla przyszłych przedsiębiorców obejmują:

- obniżkę kosztów założycielskich firmy,
- dostęp do doradztwa i informacji,
- sprzyjające środowisko biznesu,
- efekty demonstracji („ja też mogę spróbować”),
- koncentrację różnych publicznych form wsparcia dla małych firm,
- sprzyjające warunki rozwoju biznesu po zakończeniu inkubacji.

W odróżnieniu od poprzednich rodzajów preinkubatorów, potencjalny przedsiębiorca, a później firma, od początku działalności ma styczność ze środowiskiem biznesu i szerokim kompleksem usług oferowanych w parkach i inkubatorach technologicznych.

W ramach analizowanych akademickich inkubatorów 31 należy do pierwszej grupy i działają w strukturach ogólnopolskiej sieci zbudowanej przez warszawską Fundację AIP. Spośród pozostałych 31 preinkubatorów, 20 należy zaliczyć do drugiej grupy (uczelniane) oraz 11 do trzeciej (parki, inkubatory i inne). Każda z wyróżnionych grup istotnie różni się modelem biznesowym. Należy podkreślić, że preinkubatory drugiej i trzeciej grupy są zdecydowanie większe i oferują szerszy pakiet usług okołobiznesowych i część z nich kwalifikuje się do inkubatorów technologicznych. Inkubatory Fundacji AIP wyróżniają się natomiast możliwością ciągłego monitorowania postępów biznesowych potencjalnego przedsiębiorcy, szybko reagują na nieprzewidziane trudności. Należy podkreślić uruchamianie projektów preinkubacyjnych w ramach instytucji wsparcia, w tym funduszy załączkowych i sieci aniołów biznesu. Zaowocuje to w najbliższym czasie rozwojem nowego modelu preinkubacji,

⁶ Np. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wrocławskiego Parku Technologicznego i Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego.

⁷ Np. Stowarzyszenie Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości powołane przez działaczy Niezależnego Zrzeszenia Studentów.

powiązanego z inwestycjami kapitałowymi. Natomiast część inicjatyw uczelnianych daleko wykracza poza klasyczny model preinkubacji⁸.

Mapa 1. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości w 2010 r.

▽ – inkubatory FAIP; Δ – inkubatory uczelniane; ○ – pozostałe inkubatory (np. w parkach technologicznych)

Źródło: opracowanie własne.

W układzie terytorialnym analizowane preinkubatory identyfikujemy we wszystkich województwach. Zdecydowanie najwięcej preinkubatorów (po 7) identyfikujemy w Warszawie i Wrocławiu. Szczególnie na uwagę zasługuje wrocławska sieć, charakteryzująca się dużą różnorodnością organizacyjną – 2 FAIP, 3 uczelniane i 2 parkowe. W przeciwieństwie do niej warszawskie preinkubatory są w większości (87%) zarządzane przez Fundację AIP. Po cztery preinkubatory odnajdujemy w Poznaniu, Szczecinie i Krakowie.

Przeciętny akademicki inkubator przedsiębiorczości posiada do dyspozycji pomieszczenia o łącznej powierzchni 84 m² (mediana 50). W ciągu ostatnich dwóch lat znacznej poprawie uległo wyposażenie techniczne obejmujące: telefon, faks, kopiarkę, komputery z dostępem do Internetu. W większości inkubatorów jest zapewniony dostęp do baz danych, sali seminaryjnej oraz usług sekretariatu. Większość preinkubatorów nie rozwija własnej, „twardej” infrastruktury, koncentrując się na pracy nad projektami biznesowymi, których skala nie wymaga szczególnego zaplecza.

Działalność poszczególnych AIP koncentruje się na różnych etapach rozwoju nowego przedsięwzięcia gospodarczego. W zależności od możliwości organizacyjnych, kadrowych

⁸ Na podstawie wyników tegorocznych badań Zespół Autorski w kolejnej edycji Raportu rozważa rozdzielenie preinkubatorów i akademickich inkubatorów na dwie określone kategorie.

i rzeczowych owocuje to naciskiem na inne elementy programu preinkubacji. W największej liczbie preinkubatoów odnajdujemy akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości oraz udostępnianie infrastruktury dla początkujących przedsiębiorców (biurko, telefon, komputer, sale seminaryjne, adres itp.). Dostrzegamy jednocześnie różnice w działaniu inkubatorów FAIP oraz pozostałych.

Tabela 2. Identyfikowane elementy programów preinkubacji w latach 2009-2010 (w % AIP)

Elementy programu inkubacji:	2009	2010
akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	96	96
udostępnianie infrastruktury AIP dla początkujących przedsiębiorców (biurko, telefon, komputer, sale seminaryjne, adres itp.)	89	88
obsługa księgową i prawną	74	81
otwarty konkurs na biznesplan	79	77
szkolenia z przedsiębiorczości dla studentów i pracowników naukowych	85	73
zajęcia dydaktyczne z przedsiębiorczości na miejscowej uczelni/ach	40	46
mentoring, indywidualne prowadzenie obiecujących projektów przez wybranych opiekunów	47	46
pomoc w dostępie do infrastruktury laboratoryjnej	37	31

Źródło: opracowanie własne.

Podstawową formą wsparcia we wszystkich preinkubatorach są usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne. Oferta jest programowo skoncentrowana na zagadnieniach przedsiębiorczości, tworzenia firmy i opracowania biznesplanu. Duże znaczenie ma oferta w zakresie wsparcia finansowego, obejmującego granty i dopłaty do nowych przedsięwzięć gospodarczych. Marginalną natomiast rolę odgrywa oferta w zakresie komercjalizacji wiedzy, wdrażania nowych produktów i usług. Nieznacznie częściej pojawiają się zagadnienia ochrony własności intelektualnej.

Tabela 3. Zakres doradztwa, informacji i szkoleń w preinkubatorach w latach 2005-2010

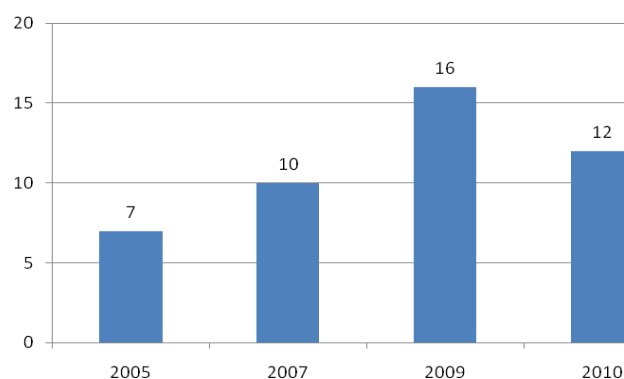
Usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne:	2005	2007	2009	2010
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	80	100	96	92
księgowość i rachunkowość	50	85	81	88
opracowanie biznesplanu	70	88	83	80
dostęp do środków z funduszy europejskich	70	55	81	76
badania rynku i marketing	50	85	63	64
prawo gospodarcze	70	85	67	60
finanse i podatki	50	85	58	56
zarządzanie biznesem	.	88	58	56
ochrona własności intelektualnej	*	28	38	36

* w danym roku ankietę nie zawierała takiej kategorii w kafeerii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Do preinkubatora zgłasza się miesięcznie około 12 osób zainteresowanych rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej, z czego 39% pomysłów wartych jest głębszej analizy. Ostatecznie do przeciętnego AIP trafiło w 2009 r. 48 projektów biznesowych. Z takimi projektami zgłaszają się najczęściej studenci ostatnich lat studiów (43%) oraz absolwenci uczelni (21%). Co dziewiąte przedsięwzięcie gospodarcze jest przygotowywane przez doktorantów i młodych pracowników nauki. Prawie co czwarty pomysł biznesowy jest podejmowany przez kobiety (23,9%). Średni zakładany czas inkubacji firmy w AIP wynosi 18 miesięcy, przy dużym zróżnicowaniu od 2 miesięcy do trzech lat.

Wykres 1. Średnia liczba zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej w AIP (miesięcznie) w latach 2005-2010

Źródło: opracowanie własne.

Wskazywane główne problemy realizacji pomysłów biznesowych dotyczą od lat braku finansowania początkowych etapów życia firmy oraz niskiej znajomości procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy wśród kandydatów na przedsiębiorców.

Wykres 4. Główne problemy realizacji pomysłów biznesowych w AIP w latach 2005-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2008	2010
brak finansowania początkowych etapów życia firmy	4,1	4,1	3,9	4,2
nieznajomość wśród kandydatów na przedsiębiorców procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy	3,4	3,3	3,2	3,3
mała determinacja działania potencjalnych przedsiębiorców	-	3,3	3,3	3,2
niska rynkowa orientacja projektów	2,6	2,7	2,7	3,1
brak wiedzy i przygotowania ekonomicznego	3,3	3,5	3,0	3,0

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

Źródło: opracowanie własne.

Obecnie w analizowanych AIP inkubowanych jest, na różnym poziomie zaawansowania, około 2832 pomysłów biznesowych. Co trzeci (33,6%) w ciągu roku przekształca się w nową firmę. Wśród inkubowanych projektów odnajdujemy wiele bardzo ciekawych, głównie w obszarze usług i zastosowań technologii informatycznych. Spośród projektów biznesów objętych preinkubacją wyrosło już ponad 1000 nowych firm.

Tabela 5. Uczestnicy programów preinkubacji w latach 2007-2010

Kategorie uczestników:	2007	2009	2010
projekty biznesowe w fazie preinkubacji	490	1 130	2 040
wczesna inkubacja (pierwszy rok od założenia firmy)	.	308	420
późna inkubacja/akceleracja (2-3 rok funkcjonowania firmy)	0	194	360
e-lokator (zewnętrzna firma korzystająca z usług AIP)	*	*	12
absolwenci akademickich inkubatorów	.	951	1 020

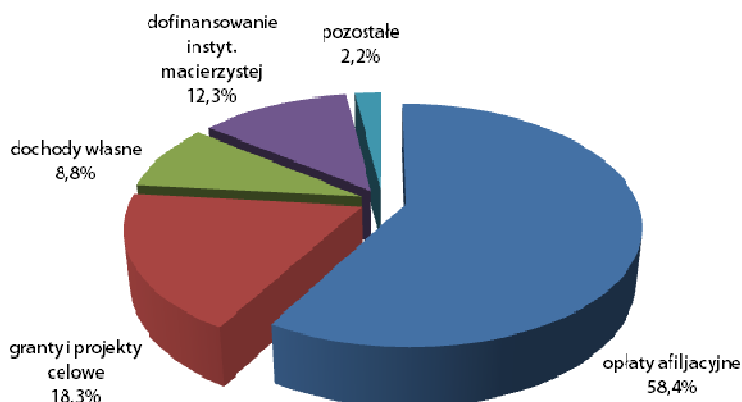
* w danym roku ankietę nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

W „statystycznym” preinkubatorze zatrudniony jest 1 pracownik etatowy, a 3 uczestnicy w jego pracach w formie umów-zleceń. Utrzymanie pochłania rocznie budżet w wysokości 70 679,3 zł (mediana 38 800). Poziom dysponowanych budżetów sukcesywnie od 2006 r. maleje. Należy podkreślić, że w wielu

przypadkach projektowy charakter, wolontariat zaangażowanych osób i specyficzna improwizacja organizacyjna, nie pozwalają na zdefiniowanie pełnych kosztów.

Wykres 2. Struktura finansowania przeciętnego AIP w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Łączne wpływy z działalności własnej stanowią 67,2% dysponowanego budżetu, w tym 58,4% pochodzi z opłat afiliacyjnych, a kolejnych 6,5% z czynszu i opłat eksploatacyjnych. Z grantów i projektów pochodzi jedynie 18,3% dysponowanego budżetu, w tym dominują fundusze krajowe (11,3%). Małe ośrodki jakimi są preinkubatory napotykają problemy z obsługą procedur konkursowych i najczęściej są jednostkami większych podmiotów – szkół wyższych, parków technologicznych itp. Duże znaczenie ma dofinansowanie instytucji macierzystych (12,3%), dla których preinkubatory są najczęściej jedynie ogniwem szerszej aktywności.

Tabela 6. Struktura finansowania bieżącej działalności AIP w latach 2006–2009

Wyszczególnienie:	2006	2008	2009
budżet inkubatora akademickiego (w tys. zł)	244,2	100,5	70,7
w tym w %:			
opłata afiliacyjna	*	51,9	58,4
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	20,5	13,8	6,5
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	2,7	2,8	2,1
wpływy z innych dochodów własnych	13,2	1,9	0,2
europejskie granty i projekty	16,6	1,5	3,3
krajowe granty i projekty	2,9	4,2	11,3
regionalne granty i projekty	12,9	1,7	0,3
lokalne granty i projekty		4,1	3,4
wkład macierzystej i stowarzyszonych instytucji naukowych	10,5	18,1	12,3
inne zasilanie zewnętrzne	20,7	0	1,2

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Do głównych barier rozwoju AIP ich menedżerowie zaliczyli w 2010 r. w kolejności: ograniczenia prawne i brak w instytucjach naukowo-badawczych procedur transferu technologii oraz niski budżet i brak wsparcia finansowego.

Tabela 7. Główne bariery rozwoju AIP w latach 2005-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,3	2,7	2,7	4,2
niski budżet i brak wsparcia finansowego	4,3	3,9	3,9	3,6
brak projektów do komercjalizacji	**	2,7	2,5	3,1
brak środków na wyposażenie i adaptację	3,1	3,5	3,2	3,1
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	3,0	3,4	3,2	3,0
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	**	3,1	2,4	2,6
akademicka szara strefa	1,7	2,7	2,7	2,5
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	1,7	3,1	3,0	2,3
niedostateczna ilość fachowych doradców/trenerów	**	**	2,4	2,3

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne .

Działalność akademickich inkubatorów ciągle w małym zakresie jest powiązana z procesem dydaktycznym uczelni. Tylko w 27% analizowanych jednostkach zauważyć można próby zmiany tej sytuacji poprzez ofertę dodatkowej aktywności dla studentów poza obowiązującym programem studiów, między innymi w formie kół naukowych. Przedsiębiorczość akademicka traktowana jest jako dodatkowa aktywność – poza zajęciami dydaktycznymi. Pojawiają się pierwsze próby powiązania działalności AIP z kursową specjalnością w zakresie przedsiębiorczości. Na większości uczelni inkubatory, jak i pozostałe ogniwa infrastruktury transferu technologii, pozostają zasadniczo na marginesie zadań statutowych szkół wyższych przy małym zaangażowaniu, a często i braku zainteresowania władz uczelni. W opinii dyrektorów inkubatorów uczelnianych, zdecydowanie lepsze warunki i większą otwartość gwarantują szkoły niepubliczne. Z drugiej jednak strony, jakość pomysłów i zaangażowanie studentów jest zdecydowanie większe na renomowanych uczelniach państwowych. Należy podkreślić, że wyższa uczelnia (jak wspomniano wcześniej) uwiarygadnia działalność inkubatora, stabilizując między innymi przepływy finansowe związane z realizacją zewnętrznych projektów. Mankamentem natomiast jest powszechna uczelniana biurokracja i często brak zrozumienia dla prowadzonej działalności. W bieżącej działalności akademickich inkubatorów i centrów transferu widoczny jest brak procedur i przygotowania organizacyjnego. W te potrzeby wpisuje się przygotowywany obecnie przez Zespół Innowacji i Technologii PARP projekt systemowy „Skuteczne otoczenie innowacyjnego biznesu”, w ramach którego przewiduje się między innymi: (1) doskonalenie kompetencji i umiejętności kadry inkubatorów akademickich i centrów transferu technologii oraz (2) mapę rekomendacji możliwych rozwiązań dotyczących poprawy systemu komercjalizacji w Polsce.

Polska nauka i szkolnictwo wyższe ciągle w niewielkim zakresie dostrzegają szanse rozwojowe w aktywizacji przedsiębiorczości akademickiej i współpracy z biznesem. Postępujące zmiany należy uznać za niewystarczające, mimo, że na wielu uczelniach charakteryzują się dużą dynamiką. Pomimo działalności 62 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości praktyczne doświadczenia są ciągle bardzo skromne. Szeroka problematyka przedsiębiorczości akademickiej sprowadzana jest często do preinkubacji i akademickich inkubatorów przedsiębiorczości traktowanych jak chwilowa moda. Wiele uczelnianych inicjatyw ma służyć wyłącznie pozyskiwaniu unijnych pieniędzy przeznaczonych na podnoszenie kapitału ludzkiego, na stymulowanie innowacyjnej gospodarki itp. Niestety często nie chodzi o to, by aktywnie rozwijać akademicką przedsiębiorczość, ale uzyskać wsparcie z funduszy europejskich, prestiżowo traktowanych przez władze i administrację uczelni. W tych warunkach, akademickie inkubatory niejednokrotnie powołuje się kiedy są środki, a kiedy fundusze się kończą zainteresowanie tematem zanika. Po wyczerpaniu środków inicjatywy ulegają likwidacji, bądź przechodzą w „stan uśpienia”. Jednocześnie identyfikujemy grupę przypadkowych działaczy przedsiębiorczości akademickiej, zajmujących się problematyką nie z uwagi na talenty biznesowe, edukacyjne czy organizacyjne, ale sprawność w pozyskiwaniu środków pomocowych.

Zainteresowanie przedsiębiorczością akademicką oraz rozwój programów preinkubacji i inkubacji jest oznaką zmian zachodzących w polskich szkołach wyższych, które powinny zaowocować wzmocnieniem działań w zakresie wspierania przedsiębiorczości i transferu wiedzy do gospodarki. Analizowana problematyka ma w Polsce stosunkowo krótką historię i znajduje się na etapie początkowym, podobnie jak polityka jej wsparcia. Trzeba zauważyć, że zaangażowanie instytucji naukowych, i ich pracowników w działania komercjalizacji wiedzy i rozwiązań technologicznych (między innymi poprzez tworzenie firm odpryskowych *spin-off* i *spin-out*) wyprzedziło regulacje w tej dziedzinie. Jednocześnie należy stwierdzić, iż podejmujący taką działalność napotykają na swej drodze różne przeciwności, z którymi muszą radzić sobie samodzielnie – bez wsparcia, w niezbyt przyjaznym środowisku (uczelnianym, prawnym, rynkowym i biznesowym).

Dla intensyfikacji programów preinkubacji kluczowe znaczenie ma rozwój współpracy szkół wyższych i pracowników naukowych ze środowiskiem biznesu, lokalną i regionalną administracją oraz instytucjami wsparcia. Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej powinno mieć na poziomie regionu kompleksowy charakter. Wymaga to współpracy uczelni i ich struktur proprzedsiębiorczych (AIP i CTT) z parkami i inkubatorami technologicznymi, aniołami biznesu, funduszami załączkowymi, klastrami, funduszami *venture capital* itp. Powodzenie w tym zakresie zależy od inicjatyw władz regionalnych i lokalnych, prowadzących do rozwoju Regionalnych Systemów Innowacji jako sieci współpracy przedsiębiorstw, administracji, instytucji naukowo-badawczych oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Wsparcie innowacyjnych przedsiębiorców musi mieć komplementarny charakter, niezależnie od etapu rozwoju przedsięwzięcia biznesowego.

LISTA ADRESOWA PREINKUBATORÓW I AKADEMICKICH INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie w Białymstoku [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
15-062 Białystok, ul. Warszawska 63/134A
tel.: 503/636-242
e-mail: lukasz.siemieniuk@inkubatory.pl
www.aipbialystok.pl, www.inkubatory.pl
2. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
15-472 Białystok, ul. Ciepła 40, lok. 13
tel.: 515/229-807
e-mail: lukasz.siemieniuk@inkubatory.pl
www.aipbialystok.pl, www.inkubatory.pl
3. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
85-786 Bydgoszcz, ul. Kaliskiego 7, bud. 2.1 biuro 22 i 23
tel.: 52/340-80-62, 603-959-328, 504-394-734
e-mail: radoslaw.ratajczak@inkubatory.pl
justyna.kuczynska@inkubatory.pl
www.aip.byd.pl, www.inkubatory.pl
4. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Gospodarki [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
85-229 Bydgoszcz, ul. Garbary 2, bud. E
tel.: 52/567-00-65 w. 17; faks: 52/567-00-65 w. 16
e-mail: wsg@inkubatory.pl
www.aip.byd.pl, www.inkubatory.pl
5. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Bankowej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
85-719 Bydgoszcz, ul. Fordońska 74
tel.: 515/229-765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
6. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Górnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości im. Karola Goduli [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
41-506 Chorzów, ul. Raławicka 23
tel.: 32/247-25-56
e-mail: radoslaw.kandzia@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
7. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Politechnice Częstochowskiej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
42-200 Częstochowa
ul. Armii Krajowej 19B/206
tel.: 509/237-886
e-mail: kamil.kropisz@inkubatory.pl
www.aipczechstochowa.pl, www.inkubatory.pl
8. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu
82-300 Elbląg, ul. Wojska Polskiego 1
tel.: 55/239-88-03, faks: 55/239-88-04
e-mail: aip@pwsz.elblag.pl
www.aip.pwsz.elbalg.pl
9. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Gdańskim [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
80-952 Gdańsk, ul. Wita Stwosza 58/114
tel./faks: 58/523-25-76
e-mail: trójmiasto@inkubatory.pl
www.ug-inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
10. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Agencji Rozwoju Lokalnego w Gliwicach [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
44-100 Gliwice, ul. Wincentego Pola 16
tel.: 515/229-773
e-mail: radoslaw.kandzia@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
11. Zachodnie Centrum Innowacji Sp. z o.o.
66-400 Gorzów Wielkopolski, ul. Nowa 5
tel.: 95/739-03-03; faks: 95/739-03-05
e-mail: aip@inkubator-gorzow.pl
www.inkubator-gorzow.pl
12. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
58-500 Jelenia Góra, ul. Kochanowskiego 8 bud. H, p. 5
tel.: 515/229-767
e-mail: lukasz.lergetporer@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
13. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akademii Ekonomicznej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
40-226 Katowice, ul. 1 Maja 50
tel.: 515/229-773
e-mail: radoslaw.kandzia@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
14. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Śląskim [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
40-007 Katowice, ul. Bankowa 12B
tel.: 515/229-773
e-mail: radoslaw.kandzia@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
15. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Śląskiej Wyższej Szkole Zarządzania im. gen. J. Ziętka [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
40-952 Katowice, ul. Krasińskiego 2
tel./faks: 515/229-773
e-mail: radoslaw.kandzia@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
16. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Kochanowskiego w Kielcach [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
25-406 Kielce, ul. Świętokrzyska 15, b. G, p. 206
tel.: 515/061-843
e-mail: d.walczak@aipkielce.pl
www.aipkielce.pl, www.inkubatory.pl

17. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Transferu Wiedzy i Przedsiębiorczości]
75-451 Koszalin, ul. Spasowskiego 1/27
tel.: 94/717-30-78; faks: 94/717-30-58
e-mail: biuro@aip.koszalin.pl
www.aip.koszalin.pl
18. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
Politechniki Koszalińskiej
[Politechnika Koszalińska]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel.: 94/347-84-18; faks: 94/347-83-16
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl
19. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica
[Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie]
30-059 Kraków, ul. Reymonta 17
tel.: 12/617-41-07; faks: 12/617-41-08
e-mail: aip@agh.edu.pl
www.aip.agh.edu.pl
20. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
przy Krakowskiej Szkole Wyższej im. Frycza Modrzewskiego
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
31-545 Kraków, ul. Mogilska 43, p. 1003
tel.: 608/340-897, 660/479-228
e-mail: krakow@inkubatory.pl
www.aipkrakow.pl, www.inkubatory.pl
21. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości UJ
[Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-387 Kraków, ul. Gronostajowa 7
tel.: 12/664-60-18; faks: 12/664-53-93
e-mail: akademickiinkubator@jci.pl
www.inkubator.krakow.pl
22. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego "Skuteczna Firma"
30-612 Kraków, ul. Witosy 9
tel.: 12/654-48-62 w. 104
e-mail: marcin.moskwa@janski.edu.pl
23. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
przy Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
20-040 Lublin, ul. Sowińskiego 12/15
tel./faks: 515/229-854
e-mail: piotr.niziol@inkubatory.pl
www.aiplublin.com, www.inkubatory.pl
24. Lubelski Inkubator Przedsiębiorczości
Politechniki Lubelskiej
20-501 Lublin, ul. Nadbystrzycka 44, DS2
e-mail: p.wegierek@pollub.pl
tel.: 81/538-41-24, faks: 81/538-41-25
e-mail: inkubator@pollub.pl
www.inkubator.pollub.pl/o_inkubatorze.php
25. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie
20-209 Lublin, ul. Mełgiewskiej 7/9
tel.: 81/749-32-19; faks: 81/749-32-13
e-mail: aip@wsei.lublin.pl
26. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
w Łodzi
90-338 Łódź, ul. Żwirki 1C/13
tel.: 515/061-820
e-mail: ryszard.kunce@inkubatory.pl
www.aiplodz.org
27. Inkubator Uniwersytetu Łódzkiego
[Centrum Innowacji - Akcelerator Technologii Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego]
90-237 Łódź, ul. Matejki 21/23
tel.: 42/635-49-84; faks: 42/635-49-85
e-mail: mglowacka@uni.lodz.pl
www.ciat.uni.lodz.pl
28. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości przy Społecznej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
90-113 Łódź, ul. Sienkiewicza 9, p. 3
tel.: 515/061-820
e-mail: ryszard.kunce@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
29. Inkubator Przedsiębiorczości Media 3.0
[Miasteczko Multimedialne]
33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27
tel.: 18/449-94-62; faks: 18/449-94-61
e-mail: innowacje@millionnastart.pl
www.millionnastart.pl
30. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
przy Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii TWP
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
10-438 Olsztyn, ul. Dworcowa 60A
tel.: 515/229-849
e-mail: katarzyna.kowalska@inkubatory.pl
www.wsiie.olsztyn.pl, www.inkubatory.pl
31. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wydziale Ekonomicznym w Opolu
Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
45-372 Opole, ul. Augustyna Końskiego 72
tel.: 606/667-965
e-mail: michal.rozanski@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
32. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
przy Politechnice Opolskiej
[Politechnika Opolska]
45-758 Opole, ul. Próżkowska 76
tel.: 77/400-04-35; faks: 77/400-04-30
e-mail: aip@po.opole.pl
www.inkubator.po.opole.pl
33. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości
przy Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości [Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
ul. Akademicka 12
tel.: 41/260-40-42; faks: 41/263-21-10
e-mail: inkubator@wsbip.edu.pl
www.inkubator.wsbip.edu.pl
34. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości przy Płockim Parku Przemysłowo-Technologicznym
[Fundacja Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości]
09-411 Płock, ul. Zglinickiego 42
tel.: 515/061-842; faks: 24/364-03-52
e-mail: info@aipplock.pl
www.aipplock.pl, www.inkubatory.pl

35. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Komunikacji i Zarządzania [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
61-773 Poznań, ul. Stary Rynek 87/88
tel.: 515/061-876
e-mail: piotr.daniel@inkubatory.pl
www.aip.org.pl, www.inkubatory.pl
36. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Ekonomicznym [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
61-895 Poznań, ul. Powstańców Wielkopolskich 16
tel.: 61/854-30-62
e-mail: piotr.daniel@inkubatory.pl
www.aip.org.pl, www.inkubatory.pl
37. Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
60-822 Poznań, ul. Słowackiego 17/12
tel.: 61/665-76-70; faks: 61/665-76-71
e-mail: info@paip.pl
www.paip.pl
38. Preinkubator Akademicki UAM [Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii UAM]
60-813 Poznań, ul. Zwierzyniecka 7
tel.: 61/829-24-87; faks: 61/829-24-88
e-mail: preinkub@amu.edu.pl
www.preinkubator.amu.edu.pl
39. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Rybnickim Ośrodku Naukowo-Dydaktycznym [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
44-200 Rybnik, ul. Rudzka 13C
tel.: 515/229-774
e-mail: judyta.mojesz@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
40. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Rzeszowskim [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
35-959 Rzeszów, ul. Rejtana 16C
tel.: 504/041-528; faks: 17/872-10-95
e-mail: grzegorz.kolasinski@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
41. Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego [Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-084 Rzeszów, ul. Poznańska 2C
tel.: 17/850-42-99; faks: 17/850-42-98
e-mail: preinkubator@rarr.rzeszow.pl
www.preinkubator.rzeszow.pl
42. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Szczecińskiego [Uniwersytet Szczeciński]
71-616 Szczecin, ul. Żubrów 6, lok. 101
tel.: 91/444-37-03; faks: 91/444-37-02
e-mail: inkubator@univ.szczecin.pl
www.us.sze.pl/inkubator
43. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Szczecińskim [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
71-616 Szczecin, ul. Żubrów 6, p. 109
tel.: 500/476-974
e-mail: konrad.gawel@inkubatory.pl
www.aipszczecin.pl, www.inkubatory.pl
44. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym [Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel./faks: 91/449-60-43
e-mail: paulina.kopitz@zut.edu.pl
www.aip.zut.edu.pl
45. Dział Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości w Regionalnym Centrum Innowacji i Transferu Technologii [Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel./faks: 91/449-43-58
e-mail: rslusarczyk@zut.edu.pl
www.innowacje.zut.edu.pl
46. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Bankowej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
87-100 Toruń, ul. Młodziejowa 31A
tel.: 515/229-765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
47. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Mikołaja Kopernika [Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu]
87-100 Toruń, ul. Gagarina 9
tel.: 56/611-26-40; faks: 56/611-26-41
e-mail: aip@umk.pl
www.aip.umk.pl
48. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Warszawskim [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
00-678 Warszawa, ul. Szturmowa 1/3
tel.: 515/229-783
e-mail: grzegorz.stepien@inkubatory.pl
www.aipuw.pl, www.inkubatory.pl
49. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Szkole Głównej Handlowej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
02-555 Warszawa, al. Niepodległości 147
tel.: 22/247-22-55; faks: 22/247-23-23
e-mail: paulina.pawlik@inkubatory.pl
www.aipsgh.pl, www.inkubatory.pl
50. Akademicki Inkubator Technologiczny przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
02-787 Warszawa, ul. Ciszewskiego 8, lok. 1131
tel.: 22/593-15-64; faks: 22/693-15-65
e-mail: aip@sggw.pl
www.aipsggw.pl, www.inkubatory.pl
51. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości]
00-663 Warszawa, al. Niepodległości 222/2
tel./faks: 22/234-91-00
e-mail: biuro@aippw.pl
www.aippw.pl, www.inkubatory.pl

52. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości] 02-662 Warszawa, ul. Świeradowska 43 tel.: 22/543-53-41, 515/229-779 e-mail: michal.misztal@inkubatory.pl www.inkubatory.pl
53. Student z Pomysłem – Pre-inkubator Przedsiębiorczości Akademickiej [Uniwersytecki Ośrodek Transferu Technologii, Uniwersytet Warszawski] 02-089 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 93 tel.: 22/554-07-27; faks: 22/554-07-30 e-mail: uott@uott.uw.edu.pl www.uott.uw.edu.pl
54. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości] 01-447 Warszawa, ul. Newelska 6, pok. 421 tel.: 503/844-669, 22/348-65-81 faks: 22/837-20-39 e-mail: Dorota.Krysiak@aiptech.pl www.aiptech.pl
55. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości] 87-800 Włocławek, pl. Wolności 1, p. 14 tel.: 515/229-765 e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl www.inkubatory.pl
56. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Uniwersytet Wrocławski] 50-382 Wrocław, ul. Szczytnicka 11 tel./faks: 71/375-70-10 e-mail: otwt@uni.wroc.pl www.otwt.uni.wroc.pl
57. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wrocławskim Medycznym Parku Naukowo-Technologicznym [Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.] 53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3 tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21 e-mail: marta.sobczak@parkmedyczny.pl sekretariat@parkmedyczny.pl www.parkmedyczny.pl
58. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Ekonomicznym im. Oskara Langego [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości] 53-345 Wrocław, ul. Komandorska 118/120 tel.: 515/229-767; tel./faks: 71/368-08-44 e-mail: wroclaw@inkubatory.pl www.inkubatory.pl
59. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Bankowej [Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości] 53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 12 tel./faks: 51/522-97-84 e-mail: jakub.gajdamowicz@inkubatory.pl www.inkubatory.pl
60. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Przyrodniczym [Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu] 50-375 Wrocław, ul. C.K. Norwida 25 tel.: 71/320-52-70 e-mail: magdalena.suchan@up.wroc.pl www.up.wroc.pl
61. Dolnośląski Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wrocławskim Parku Technologicznym [Wrocławski Park Technologiczny SA] 54-424 Wrocław, ul. Klecińska 125 tel.: 71/798-58-16; faks: 71/780-40-34 e-mail: dynowska@technologypark.pl www.technologypark.pl
62. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Politechnika Wrocławska] 50-370 Wrocław, ul. Wybrzeże Stanisława Wyspiańskiego 27 tel.: 71/320-43-82; faks: 71/320-44-03 e-mail: inkubator@pwr.wroc.pl www.inkubator.pwr.wroc.pl

Małgorzata MATUSIAK

INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Inkubacją przedsiębiorczości, zarówno teoretycy jak i praktycy zajmują się od wielu lat. Mimo to temat jest nadal mało popularny, zarówno w środowiskach naukowych, jak i politycznych, choć ostatnie lata przynoszą w tej materii znaczącą zmianę w kierunku szerszej popularyzacji. Inkubacja będąca pierwotnym etapem rozwoju nowych przedsięwzięć, wymaga szczególnych metod i środków działania. Instrumentem, przy pomocy którego wspierane są nowe przedsięwzięcia w tym stadium, są inkubatory przedsiębiorczości (IP), będące jednym z typów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Są specyficznym typem ośrodka, którego zasadniczym kryterium wyodrębnienia jest oferta powierzchni dostosowanej pod wynajem lub dzierżawę dla rozpoczynających działalność gospodarczą małych i średnich przedsiębiorców. Ten typ ośrodka, obok oferty lokalowej, oferuje w zależności od poziomu zaawansowania organizacyjnego, czy potrzeb lokalnego rynku, także inne, specjalne usługi ułatwiające funkcjonowanie nowej firmie. Są to przede wszystkim usługi wsparcia biznesu (doradztwo finansowe, prawne, księgowo i in.) oraz pomoc finansowa (lub pomoc w pozyskiwaniu funduszy). Większość z nich ułatwia, bądź inicjuje kontakty z działającymi w danym regionie lub kraju instytucjami naukowymi, co z kolei przekłada się na poziom innowacyjności podejmowanych przez przedsiębiorców przedsięwzięć. Biorąc pod uwagę szerszy kontekst, inkubatory zarówno „do wewnątrz”, jak i oddziałując na otoczenie lokalne, regionalne, przyczyniają się do kreowania przychylnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, podejmowania działalności gospodarczej itp.¹

Inicjujące działania adaptacji inkubatorów przedsiębiorczości do polskich warunków podjęto na początku lat 90. W tamtym czasie powstawały jednostki zaliczane dziś do tradycyjnych inkubatorów przedsiębiorczości, co było związane m.in. z realizacją programu TOR#10², Programu Inicjatyw Lokalnych i programów Funduszu Know-How oraz USAID³. Natomiast w pierwszej połowie bieżącej dekady postępowała coraz dynamiczniej specjalizacja jednostek i obecnie część z nich zaliczamy już do kategorii inkubatory technologiczne (por. roz. 3 niniejszego Raportu). W ramach realizacji Projektu TOR#10 wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe otrzymały 34 ośrodki, z których większość działa do dziś. Obecnie spada zainteresowanie inkubatorami tradycyjnymi, na rzecz inkubatorów technologicznych, co wynika z możliwości wykorzystywania w tym zakresie funduszy europejskich. Część funkcji realizowanych w początkowej fazie rozwoju inkubatorów w Polsce przez inkubatory tradycyjne, obecnie staje się domeną inkubatorów technologicznych. W kontekście budowy gospodarki opartej na wiedzy, społeczeństwa kreatywnego wzrasta bowiem, zapotrzebowanie na wsparcie przedsiębiorczości innowacyjnej, czego efektem jest tworzenie tzw. ośrodków technologicznych; co ciekawe powstają one głównie w dużych aglomeracjach, natomiast inkubatory tradycyjne często powstawały w mniejszych miejscowościach i tam kontynuują swoją działalność.

¹ Por. M. Matusiak, Inkubatory przedsiębiorczości [w:] K.B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2009, PARP, Łódź/Warszawa 2009, s. 153.

² TOR#10 to popularna nazwa programu rządowego realizowanego w latach 1993-1998 przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej we współpracy z Uniwersytetem Stanowym Ohio przy wsparciu Banku Światowego; szerzej zob. K. Kaszuba, K. B. Matusiak, M. Mażewska, K. Zasiadły, Projekt rozwoju małej przedsiębiorczości TOR#10 INFO, Warszawa 1996.

³ Szerzej zob.: K. B. Matusiak, M. Matusiak, J. Chądzyński, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości na przełomie wieków, SOOIPP-Raport 2000, UŁ, MPiPS, SOOIPP, Warszawa 1999, s.12 oraz K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, IE, Radom-Łódź 2006, s. 333.

Historycznie rzecz ujmując mamy do czynienia z dwoma typami inkubatorów, które uznaje się za pierwotne w Polsce. Pierwszy w Poznaniu – Wielkopolskie Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości – utworzony w 1990 r. przy Politechnice Poznańskiej oraz drugi w Warszawie – Centrum Przedsiębiorczości Politechniki Warszawskiej. Oba od początku funkcjonowania miały cechy inkubatora technologicznego (orientacja na przedsiębiorczość akademicką). Z kolei inkubatory powstałe w 1992 r. z inicjatywy władz miasta Szczecina i w Łodzi uznaje się za pierwsze wpisujące się w aktywne wspieranie przedsiębiorczości poprzez pomoc osobom bezrobotnym, bądź zagrożonym utratą pracy w samozatrudnieniu, czyli jako pierwsze tego typu instrumenty rynku pracy. W dużej mierze taka do dzisiaj pozostała rola tradycyjnych inkubatorów. O znamiennej wadze omawianych, prekursorskich inicjatyw świadczy powołanie Rady Inkubatorów Przedsiębiorczości⁴ przy Ministrze Przemysłu i Handlu już w 1991 roku, będącej ciałem społecznym, które jednak wydatnie przyczyniło się do upowszechniania idei wspierania przedsiębiorczej aktywności.

Jeszcze na długo przed rokiem 1989 i zmianami, jakie przyniósł powstał ośrodek, który można uznać za pierwszy w Polsce inkubator technologii i przedsiębiorczości: Dom Handlowy Nauki Sp. z o.o., którego udziałowcem w 99% była Polska Akademia Nauk i w 1% Andrzej Rabczenko, prezes zarządu (czerwiec 1982). Obok aktywnej działalności inkubacyjnej: wyszukiwania pomysłów, ich wdrażania poprzez finansowanie budowy prototypów i wprowadzania do produkcji, DHN prowadził również działalność handlową, co ułatwiało wprowadzanie na rynek wypromowanych w inkubatorze wyrobów czy usług. Dzięki tej działalności wprowadzono kilkaset nowych produktów na rynek polski – od prostych wyrobów z tworzyw sztucznych (próbówki, ezy, czy węże laboratoryjne), do bardziej skomplikowanych, jak kolektory frakcji, regulatory mocy czy wstrząsarki, a także urządzenia o najwyższej komplikacji, jak dyfraktometr rentgenowski czy spektrometr atomowy oraz wyroby takie, jak rozrusznik do lokomotyw spalinowych czy bezpieczny młot pneumatyczny. Jednym z działań było wprowadzenie do masowego użycia testów na groźnego wirusa ziemniaka, skutkiem czego wyeliminowano tę chorobę w skali kraju. W efekcie działania DHN powstało około dwustu niezależnych firm produkcyjnych i usługowych, między innymi pierwsze firmy zajmujące się programistyką i klasycznym konsultingiem. DHN był bez wątpienia prekursorem gospodarki rynkowej w PRL (była to pierwsza spółka z o.o. z kapitałem publicznym i prywatnym, w okresie, gdy kodeks handlowy był praktycznie zamrożony). Kryzys końca lat 80. zahamował działalność inkubacyjną i od roku 1991 DHN zajmuje się tylko działalnością handlową⁵.

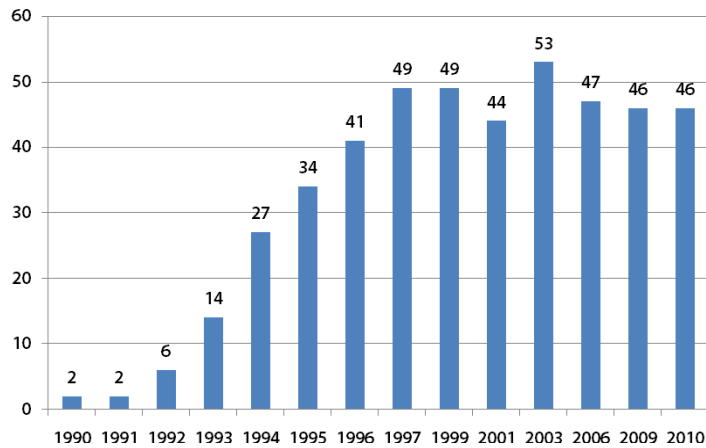
Ilościowy i jakościowy rozwój inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce jest dość charakterystyczny dla tego typu innych inicjatyw. Początkowy wzrost popularności danego typu instytucji skutkuje znacznym ich przyrostem ilościowym w początkowej fazie (7 powstało tylko w roku 1992, kolejnych 8 w 1993 r. i dalszych 7 w 1994 r., co skutkowało powstaniem ponad czterdziestu inkubatorów do roku 1996) i następnie stabilizacji przyrostu i utrzymywania się na w miarę stabilnym poziomie około pięćdziesięciu jednostek.

W pierwszej połowie 2010 r. identyfikujemy w Polsce 45 inkubatorów przedsiębiorczości. Od kilku lat, szczególnie ostatnich pięciu, ich liczba utrzymuje się na mniej więcej tym samym poziomie – czterdziestu kilku, choć szczegółowa analiza pokazuje, że do roku 2004 ich liczba dynamicznie rosła (53), następnie spadła (47 w 2007 r.) i od tamtej pory utrzymuje się na stałym poziomie. Spadek ten jest w znacznej mierze pozorny i wynika z faktu zaliczenia (przesunięcia) kilku ośrodków do kategorii „inkubatory technologiczne”. Stabilizacja liczby podmiotów, a nawet ich nieznaczny spadek mogą ponadto wynikać z faktu: po pierwsze – „nasycenia” rynku oferowanymi przez nie usługami oraz po drugie – rozwoju oferty innych jednostek wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność (inkubatory akademickie, inkubatory technologiczne, parki itp.), których oferta usługowa jest skierowana na specyficzne potrzeby poszczególnych jednostek, na określonym poziomie zaawansowania organizacyjnego, technologicznego, innowacyjnego.

⁴ Por. K. B. Matusiak, *Rozwój...*, s. 331.

⁵ Informacje jakie autorka uzyskała w rozmowie z prof. dr hab. Andrzejem Rabczenko obecnie dyrektorem Centrum Transferu Technologii i Rozwoju Przedsiębiorczości na Politechnice Warszawskiej.

Wykres 1. Liczba inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990-2010

Źródło: opracowanie własne oraz na podstawie Raportów „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce” z lat 1995-2009.

Najwięcej inkubatorów przedsiębiorczości działa w województwie śląskim, bo aż 11; następnie w województwie małopolskim – 6; po cztery w województwach: zachodniopomorskim i łódzkim; trzy w lubuskim; po dwa w województwach: pomorskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim, dolnośląskim, opolskim, świętokrzyskim i podkarpackim, i po jednym w województwach: warmińsko-mazurskim, mazowieckim i lubelskim. Województwo podlaskie nie posiada swojego inkubatora przedsiębiorczości. Charakterystyczne dla usytuowania lokalizacyjnego inkubatorów przedsiębiorczości jest to, iż występują w mniejszych miastach, czasami miasteczkach, poza głównymi, największymi miastami wojewódzkimi.

Mapa 1. Inkubatory Przedsiębiorczości w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Inkubatory przedsiębiorczości w Polsce charakteryzują się dużą różnorodnością, jeżeli weźmiemy pod uwagę wielkość zajmowanej i wynajmowanej powierzchni przedsiębiorstwom powierzchni. Średnio, przeciętny inkubator zajmuje obecnie powierzchnię 2476,1 m² (od 506 do 9602 m²), z czego na wynajem dla firm-lokatorów przeznaczają 1793,3 m² (czyli 72,4%); w 2010 r. była wykorzystana niemal w całości (99,4%). Inkubatory nie dysponują obecnie rezerwami wolnej powierzchni, którą dysponowały jeszcze 2-3 lata temu, kiedy uruchomiono kilka nowych, dużych inkubatorów, dopiero rozpoczynających rekrutację firm. Należy zauważyć także, iż o dziesięć punktów procentowych (z 54,8 do 64,1%) wzrósł w latach 2006-2009 odsetek inkubatorów o powierzchni większej niż 2000 m², co według standardów międzynarodowych jest warunkiem osiągnięcia przez tego typu jednostkę samowystarczalności finansowej⁶; obecnie jest ich 61,9%. Spadek liczby inkubatorów małych (poniżej 2000 m²) oraz wyłączenie z analiz największych, „przesuniętych” do kategorii inkubatorów technologicznych, spowodował, iż można mówić o poprawieniu charakterystyk struktury polskich inkubatorów przedsiębiorczości. Wspomniane uruchomienie kilku dużych inkubatorów spowodowało także znaczny wzrost średniej powierzchni pozostającej w ich dyspozycji (1995 r. – 2365 m²; 2004 r. – 3175 m²; 2010 – 2878,1 m²).

Tabela 1. Struktura przedsiębiorstw w inkubatorach przedsiębiorczości w 2010 r.

Kategorie podmiotów:	Liczba podmiotów	Liczba miejsc pracy	Zajmowana powierzchnia (w m ²)
firmy nowo utworzone	283	552	13 426,1
pozostałe firmy	476	1 888	31 947,2
lokatorzy strategiczni	322	1 833	35 387,7
inne instytucje*	169	480	13 155,6
łącznie	1 250	4 753	93 916,6
podmioty, które opuściły inkubatory	678	1 156	–

* Wśród innych instytucji najczęściej spotykamy: ośrodki szkoleniowo-doradcze, fundusze pożyczkowe czy poręczenia, agencje rozwoju regionalnego, instytuty naukowo-badawcze oraz różnego typu stowarzyszenia i fundacje. Por.: K. B. Matusiak, Ośrodki..., s. 385.

Źródło: opracowanie własne.

Z danych zgromadzonych w połowie 2010 r. wynika, iż w polskich inkubatorach przedsiębiorczości działa łącznie 1250 podmiotów (firmy, lokatorzy strategiczni, inne instytucje), które łącznie tworzą 4753 miejsca pracy. Wszystkich lokatorów inkubatorów dla potrzeb analitycznych, tak jak w poprzednich latach, podzielono na trzy kategorie:

- firmy nowo utworzone – nie starsze niż rok w momencie wejścia do inkubatora;
- pozostałe małe firmy objęte wszystkimi ulgami i preferencjami;
- lokatorzy strategiczni (płacący od momentu wejścia czynsz komercyjny) o stabilnej pozycji na lokalnym rynku⁷.

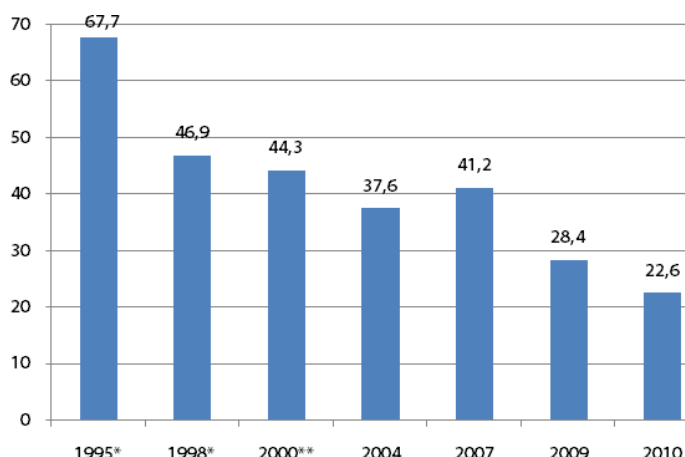
W odniesieniu do liczby poszczególnych typów i tworzonych przez nie miejsc pracy oraz zajmowanej w inkubatorach powierzchni stwierdzić można, że w 2010 roku:

- firmy nowo utworzone: stanowią w polskich inkubatorach 22,6% podmiotów, tworzą przy wsparciu inkubatora 11,6% miejsc pracy oraz zajmują 14,3% oferowanej powierzchni;
- pozostałe firmy objęte ulgami i preferencjami: stanowią 38,1% podmiotów zlokalizowanych w inkubatorze, tworzą 39,7% miejsc pracy oraz zajmują 34% powierzchni;
- lokatorzy strategiczni: stanowią 25,8% podmiotów, tworzą 35,6% miejsc pracy oraz zajmują 37,7% powierzchni inkubatorów.

⁶ Por. K.B. Matusiak, Ośrodki..., s. 383.

⁷ W Polsce przyjęła się formuła spotykana często w USA osiedlenia w inkubatorach na komercyjnych zasadach tzw. pewnych płatników, zapewniających instytucji stałe dochody, czego często nie mogą w pierwszym okresie zapewnić firmy dopiero wchodzące na rynek. Dla lokatorów strategicznych przeznaczają się z reguły ok. 30-40% powierzchni inkubatora. Dobór tego typu firm uwzględnia lokalne i regionalne preferencje rozwoju struktury przemysłu. Por.: K. B. Matusiak, Ośrodki..., s. 385.

Wykres 2. Odsetek firm nowo utworzonych w strukturze wszystkich lokatorów inkubatorów przedsiębiorczości w latach 1995-2010

* analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi

** analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi oraz parkami technologicznymi

Źródło: opracowanie własne.

Lokatorzy strategiczni w polskich inkubatorach stanowią obecnie ponad 1/4 firm zlokalizowanych w inkubatorach i jest to wielkość w miarę wyrównana (choć nieznacznie rosnąca) od 3-4 lat. Natomiast zasadnicze przesunięcia następują pomiędzy liczbą firm nowo utworzonych i pozostałych znajdujących się na jego terenie. W porównaniu do danych z wcześniejszych badań firmy nowo utworzone w inkubatorach są ich rezydentami zdecydowanie rzadziej – 41,2% w 2007 r., 28,4% w 2009 r. oraz 22,6% w roku 2010.

Tabela 2. Struktura podmiotów w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 1995-2010

Kategorie podmiotów:	1995*	1998*	2000**	2004	2007	2009	2010
firmy nowo utworzone	224 67,7%	477 46,9%	495 44,3%	383 37,6%	367 41,2%	219 28,4%	282 22,6%
pozostałe firmy	81 24,5%	288 28,4%	348 31,1%	412 40,5%	287 32,2%	360 46,6%	476 37,4%
lokatorzy strategiczni	-	185 18,2%	213 19,1%	180 17,7%	188 21,1%	162 20,9%	322 25,8%
inne instytucje	26 7,8%	65 6,5%	62 5,5%	43 4,2%	48 5,5%	51 4,1%	168 13,5%
łącznie	331 100%	1 015 100%	1 118 100%	1 018 100%	890 100%	772 100%	1 249 100%
firmy, które opuściły inkubatory	70	269	562	1058	840	586	678

* analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi

** analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi oraz parkami technologicznymi

Źródło: opracowanie własne.

Analiza struktury firm rezydujących na terenie inkubatorów pokazuje kilka wyraźnych zależności: (1) wraz z rozwojem (merytorycznym, organizacyjnym, technicznym) omawianych inicjatyw, sukcesywnie maleje liczba firm nowo zakładanych; (2) rośnie natomiast odsetek firm

pozostałych, czyli tych, które są objęte preferencjami (przyczyną mogą tu być zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne: źródeł zmiany można upatrywać w dynamicznym rozwoju sieci akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, które „przejmują” część rozpoczynających działalność; po drugie – w fakcie, iż zwiększyła się liczba firm starszych niż rok, czyli nie zaliczanych do nowo utworzonych) w inkubatorach uruchomionych w ciągu ostatnich lat; (3) także sukcesywnie rośnie liczba tak zwanych lokatorów strategicznych, z niespełną jednej piątej w roku 1998 do ponad 1/4 w bieżącym; (4) znacznie rośnie również udział tzw. innych instytucji, czyli jednostek otoczenia biznesu – w porównaniu z rokiem poprzednim ponad trzykrotnie.

Prawie wszystkie inkubatory określają maksymalny czas pobytu firmy-rezydenta na ich terenie. Średnio wynosi on 42 miesiące czyli 3,5 roku (od 24 do 60 mies.). Najwięcej inkubatorów czas ten określa dokładnie na 3 lata (45,7%), powyżej 3 lat mogą przebywać firmy w 38% inkubatorów, natomiast w pozostałych (11,3%) okres ten wynosi poniżej 3 lat (najczęściej 2). Są również jednostki, w których nie stosuje się w tym zakresie ograniczeń (5%), co przeczy zasadzie inkubacji przedsiębiorczości, czyli pomocy na początkowym etapie, a nie dalszych, kiedy firma powinna samodzielnie radzić sobie na rynku. Analiza danych z poprzednich lat pokazuje, że maksymalny czas pobytu wynosił średnio od 3 do 5 lat.

Inkubatory oferują swoim klientom wynajem powierzchni o zróżnicowanej cenie. Na jej wysokość składają się liczne czynniki: (1) typ powierzchni (produkcyjna, biurowa, inna); (2) lokalizacja obiektu (aglomeracje, małe miasteczka, dostępność komunikacyjna); (3) standard obiektu (nowy, stary, infrastruktura techniczno-serwisowa) oraz (4) poziom zróżnicowania świadczonych usług oferowanych na terenie obiektu (doradztwo, informacja, szkolenia, inne usługi). Zdecydowanie „droższe” są inkubatory zlokalizowane w większych miastach, jednocześnie świadczące więcej usług swoim klientom, niż obiekty zlokalizowane w mniejszych miejscowościach. Stawki czynszu w inkubatorach zawierają się w przedziale od 0 zł do 35 zł za m². Porównując dane z 2009 i 2007 r. odnotować należy znaczny spadek stawki maksymalnej, która w 2007 r. wynosiła 57 zł. Znaczne zróżnicowanie występuje w poziomie stawek czynszu (bez podatku od wartości dodanej VAT) w zależności od momentu działalności firmy (nowa, po roku, stawka komercyjna). Większość stawek najmu w porównaniu do roku 2007 wzrosła – największą rozpiętość odnotować należy w przypadku cen powierzchni biurowej i pozostałej; przy czym wzrost dotyczy przede wszystkim stawki komercyjnej. W przypadku cen powierzchni produkcyjnej zwyżka ta jest najniższa na wszystkich trzech etapach (wejście, po roku, stawka komercyjna); zdecydowanie większa rozpiętość dotyczy natomiast stawek dla powierzchni biurowej i pozostałej – wzrost o około 3 zł za m². Obecnie natomiast obserwujemy nieznaczny spadek stawek na wejściu i po roku, i jednoczesny wzrost w przypadku stawek komercyjnych (w poniższym zestawieniu podano wartości dla lat 2007, 2009 i 2010). Taka zmiana świadczy i pokrywa się z danymi dotyczącymi struktury firm-lokatorów inkubatorów, gdzie spada udział firm nowo tworzonych – płacących najmniej, a rośnie pozostałych objętych preferencjami i lokatorów strategicznych – wynajmujących za wyższe stawki, co dla efektywnego funkcjonowania finansowego inkubatora jest niewątpliwie użyteczne.

Tabela 3. Średnia wysokość opłat za wynajmowaną powierzchnię w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 2007-2010 (w zł za m²)

Typ wynajmowanej powierzchni:	Na wejściu			Po roku			Stawka komercyjna		
	2007	2009	2010	2007	2009	2010	2007	2009	2010
produkcyjna	4,8	5,5	5,6	6,2	6,2	5,1	8,0	9,9	13,6
biurowa	7,5	7,4	6,8	10,4	9,7	9,8	12,9	16,1	17,1
pozostała	5,2	7,6	6,8	6,5	8,0	8,6	8,0	11,3	15,7
średni koszt	5,8	6,8	6,4	7,7	7,9	7,8	9,6	12,4	15,5
stawka minimalna	0	0	0	0	0	0	0	0,5	2,0
stawka maksymalna	18	20	20	30	25	25	57	30	35

Źródło: opracowanie własne.

W prawie 3/4 polskich inkubatorach stawki najmu są obecnie nadal niższe niż w regionie, ale średnia różnica cen w inkubatorze i poza nim wynosi mniej niż w poprzednich latach – 35% (w 1995 – 44%; 1998 – 44%; 2000 – 38%; 2001 – 35%; 2004 – 39%; 2007 – 42,7%; 2009 – 46,7%), co świadczy o niwelowaniu się różnic cenowych pomiędzy stawkami w i poza inkubatorem, czyli pośrednio może dowodzić powszechniejszego nastawienia kierujących inkubatorami na firmy objęte preferencjami i strategiczne, a nie nowo powstające; co daje pewniejszy i większy zysk, ale przeczy podstawowej zasadzie wsparcia inkubowanych, nowo tworzonych przedsiębiorstw.

O pomoc nowo powstającym firmom mogą zabiegać wszyscy chętni; zawsze jednak liczba zgłoszeń i liczba tych, którym pomocy udzielono znacznie się różnią. Do polskiego inkubatora przedsiębiorczości zgłaszało się średnio w ostatnim roku około 30 osób (51 rok wcześniej) z czego, aż 61% dysponuje na wstępie projektem, pomysłem, który oceniany jest przez pracowników inkubatora jako posiadający potencjał rynkowy i wart bliższego zainteresowania (nieco ponad 1/3 w ubiegłym roku). Przytoczone dane były od wielu lat podobne, utrzymujące się na bardzo zbliżonym poziomie, natomiast zdecydowaną zmianą jest rok ostatni, gdzie odnotowujemy spadek osób zgłaszających się do inkubatora (o niemal połowę mniej niż w ubiegłym roku), przy jednoczesnym lepszym (w ocenie pracowników inkubatora) przygotowaniu pomysłów, projektów biznesowych. Co może świadczyć o rosnącej świadomości gospodarczej i przedsiębiorczej społeczeństwa i lepszym merytorycznym przygotowaniu do rozpoczęcia działalności na własny rachunek.

Istotne informacje o trendach przynoszą dane dotyczące zgłaszających się o pomoc do inkubatora, rekrutujących się z grup upośledzonych na rynku pracy – bezrobotni, osoby młode i kobiety – zagrożonych bezrobociem lub bezrobociem długotrwałym, których inicjatywa jest szczególnie istotna, zarówno dla nich samych, jak i otoczenia społecznego. Zarówno jeżeli chodzi o samo zainteresowanie rozpoczęciem działalności na terenie inkubatora, jak i liczbę faktycznie zakładanych przedsiębiorstw rezydujących później w inkubatorach, to jeszcze rok temu najczęściej były to firmy założone przez osoby bezrobotne (70,6%). Najmniej natomiast zainteresowanych, jak i faktycznie działalność na terenie inkubatora rozpoczynających (7,6%) rekrutowało się z grupy osób młodych (do 25 roku życia), na co nieznaczny wpływ mógł mieć rozwój sieci akademickich inkubatorów przedsiębiorczości. Świadczyć to mogło o nadal tradycyjnej (w rozumieniu funkcji jaką miały pełnić początkowo w latach 90.) roli inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce – traktowanie inkubatorów jak lekarstwa na bezrobocie, gdzie w konsekwencji bezrobotni stają się polskimi przedsiębiorcami. Przedsiębiorcy zdolni prowadzić biznes na wyższym etapie zaawansowania organizacyjnego, innowacyjnego, technologicznego itp., jeżeli szukali swojego miejsca, to gdzie indziej – w inkubatorach technologicznych, parkach, centrach transferu itp. Z bieżących danych wynika, iż nadal bezrobotni są tutaj dominujący, choć w zdecydowanie mniejszym stopniu (44,6%), natomiast kobiety i osoby do 25 roku życia stanowiły po ponad 1/4 (odpowiednio 27,1% i 28,3%), co pokazuje pięcioprocentowy w przypadku pierwszej i czterokrotny wzrost w przypadku drugiej grupy. Przyczyn takiego stanu może być wiele: począwszy od popularyzacji idei przedsiębiorczości i „pracy na swoim” w mediach, publikatorach, szkołach, uczelniach itp.; przez – rosnącą świadomość konieczności zmiany mentalności, nastawienia do pracy i zawodu w kierunku aktywności, mobilności, elastyczności; aż po – wzrastającą aktywność zawodową kobiet, szczególnie młodych matek; czy wreszcie – wzrost zamożności społeczeństwa (rosnące płace w sektorze firm prywatnych), co tworzy warunki do swobodniejszego dysponowania czasem i lepsze umiejętności zagospodarowania kapitału.

Lokalizacja, specyfika regionu, poziom zaawansowania w rozwoju determinują charakter i rodzaj świadczonych przez omawiane jednostki usług i priorytety ich działalności. Z najnowszych danych, wynika, iż do priorytetów działalności inkubatorów w 2010 r. należą w kolejności⁸:

– tworzenie nowych miejsc pracy	4,6 (4,5)
– wspieranie aktywności określonych grup społecznych (bezrobotni, kobiety itp.)	4,5 (3,9)
– pomoc w rozwoju nowo powstałym firmom	4,2 (4,4)
– zapełnienie powierzchni nowo powstałymi firmami	4,2 (3,7)

⁸ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 najwyższą. W nawiasach podano wyniki z badania przeprowadzonego rok wcześniej (2009).

- asysta w tworzeniu nowych firm 4,0 (3,7)
- zapewnienie efektywności ekonomicznej Inkubatora 4,0 (3,6)

Zatem, zadania kluczowe dla polskich inkubatorów pokrywają się z zadaniami, jakie są im przypisane na mocy definicji. Znacznie częściej wśród swoich priorytetów wskazywali kierujący inkubatorami wsparcie aktywności kobiet i osób młodych, co koresponduje z wcześniej przeanalizowanymi danymi charakteryzującymi strukturę poszczególnych kategorii osób zgłaszających się do inkubatora z pomysłami biznesowymi.

Dla celów analitycznych wyróżniono trzy grupy usług świadczonych przez inkubatory: (1) doradztwo, informacja, kursy, szkolenia; (2) infrastruktura techniczno-serwisowa oraz (3) pomoc finansowa. W skład pierwszej grupy usług (doradztwo, informacja, kursy, szkolenia) wchodzi następujące pozycje realizowane przez odsetek inkubatorów:

	2009	2010
– przedsiębiorczość, tworzenie firmy	97%	91%
– opracowanie biznesplanu	94%	81%
– dostęp do funduszy europejskich	88%	81%
– doradztwo finansowe, podatkowe	71%	67%
– księgowość, rachunkowość	71%	57%
– doradztwo prawne	57%	52%
– informatyka i komputery	40%	38%
– zarządzanie biznesem	40%	33%

W skład drugiej grupy elementów wsparcia (infrastruktura techniczno-serwisowa) wchodzi następujące pozycje realizowane przez odsetek inkubatorów:

– kopiarka, faks	97%	95%
– Internet szerokopasmowy	86%	77%
– recepcja, obsługa sekretariatu	84%	86%
– sala seminaryjna	81%	81%
– dostęp do baz danych	38%	29%
– kawiarnia, bar	27%	14,3%

W skład trzeciej grupy elementów wsparcia (pomoc finansowa) wchodzi następujące pozycje realizowane przez odsetek inkubatorów:

– lokalny/regionalny fundusz pożyczkowy	81%	62%
– fundusz poręczeniowy	70%	47%
– fundusz kapitału zaangażowanego	42%	15%
– kredyty i pośrednictwo kredytowe	38%	24%

Porównując powyższe dane z danymi pochodzącymi z analiz z badania przeprowadzonego w roku 2007 stwierdzić należy, iż w wielu charakterystykach zaznaczają się wyraźne różnice. Spadek odsetka inkubatorów oferujących szerokopasmowy Internet czy dostęp do baz danych może być wynikiem dalszego rozwoju inkubatorów w ośrodkach mniejszych, gdzie tego typu oferta jest trudniejsza do dostarczenia, i ich spadek w ośrodkach większych, aglomeracjach, gdzie ofertę bardziej wyspecjalizowaną (zaawansowaną) oferują inne typy instytucji wsparcia (inkubatory technologiczne, centra, parki). Kolejnym wytłumaczeniem może być fakt, szerokiej oferty i powszechnej dostępności usługi internetowej u operatorów sieci komórkowych, co może skutkować mniejszym zapotrzebowaniem na tego typu usługę w inkubatorze.

Także zabezpieczenie miejsca spotkań integracyjnych (bar, kawiarnia) zdaje się mieć obecnie mniejsze znaczenie, niż na początku tworzenia inkubatorów w Polsce. Trend w kierunku prowadzenia inkubatora jako miejsca biznesowego, gdzie gubi się podstawowe założenie, ideę, czemu ma służyć może także być czynnikiem ograniczającym potrzebę wspólnych, nieformalnych kontaktów. Zmiany w grupie trzeciej usług wsparcia pokazują wyraźnie, że pomoc finansowa jest świadczona w tradycyjnych inkubatorach coraz rzadziej; udzielają jej inne, nowe, wyspecjalizowane podmioty (fundusze, anioły). Najbardziej jednak znamienne są różnice dotyczące oferowanej w inkubatorach pomocy finansowej, czy szerzej usług założycielskich (np. ponad dwukrotny spadek funduszy kapitału zaangażowanego). Stosunkowo młode, kilkuletnie fundusze zaangażowane, mające za zadanie wyszukiwanie i wspieranie projektów i pomysłów biznesowych, szybko zorientowały się, że w polskich inkubatorach

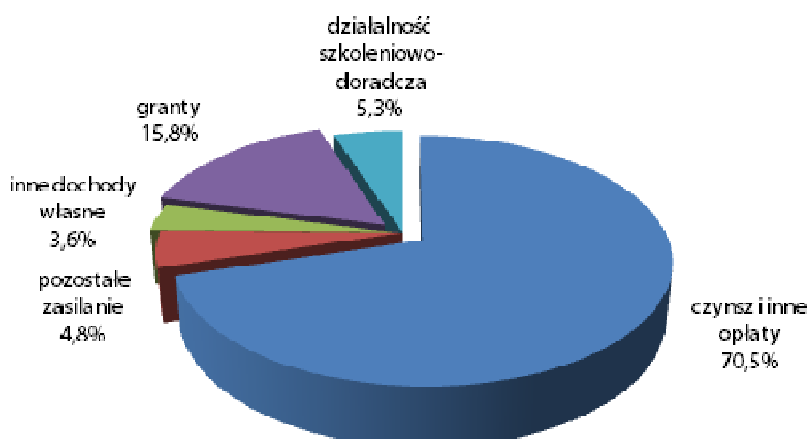
przedsiębiorczości jest niewiele takich firm, którym one mają za zadanie pomagać (większość to firmy starsze, dojrzałe, które nie potrzebują tego typu usług, wśród nich także lokatorzy strategiczni). Podobne spadki świadczenia usług dotyczą coraz mniejszego zapotrzebowania na pomoc funduszy (pożyczkowe, poręczeniowe), a także udzielanie kredytów czy pośrednictwo kredytowe (spadek o prawie połowę w porównaniu z rokiem poprzednim).

Jak wspomniano wcześniej kompleks dostępnych w poszczególnych inkubatorach usług, poziom infrastruktury i możliwości pomocy finansowej poszczególnych jednostek znacznie się od siebie różnią, co warunkowane jest zarówno stopniem rozwoju, jak i potrzebami przedsiębiorców na lokalnym rynku. Usługi wspierające biznes najczęściej dostarczane są przez inkubator firmom-lokatorom przez pracowników i konsultantów inkubatora (w 45% badanych inkubatorach), albo przez zlokalizowane na ich terenie struktury wspierania biznesu (w żadnym z uczestniczących w badaniach), albo jednocześnie przy pomocy własnych pracowników oraz partnerów zewnętrznych (tak jest w 55% inkubatorów).

Po upływie okresu, na jaki firma jest przyjmowana do inkubatora, kiedy kończy się czas inkubacji, powinna zacząć działać samodzielnie. Z dotychczas prowadzonych analiz wynikało, iż po wyjściu z inkubatora firmy utrzymują z nim kontakt, w roku 2009 r. były to przypadki sporadyczne – jedynie około 2% firm, które opuściły inkubator utrzymywało z nim kontakty, obecnie deklaruje ciągłość kontaktu prawie 11% inkubatorów. Z inkubatorami współpracują natomiast lub korzystają z ich usług także firmy zewnętrzne (w 57% inkubatorów w 2010 r., w 2009 r. w 59%), nie będące nigdy wcześniej ich rezydentami (średnio 7 lokalnych firm).

Na bieżące, roczne funkcjonowanie statystyczny, polski inkubator przedsiębiorczości wydał w 2009 r. środki w wysokości 671 424,4 zł przy jednoczesnym znacznym zróżnicowaniu od 38 243 do 2 507 051,1 zł, mediana: 424 188,2 (w 2009 r. średnio 433 534,5 zł; od 40 400 do 1 746 000 zł; mediana 328 659,5; w 2007 r. średnio 387 314 zł), są to zatem w każdym kolejnym roku wielkości wyższe. W znakomitej większości wydatki te pokrywane są z wpływów z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych (średnio 70,5%) oraz z grantów europejskich (średnio 13,2%) – odnotować należy, iż ten rodzaj finansowania działalności jest zasadniczym źródłem dla ponad 15% inkubatorów. Pozostałe pozycje budżetowe mają zdecydowanie mniejsze znaczenie w finansowaniu bieżącej działalności. W sumie finansowanie z grantów (europejskich, regionalnych, krajowych, lokalnych) stanowi średnio 15,8% budżetu statystycznego inkubatora. Najniższe pozycje we wkładzie do budżetu zajmują tradycyjnie od wielu lat: subwencje i dopłaty udziałowców (1,2%), wkład macierzystej i stowarzyszonych instytucji naukowych (0,3%) oraz regionalne granty i projekty (0,1%).

Wykres 3. Struktura budżetu statystycznego inkubatora przedsiębiorczości w 2010 r. (w %)

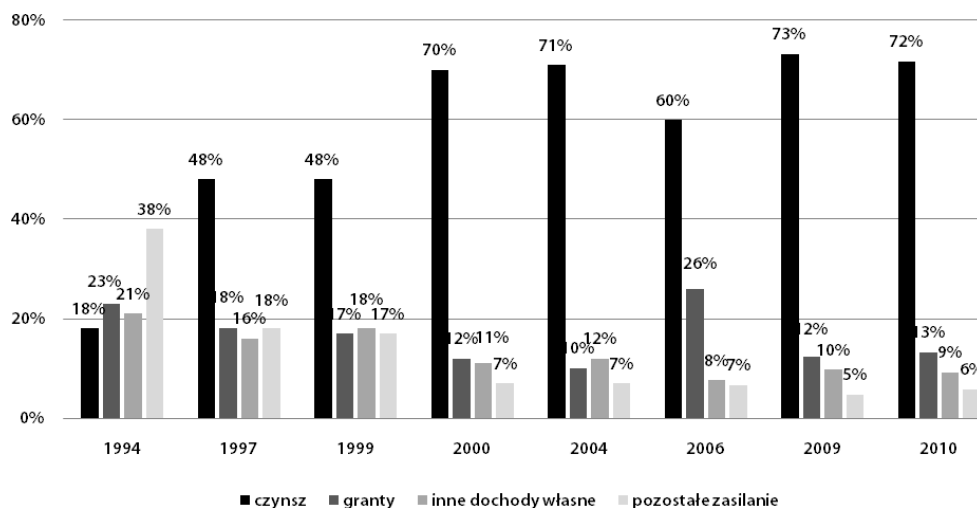

Źródło: opracowanie własne.

W ostatnich dziesięciu latach struktura budżetu statystycznego inkubatora przedsiębiorczości jest podobna – dominują wpływy z czynszu. Inne dochody własne (głównie z działalności doradczo-szkoleniowej) pozostają na bardzo zbliżonym poziomie i stanowią około jedną dziesiątą;

zdecydowanie maleje natomiast udział innych rodzajów zasilania zewnętrznego. Odnosząc natomiast strukturę z ostatnich dziesięciu lat do wcześniejszych widać wyraźną różnicę wysokości wpływów z czynszu (poniżej 1/3 obecnych wpływów w 1994 r.) oraz zdecydowany spadek zasilania zewnętrznego z subwencji, dopłat udziałowców czy z macierzystych, bądź stowarzyszonych z inkubatorem instytucji naukowych. Okres pionierski i czas walki z bezrobociem (poprzez tworzenie tego typu instytucji), czyli początkowe lata adaptacji inkubatorów, pierwotnych faz rozwoju, to czas, kiedy środki pochodziły przede wszystkim ze wsparcia zewnętrznego – grantów i innych rodzajów zasilania. Obecnie, kiedy powierzchnia inkubatorów jest zajęta prawie w całości, kiedy osiągnęły samodzielność, dysponują różnego rodzaju zasobami, zasilanie zewnętrzne jest rzadkością.

Wykres 4. Struktura budżetu inkubatora przedsiębiorczości w latach 1994-2010

Źródło: opracowanie własne.

W ostatnich latach rośnie zatrudnienie oraz liczba osób współpracujących ze statystycznym polskim inkubatorem przedsiębiorczości. Najwięcej osób zatrudniały inkubatory (w obu formach) w pierwszych pięciu latach bieżącego wieku. Obecnie na etacie zatrudniają średnio 4,8 osoby, a kolejne 4 uczestniczą w jego działaniach w formie zleceń.

Tabela 4. Średnia liczba zatrudnionych i charakter zatrudnienia w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 1994-2010

Charakter zatrudnienia:	Rok:					
	1994	2001	2004	2007	2009	2010
etat	3	6	6	3	4	5
zlecenia	4	3	5	2	4	4

Źródło: opracowanie własne.

Nie bez znaczenia w skutecznym i efektywnym funkcjonowaniu inkubatora jest umiejętność radzenia sobie z napotykanymi trudnościami i barierami. W ostatnich latach najczęściej wskazywanymi trudnościami były: niski budżet i brak wsparcia finansowego; w bieżącym roku natomiast, jako główną wskazywano: brak środków na wyposażenie i adaptację inkubatora, co było przyczyną problemów dla prawie połowy analizowanych inkubatorów. W dalszej kolejności jest to nadal zbyt niski budżet oraz dysponowanie zbyt małym obiektem i niewielką, jak na potrzeby, powierzchnią pod wynajem dla firm.

Tabela 5. Trudności i bariery rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości w latach 2001-2010*

Rodzaje trudności:	2010	2009	2007	2004	2001
brak środków na wyposażenie i adaptację inkubatora	4,2	3,8	3,6	3,4	3,9
niski budżet i brak wsparcia finansowego na rozwój usług wsparcia	3,5	3,8	**	**	**
mały obiekt, niewielka powierzchnia pod wynajem	3,1	3,0	**	**	**
brak wsparcia i problemy współpracy z lokalnymi instytucjami	2,9	2,7	2,3	2,2	3,6
brak zrozumienia dla idei inkubatora i niechętny klimat	2,8	2,6	1,0	1,0	bd.
zła sytuacja w regionie, marazm i zastój	2,7	2,9	2,7	3,6	4,4
nikłe zainteresowanie usługami inkubatora	2,6	2,1	1,6	2,2	bd.
brak chętnych do zakładania firm	2,4	2,1	2,6	2,6	3,8
ciasne ramy organizacyjne narzucone przez organizatorów inkubatora	2,2	2,4	**	**	**
zła lokalizacja, a przez to słaba dostępność	2,0	2,0	2,1	1,4	3,7

* ocen dokonywano na skali pięciostopniowej, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 najwyższą

** kategorie te nie występowały w ankietach przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne.

Wśród podstawowych planów rozwojowych polskich inkubatorów znajdują się przede wszystkim: rozbudowa istniejących obiektów, zwiększanie ilości inkubowanych firm oraz modernizacja inkubatora. Zdecydowanie rzadziej wymieniane są: pozyskiwanie środków unijnych, wzrost dochodów własnych czy poprawa komunikacji z otoczeniem oraz utrzymanie, bądź zwiększenie poziomu wynajmu. Analiza wskazań dotycząca planów rozwojowych w ostatnich latach wskazuje, iż nie uległy one zasadniczym zmianom.

Reasumując należy stwierdzić, iż dane dotyczące polskich inkubatorów przedsiębiorczości w 2010 r. w sposób zasadniczy nie odbiegają od danych zgromadzonych w poprzednich badaniach w ostatnim czasie. Dokonując natomiast porównań w całym analizowanym okresie, czyli od początku funkcjonowania w Polsce inkubatorów przedsiębiorczości na przestrzeni niemal dwudziestu lat, stwierdzić należy, iż:

- zasadnicze zmiany obserwowane są w odniesieniu do wykorzystania powierzchni pod wynajem dla firm – obecnie jest ona wynajęta niemal w całości i jest to stan w zasadzie niezmienny w ostatniej dekadzie, w przeciwieństwie do czasu pionierskiego, kiedy wynajęta była w znacznie mniejszym stopniu;
- zdecydowanej zmianie w porównaniu z okresem prekursorskim lat 90. ulega charakterystyka firm-lokatorów – firmy nowo tworzone są rezydentami zdecydowanie rzadziej, rośnie natomiast liczba lokatorów strategicznych;
- widoczne usamodzielnienie i uniezależnienie obrazuje zmieniająca się na przestrzeni ostatnich osiemnastu lat struktura dochodów budżetowych, gdzie obecnie zasadniczą pozycję finansowania działalności zajmują wpływy z czynszu, przy jednoczesnym niewielkim, ale jednak wzroście znaczenia finansowania pochodzącego z różnego rodzaju grantów (głównie europejskich), natomiast lata 90., to przede wszystkim dochody z różnego rodzaju źródeł zewnętrznych;
- widoczna jest w przypadku wielu charakterystyk (wzrost zasilania z grantów, projektów, wzrost zatrudnienia, dochodów i in.) poprawa kondycji inkubatorów od pięciu-sześciu lat, kiedy do Polski zaczęły napływać fundusze przedakcesyjne i środki europejskie;
- znamienne jest, iż wskazywane przez kierujących inkubatorami trudności i bariery, na jakie napotykają w swojej codziennej działalności od lat pozostają podobne – niski budżet i brak środków na rozbudowę, adaptację, wyposażenie;
- spada zapotrzebowanie na usługi założycielskie, wsparcia tworzenia nowych firm, co potwierdzają spadki świadczonych w inkubatorach usług założycielskich (np. finansowych).

Na poziomie bardziej ogólnym, społeczno-gospodarczym, aktywowującym nie sposób nie dostrzec następujących faktów:

- dzięki oferowanemu przez inkubatory wsparciu, wielu pasjonatów, którzy później stali się przedsiębiorcami, czy ekspertami w dziedzinie doradztwa biznesowego, zrealizowało swoje marzenia, o czym przed 1989 rokiem mogli jedynie marzyć;
- w inkubatorach przedsiębiorczości wykształciła się fachowa kadra w dziedzinach doradztwa eksperckiego i świadczenia różnorodnych usług okołobiznesowych, co bez wątpienia przyczynia się do podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w regionach;
- dzięki podejmowanym działaniom inkubatory przyczyniły się do budowy gospodarki wolnorynkowej i umacniania struktur biznesowych;
- coraz częściej niestety, tradycyjne inkubatory przedsiębiorczości stają się instytucjami czy raczej przedsiębiorstwami nastawionymi na jak największy dochód, czyli faktycznie zarządcami wynajętej lokatorów powierzchni i nieruchomości, w której mają siedzibę. Jest to zjawisko niepokojące z uwagi na możliwą już dziś obserwację wyraźnego trendu rozwoju w takim właśnie kierunku; potwierdzeniem jest nie tylko spadek zapotrzebowania na usługi założycielskie, ale przede wszystkim zmieniająca się struktura firm-lokatorów w inkubatorach – spada liczba nowo zakładanych, a rośnie innych objętych preferencjami i strategicznymi;
- widoczny jest brak umiejętności kumulowania wiedzy na poziomie organizacji, co potwierdzają zgromadzone dane w zakresie liczby podmiotów, które opuściły już inkubator, bądź liczby miejsc pracy jakie dzięki nim powstały; osoby kierujące dzielą się jedynie informacjami, które zgromadzono za czasów ich kierowania inkubatorem, w ostatnim czasie, nie podają danych z wcześniejszego czasu; brak tej umiejętności w obliczu budowania gospodarki wiedzy (zarządzania wiedzą, informacjami) jest niepokojący.

Efekty działalności omawianych jednostek, widoczne poprzez przytoczone dane i poczynione analizy, pozwalają sądzić, iż dzięki umiejętnościom, zapałowi i determinacji, a także oddanej pracy zaangażowanych ludzi, okazały się istotnym ogniwem w budowaniu gospodarki rynkowej, gdzie ważny jest nie tylko wolny rynek, ale także uwzględnianie potrzeb osób, z różnych powodów, słabszych, które dzięki oferowanemu wsparciu realizują się, czują się potrzebne i spełnione, a w szerszym wymiarze, przez zakładanie i prowadzenie firm, przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, ale także podnoszenia poziomu kapitału ludzkiego i społecznego.

Niemniej jednak formuła funkcjonowania inkubatorów przedsiębiorczości z początku lat 90. wyczerpuje się. Idea wsparcia i opiekuńczości przeradza się w formę biznesową, o czym najlepiej świadczy struktura firm-lokatorów. Zważając przyczyny takiego stanu niewątpliwie należy podnieść, że to wypalanie się pierwotnej idei nie ma swoich źródeł jedynie w postawach osób kierujących inkubatorami – przeciwnie. Inkubatory tradycyjne działają najczęściej poza dużymi miastami w regionach peryferyjnych, miasteczkach, natomiast takie struktury wsparcia jak centra, parki, czy inkubatory technologiczne w dużych miastach, gdzie możliwości rozwojowe, dostępność środków, infrastruktura tworzą dużo dogodniejsze warunki funkcjonowania i rozwoju. Odnieść można także wrażenie, że w pewnym momencie, mniej więcej po dekadzie funkcjonowania, znacznie spadło zainteresowanie nimi ze strony lokalnych władz i zostały pozostawione niejako same sobie, często bez wsparcia i przez to zmuszone do przyjmowania biznesowej formuły poszukiwania środków. Niejednokrotnie zresztą wśród wymienianych barier rozwoju takie opinie się pojawiają. Trudno zatem definitywnie stwierdzić, jaka jest przyszłość tych struktur, bez wątpienia jednak idea jaka przyświecała ich tworzeniu została zagubiona.

LISTA ADRESOWA INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Małopolski Inkubator Przedsiębiorczości
[Urząd Miejski w Andrychowie]
34-120 Andrychów, ul. Starowiejska 22A
tel.: 33/870-33-79; faks: 33/870-23-16
e-mail: mip@um.andrychow.eu
www.mip.um.andrychow.eu
2. Będziński Inkubator Przedsiębiorczości
[Powiatowy Urząd Pracy]
42-500 Będzin, ul. Sielecka 11
tel.: 32/761-45-40; faks: 32/761-45-41
e-mail: biuro@inkubator.powiat.pl
www.inkubator.powiat.pl
3. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości”]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-00; faks: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
4. Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Bornego Sulinowa]
78-449 Borne Sulinowo, ul. Kruczkowskiego 5
tel./faks: 94/374-95-39
e-mail: inkborne@go2.pl
5. Inkubator Przedsiębiorczości
[Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel.: 32/249-85-15; faks: 32/241-37-42
e-mail: inkubator@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
6. Częstochowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Częstochowski Inkubator Przedsiębiorczości]
42-200 Częstochowa, ul. Łódzka 8/12
tel./faks: 34/360-55-75
e-mail: biuro@czip.org.pl
www.czip.org.pl
7. Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Urząd Miasta Dzierżoniowa]
58-200 Dzierżoniów, ul. Świdnicka 38
tel./faks: 74/646-47-51
e-mail: gci.dzierzoniow@poczta.onet.pl
www.dzierzoniow.pl
8. Inkubator Przedsiębiorczości
[Elckie Forum Wspierania Samozatrudnienia Bezrobotnych]
19-300 Elk, ul. Stary Rynek 8
tel./faks: 87/621-34-71
e-mail: forumelk@op.pl
9. Inkubator Przedsiębiorczości
[Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
44-100 Gliwice, ul. Wincentego Pola 16
tel.: 32/339-31-18; faks: 32/339-31-17
e-mail: e.bilewicz@arl.pl
www.arl.pl
10. Centrum Edukacji i Biznesu „Nowe Gliwice”
[Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
44-100 Gliwice, ul. Bojkowska 37
tel.: 32/461-29-00; faks: 32/461-29-31
e-mail: e.bilewicz@arl.pl
www.arl.pl
11. Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze
66-400 Gorzów Wlkp., ul. Przemysłowa 14-15
tel.: 95/735-49-00
e-mail: finsterjzof@tlen.pl
www.lfzcg.gorzow.pl
12. Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; faks: 32/476-21-10
e-mail: inkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
13. Kleszczowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Agencja Rozwoju Regionalnego "ARREKS" SA]
97-400 Kleszczów, ul. Główna 122
tel.: 44/731-37-31; faks: 44/731-37-32
e-mail: arreks@arreks.com.pl
www.arreks.com.pl
14. Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja na rzecz Rozwoju Miasta Knuruwa]
44-190 Knurów, ul. Dworcowa 38A
tel.: 32/235-96-70; faks: 32/235-19-50
e-mail: biuro@fundacja.knurow.pl
www.fundacja.knurow.pl
15. Koszaliński Inkubator Przedsiębiorczości
[Koszaliński Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o. w Koszalinie]
75-130 Koszalin, ul. Szarych Szeregów 7
tel./faks: 94/341-15-86
e-mail: akinkubator@poczta.onet.pl
www.fundacja.koszalin.pl
16. Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mrozowa 20A
tel.: 12/642-16-70; faks: 12/644-53-06
e-mail: biuro@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
17. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego SA
99-300 Kutno, ul. Wyszyńskiego 11
tel./faks: 24/355-74-50 do 53
e-mail: arrk@kutno.net.pl
www.arrk.kutno.net.pl
18. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
82-200 Malbork, al. Wojska Polskiego 499
tel./faks: 55/272-36-78
e-mail: pkd@swp.malbork.pl
www.swp.malbork.pl
19. Namysłowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Namysłowskie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych]
46-100 Namysłów, ul. Łączańska 11
tel.: 77/410-52-61; faks: 77/410-41-01
e-mail: nsig@o2.pl
www.nsig.pl
20. Noworudzki Inkubator Przedsiębiorczości
[Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” SA]
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel./faks: 74/872-50-25
e-mail: arr@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
21. Regionalne Centrum Przedsiębiorczości
[Szczecińska Fundacja Talent-Promocja-Postęp]
72-200 Nowogard, ul. Wojska Polskiego 3
tel./faks: 91/392-08-91
e-mail: rcp_nowogard@o2.pl
www.fundacjatpp.pl
22. Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości
[Urząd Miasta Nowy Sącz]
33-300 Nowy Sącz, ul. Wyspiańskiego 13
tel.: 18/442-35-68; faks: 18/442-35-69
e-mail: sekretariat@inkubator.nowysacz.pl
www.inkubator.nowysacz.pl
23. Opolski Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”]
45-064 Opole, ul. 10 Sudeckiej Dywizji Zmechanizowanej 4
tel.: 77/457-48-52; faks: 77/402-38-77
e-mail: inkubator@spp.opole.pl
www.spp.opole.pl

24. Inkubator Przedsiębiorczości
[Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
ul. Sandomierska 26A
tel.: 41/265-14-70; faks: 41/249-58-87
e-mail: marzec@arl.ostrowiec.pl
www.inkubator.arl.ostrowiec.pl
25. Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”]
63-400 Ostrów Wielkopolski, ul. Szkolna 24
tel./faks: 62/736-11-60
e-mail: ocwp@ocwp.org.pl
www.ocwp.org.pl
26. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości]
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
tel.: 62/730-17-31; faks: 62/730-48-98
e-mail: inkubator@clik.pl
27. Oświęcimski Inkubator Przedsiębiorczości
[Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej Sp. z o.o.]
32-600 Oświęcim, ul. Unii Europejskiej 10
tel.: 33/844-73-44; faks: 33/844-73-45
e-mail: cbmz@cbmz.pl
www.cbmz.pl
28. Poddębicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości]
99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15
tel./faks: 43/678-31-58
e-mail: biuro@fcwp.pl
www.fcwp.pl
29. Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości]
24-110 Puławy, ul. Mościckiego 1
tel./faks: 81/887-64-52
e-mail: fpcp@fpcp.org.pl
www.fpcp.org.pl
30. Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcp@radom.net
www.srcp.radom.pl
31. Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości
[Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
41-703 Ruda Śląska, ul. Karola Goduli 36
tel./faks: 32/342-22-30
e-mail: info@inkubatorrudzki.pl
www.inkubatorrudzki.pl
32. Inkubator Przedsiębiorczości
[Regionalna Izba Gospodarcza]
38-500 Sanok, ul. Rynek 15
tel./faks: 13/463-04-44
e-mail: rigsanok@pro.onet.pl
www.rig.sanok.neostrada.pl
33. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Powiatu Sławieńskiego]
76-100 Sławno, ul. Chełmońskiego 30
tel.: 59/810-30-21; faks: 59/810-48-03
e-mail: inkubator@powiatslawno.pl
www.inkubator.slawno.ta.pl
34. Inkubator Przedsiębiorczości
[Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. J. Tuwima 23
tel.: 59/846-91-16; faks: 59/841-30-38
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
35. Inkubator Przedsiębiorczości
[Regionalne Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
86-050 Solec Kujawski, ul. Unii Europejskiej 4
tel.: 52/387-02-03; faks: 52/387-02-10
e-mail: inkubator@rcp.soleckujawski.pl
www.rcp.soleckujawski.pl
36. Starachowicki Inkubator Przedsiębiorstw
[Regionalna Izba Gospodarcza w Starachowicach]
27-200 Starachowice, ul. Zgodna 2
tel./faks: 41/274-53-92 w. 119
e-mail: sipstar@o2.pl
www.rig.org.pl
37. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości
[Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej]
33-230 Szczucin, ul. W. Witosa 7
tel./faks: 14/643-55-94
e-mail: achrab@op.pl,
inkubator_szczucin@interia.pl
38. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Ziemi Świeckiej „Inkubator Przedsiębiorczości”]
86-100 Świecie, ul. Chmielniki 2B
tel./faks: 52/331-28-68
e-mail: inkubator@op.pl
www.inkubator.com.pl
39. Tarnobrzeski Inkubator Przedsiębiorczości
[Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
39-400 Tarnobrzeg, ul. M. Dąbrowskiej 15
tel.: 15/822-61-87; faks: 15/823-19-52
e-mail: tarr@tarr.pl
www.tarr.pl
40. Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o.
42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 49
tel.: 32/393-29-52; faks: 32/393-29-40
e-mail: inkubator@tarnogorski.pl
www.inkubator.tarnogorski.pl
41. Tarnowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
33-100 Tarnów, ul. Szujskiego 66
tel.: 14/623-55-04; faks: 14/621-39-55
e-mail: inkubator@tarr.tarnow.pl
www.tarr.tarnow.pl
42. Inkubator Przedsiębiorczości Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości
[Centrum Przedsiębiorczości SA]
43-225 Wola, ul. Przemysłowa 6
tel./faks: 32/211-91-77
e-mail: sekretariat@cpsa.com.pl
www.cpsa.com.pl
43. Żelowski Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Rozwoju Gminy Żelów]
97-425 Żelów, ul. Mickiewicza 4
tel.: 44/634-10-06; faks: 44/634-12-30
e-mail: w.pajewski@frgz.pl
www.frgz.pl
44. Żagański Inkubator Przedsiębiorczości
68-100 Żagań, ul. Jana Pawła II nr 15
tel.: 68/477-10-83
e-mail: p.slugocki@arl-zagan.pl
l.ziegler@arl-zagan.pl
www.zagan.org/news,zagan,706.html
45. Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach]
68-200 Żary, ul. Mieszka I nr 13
tel./faks: 68/479-16-04
e-mail: fp@fundacja.zary.pl
www.fundacja.zary.pl

Krzysztof B. MATUSIAK

CENTRA TRANSFERU TECHNOLOGII

Centra transferu technologii (CTT) to zróżnicowana organizacyjnie grupa nienastawionych na zysk jednostek doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, aktywnych w obszarze transferu i komercjalizacji technologii oraz wszystkich towarzyszących temu procesowi zadań. Działalność CTT na styku sfery nauki i biznesu (stąd częsta nazwa „jednostki pomostowe”) ma owocować adaptacją nowoczesnych technologii przez małe i średnie firmy, a tym samym przyczynić się do podniesienia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw oraz regionalnych struktur gospodarczych. CTT mają zapewniać swego rodzaju bufor, pozwalający na pogodzenie komercjalizacji, badań naukowych i działalności dydaktycznej na uczelniach.

Pierwsze profesjonalne CTT zaczęły powstawać pod koniec lat 60. w amerykańskich i brytyjskich szkołach wyższych, przybierając formę uczelnianych działów transferu technologii, biur licencyjnych i współpracy z gospodarką. Rola tych jednostek rośnie w modelu przedsiębiorczego uniwersytetu. Stają się one podstawowym uczelnianym ogniwem wielowątkowych relacji z otoczeniem, wypełniającym lukę związaną z upowszechnianiem informacji na temat nowych odkryć w środowisku naukowym, umożliwiającym poprawę efektywności i szybkości transferu technologii¹. Do podstawowych celów działalności centrów należy zaliczyć²:

- rozwijanie sieci kontaktów między światem nauki i biznesu, animację transferu technologii;
- upowszechnianie osiągnięć naukowych i prowadzenie uczelnianej polityki komercjalizacji wyników badań;
- zarządzanie własnością intelektualną powstałą w instytucjach naukowo-badawczych, udzielanie licencji;
- promocję instytucji naukowo-badawczych, zespołów badawczych i ich osiągnięć;
- doradztwo, szkolenia i informację w zakresie realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, przedsiębiorczości, własności intelektualnej itp., dla środowiska akademickiego i zewnętrznych partnerów;
- waloryzację potencjału naukowo-innowacyjnego w regionie lub określonej branży, tworzenie baz danych;
- ocenę potencjału komercyjnego nowych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych, opracowywanie studiów przedinwestycyjnych;
- identyfikację potrzeb innowacyjnych podmiotów gospodarczych (audyt technologiczny);
- współpracę z inwestorami ryzyka oraz innymi ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości;
- pozyskiwanie funduszy na badania, rozwój kadr i przedsięwzięcia innowacyjne;
- popularyzację, promocję i rozwój przedsiębiorczości technologicznej.

Działalność CTT ma umacniać pozycję strategiczną szkoły wyższej w sieciach innowacji i na rynkach technologicznych³. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma rozwijanie kontaktów z podmiotami gospodarczymi, informowanie o prowadzonych na uczelniach pracach badawczych i identyfikacja możliwości sprzedaży wyników, poszukiwanie partnerów lub zleceniodawców na kolejne przedsięwzięcia itp. CTT podejmują próby komercjalizacji uczelnianego *know-how* i pozyskania

¹ G. D. Markman, P. H. Phan, D. B. Balkin, P. T. Gianiodis, Entrepreneurship and university-based technology transfer, „Journal of Business Venturing” 2005, vol. 20, no. 2, p. 244.

² K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010, s. 120-122.

³ K. Debackere, R. Veugelers, The role of academic technology transfer organizations in improving industry science links, „Research Policy” 2005, vol. 34, no. 3, p. 322-324.

w ten sposób dodatkowych funduszy dla uczelni, co pozwala na przynajmniej częściowe uniezależnienie się od finansowania ze środków publicznych. Obecnie CTT działają na zdecydowanej większości wyższych uczelni w państwach rozwiniętych gospodarczo. Organizacyjnie są najczęściej ogólnouczelnianymi komórkami sztabowymi rektora lub kanclerza.

Głównym celem działalności uczelnianych działów transferu technologii jest organizacja szerokiej płaszczyzny kontaktów między środowiskiem akademickim, badaniami a przemysłem. Można wyodrębnić dwa kierunki ewolucji tego typu ośrodków. Część skupia się na promowaniu uniwersyteckich kontaktów i nadawaniu im form prawnych (umowy, kontrakty, licencje). Inne obrały szersze pole działania, specjalizując się w kontaktach z MSP oraz pomagając im w pozyskaniu nowych technologii i wiedzy fachowej. Komórki transferu stanowią istotny element polityki szkoły wyższej, umożliwiając większe otwarcie na kontakty z praktyką gospodarczą oraz uczestnictwo w regionalnych działaniach, stymulujących rozwój ekonomiczny. Podstawowym kryterium oceny komórek transferu jest wzrost udziału w funduszach uczelni tzw. środków trzecich, pozyskanych na rynku w wyniku realizacji projektów komercjalizacji. Poprzez te jednostki szkoły wyższe uczestniczą w tworzeniu lokalnych inkubatorów nowoczesnych technologii i parków technologicznych.

Akademickie ośrodki, obciążone administracją uczelnianą, nie zawsze mogą sprostać zmieniającym się potrzebom rynku i partnerów biznesowych. Zaczęto więc poszukiwać bardziej elastycznych struktur organizacyjno-prawnych, zapewniających większą efektywność i zabezpieczających interes środowiska naukowego. Te warunki w największym zakresie spełniają niezorientowane na zysk instytucje trzeciego sektora – fundacje i stowarzyszenia. W ostatnich latach coraz więcej uczelni powołuje fundacje zajmujące się profesjonalnie omawianymi zadaniami, łączące jednocześnie różnych (społecznych, publicznych i biznesowych) partnerów transferu technologii. Poszukiwanie efektywności objawia się również udzielaniem przez szkoły wyższe i instytucje B+R koncesji prywatnym lub publiczno-prywatnym firmom, profesjonalnie zajmującym się komercjalizacją technologii. W wielu przypadkach wszystkie trzy formuły organizacyjne (ośrodki uczelniane, społeczne i komercyjne) działają niezależnie, obok siebie, specjalizując się w określonych obszarach transferu technologii.

Dalszy rozwój wyspecjalizowanych ośrodków transferu to podjęcie różnych funkcji transferu i komercjalizacji technologii przez instytucje przedstawicielskie biznesu oraz podmioty publiczne. W ramach izb i stowarzyszeń gospodarczych, towarzystw rozwoju regionalnego, związków zawodowych i instytucji samorządowych zaczęto wyodrębniać działy specjalizujące się w gromadzeniu informacji i doradztwie w zakresie nowych technologii oraz realizacji przedsięwzięć innowacyjnych. Izby i stowarzyszenia gospodarcze zajmują się przede wszystkim szkoleniami i doradztwem innowacyjno-technologicznym. Obejmuje ono różne formy konsultacji i spotkań z doświadczonymi praktykami (często są to emerytowani menedżerowie lub pracownicy naukowci), których zadaniem jest pomoc w rozwiązaniu określonych problemów technicznych lub organizacyjnych, ewentualnie uczestnictwo w realizacji konkretnych przedsięwzięć wdrożeniowych. Innymi aspektami doradztwa technologicznego zajmują się organizacje wynalazców i racjonalizatorów. Podejmowane zagadnienia dotyczą głównie informacji i doradztwa patentowego, licencji, problemów prawnych związanych z własnością intelektualną, znakami firmowymi, itp.

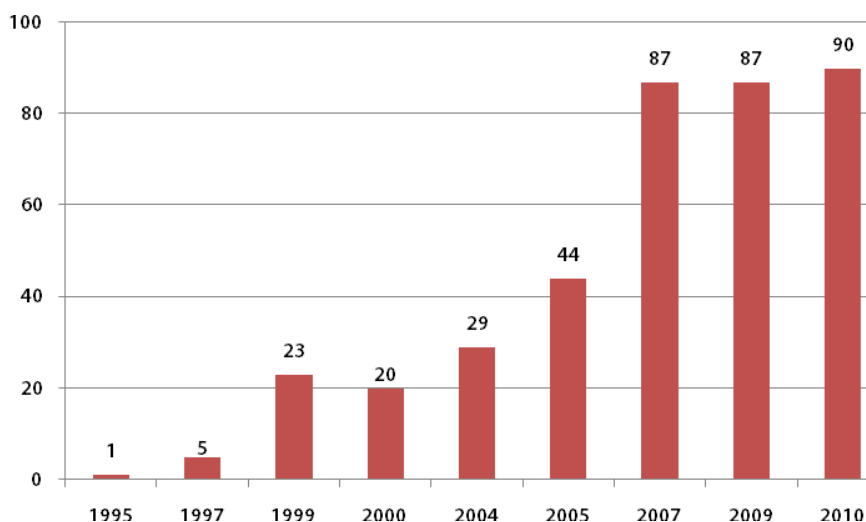
Centra transferu i agencje technologiczne przy administracji samorządowej koncentrują się na: tworzeniu banków informacji, pośrednictwie kooperacyjnym, opiniowaniu wniosków o środki z publicznych programów wspierania projektów innowacyjnych, organizacji targów, akcji promocyjnych itp. Agendy tego typu z reguły stanowią bazę dla tworzenia wyodrębnionych instytucji rozwoju lokalnego/regionalnego – fundacji czy agencji. Stymulujący presję innowacyjną rozwój gospodarki wiedzy powoduje wzrost znaczenia i pogłębiającą się specjalizację ośrodków transferu technologii.

CTT są naturalnym partnerem parków i inkubatorów technologicznych, preinkubatorów, funduszy ryzyka i innych instytucji w realizacji programów wspierania innowacyjności gospodarki. Część zadań dotyczących wsparcia technologicznego i biznesowego innowacyjnych firm może być realizowana przez pracowników CTT; są to⁴:

⁴ K. B. Matusiak, Budowa ..., s. 122.

- 1) zarządzanie uczelnianą własnością intelektualną,
- 2) umożliwianie dostępu do baz danych i informacji technologicznej,
- 3) doradztwo technologiczne i patentowe,
- 4) pośrednictwo w kontaktach z twórcami techniki,
- 5) pozyskiwanie funduszy grantowych na rozwój przedsięwzięć innowacyjnych,
- 6) poszukiwanie partnerów i pośrednictwo kooperacyjne,
- 7) promocja firm i rozwijanych projektów,
- 8) pomoc w zakresie certyfikacji i ochrony prawnej.

Wykres 1. Liczba polskich CTT w latach 1995-2010

Źródło: opracowanie własne.

Zainteresowanie tworzeniem CTT pojawiło się w Polsce na początku lat 90. poprzedniego wieku. Za pierwsze uczelniane centrum należy przyjąć Wrocławskie Centrum Transferu Technologii utworzone w 1995 r. przy Politechnice Wrocławskiej w formie jednostki ogólnouczelnianej. Właściwa instytucjonalizacja i wypracowanie krajowego modelu nastąpiło dopiero po 1996 r., w wyniku uruchomienia przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej programu finansowania innowacji technologicznych „Income”⁵. Dzięki niemu powstała pierwsza sieć podmiotów specjalizujących się we wsparciu komercjalizacji i organizacji transferu technologii. Dalsze impulsy dla rozwoju sieci pojawiły się wraz z realizacją Programu „Fabrykat 2000” finansowanego przez USAID oraz włączeniem Polski do 5. Ramowego Programu Technologicznego Unii Europejskiej. Wystąpiła wówczas specyficzna polityczna presja na tworzenie proinnowacyjnych ośrodków ułatwiających dostęp polskim instytucjom naukowym i przedsiębiorstwom do środków europejskich.

Kolejny wzrost zainteresowania tworzeniem CTT nastąpił w 2005 i 2006 r. w związku z uchwaleniem Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, gdzie zapisem, że „centrum transferu technologii tworzy się w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych do gospodarki”, zalegalizowano tego typu podmioty w strukturach szkół wyższych. CTT może być utworzone w formie⁶:

- jednostki ogólnouczelnianej i działać na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez senat uczelni,
- spółki handlowej lub fundacji i działać na podstawie odpowiednich dokumentów ustrojowych.

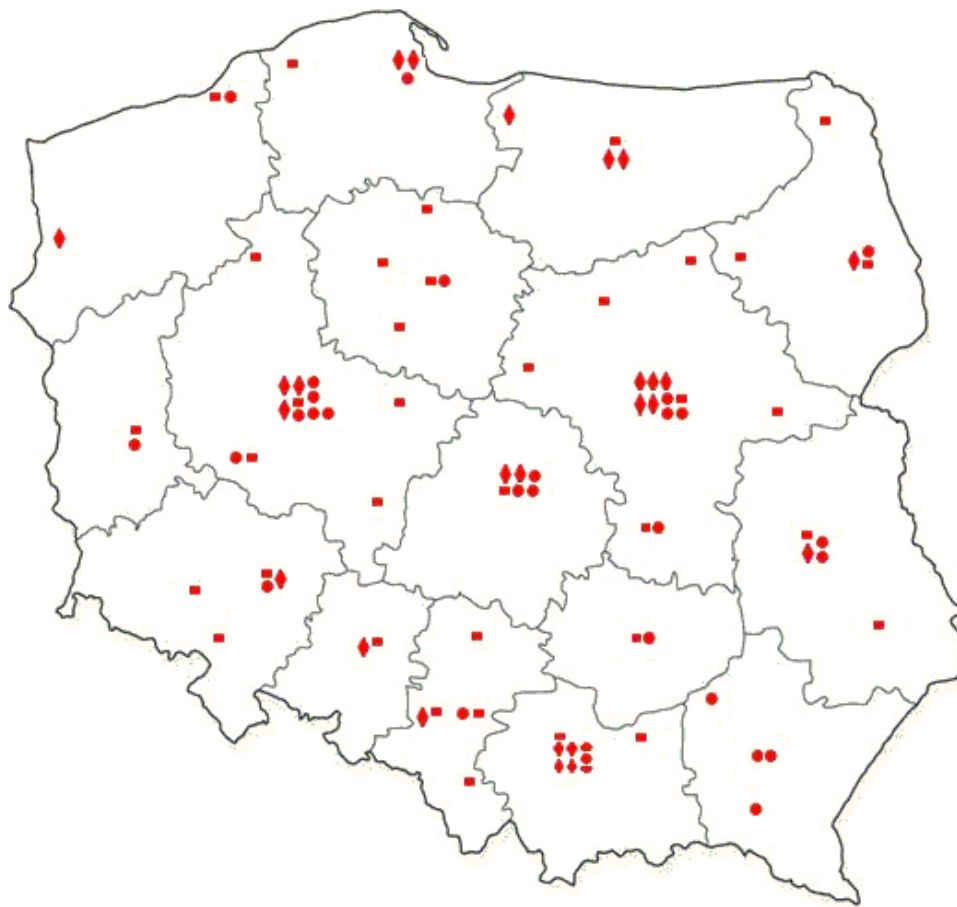
Zapisy ustawy jednoznacznie zachęcają szkoły wyższe do rozwoju nowych mechanizmów współpracy z przedsiębiorstwami. Zaraz po uchwaleniu ustawy wzrosło zainteresowanie organizacją

⁵ W ramach Programu w formie pilotażu zorganizowano szkolenia dla przyszłych menedżerów oraz wyjazdy studyjne dla wyselekcjonowanej grupy pięciu inicjatyw CTT.

⁶ Ustawa z dnia 27.07.2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, DzU 2005, nr 164, poz. 1365, art. 86.

CTT przez szkoły wyższe, które jednak nie przełożyło się na podejmowanie inicjatyw założycielskich. Podjęto również wiele analiz i opracowań diagnozujących bariery współpracy świata nauki i biznesu⁷.

Mapa 1. Centra Transferu Technologii w 2010 r.

■ ośrodki innowacji NOT; ◆ uczelniane; ● pozostałe

Źródło: opracowanie własne.

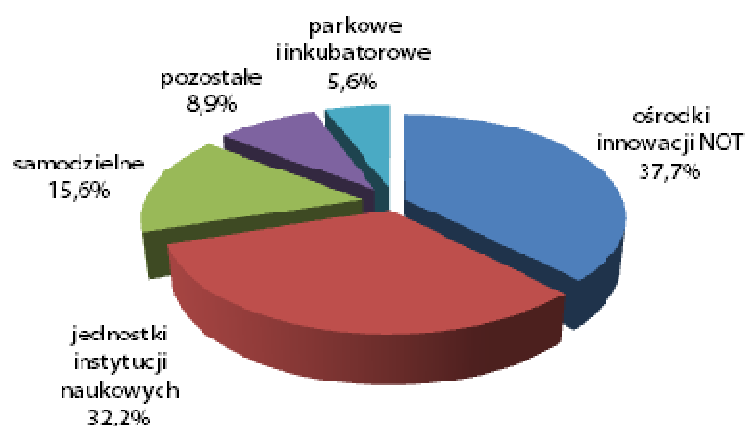
W ramach pierwszego okresu programowania funduszy strukturalnych w latach 2004–2006 zrealizowano dwa duże projekty (Ośrodki Innowacji Naczelnej Organizacji Technicznej i KIGNET Innowacje Krajowej Izby Gospodarczej), mające na celu rozwój sieci centrów oraz kompetencji zespołów w zakresie promocji i wdrażania innowacji w małych i średnich firmach. Efekty tych działań budzą wiele kontrowersji. Przedstawiciele uczestniczących w projektach ośrodków często przyznają się do małych zdolności świadczenia usług proinnowacyjnych. Centra działające w ośrodkach poza dużymi aglomeracjami wskazują na płytkość rynku i brak zainteresowania przedsiębiorców oferowanymi usługami proinnowacyjnymi.

W połowie 2010 r. identyfikujemy w Polsce 90 podmiotów oferujących pomoc w transferze technologii i dostępie do informacji o nowych technologiach, programach czy możliwościach współpracy. Powstanie i rozwój CTT jest zdeteminowane bliskością środowiska naukowego, otwartego na transfer swoich osiągnięć do gospodarki. Najwięcej polskich centrów transferu technologii funkcjonuje w Warszawie i Poznaniu (po 9), Krakowie (8), Łodzi (6) i Lublinie (4).

⁷ Np.: Regulacje prawne, dobre wzorce i praktyki dotyczące korzystania przez podmioty gospodarcze z wyników prac badawczych i innych osiągnięć intelektualnych instytucji akademickich i naukowych, J. Woźnicki (red.), Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Krajowa Izba Gospodarcza, Warszawa 2006.

Analizowane CTT są zbiorowością bardzo zróżnicowaną, pod względem zarówno organizacyjno-prawnym, kadrowym, lokalowym, jak i zadaniowym. Identyfikuje się bardzo silne, rozwinięte podmioty oraz takie, które misyjną aktywność CTT podejmują okazjnie, pozostając w specyficznym uspieniu. Spośród wszystkich polskich centrów najsilniejsze pod względem zasobów organizacyjnych i rzeczowych są ośrodki uczelniane. Szkoła wyższa może stworzyć właściwe warunki dla funkcjonowania omawianych inicjatyw, jako ważnego ogniwa strategii rozwoju. Niepokój budzi fakt, że spośród ponad 450 uczelni, CTT zostały powołane jedynie na 20. Jednocześnie przeprowadzona analiza wskazuje na duże zróżnicowanie istniejących centrów – od dużych, uczelnianych jednostek z ponad czteromilionowymi budżetami, licznymi zespołami pracowników i ekspertów, po małe, zasadniczo „papierowe”, praktycznie nieprowadzące działalności statutowej. Dotyczy to podmiotów działających w ramach szerszych sieci lub dużych organizacji. Aktywność takich podmiotów jest podejmowana sytuacyjnie, najczęściej w momencie pozyskania zewnętrznego, projektowego finansowania.

Wykres 2. Organizacyjne przyporządkowanie CTT w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Ilościowo dominują ośrodki innowacji NOT (37,7%), tworzące ogólnokrajową sieć względnie równomiernie pokrywającą cały kraj. Prawie co trzecie centrum działa w ramach instytucji sektora nauki i badań (32,2%); w tym dominują jednostki uczelniane (23,3%). Spośród 21 CTT działających w ramach szkół wyższych, poza jednym przypadkiem, są to wewnętrzne jednostki organizacyjne powołane w formie jednostki ogólnouczelnianej lub wydziałowej. Mimo upływu czterech lat od obowiązywania Ustawy o szkolnictwie wyższym, tylko w jednym przypadku podjęto próbę utworzenia CTT w formie spółki uczelnianej. Wynika to m.in. z wielu wątpliwości prawnych dotyczących głównie Ustawy o finansach publicznych. Uczelniane CTT najczęściej spotykamy przy publicznych politechnikach (11) i uniwersytetach (8). Samodzielne organizacyjne podmioty stanowią 15,6% CTT. Przyjmują one najczęściej formułę fundacji, stowarzyszenia lub spółki.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki centrów transferu technologii w latach 1999–2010

Wyszczególnienie:	1999	2000	2004	2005	2007	2009	2010
liczba centrów	23	20	29	44	87	90	90
powierzchnia w m ²	111	192	247	178	176	161	162
zatrudnienie etatowe	2,5	3,5	6	7	9	8	8
konsultanci, doradcy i wykładowcy (umowy zlecenia)	15	30	20	26	19	14	17
budżet ośrodka (w tys. zł)*, w tym dochody własne (w %)	·	118	·	881	662	963	1 050
	·	58,8	·	34,5	24,1	34,4	24,5
liczba klientów*	482	495	520	628	1 054	574	696

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

„Statystyczny” CTT zajmuje 162 m² przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu – od 12 do 3500 m². Na tej powierzchni znajdują się głównie pomieszczenia biurowe i pokoje konsultantów oraz pracownie komputerowe. Określenie powyższych zasobów napotyka – głównie w centrach uczelnianych – na poważny problem. Większość tych ośrodków dysponuje bardzo łatwym dostępem do zaplecza szkół wyższych i instytucji B+R (dotyczy to głównie sal dydaktycznych i wykładowych), a same dysponują jednym lub dwoma małymi pokojami. Z drugiej strony w ostatnim okresie zidentyfikowaliśmy przykłady łączenia CTT z zapleczem konferencyjno-szkoleniowym. Wyposażenie techniczne sukcesywnie się poprawia. Praktycznie wszystkie centra dysponują: siecią komputerową, dostępem do szybkiego Internetu i baz danych. Ograniczony pozostaje ciągle dostęp do uczelnianych laboratoriów. Na takie możliwości wskazuje tylko co dziesiąte centrum. Ze względów organizacyjnych szkoły wyższe nie są przygotowane do komercyjnego udostępniania zaplecza badawczego i świadczenia usług w tym zakresie.

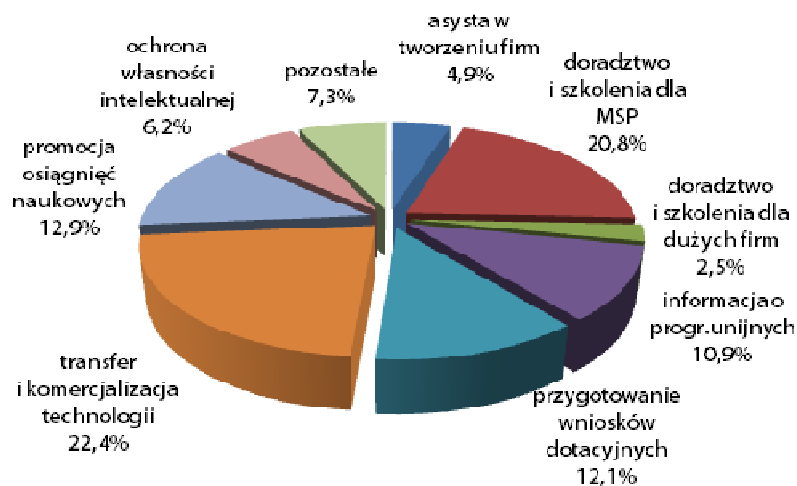
Tabela 2. Zmiany struktury rodzajowej aktywności CTT według przeznaczanego czasu pracy w latach 2005-2010 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
transfer i komercjalizacja technologii, doradztwo technologiczne i patentowe	16,1	16,1	19,9	22,4
doradztwo i szkolenia dla MSP	23,2	31,6	22,8	20,8
promocja osiągnięć lokalnego środowiska naukowego	6,5	8,5	11,4	12,9
przygotowanie wniosków dotacyjnych	17,8	12,6	14,0	12,1
działalność informacyjna o programach unijnych	9,0	10,6	10,3	10,9
pozostałe	21,5	13,9	5,5	7,3
ochrona własności intelektualnej	.	.	6,3	6,2
pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu nowo powstałym firmom	11,3	4,2	5,1	4,9
doradztwo i szkolenia dla dużych firm	.	2,5	4,9	2,5

Źródło: opracowanie własne.

W statystycznym centrum zatrudnia się 8 pracowników etatowych, a dodatkowych 17 uczestniczy w jego pracach w formie umów-zleceń. Bieżąca działalność centrów jest skoncentrowana na szkoleniach i doradztwie dla MSP. W ostatnim okresie dynamicznie rozwijane są działania dotyczące informacji europejskiej i przygotowywania wniosków dotacyjnych dla firm i instytucji naukowych.

Wykres 3. Struktura usług CTT według przeznaczanego czasu pracy w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Największym zainteresowaniem w ofercie CTT cieszą się seminaria i warsztaty. Oferta kursów i szkoleń obejmuje problematykę przedsiębiorczości, tworzenia firmy i funduszy europejskich. W ostatnim okresie dynamicznie rozwijane są działania dotyczące informacji europejskiej i przygotowywania wniosków dotacyjnych dla firm i instytucji naukowych.

Tabela 3. Zakres tematyczny kursów i szkoleń realizowanych w CTT w latach 2005-2010 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	39,5	42	62	70
dostęp do środków z funduszy europejskich	58	48	65	53
opracowanie biznesplanu	32	31	50	50
ochrona własności intelektualnej	*	*	54	47
badania rynku i marketing	18	23	35	33
finanse i podatki	21	23	35	33
zarządzanie biznesem	26	29	35	33
zarządzanie jakością	40	44	35	30
wdrażanie nowych produktów i technologii	13	11	46	23
informatyka, komputery	16	31	19	23
księgowość i rachunkowość	21	19	20	21

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Dane zgromadzone w wyniku kilkuletnich badań wskazują na bardzo zmienny zakres szkoleń, doradztwa i oferty informacyjnej. Działania CTT mają charakter projektowy, wynikający z dostępnych w danym okresie mechanizmów dotacyjnych. W takich warunkach trudno zbudować profesjonalny profil usług. Na specyficzny akcyjny charakter działalności wskazują i inne charakterystyki badanych instytucji.

Tabela 4. Zakres tematyczny doradztwa w CTT w latach 2005-2010 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
dostęp do środków z funduszy europejskich	76	80	90	77
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	53	57	74	73
wdrażanie nowych produktów i technologii	71	61	61	73
pośrednictwo kooperacyjne	49	48	58	53
ochrona własności intelektualnej	*	*	58	53
opracowanie biznesplanu	71	71	71	50
badania rynku i marketing	49	38	36	43
zarządzanie jakością	49	40	32	33
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	32	23	42	30
zarządzanie biznesem	37	31	19	27
prawo gospodarcze	21	29	23	23
informatyka, komputery	29	33	19	20
finanse i podatki	13	19	19	17
księgowość i rachunkowość	5	17	10	10

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Działalność doradcza koncentruje się na aktywności związanej z dostępem do funduszy europejskich, przygotowaniu wniosków oraz podejmowaniu działalności gospodarczej. W co drugim

CTT obserwujemy tendencję specjalizacji branżowej, głównie w zakresie alternatywnych źródeł energii, ICT i ochrony środowiska. Zjawisko to jest przejawem powolnej profesjonalizacji oferty dla gospodarki organizowanej przez zespoły specjalistów skupionych w CTT. Analogiczny zakres dotyczy od lat aktywności informacyjnej CTT.

Tabela 5. Zakres tematyczny oferty informacyjnej CTT w latach 2005-2010 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
dostęp do środków z funduszy europejskich	84	82	90	71
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	61	69	77	68
ochrona własności intelektualnej	*	*	77	68
wdrażanie nowych produktów i technologii	63	59	70	55
badania rynku i marketing	45	37	43	48
pośrednictwo kooperacyjne	63	44	63	48
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	34	35	47	45
audyt technologiczny	*	*	*	45
opracowanie biznesplanu	66	69	70	42
zarządzanie jakością	40	46	43	39
prawo gospodarcze	29	33	33	35
finanse i podatki	24	23	40	35
księgowość i rachunkowość	16	21	27	29
zarządzanie biznesem	47	36	43	29
informatyka, komputery	32	27	20	23

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Nadal za niezadowalającą należy uznać dostępność wsparcia finansowego dla przedsięwzięć innowacyjnych i tworzenia nowych, technologicznych biznesów. Pomoc w dostępie do grantów, dopłat i subwencji oferuje 43% centrów, a współpracę i kontakty z instytucjami finansowania ryzyka (*venture capital* czy anioły biznesu) pojedyncze podmioty (10%). Szczególnie w sytuacji dynamicznego rozwoju instytucji finansowania przedsięwzięć innowacyjnych należy oczekiwać szerszej współpracy z funduszami załączkowymi czy sieciami aniołów biznesu. W aktywności CTT praktycznie niewidoczna jest współpraca z funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi. Wzmacnianie mechanizmów komercjalizacji uczelnianych technologii będzie wymuszało współpracę z instytucjami finansowymi. Należy oczekiwać tworzenia przy szkołach wyższych funduszy załączkowych bezpośrednio powiązanych z działalnością operacyjną ośrodków innowacji.

Podstawową funkcją CTT jest budowa powiązań świata nauki z biznesem oraz komercjalizacja wypracowanego *know-how*. Obecnie realizowane usługi dla środowiska akademickiego dotyczą:

- 1) działań informacyjnych o programach unijnych, pomocy w przygotowaniu wniosków dotacyjnych,
- 2) pomocy w procedurach ochrony własności intelektualnej,
- 3) pomocy w tworzeniu i funkcjonowaniu nowo powstałym akademickim firmom odpryskowym,
- 4) promocji osiągnięć lokalnego środowiska naukowego,
- 5) pomocy w kontaktach z biznesem w zakresie transferu i komercjalizacji technologii.

W kategoriach ilościowych aktywność przeciętnego centrum w 2009 r. objęła:

- komercjalizację 2 technologii z lokalnego środowiska naukowego,
- przygotowanie 5,4 zgłoszeń patentowych do Urzędu Patentowego RP oraz 0,8 do Europejskiego Urzędu Patentowego,
- merytoryczne przygotowanie 2 projektów naukowo-badawczych, które otrzymały wsparcie publiczne z funduszy europejskich i krajowych.

Kluczowymi partnerami zewnętrznymi są przedsiębiorstwa. Obecnie realizowane usługi dla biznesu obejmują:

- 1) doradztwo i szkolenia dla właścicieli, menedżerów i pracowników przedsiębiorstw,
- 2) możliwości współpracy ze środowiskiem naukowym, pomoc w kontaktach, transferze i komercjalizacji technologii,
- 3) działalność informacyjną o programach unijnych, możliwościach wspólnych przedsięwzięć ze środowiskiem naukowym oraz pomoc w przygotowaniu wniosków dotacyjnych.

Tabela 6. Struktura klientów CTT w latach 2003-2009

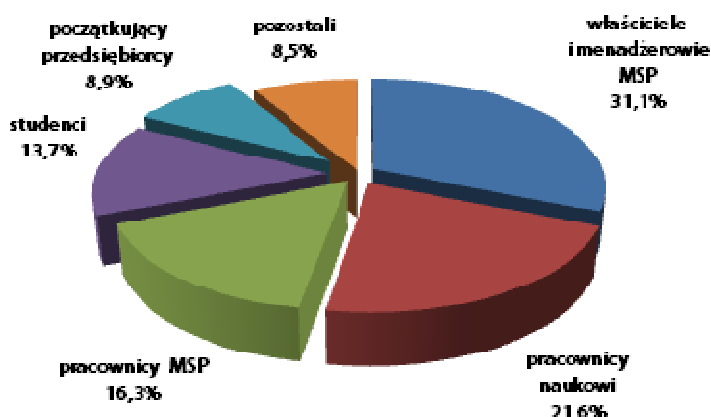
Wyszczególnienie:	2003	2004	2006	2008	2009
ogółem	520	628	1 054	574	696
w tym w %:					
pracownicy naukowci	29,1	15,7	16,2	25,4	21,6
studenci	11,1	8,5	7,3	8,7	13,7
właściciele i menedżerowie MSP	46,5	47,6	45,6	27,7	31,1
pracownicy MSP		14,2	14,2	18,2	16,3
początkujący przedsiębiorcy	3,7	5,8	9,3	8,2	8,9
urzędnicy administracji publicznej	5,1	3,1	3,1	.	1,9
pozostali	4,5	5,1	4,3	11,8	6,6

Źródło: opracowanie własne.

Średnio CTT deklarują stałą współpracę z 90 firmami, głównie lokalnymi MSP, spośród których co jedenasta prowadzi działalność naukowo-badawczą. W kategoriach ilościowych współpraca w 2009 r. objęła m.in. opracowanie 4 biznesplanów oraz merytoryczne przygotowanie 9 przedsięwzięć biznesowych, które otrzymały wsparcie publiczne z funduszy europejskich i krajowych. Liczba klientów statystycznego CTT waha się między 500-700 osobami (poza wyjątkowym 2006 r.), w ostatnim roku korzystało z oferowanych usług średnio około 700 osób.

Wśród odbiorców usług dominują od lat właściciele, menedżerowie i pracownicy MSP, którzy stanowią średnio około połowy odbiorów usług.

Wykres 4. Struktura korzystających z usług centrów transferu technologii w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Początkujący przedsiębiorcy stanowią 8,9% osób odwiedzających analizowane centra. Coraz więcej uczelnianych CTT może się wykazać pomocą w tworzeniu akademickich firm odpyskowych (*spin-off*). Przy szeregu CTT z powodzeniem uruchomiono programy preinkubacji przedsiębiorczości akademickiej. Łącznie w skali kraju w 2009 r. powstało ponad 100 firm odpyskowych, założonych głównie przez studentów i doktorantów (65%). Działania w tym zakresie często są realizowane w bliskiej współpracy z akademickimi preinkubatorami, parkami i inkubatorami technologicznymi.

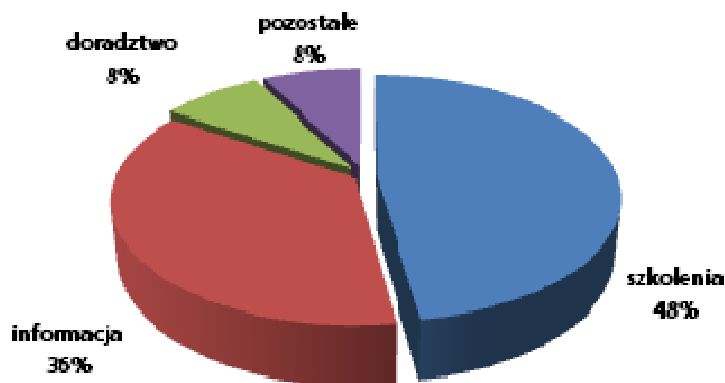
Tabela 7. Struktura klientów CTT według rodzajów usług w latach 2005-2009 (w %)

Wyszczególnienie:	2003	2004	2006	2008	2009
szkolenia	28,5	40,2	40,8	39,3	47,8
informacja	60,2	46,1	30,4	43,8	36,4
doradztwo	8,5	10,8	18,7	15,3	8,1
pozostałe	2,8	2,9	10,1	1,6	7,8

Źródło: opracowanie własne.

Największym zainteresowaniem cieszy się oferta szkoleniowa i informacyjna. Jednocześnie należy oczekiwać w najbliższym czasie odejścia od ilości na rzecz jakości świadczonych usług. Należy też podkreślić, że w wyniku rosnącej oferty rynkowej coraz trudniej znaleźć odbiorców na proste usługi. Klienci oczekują wartości dodanej z uczestnictwa. Rośnie rola szkoleń kosztem działalności informacyjnej.

Wykres 5. Struktura klientów CTT korzystających z poszczególnych rodzajów usług w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W opinii kierownictwa i pracowników CTT przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało wzrost zainteresowania biznesu innowacjami i transferem technologii.

Utrzymanie przeciętnego CTT w 2009 r. wymagało finansowania w wysokości 1 050 200 zł (od 5 tys. do 4,8 mln zł, mediana 630 tys.). Podstawową kategorią zasilania finansowego są środki pochodzące z grantów i projektów (66,9%); w tym dominują fundusze krajowe (33,4%) i europejskie (25,5%).

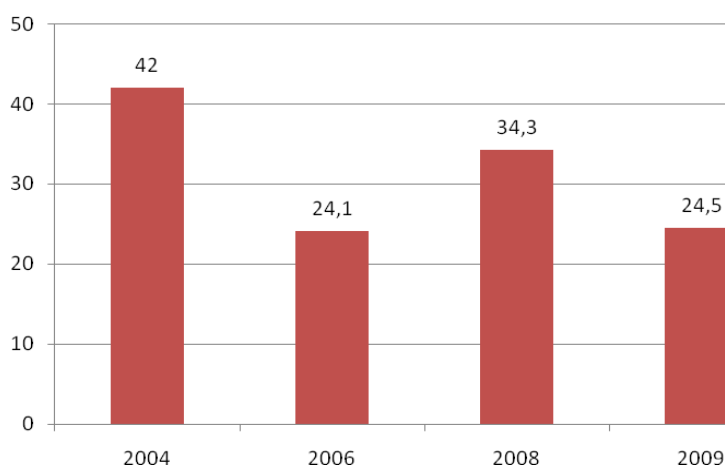
Tabela 8. Struktura finansowania bieżącej działalności CTT w latach 2004–2009

Wyszczególnienie:	2004	2006	2008	2009
budżet (w tys. zł)	881,5	662,3	963,9	1 050,2
w tym w %:				
wpływy z działalności szkoleniowej	7,5	7,8	9,9	6,8
wpływy z działalności doradczej	19,9	7,4	18,8	8,6
inne dochody własne	14,6	8,9	5,6	9,1
europejskie granty i projekty	24,2	39,3	28,3	25,4
krajowe granty i projekty	13,0	15,9	18,2	33,4
regionalne/lokalne granty i projekty	2,4	.	.	8,1
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	16,5	6,6	16,1	8,9
inne zasilanie zewnętrzne	9,8	14,2	3,1	0,1

Źródło: opracowanie własne.

Wpływy z działalności własnej o charakterze rynkowym pokrywają tylko 24,5% budżetu. Działalność CTT jest silnie uzależniona od funduszy publicznych.

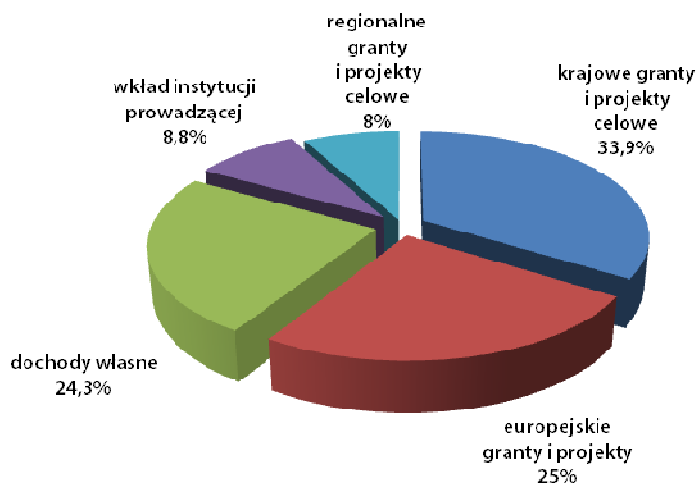
Wykres 6. Udział dochodów własnych w finansowaniu CTT w latach 2004-2009 (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W szeregu, głównie uczelnianych centrów, praktycznie nie wskazano na żadne dochody własne. Oznacza to, że fakt powołania i funkcjonowania CTT wynika wyłącznie z dostępności środków zewnętrznych na rozwój tego typu przedsięwzięć. Absorpcja funduszy na szkolenia i studia podyplomowe jest relatywnie najprostsza. Stwarza to jednak groźbę swoistej fetyszyzacji szkoleń i powstania systemu „szkoleń dla samych szkoleń”.

Wykres 7. Struktura finansowania uczelnianych CTT w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Statystyczne CTT współpracuje z 30 podmiotami zewnętrznymi, w tym 30% partnerów to instytucje naukowo-badawcze. Najwyższa intensywność współpracy dotyczy w kolejności: szkół wyższych, jednostek badawczo-rozwojowych, funduszy załączkowych i sieci aniołów biznesu. Efektywność współpracy najwyżej jest oceniana w odniesieniu do Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, szkół wyższych, inkubatorów technologicznych i firm konsultingowych.

Dyrektorzy CTT optymistycznie oceniają perspektywy rozwoju centrów, którymi kierują. Na bieżący okres programowania 2007–2013 UE zaplanowano szereg ambitnych działań organizacyjnych dotyczących: (1) intensyfikacji europejskiej współpracy innowacyjnej i naukowo-badawczej oraz (2) rozwoju lokalnych/regionalnych zdolności innowacyjnych zgodnie z założeniami regionalnych strategii innowacyjnych. W najbliższych latach zakładana od lat reforma sektora JBR-rów powinna

zwiększyć presję na rozwój profesjonalnych struktur organizujących kontakty z gospodarką. W większości placówek podejmuje się działania w tym zakresie od dawna, regułą jest jednak brak wyodrębnienia organizacyjnego. Mają one często projektowy charakter, wynikający z otrzymanego dofinansowania, a nie potrzeb rynku i przedsiębiorców.

Natomiast do głównych barier rozwoju kierujący zaliczają najczęściej brak projektów do komercjalizacji oraz małe zainteresowanie tworzeniem technologicznych firm.

Tabela 9. Bariery rozwoju CTT w Polsce w latach 2005-2010*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010
brak projektów do komercjalizacji	2,9	2,5	3,0	3,3
małe zainteresowanie tworzeniem technologicznych firm	3,4	2,5	3,4	3,2
niechęć środowiska naukowego do działań komercjalizacyjnych i współpracy z biznesem	2,7	2,7	3,6	3,0
niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6	2,8	3,3	2,8
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami	2,7	2,4	3,2	2,8
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	**	**	3,1	2,8
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	2,8	2,4	3,1	2,8
zawiłe procedury prawne transferu i komercjalizacji technologii	3,3	2,6	3,2	2,7
małe zainteresowanie biznesu ofertą centrum	2,5	2,1	2,9	2,7
szara strefa w zakresie usług doradztwa, komercjalizacji i usług technologicznych	2,6	2,3	2,3	2,6
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,4	2,2	2,9	2,5

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne.

Obecna ocena efektów działalności CTT jest dalece niesatysfakcjonująca. Poprawa efektywności funkcjonowania polskich CTT wymaga:

- 1) Zapewnienia stałego finansowania podstawowej działalności CTT. Centra mogą zajmować się działalnością projektową, jak i usługami rynkowymi (np. organizacją szkoleń), ale powinny mieć długofalowe finansowanie na działalność statutową, rozliczaną w dłuższej perspektywie, a nie przy pomocy wskaźników krótkookresowych. Potrzebne są odpowiednie ustanowienia podziału przychodów ze współpracy z zewnętrznymi podmiotami oraz innych przysporzonych przez CTT – szczególnie w ośrodkach uczelnianych.
- 2) Zdefiniowania kosztów i źródeł finansowania działalności CTT w perspektywie długoterminowej przy założeniu pomocniczej roli środków pozyskiwanych z funduszy unijnych. Przychody mogą pochodzić ze świadczenia usług związanych z ochroną własności intelektualnej, marży z przygotowanych umów licencyjnych, pośrednictwa pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelnią czy świadczenia wysokospecjalistycznych usług proinnowacyjnych dla przedsiębiorców.
- 3) Stabilizacji kadry i inwestycji w personel – niezbędne jest odpowiednie finansowanie oraz perspektywa długoterminowej współpracy dla pracowników oraz podnoszenie kompetencji kadr CTT.
- 4) Wypracowanie uczelnianych zasad zarządzania własnością intelektualną, zawierających procedury współpracy z firmami odpryskowymi, w tym przekazywania zainteresowanym podmiotom wyników projektów badawczych. Przyjęte reguły powinny zapewniać korzyści instytucjom naukowym i twórcom wynalazków, ale jednocześnie nie ograniczać możliwości rozwoju nowo powstałych, technologicznych przedsiębiorstw. Procedury muszą także uwzględniać obowiązujące zasady pomocy publicznej i uczciwej konkurencji.
- 5) Ustanowienia elastycznych uczelnianych regulacji i procedur do podejmowania decyzji w ramach obsługi zleceń oraz współpracy z zewnętrznymi podmiotami. Uproszczenie procedur i decyzji związanych z dysponowaniem własnością intelektualną.

- 6) W szczególności uniwersytety i działające przy nich CTT, w związku ze wzrastającą presją ekonomiczną, powinny stawiać czoła wymaganiom wielozadaniowego, innowacyjnego środowiska poprzez godzenie nauki, chęci projektowych oraz zaspokajania wymagań rynku innowacji.
- 7) Istotnym zagadnieniem, z którym zmagają się uniwersytety czy naukowcy jest motywacja do ujawniania wynalazków i chęć dalszej współpracy naukowców po zawarciu umów licencyjnych. Ważną rolę motywatorów spełniać będą w tym względzie jednostki CTT.
- 8) Uczelniane CTT mają zapewniać lepszą informacyjność poprzez redukcję asymetrii informacji pomiędzy przedsiębiorcami a środowiskiem naukowym. Wynika to z faktu, że przedsiębiorcy nie są w stanie określić przydatności wynalazku *ex ante*, natomiast naukowcom trudno jest oszacować ekonomiczną opłacalność ich wynalazków. Właśnie w tym zakresie unaocznia się wspomagająca rola CTT.
- 9) W ramach CTT działających przy uczelniach i instytucjach badawczych trzeba korzystać z dobrych praktyk płynących z UE czy Stanów Zjednoczonych. Poprzez wykorzystanie benchmarkingu umożliwia to lepszą specjalizację CTT.
- 10) Szansą dla rozwoju uczelnianych CTT staje się również rozwijający się dynamicznie giełdowy rynek New Connect, którego rozwój będzie generował popyt na nowe projekty.⁸
- 11) Działające uczelniane CTT, zgodnie z założeniami ich funkcjonowania, powinny w pierwszej kolejności wspierać firmy na rynku lokalnym i regionalnym, firmy te mogą potencjalnie stworzyć miejsca pracy przyczyniając się do rozwoju społeczno-gospodarczego.
- 12) Istotnym czynnikiem współpracy między CTT a naukowcami jest potrzeba ciągłego przepływu informacji, która powinna wciąż ewoluować w celu polepszania relacji.
- 13) Dużą wagę w tworzeniu i zarządzaniu CTT przy instytutach badawczych i uczelniach należy przywiązywać do „miękkich” umiejętności biznesowych, pozwalających na sprawniejsze działanie tych jednostek.
- 14) Podobnie jak w przypadku pracowników naukowych, tak również w CTT powinno stosować się zasadę motywacji pracowników w zależności od ich wydajności. Ważną kwestią staje się również potrzeba zatrudniania pracowników o interdyscyplinarnych umiejętnościach.

Szczególnym wyzwaniem jest identyfikowanie i eliminacja sytuacji patologicznych na styku nauki i gospodarki, psujących klimat wokół przedsiębiorczości akademickiej. Wiele nie zawsze przemyślanych i dobrze zdefiniowanych działań tworzy złą atmosferę i daje argumenty przeciwnikom. Paradoksalnie, wiele negatywnych mechanizmów powstaje w wyniku złej realizacji programów wsparcia na poziomie krajowym. Stosowane sposoby promocji środków z UE są ukierunkowane na samą ich dostępność i szybkie wykorzystanie. Podejście typu „są miliardy – sięgajmy po nie” niszczy dyskusję o optymalizacji ich wykorzystania. Prowadzi to do tzw. casusu greckiego – konsumpcyjnego i cwaniackiego wykorzystania środków unijnych. Potrzebujemy trwałych mechanizmów (w stylu doświadczeń fińskich), które zainicjują rozwój nowych, konkurencyjnych struktur polskiej gospodarki. Należy zwiększyć nacisk na jakość pomysłów, selekcję i wspieranie autentycznie innowacyjnych projektów gospodarczych. Fundusze europejskie tworzą nowe możliwości finansowania inicjatyw w ramach szkół wyższych i przy uczelniach. Niestety coraz częściej w wyniku nadmiernej formalizacji zanika cel działań, a rozrasta się biurokracja. W ramach realizowanych projektów uwaga jest skupiona na tym, jak je dobrze rozliczyć, a nie jak osiągnąć cele i przysporzyć trwałych korzyści. W procedurach giną często ambitne, innowacyjne pomysły na rzecz mniej ryzykownych przedsięwzięć gwarantujących pewniejsze efekty. Trzeba jednak pamiętać, że po 2013 r. utrzymanie omawianych instytucji w znacznie większym zakresie będzie spoczywać na samych szkołach wyższych. Dzisiaj uczelniane CTT w niewielkim zakresie są partnerem dla wyspecjalizowanych inwestorów, poszukujących ciekawych pomysłów opartych na nowej wiedzy.

⁸ III Międzynarodowe Sympozjum: Własność przemysłowa w innowacyjnej gospodarce – transfer technologii z uniwersytetów do przemysłu. Raport, Kraków 2007, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Novum, s. 12.

LISTA ADRESOWA CENTRÓW TRANSFERU TECHNOLOGII

1. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Politechnika Białostocka]
16-001 Białystok - Kleosin
ul. Ojca Stefana Tarasiuka 2
tel.: 85/746-98-91; faks: 85/746-98-92
e-mail: citt@pb.edu.pl
www.citt.pb.edu.pl
2. Ośrodek Innowacji NOT
15-950 Białystok, ul. M. Skłodowskiej-Curie 2
tel./faks: 85/742-91-95; faks: 85/742-12-12
e-mail: adm@notbial.com.pl
www.notbial.pl
3. Międzynarodowe Wschodnie Centrum Innowacji
[Stowarzyszenie Innowacyjna Polska Wschodnia]
15-740 Białystok, ul. Antoniukowska 7
tel./faks: 85/675-00-95
e-mail: ipw@ipw.org.pl
www.ipw.org.pl
4. Ośrodek Innowacji NOT
43-300 Bielsko Biała, ul. 3 Maja 10
tel.: 33/821-26-81; faks: 33/812-55-80
e-mail: zbyszek@not.bielsko.pl
www.not.bielsko.pl
5. Ośrodek Innowacji NOT
85-030 Bydgoszcz, ul. B. Rumińskiego 6
tel.: 52/349-38-00 w. 338
tel./faks: 52/345-58-55
e-mail: oi1@bydgoszcz.not.org.pl
oi2@bydgoszcz.not.org.pl
http://bydgoszcz.not.org.pl
6. Ośrodek Innowacji NOT
06-400 Ciechanów, ul. Powstańców Warszawskich 6
tel./faks: 23/672-46-19
e-mail: oi1@ciechanow.not.org.pl
oi2@ciechanow.not.org.pl
http://ciechanow.not.org.pl
7. Ośrodek Innowacji NOT
42-200 Częstochowa, ul. M. Kopernika 16/18
tel./faks: 34/324-52-40
e-mail: oi1@czestochowa.not.org.pl
oi2@czestochowa.not.org.pl
http://czestochowa.not.org.pl
8. Centrum Transferu Technologii
[Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu]
82-300 Elbląg, ul. Wojska Polskiego 1
tel.: 55/239-88-03; faks: 55/239-88-52
e-mail: j.niedojadlo@pwsz.elblag.pl
www.pwsz.elblag.pl/332.html
9. Samodzielne Stanowisko ds. Innowacji – BUSINESS POINT
[Gdański Uniwersytet Medyczny]
80-210 Gdańsk, ul. M. Skłodowskiej-Curie 3A
tel./faks: 58/349-10-09
e-mail: ikowalczyk@gumed.edu.pl
www.naukaibiznes.gumed.edu.pl
www.informator.gumed.edu.pl
10. Dział Współpracy z Gospodarką
[Politechnika Gdańska]
80-952 Gdańsk, ul. Narutowicza 11/12
tel.: 58/348-61-38
e-mail: dwzg@pg.gda.pl, btt@pg.gda.pl
www.btt.pg.gda.pl
11. Centrum Transferu Technologii
[Stowarzyszenie Centrum Transferu Technologii]
80-320 Gdańsk, ul. Grunwaldzka 529
tel./faks: 58/552-14-98
e-mail: ctt@post.pl
www.ctt.gda.pl
12. Ośrodek Innowacji NOT
[FSNT – NOT, Rada Miejska w Gliwicach]
44-100 Gliwice, ul. Górnych Wałów 25
tel./faks: 32/331-34-50
e-mail: oi1@gliwice.not.org.pl
www.not-gliwice.pl
13. Ośrodek Innowacji NOT
86-300 Grudziądz, ul. J. Piłsudskiego 20
tel.: 695/424-771
e-mail: oi1@grudziadz.not.org.pl
oi2@grudziadz.not.org.pl
http://grudziadz.not.org.pl
14. Ośrodek Innowacji NOT
88-100 Inowrocław, ul. Orłowska 48
tel./faks: 52/357-46-66
e-mail: oi2@inowroclaw.not.org.pl
http://inowroclaw.not.org.pl
15. Ośrodek Innowacji NOT
62-800 Kalisz, ul. Rumińskiego 2
tel.: 62/757-68-48; faks: 62/757-79-67
e-mail: oi1@kalisz.not.org.pl
http://kalisz.not.org.pl
16. Ośrodek Innowacji NOT
40-955 Katowice, ul. Podgórna 4
tel.: 32/255-24-98, 256-31-81
faks: 32/255-24-99
e-mail: oi1@katowice.not.org.pl
oi2@katowice.not.org.pl
http://katowice.not.org.pl
17. Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw SA]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-00; faks: 32/251-58-31
e-mail: rcitt@gapp.pl
www.gapp.pl
18. Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
25-528 Kielce, ul. Zagnańska 84
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: grochal@it.kielce.pl
www.it.kielce.pl
19. Ośrodek Innowacji NOT
25-501 Kielce, ul. Sienkiewicza 48/50
tel.: 41/344-90-61; faks: 41/345-56-28
e-mail: oi1@kielce.not.org.pl
http://kielce.not.org.pl
20. Ośrodek Innowacji NOT
62-510 Konin, ul. Przemysłowa 3D
tel.: 63/242-86-98; faks: 63/242-97-36
e-mail: oi2@konin.not.org.pl
www.notkonin.com.pl
21. Ośrodek Innowacji NOT
75-124 Koszalin, ul. Jana z Kolna 38
tel.: 94/345-43-67; faks: 94/346-10-34
e-mail: sekretariat@not-koszalin.org
www.koszalin.not.org.pl

22. Centrum Transferu Wiedzy
[Park Naukowo-Technologiczny Politechniki Koszalińskiej]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel.: 94/347-84-16
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl,
anna.bartenowska@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl
23. Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu (CITTRU)
[Uniwersytet Jagielloński]
31-110 Kraków, ul. Czapskich 4
tel.: 12/663-38-30; faks: 12/663-38-31
e-mail: cittru@uj.edu.pl
www.cittru.uj.edu.pl
24. Centrum Transferu Technologii AGH
[Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie]
30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30
tel.: 12/617-32-85; faks: 12/423-35-62
e-mail: ctt@agh.edu.pl
www.ctt.agh.edu.pl
25. Centrum Transferu Technologii
[Politechnika Krakowska]
31-155 Kraków, ul. Warszawska 24
tel.: 12/628-28-45; faks: 12/632-47-95
e-mail: sekretariat@transfer.edu.pl
www.transfer.edu.pl
26. Centrum Transferu Technologii Medycznych
Park Technologiczny Sp. z o.o.
30-721 Kraków, ul. Prądnicka 80
tel.: 12/614-35-56; faks: 12/614-35-58
e-mail: centrum@ctt.krakow.pl
k.kipiel@ctt.krakow.pl
www.ctt.krakow.pl
27. Centrum Informacji Ekologicznej
[Fundacja Partnerstwo dla Środowiska]
31-028 Kraków, ul. Św. Krzyża 5/6
tel./faks: 12/430-24-65
e-mail: joanna.wegrzycka@fpds.pl
www.fpds.pl
28. Ośrodek Innowacji NOT
31-432 Kraków, ul. Dukatów 8
tel.: 12/417-37-52; faks: 12/412-71-80
e-mail: oi1@krakow.not.org.pl
oi2@krakow.not.org.pl
http://krakow.not.org.pl
29. Centrum Innowacji, Transferu i Monitorowania Rozwoju Technologii Wytwarzania
[Instytut Zaawansowanych Technologii Wytwarzania]
30-011 Kraków, ul. Wrocławska 37A
tel.: 12/631-72-90; faks: 12/633-94-90
e-mail: ios@ios.krakow.pl
www.ios.krakow.pl/CITiMRTW/index.php
30. Centrum Transferu Technologii
[Fundacja „Progres and Bussiness”]
30-041 Kraków, ul. Miechowska 5B
tel.: 12/636-01-00; faks: 12/636-87-87
e-mail: ctt@pbf.pl
www.pbf.pl
31. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Podkarpacka Izba Gospodarcza]
38-400 Krosno, ul. Lewakowskiego 14
tel./faks: 13/432-34-47
e-mail: pig@pigkrosno.pl
www.pigkrosno.pl
32. Ośrodek Innowacji NOT
59-220 Legnica, ul. Złotoryjska 87
tel.: 76/852-45-51; tel./faks: 76/852-55-33
e-mail: oi1@legnica.not.org.pl
oi2@legnica.not.org.pl
http://legnica.not.org.pl
33. Ośrodek Innowacji NOT
64-100 Leszno, ul. Gen. Sikorskiego 9A
tel./faks: 65/520-33-21
e-mail: oi1@leszno.not.org.pl
oi2@leszno.not.org.pl
http://leszno.not.org.pl
34. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
64-100 Leszno, ul. Mickiewicza 5
tel./faks: 65/528-78-62
e-mail: prezes@citt.pl
www.citt.pl
35. Ośrodek Innowacji NOT
20-029 Lublin, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 3
tel./faks: 81/534-84-76
e-mail: oi1@lublin.not.org.pl
http://lublin.not.org.pl
36. Lubelskie Centrum Transferu Technologii
[Politechnika Lubelska]
20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 36
tel.: 81/538-42-70; faks: 81/538-42-67
e-mail: lctt@pollub.pl
www.lctt.pollub.pl
37. Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji
20-086 Lublin, ul. Szewska 4
tel./faks: 81/532-13-39
e-mail: info@wktir.pl
www.wktir.pl
38. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego
20-262 Lublin, ul. Dobrzańskiego 3
tel./faks: 81/479-09-17
e-mail: biuro@citt.lublin.pl
www.citt.lublin.pl
39. Ośrodek Innowacji NOT
18-400 Łomża, ul. Polowa 45
tel.: 86/215-05-96; faks: 86/216-64-72
e-mail: biuro@notlomza.pl
www.notlomza.pl
40. Centrum Transferu Technologii
[Uniwersytet Łódzki]
90-237 Łódź, ul. Matejki 22/26
tel.: 42/635-49-87; faks: 42/635-49-88
e-mail: ctt@uni.lodz.pl
www.ctt.uni.lodz.pl
41. Centrum Innowacji - Akcelerator Technologii
Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego
90-237 Łódź, ul. J. Matejki 21/23, p. 216
tel.: 42/635-49-83, 635-49-84
faks: 42/635-49-85
e-mail: ciat@uni.lodz.pl, epostolska@uni.lodz.pl
j.bauer@uni.lodz.pl, mglowacka@uni.lodz.pl
www.ciat.uni.lodz.pl
42. Ośrodek Rozwoju Innowacji Przedsiębiorstw EUROPARTNER
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
90-103 Łódź, ul. Piotrkowska 86
tel.: 42/630-36-67; faks: 42/632-90-89
e-mail: fundacja@frp.lodz.pl
www.frp.lodz.pl

43. Centrum Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej
90-924 Łódź, ul. Ks. Skorupki 10/12
tel./faks: 42/631-28-40
e-mail: ctt@p.lodz.pl
centrum.transferu.technologii@gmail.com
www.ctt.p.lodz.pl
44. Ośrodek Innowacji NOT
90-007 Łódź, pl. Komuny Paryskiej 5A
tel./faks: 42/632-89-69
e-mail: oi1@lodz.not.org.pl
www.lodz.not.org.pl
45. Dział Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej
90-924 Łódź, ul. Ks. I. Skorupki 6/8
tel./faks: 42/631-21-41
www.p.lodz.pl/dtt
46. Centrum Transferu Technologii
[Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA w Mielcu]
39-300 Mielec, ul. Wojska Polskiego 9
tel.: 17/788-00-10; faks: 17/788-00-13
e-mail: in-marr@inkubator.ptc.pl
www.inkubator.mielec.pl
47. Centrum Jakości i Innowacji
[Wydział Nauk Technicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie]
10-724 Olsztyn, ul. Heweliusza 10
tel./faks: 89/523-47-27
email: barski@uwm.edu.pl
www.uwm.edu.pl/wnt/cji/
48. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie]
10-957 Olsztyn, ul. Prawocheńskiego 4
tel.: 89/523-39-00; faks: 89/523-49-00
e-mail: ciitt@uwm.edu.pl
www.uwm.edu.pl/ciitt
49. Ośrodek Innowacji NOT
10-532 Olsztyn, pl. Konsulatu Polskiego 1
tel./faks: 89/523-66-39 w. 114
e-mail: oi2@olsztyn.not.org.pl
http://olsztyn.not.org.pl
50. Opolskie Centrum Transferu Innowacji
[Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych – Oddział Inżynierii Materiałowej, Procesowej i Środowiska w Opolu]
45-641 Opole, ul. Oświęcimska 21
tel.: 77/456-32-01; faks: 77/456-26-61
e-mail: octi@icimb.opole.pl, octi@immb.opole.pl
www.icimb.pl, www.oze.opole.pl
51. Ośrodek Innowacji NOT
45-061 Opole, ul. Katowicka 50
tel.: 77/453-74-91 w. 52, 62; faks: 77/453-71-87
e-mail: oi1@opole.not.org.pl,
oi2@opole.not.org.pl
http://opole.not.org.pl
52. Ośrodek Innowacji NOT
07-410 Ostrołęka, ul. Mazowiecka 6
tel./faks: 29/764-58-58
e-mail: not@notostroleka.pl
www.notostroleka.pl
53. Ośrodek Innowacji NOT
64-920 Piła, ul. Browarna 19
tel./faks: 67/213-16-77
e-mail: oi1@pila.not.org.pl
http://pila.not.org.pl
54. Ośrodek Innowacji NOT
09-400 Płock, ul. Synagogałna 2/2
tel.: 24/366-55-31; tel./faks: 24/366-55-32
e-mail: oi1@plock.not.org.pl
oi2@plock.not.org.pl
http://plock.not.org.pl
55. Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji
61-773 Poznań, ul. Stary Rynek 97/100
tel.: 61/853-33-71; tel./faks: 61/852-80-10
e-mail: wktir@horyzont.com.pl
www.wktir.poznan.pl
56. Ośrodek Innowacji NOT
61-712 Poznań, ul. Wieniawskiego 5/9
tel./faks: 61/853-68-05
e-mail: oi1@poznan.not.org.pl
oi2@poznan.not.org.pl
http://poznan.not.org.pl
57. Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
60-813 Poznań, ul. Zwierzyniecka 7C
tel.: 61/829-24-22; faks: 61/829-24-88
e-mail: ucitt@amu.edu.pl
www.ucitt.pl
58. Dział Transferu Technologii Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
tel./faks: 61/827-97-46
e-mail: aw@ppnt.poznan.pl
www.ppnt.poznan.pl
59. Instytut Logistyki i Magazynowania
61-755 Poznań, ul. Estkowskiego 6
tel.: 61/850-49-36; faks: 61/852-63-76
e-mail: piotr.nowak@ilim.poznan.pl
www.ilim.poznan.pl
60. Fundacja Przedsiębiorczości Akademickiej
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82, p. 355
tel.: 515/129-641; faks: 61/852-49-46
e-mail: fpa@bioinfo.pl
mgrablewski@bioinfo.pl
www.fpa.org.pl
61. Wielkopolski Instytut Jakości Sp. z o.o.
61-626 Poznań, ul. Szelągowska 49
tel.: 61/855-39-90; faks: 61/855-39-92
e-mail: sekretariat@wnj.pl
www.wnj.pl
62. Centrum Innowacji, Rozwoju i Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej
60-965 Poznań, ul. Kórnicka 5 (DS 3, p. 20)
tel.: 61/647-58-65, 647-58-47
e-mail: transfer.technologii@put.poznan.pl
tomasz.kaminski@put.poznan.pl
www.ciritt.put.poznan.pl
www.put.poznan.pl
63. Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa
60-734 Poznań, ul. Głogowska 26
tel.: 61/869-01-00, 869-01-07; faks: 61/869-01-01
e-mail: Wiph@wiph.pl, A.Cicha@wiph.pl
www.wiph.pl
64. Ośrodek Innowacji NOT
26-600 Radom, ul. Struga 7A
tel./faks: 48/384-53-50
e-mail: oi1@radom.not.org.pl
oi2@radom.not.org.pl
http://radom.not.org.pl

65. Ośrodek Innowacyjności
[Instytut Technologii Eksploatacji]
26-600 Radom, ul. Pułaskiego 6/10
tel.: 48/364-42-41 w. 263; faks: 48/364-47-49
e-mail: innowacje@itee.radom.pl
promocja@itee.radom.pl
www.itee.radom.pl/osrodek_innow
66. Centrum Transferu Technologii
[Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-33; faks: 17/852-06-11
e-mail: ctt@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
67. Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii "HORYZONTY"
35-959 Rzeszów, ul. Wincentego Pola 2
tel./faks: 17/865-17-07
e-mail: horyzonty@man.rzeszow.pl
www.horyzonty.man.rzeszow.pl
68. Ośrodek Innowacji NOT
08-110 Siedlce, ul. Armii Krajowej 11
tel./faks: 25/633-39-55
e-mail: oi2@siedlce.not.org.pl
http://siedlce.not.org.pl
69. Ośrodek Innowacji NOT
76-200 Słupsk, ul. Garncarska 4
tel.: 603/799-400; faks: 59/842-23-18
e-mail: oi1@slupsk.not.org.pl
oi2@slupsk.not.org.pl
http://slupsk.not.org.pl, www.not.slupsk.pl
70. Ośrodek Innowacji NOT
16-400 Suwałki, ul. 1 Maja 15
tel.: 87/566-54-22; faks: 87/566-37-45
e-mail: oi1@suwalki.not.org.pl
http://suwalki.not.org.pl
71. Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel./faks: 91/449-43-54
e-mail: innowacje@zut.edu.pl
www.innowacje.zut.edu.pl
72. Ośrodek Innowacji NOT
58-100 Świdnica, ul. Basztowa 2
tel./faks: 74/851-26-26
e-mail: oi2@swidnica.not.org.pl
http://swidnica.not.org.pl
www.swidnica.not.pl
73. Ośrodek Innowacji NOT
33-100 Tarnów, ul. Rynek 10
tel.: 14/688-90-77; faks: 14/621-55-31
e-mail: oi1@tarnow.not.org.pl
http://tarnow.not.org.pl
74. Enterprise Europe Network
[Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel./faks: 56/658-89-50
e-mail: een@tarr.org.pl
www.een.tarr.org.pl
75. Ośrodek Innowacji NOT
87-100 Toruń, ul. M. Skłodowskiej-Curie 55
tel.: 56/655-33-40; faks: 56/655-36-26
e-mail: oi1@torun.not.org.pl
oi2@torun.not.org.pl
http://torun.not.org.pl
76. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Przemysłowy Instytut Elektroniki]
00-241 Warszawa, ul. Długa 44/50
tel.: 22/831-38-39, 635-54-78
faks: 22/831-30-14
e-mail: pie@pie.edu.pl, mostan@pie.edu.pl
www.pie.edu.pl
77. Mazowieckie Centrum Usług Pomocniczych dla Innowatorów Indywidualnych
[Instytut Tele- i Radiotechniczny]
03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11
tel.: 22/812-00-27, 812-20-60
faks: 22/619-29-47
e-mail: wynalazca@iel.waw.pl
www.wynalazca.waw.pl
78. Centrum Transferu Technologii i Rozwoju Przedsiębiorczości
[Politechnika Warszawska]
02-008 Warszawa, ul. Koszykowa 80
tel.: 22/234-71-66; faks: 22/234-71-67
e-mail: sekretariat@ctt.pw.edu.pl
www.ctt.pw.edu.pl
79. Centrum Transferu Technologii i Promocji Innowacji
[Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego]
02-673 Warszawa, ul. Racjonalizacji 6/8
tel.: 22/847-53-68; faks: 22/853-21-80
e-mail: r.podgorzak@imbig.org.pl
www.imbig.org.pl
80. Fundacja Partnerstwa Technologicznego TECHNOLOGY PARTNERS
02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5A
tel.: 22/658-36-07; faks: 22/658-14-76
e-mail: info@technologypartners.pl
www.technologypartners.pl
81. Uniwersytecki Ośrodek Transferu Technologii [Uniwersytet Warszawski]
02-089 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 93
tel.: 22/554-07-27; faks: 22/554-07-30
e-mail: uott@uott.uw.edu.pl
www.uott.uw.edu.pl
82. Fundacja Centrum Innowacji FIRE
02-051 Warszawa, ul. Glogera 1 m. 27
tel./faks: 22/658-22-00
e-mail: lwona.Stefanska@innowacje.org.pl
www.innowacje.org.pl
83. Fundacja Poszanowania Energii
00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
tel.: 22/405-47-72
e-mail: biuro@fpe.org.pl
www.fpe.org.pl
84. Wrocławskie Centrum Transferu Technologii [Politechnika Wrocławska]
50-372 Wrocław, ul. Smoluchowskiego 48
tel.: 71/320-33-18; faks: 71/320-39-48
e-mail: wctt@wctt.pl
www.wctt.pl
85. Ośrodek Innowacji NOT
50-020 Wrocław, ul. J. Piłsudskiego 74
tel.: 71/347-14-49; faks: 71/372-46-47
e-mail: oi1@wroclaw.not.org.pl
oi2@wroclaw.not.org.pl
http://wroclaw.not.org.pl

86. Medyczne Centrum Transferu Technologii,
Centrum Doradztwa Biznesowego
i Patentowego
[Wrocławski Medyczny Park Naukowo-
Technologiczny]
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21
e-mail: sekretariat@parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl
87. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Politechnika Śląska]
41-800 Zabrze, ul. Jagiellońska 38A
tel.: 32/278-75-12; faks: 32/278-75-11
e-mail: citt1@polsl.pl
www.citt.polsl.pl
88. Wschodni Klub Techniki i Racjonalizacji
22-400 Zamość, ul. Piłsudskiego 33
tel.: 84/639-50-61; faks: 84/639-50-35
e-mail: biuro@wktir.eu
www.wktir.eu
89. Ośrodek Innowacji NOT
65-048 Zielona Góra, al. Niepodległości 22
tel./faks: 68/324-20-73
e-mail: oi1@zielona-gora.not.org.pl
oi2@zielona-gora.not.org.pl, notzg@op.pl
http://zielona-gora.not.org.pl
90. Centrum Przedsiębiorczości i Transferu
Technologii (CPTT)
[Uniwersytet Zielonogórski]
65-516 Zielona Góra, ul. Szafrana 2
tel.: 68/328-32-09; faks: 68/328-73-48
e-mail: a.weber-danilewicz@cptt.uz.zgora.pl
www.cptt.uz.zgora.pl

Mariola WŁODARCZYK

FUNDUSZE KAPITAŁU ZAŁĄŻKOWEGO

Fundusze kapitału załączkowego (FKZ) należą do instrumentów finansowania podwyższonego ryzyka (*venture capital*) związanego z innowacyjną przedsiębiorczością oraz procesami transferu i komercjalizacji technologii. Są podmiotami prowadzącymi profesjonalną działalność inwestycyjną dostarczając na rynku niepublicznym stosunkowo niewielkie kwoty (do 1 mln euro) na projekty na bardzo wczesnym etapie rozwoju – w fazie zasiewu (*seed*) oraz w fazie w rozruchu (*start-up*). Głównym celem zaangażowania kapitału przez fundusze jest osiągnięcie dynamicznego wzrostu wartości rynkowej i rozwoju tworzonego przedsiębiorstwa. Finansowanie *seed capital* przeznaczone jest zazwyczaj na zbudowanie prototypu produktu, wstępne badania rynkowe, przygotowanie rzetelnego biznesplanu, koszty procedury patentowej, a następnie wdrożenie przedsięwzięcia w życie¹. Fundusze mają do zaoferowania kapitał długoterminowy, o charakterze udziałowym, wnoszony zazwyczaj na okres 3–7 lat. Z powodu braku obciążenia spłatą odsetek łatwiej utrzymać płynność w szybko rozwijających się, ale też bardzo kapitałochłonnych przedsiębiorstwach². Ich kapitał własny opiera się głównie na środkach publicznych, zaangażowaniu innych funduszy *venture capital* i załączkowych oraz osób prywatnych. Fundusze chętnie podejmują wspólne inwestycje z inwestorami prywatnymi (aniołami biznesu) i innymi inwestorami finansowymi (np. funduszami *venture capital*). W ostatnim czasie fundusze zaczynają powstawać przy uczelniach, z ich kapitałowym zaangażowaniem. Tego typu jednostki w swojej konstrukcji są sprofilowane na innowacyjną przedsiębiorczość i akademickie firmy odpryskowe. Problemem jest jednak mała liczba tego typu podmiotów oraz ich koncentracja w dynamicznych ośrodkach gospodarczych.

Specyfika funkcjonowania FKZ polega na wysokim poziomie kosztów operacyjnych dotyczących oceny projektu inwestycyjnego względem wielkości inwestycji. Fundusze podejmują wysokie ryzyko inwestycyjne, wynikające z pionierskiego charakteru przedsięwzięć oraz braku zdolności kredytowej i zabezpieczeń, które uniemożliwia spółkom w początkowych fazach rozwoju dostęp do kredytów i pożyczek bankowych. Małe projekty nie uzyskują finansowania również na rynku giełdowym, głównie ze względu na brak wiarygodności ze strony inwestorów.

Pierwsze inicjatywy utworzenia FKZ w Polsce pojawiły się w 2005 r. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (poddziałanie 1.2.3 „Wspieranie powstawania funduszy kapitału załączkowego typu *seed capital*”). Jego istotą było dofinansowanie zwrotne udzielane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a także z budżetu państwa. Obecnie jednym z głównych mechanizmów finansowania jest przewidziany na lata 2007-2013 Program Operacyjny - Innowacyjna Gospodarka Działanie 3.1. Jest przeznaczony dla nowo powstałych firm oraz dla instytucji wspierających innowacyjne przedsięwzięcia. W ramach tego programu mogą starać się o dotację na inkubację, a także inwestycje w nowatorskie przedsięwzięcia. Za równie ważnego animatora rynku FKZ uznaje się Krajowy Fundusz Kapitałowy. Został on powołany z inicjatywy rządowej i pełni funkcję funduszu funduszy *venture capital*. Jego głównym zadaniem jest wypełnienie luki kapitałowej w segmencie finansowania małych i średnich przedsiębiorstw, ze szczególną preferencją tych o wysokim potencjale rozwoju.

¹ P. Głodek, Fundusz kapitału załączkowego [w:] K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 106-107.

² K.B. Matusiak, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport-2007, SOOIPP, Łódź–Kielce–Poznań 2007, s. 337.

W połowie roku 2010 w Polsce identyfikujemy 12 Funduszy Kapitału Załączkowego. Po trzy mają swoją siedzibę w Krakowie i Warszawie oraz po jednym w Gdańsku, Gdyni, Wrocławiu, Kaniowie, Poznaniu i Szczecinie. Obserwuje się tym samym koncentrację funduszy w dynamicznych ośrodkach gospodarczych, w tym duże znaczenie odgrywają potencjalne możliwości współpracy z instytucjami naukowymi, parkami i inkubatorami technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, gdzie mają szansę powstawać nowe, innowacyjne koncepcje biznesowe.

Mapa 1. Fundusze Kapitału Załączkowego w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

W Polsce na przestrzeni kilku ostatnich lat można zauważyć dynamiczny wzrost liczby FKZ. W połowie roku 2007 funkcjonowało 6 takich podmiotów³. Dwa lata później zanotowano ich już 10⁴, natomiast w ciągu ostatniego roku liczba ta wzrosła o dwa kolejne. Świadczy to zarówno o tym, iż polska gospodarka nie jest w stopniu wystarczającym nasycona tego typu jednostkami, jak i o występowaniu znaczącej przewagi popytu na kapitał oferowany przez FKZ nad jego podażą. Z uwagi na fakt, iż FKZ bardzo dobrze spełniają funkcję poprawy alokacji kapitału w krajowym systemie finansowym wypełniając lukę finansowania bardzo młodych przedsięwzięć, można spodziewać się dalszego szybkiego rozwoju rynku FKZ w Polsce w kolejnych latach.

FKZ wskazują na posiadanie średnio dwóch głównych udziałowców. W grupie tej znajdziemy zarówno inwestorów indywidualnych jak i instytucje, które dodatkowo możemy podzielić na te powołane z inicjatywy publicznej (Agencje Rozwoju Regionalnego oraz Centra Innowacji) jak

³ Tamże.

⁴ E. Dąbrowska, Fundusze kapitału załączkowego [w:] K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport-2009, PARP, Łódź–Warszawa 2009, s. 258.

i prywatnej - fundusze inwestycyjne, domy maklerskie, fundusze *venture capital*, firmy doradczo-inwestycyjne.

Tabela 1. Formy wsparcia projektów biznesowych przez FKZ*

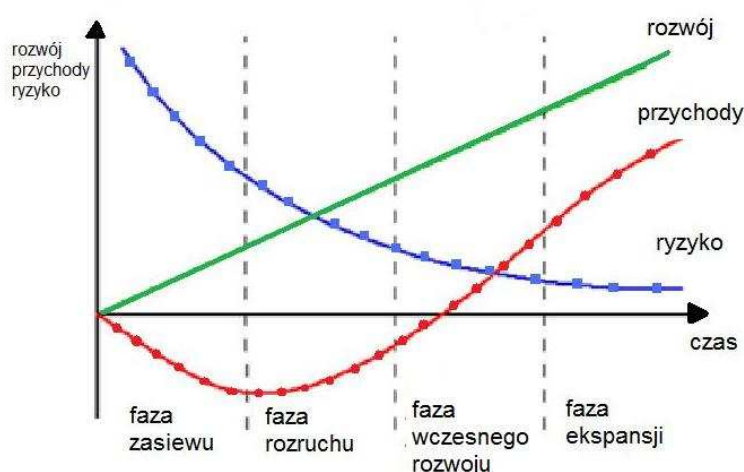
Wyszczególnienie:	2009	2010
wsparcie w budowie i realizacji strategii	4,1	4,9
wsparcie w budowie kontaktów i relacji biznesowych	3,9	4,4
pomoc w zarządzaniu finansami	3,6	4,4
pomoc prawna	3,1	4,1
doradztwo w zakresie budowy organizacji i jej struktury	3,8	3,1
wsparcie marketingowe i PR	2,9	3,9
organizacja i rozwój produktu (usługi)	2,7	3,5
wsparcie w poszukiwaniu wykwalifikowanej kadry zarządzającej i pracowniczej	3,1	3,0
udostępnianie <i>know-how</i>	2,2	2,9

* ocen dokonywano na skali pięciostopniowej, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 najwyższą

Źródło: opracowanie własne.

Podstawową formą działalności FKZ w połowie roku 2010 jest wnoszenie udziałów kapitałowych w przedsiębiorstwa gospodarcze o dużym potencjale wzrostu. W porównaniu z rokiem poprzednim zmiana uległa hierarchia innych form wspomaganie przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju. Silnego znaczenia nabrało doradztwo prawne i biznesowe, którego udzielało 63% funduszy (45% w roku ubiegłym). Diametralnie spadło natomiast zainteresowanie FKZ udzielaniem pożyczek z 67% do 25% funduszy w roku bieżącym. 38% funduszy zadeklarowało możliwość pomocy w uzyskaniu kredytu i montaż finansowy. FKZ oferują również kompleksowe wsparcie procesu inwestycyjnego koncentrując się zwłaszcza na wsparciu w budowie i realizacji strategii, budowie kontaktów i relacji biznesowych oraz pomocy w zarządzaniu finansami. W porównaniu z wynikami z poprzedniego roku na znaczeniu zyskały działania w zakresie pomocy prawnej oraz wsparcie marketingowe.

Wykres 1. Zależność przychodów i ryzyka w początkowych fazach rozwoju przedsiębiorstwa

Źródło: F. Jurzyk, Fundusze *seed* i *venture capital*, www.teklaplus.pl; 20.06.2010

FKZ zasilają w kapitał projekty o dużym potencjale rynkowym, w początkowych fazach rozwoju przedsiębiorstwa, gdzie występuje najwyższe ryzyko przy relatywnie niskich przychodach. Premią za ryzyko FKZ jest objęcie znacznej części udziałów w tworzonego przedsiębiorstwa – średnio 43%. Nie jest to wartość stała, zależy od wielu czynników, dlatego w zależności od sytuacji FKZ obejmują minimalnie 20%, maksymalnie 70% udziałów.

Kontrola nad finansowanym projektem odbywa się z reguły poprzez bezpośrednie zaangażowanie funduszu w inwestycję, którego przedstawiciel najczęściej obejmuje funkcję kierowniczą lub doradczą w przedsiębiorstwie. Przeprowadzone badania wskazują, na preferowany rodzaj zaangażowania⁵:

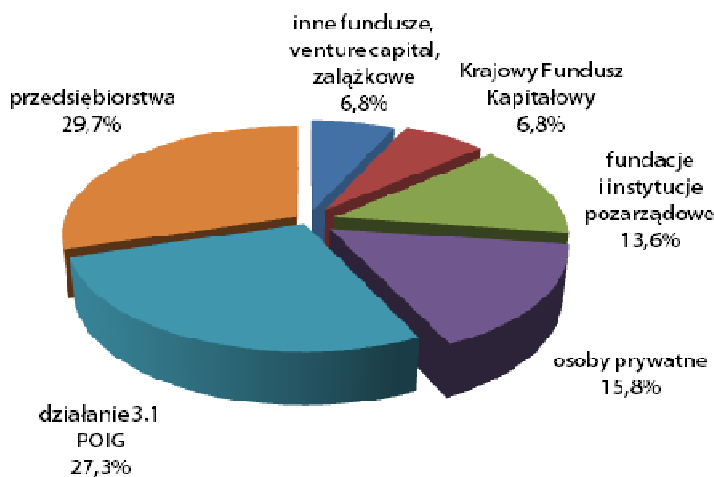
– członek rady nadzorczej	4,8
– doradca	4,0
– członek zarządu	3,3
– obserwator	2,6
– pełny/częściowy etat w firmie	2,1

W FKZ, podobnie jak we wszystkich funduszach *venture capital*, głównym kryterium weryfikacji projektów jest ich innowacyjność oraz potencjał wzrostu. Lista preferowanych przez FKZ branż jest podobna na przestrzeni ostatnich lat i niezmiennie związana z nowoczesnymi technologiami, a także procesami badań i rozwoju:

– telekomunikacja, Internet	88% (90%) ⁶
– informatyka, <i>software</i>	88% (78%)
– media i multimedia	75% (56%)
– usługi oparte na wiedzy	63% (67%)
– biotechnologia i farmacja	63% (56%)
– ekologia i ochrona środowiska	50% (56%)
– chemia	38% (25%)
– ochrona zdrowia	38% (56%)
– automatyka i robotyka	25% (33%)
– nanotechnologia	25% (20%)

Pojedyncze fundusze zainteresowane są inwestycjami w branżach takich jak: bioenergetyka, bioinformatyka, medycyna i diagnostyka medyczna, przemysł paliwowo-energetyczny oraz przemysł spożywczy. Nieznacznie wzrosło w porównaniu z ubiegłorocznymi badaniami zainteresowanie mediami, informatyką i *software*, chemią, spadło natomiast – ochroną zdrowia, ekologią oraz automatyką i robotyką.

Wykres 2. Struktura własnościowa kapitału Funduszy Kapitału Załączkowego na koniec 2009 r.

Źródło: opracowanie własne.

Na koniec roku 2009 FKZ dysponowały kapitałem wynoszącym średnio niemal 10 000 000 zł. Finansowanie FKZ opiera się na trzech zasadniczych filarach – ponad 70% kapitału własnego pochodzi łącznie od przedsiębiorstw, ze środków publicznych oraz od osób prywatnych.

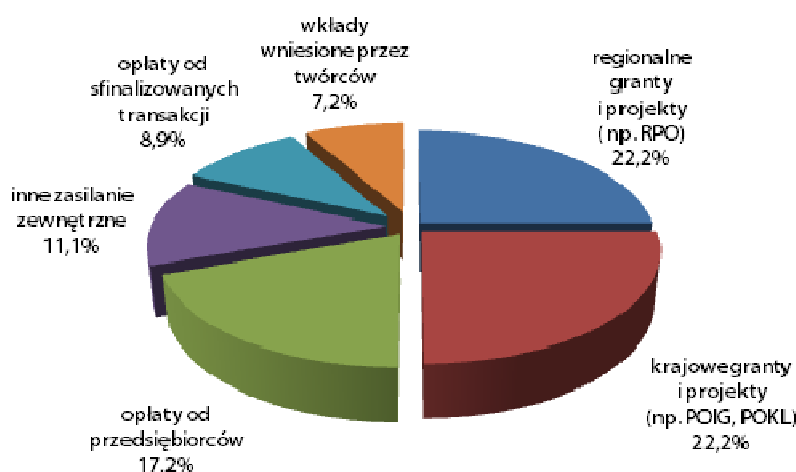
⁵ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

⁶ Dane za 2009 r.

Jednym z najlepszych kryteriów mierzących wielkość FKZ jest średnia łączna kwota zaangażowanego kapitału – w statystycznym funduszu nieznacznie przekroczyła 6 200 000 zł. Jednak między wartościami skrajnymi wystąpiła znaczna różnica – najniższa wartość to 300 000 zł, zaś najwyższa to niemal 19 000 000 zł. Dysproporcja ta wynika przede wszystkim z krótkiego okresu działalności nowych funduszy.

FKZ różnią się również wysokością budżetu operacyjnego, który wahał się od 150 000 zł do około 1 280 000 zł. Średni budżet w roku 2009 wyniósł ponad 500 000 zł. Wśród źródeł finansowania działalności operacyjnej dominują granty z funduszy strukturalnych. Interesujący jest fakt, że najniższy odsetek wpływów do budżetu stanowią wkłady wniesione przez twórcę – co powinno stanowić dodatkową mobilizację do korzystania z tego typu finansowania.

Wykres 3. Źródła finansowania budżetów operacyjnych FKZ na koniec 2009 r.

Źródło: opracowanie własne.

Przeciętnie w jednym funduszu pracuje 5 pracowników (od 3 do 11). Miesięcznie do funduszy wpływa od 10 do 50 projektów. Liczba projektów o potencjale rynkowym jest bardzo zróżnicowana: w niektórych funduszach szacowana jest zaledwie na 1%, w żadnym natomiast liczba przedłożonych biznesowych pomysłów wartych bliższego zainteresowania nie przekracza 50%. Znacznie wzrosło zainteresowanie tą formą finansowania - przeciętnie do jednego funduszu trafia 21 projektów miesięcznie, dla porównania w połowie roku 2009 było ich 12⁷. Niestety nie uległ zmniejszeniu odsetek projektów odrzucanych, który wynosi niemal 80%. Statystycznie w jednym funduszu w ciągu miesiąca 4 projekty biznesowe przechodzą wstępną fazę selekcji. Przyczyną tak niskiego współczynnika kwalifikacji projektów są problemy w zakresie ich realizacji. W porównaniu z ubiegłym rokiem większość ograniczeń uległa wzmocnieniu⁸:

– mała rynkowa orientacja projektów	4,0 (3,5) ⁹
– problemy związane z zagadnieniem własności intelektualnej	3,8 (3,3)
– brak zaufania we współpracy z partnerami	3,2 (2,6)
– brak wiedzy ekonomicznej/podstaw przedsiębiorczości	3,0 (3,0)
– mała determinacja działania potencjalnych przedsiębiorców	3,0 (3,1)
– niezajomość procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy	2,8 (2,1)

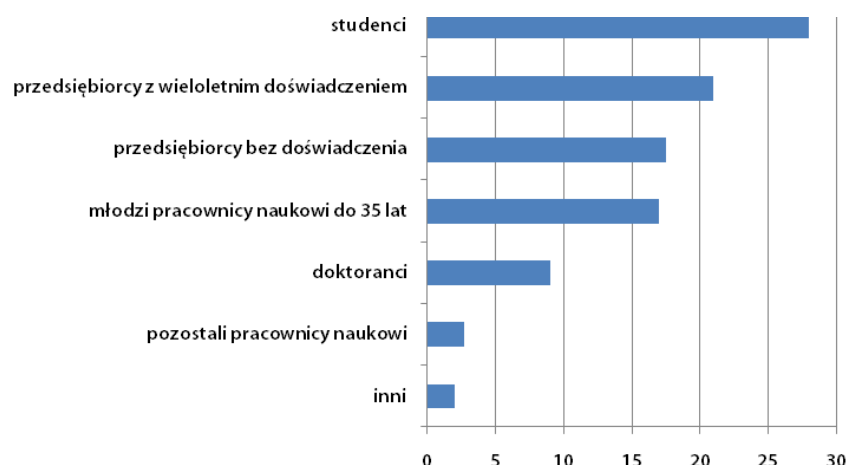
W latach 2009-2010 złożono średnio ponad 100 wniosków do jednego funduszu. Należy zauważyć, iż FKZ jest formą finansowania preferowaną przez osoby młode – większość wniosków składana jest przez studentów, doktorantów oraz pracowników naukowych do 35 roku życia. Zauważalna jest dysproporcja w liczbie projektów przedłożonych przez mężczyzn i kobiety (18% wszystkich wniosków).

⁷ E. Dąbrowska, Fundusze ..., s. 259.

⁸ Por. przypis 5.

⁹ Dane za 2009 r.

Wykres 4. Struktura wnioskodawców projektów składanych do FKZ

Źródło: opracowanie własne.

Rynek FKZ jest bardzo młody – pierwsze FKZ pojawiły się w Polsce w roku 2006. Obecnie znajduje się on w fazie rozkwitu, jednak jako rynek niedojrzały napotyka na istotne przeszkody rozwoju. Za największą barierę uznano niedostateczną współpracę środowisk naukowych z biznesowymi, skutkującą przeszkodami w komercjalizacji innowacji, a także brak odpowiednich uregulowań prawnych. Do podstawowych problemów w dalszej ekspansji FKZ zaliczone zostały¹⁰:

- niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych 3,6 (3,8)¹¹
- ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii 3,5 (3,4)
- brak projektów do komercjalizacji 3,4 (3,3)
- brak wiedzy na temat tej formy finansowania 3,3 (3,9)
- problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia 3,0 (2,3)
- brak zaufania przedsiębiorców do takiej formy finansowania przedsięwzięcia 3,0 (3,5)
- niski budżet, brak wsparcia finansowego 2,7 (2,1)
- brak chętnych do założenia własnej firmy 2,3 (3,1)

W stosunku do roku ubiegłego, poprawie w ocenie funduszy uległ stan wiedzy o możliwościach dokapitalizowania projektów przez potencjalnych beneficjentów, który wskazywany był poprzednio jako największa przeszkoda w funkcjonowaniu FKZ na polskim rynku¹². Co się tyczy natomiast źródeł pozyskania wiedzy o projektach przez fundusze, podobnie do roku ubiegłego do najważniejszych należą indywidualne zgłoszenia do funduszu oraz kontakty nieformalne. Wskazane źródła wiedzy szczegółowo obejmują¹³:

- indywidualne zgłoszenia do funduszu 4,8
- kontakty nieformalne 4,7
- Internet, biuletyny 4,0
- inkubatory i parki technologiczne 3,9
- fora i targi inwestycyjne 3,8
- spotkania, warsztaty, seminaria, konferencje 3,6
- wyszukiwania w bazach danych 3,6
- szkoły wyższe i bezpośrednio pracownicy naukowcy 3,5
- uczelniane CTT i AIP 3,5
- pozauczelniane CTT i AIP 3,3
- izby gospodarcze, organizacje pracodawców 2,5

¹⁰ Por. przypis 5.

¹¹ Dane za 2009 r.

¹² E. Dąbrowska, Fundusze ..., s. 259.

¹³ Por. przypis 5.

Czas współpracy z FKZ jest z góry określony w umowie. Tendencje światowe wskazują na czas inwestycji od 3 do 7 lat. W Polsce sytuacja prezentuje się inaczej – w ubiegłym roku fundusze deklarowały chęć wyjścia z inwestycji po 4-5 latach¹⁴. Analiza najnowszych danych określa czas trwania finansowania od 2 do 7 lat, przy czym średnio po 5 latach współpracy fundusz wychodzi z inwestycji. Deklarowane formy wyjścia z procesu inwestycyjnego obejmują¹⁵:

– sprzedaż udziałów inwestorowi <i>venture capital</i> i <i>private equity</i>	4,1 (4,0) ¹⁶
– <i>management buyout</i>	3,7 (2,3)
– wprowadzenie do obrotu giełdowego	3,5 (3,4)
– sprzedaż udziałów inwestorowi prywatnemu (aniołowi biznesu)	3,1 (3,6)
– sprzedaż inwestorowi branżowemu	3,0 (3,9)

W porównaniu z poprzednimi badaniami wzrosło deklarowane znaczenie wykupów menedżerskich, a spadło w odniesieniu do sprzedaży inwestorom branżowym i aniołom biznesu.

Długoterminowa strategia funkcjonowania FKZ polega zazwyczaj na kontynuacji i rozwoju działalności poprzez zwiększenie kwoty dostępnej na inwestycje, wzrost liczby spółek w portfelu inwestycyjnym oraz poszerzenie oferty. Jeden fundusz planuje debiut giełdowy na rynku alternatywnym NewConnect, kolejny dostrzega możliwości ekspansji w obszarze *life science*.

¹⁴ E. Dąbrowska, Fundusze ..., s. 257.

¹⁵ Por. przypis 5.

¹⁶ Dane za 2009 r.

LISTA ADRESOWA FUNDUSZY KAPITAŁU ZALĄŻKOWEGO

1. EuroPG Investments
[EuroPG Investments Sp. z o.o.]
80-177 Gdańsk, ul. Damroki 1/D-10
tel.: 58/732-19-28; faks: 58/732-19-27
e-mail: k.zygowski@europg.pl
www.europg.pl
2. Fundusz INVENO
[Inveno Sp. z o.o.]
81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96/98, lok. B12
tel.: 58/735-11-17; faks: 58/735-11-19
email: biuro@inveno.pl
www.inveno.pl
3. Silesia Fund
[Silesia Fund Sp. z o.o. S.K.A.]
43-512 Kaniów, ul. Stefana Kóski 43
tel.: 32/750-82-38; faks: 32/750-82-39
e-mail: biuro@silesiafund.com.pl
www.silesiafund.com.pl
4. Fundusz Kapitału Zalażkowego SATUS
[Spółka Zarządzająca Funduszami Kapitału
Zalażkowego SATUS Sp. z o.o. SK]
30-063 Kraków, ul. Oleandry 2
tel.: 12/294-72-15; faks: 12/294-72-16
e-mail: dmajewski@satus.pl
www.satus.pl
5. Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-66-01; faks: 12/617-66-66
e-mail: marr@marr.pl
www.marr.pl
6. JCI Venture
[JCI Venture Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-25; faks: 12/297-46-46
e-mail: jciventure@jci.pl
www.jciventure.pl
7. BIB Seed Capital
[BIB Seed Capital Sp. z o.o.]
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80, lok. 355
tel./faks: 61/852-49-46
e-mail: seed@bioinfo.pl
www.seed.bioinfo.pl
8. Fundusz Kapitału POMERANUS SEED
70-466 Szczecin, Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-48, 666/813-049
faks: 91/312-92-01
e-mail: biuro@pomeranusseed.pl
www.pomeranusseed.pl
9. BBI Seed Fund Fundusz Kapitałowy
[BBI Seed Fund Sp. z o.o.]
00-688 Warszawa, ul. Emilii Plater 28
tel.: 22/630-33-99; faks: 22/630-33-70
e-mail: marcin.majewski@bbiseed.pl,
kamil.josko@bbiseed.pl
www.bbiseed.pl
10. AIP Seed Capital
[Fundacja Akademickie Inkubatory
Przedsiębiorczości]
00-672 Warszawa, ul. Piękna 68
tel.: 22/745-19-19; faks: 22/628-20-27
e-mail: inwestycje@aipseedcapital.pl
www.aipseedcapital.pl
11. Business Angel Seedfund
[Business Angel Seedfund Sp. z o.o. S.K.A.]
00-695 Warszawa, ul. Nowogrodzka 50, l. 450
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 22/821-97-70; faks: 22/821-97-71
e-mail: biuro@seedfund.pl,
inwestycje@seedfund.pl
www.seedfund.pl
12. MCI.BioVentures
[MCI.BIO Ventures Sp. z o.o.]
51-641 Wrocław, ul. Bartoszowicka 3
tel./faks: 71/337-37-10
e-mail: bio@mci.pl
www.bioventures.pl

Ewa DĄBROWSKA

SIECI ANIOŁÓW BIZNESU

Sieci aniołów biznesu (SAB) to instytucje, których głównym celem jest zrzeszanie inwestorów indywidualnych oraz kojarzenie projektów o dużym potencjale wzrostu i zwrotu z zamożnymi osobami, posiadającymi środki i chęci, aby je wesprzeć. Poza podstawowymi celami SAB świadczą inwestorom i przedsiębiorcom wiele usług wspomagających proces inwestycyjny oraz dynamizujących rynek jako całość.

Istnienie tego typu organizacji jest bardzo ważne dla gospodarki kraju i rozwoju regionów, ponieważ aktywizują one inwestorów, gotowych wspierać kapitałowo inwestycje znajdujące się we wczesnych fazach rozwoju: *seed*, *start-up* i *first stage*¹, w których przedsiębiorstwa nie mają zdolności kredytowej oraz zabezpieczeń, a także istnieje bardzo duże ryzyko niepowodzenia projektu. W ten sposób czynnie przyczyniają się do wypełniania luki kapitałowej, która uznawana jest za najczęstszą barierę efektywnego działania rynku. Według Komisji Europejskiej problem ten dotyczy 20% małych i średnich firm w krajach należących do Unii Europejskiej. W szczególności tych, które do rozwoju potrzebują kwot mniejszych, niż oferowane przez fundusze *venture capital*, a jednocześnie przewyższających możliwości finansowe pomysłodawcy.

Najbardziej dojrzałym i zarazem największym rynkiem aniołów biznesu na świecie są Stany Zjednoczone. Szacuje się, że działa tam ponad 3 miliony inwestorów indywidualnych. Trudno go porównywać w rynek któregokolwiek z europejskich krajów, choćby ze względu na powierzchnię, dlatego też za uzasadnione uznano zestawianie go z rynkiem Unii Europejskiej, który w 2007 roku, pod względem liczby SAB dorównał USA. Jednak patrząc na takie parametry jak liczba aniołów biznesu (3 razy mniejsza), czy wielkość rundy inwestycyjnej (prawie 1,5 raza mniejsza) można dojść do wniosku, że wciąż jest wiele do zrobienia².

W Europie, w połowie 2008 roku, istniało 297 sieci aniołów biznesu. Ich liczba wzrosła 4,5 razy z 66 w 1999 roku. 64% z nich działało na zasadach *non-profit*. Za najbardziej dojrzałe rynki na Starym Kontynencie, uznaje się Wielką Brytanię, Francję, Hiszpanię, Niemcy, Szwecję, Danię oraz Włochy. W 1999 roku powstała niezależna, działająca na zasadach *non-profit* organizacja, reprezentująca interesy zrzeszonych w niej sieci narodowych. Europejska Sieć Aniołów (EBAN) ściśle współpracuje z Komisją Europejską w zakresie rozwijania sektora aniołów biznesu, funduszy kapitału załóżkowego, a także innych organizacji wspierających rozwój firm we wczesnych fazach rozwoju w krajach członkowskich UE³.

Anioły biznesu oferują przedsiębiorcom tzw. *smart money* – nie tylko kapitał, ale również wsparcie swoimi doświadczeniami i kontaktami. Dzięki pomocy przedsiębiorców z wieloletnim stażem, projekty poszukujące kapitału mają szansę na dynamiczny rozwój i szybki wzrost wartości rynkowej. Dodatkowym atutem jest fakt, że zazwyczaj sieci kojarzą projekty z inwestorami posiadającymi duże doświadczenie w tej samej lub ściśle powiązanej branży, co pozwala na wykorzystanie w pełni wnoszonych kontaktów, *know-how*, wiedzy, a także na zmniejszenie ryzyka, lepszą ocenę szans i zagrożeń płynących z określonego przedsięwzięcia.

¹ Faza *seed* – zasiew, obejmuje firmy będące w fazie badań, budowy prototypu lub pomysłu, faza startu – obejmuje firmy, które rozpoczęły już swoją działalność na rynku, potrzebują kapitału na rozwój, *first stage* – faza wczesnej ekspansji firmy.

² Materiały przekazane uczestnikom szkolenia dla osób zarządzających funduszami kapitału załóżkowego „Investing in early stage” prowadzonego przez META Group, Warszawa 14.10-5.11.2009.

³ Statistics Compendium based on the information provided by business angel networks having responded to the survey conducted in 2008, European Business Angels Network, Bruksela 2008.

Anioły biznesu, wnosząc do firmy kapitał, z definicji przejmują mniejszościowy pakiet udziałów. Jego wielkość zazwyczaj kształtuje się w przedziale 20-45%. W wyjątkowych wypadkach, gdy projekt wiąże się ze skrajnie dużym ryzykiem lub gdy kwota potrzebnego kapitału jest bardzo wysoka, a firma nawet nie istnieje, inwestor może przejąć pakiet większościowy, z zastrzeżeniem jego zmniejszenia wraz z realizacją przez spółkę pewnych ustalonych celów – kamieni milowych. Ich inwestycje są długoterminowe, trwające średnio 3-6 lat. Dużą zaletą tego typu inwestycji jest brak dywidend oraz oprocentowania wkładu. Dzięki temu bieżące zyski mogą być przeznaczane na inwestycje. Dla inwestorów oznacza to brak elastyczności kapitału oraz rezygnację z bieżącego zysku, który realizowany jest w momencie wyjścia z inwestycji, najlepiej przez sprzedaż udziałów inwestorowi branżowemu, funduszowi VC, czy też przez wprowadzenie firmy do obrotu giełdowego. Jest on pochodną wzrostu wartości rynkowej przedsiębiorstwa w okresie zaangażowania anioła biznesu. Aby mieć stały wpływ na decyzje podejmowane w przedsiębiorstwie najchętniej obejmują funkcję członka rady nadzorczej, zarządu lub doradcy.

Anioły biznesu to bardzo charakterystyczna grupa inwestorów. Jak sami twierdzą, mają bardzo osobisty stosunek do projektów, w które się angażują, ponieważ wspierają je swoim prywatnym kapitałem. Na inwestycje w firmy na wczesnych etapach rozwoju przeznaczają równowartość 10-15% swojego majątku netto. Najważniejszym elementem jest dla nich człowiek. Wychodzą z założenia, że to pomysłodawca jest motorem i „mózgiem” przedsięwzięcia, a oni raczej wsparciem w kryzysowych sytuacjach i doradcą. Ponieważ biorą bezpośredni udział w prowadzeniu współtworzonego przedsiębiorstwa, zależy im na dobrym kontakcie i współpracy z pomysłodawcą. Pytani, często deklarują, że wolą słabszy projekt, który poprowadzą z ludźmi, z którymi nawiązali silną nie porozumienia, niż lepsze przedsięwzięcie, realizowane w niezgranym i konfliktowym zespole.

W połowie 2010 roku w Polsce funkcjonowało 8 sieci, z których 2 należały do Europejskiej Sieci Aniołów Biznesu (EBAN). Jako największe korzyści płynące z tej przynależności wskazały wzrost wiarygodności sieci oraz możliwości promocji, a także zdobywanie międzynarodowych kontaktów, dostęp do wiedzy i doświadczeń. Wszystkie działały na zasadach *non-profit*, jednak 3 zgłosiły zamiar komercjalizacji sieci. Przeprowadzona analiza wskazuje, że w Polsce sieci zgłaszają chęć inwestowania kwot z przedziału 150 000-3 000 000 zł, choć niektóre z nich oferują również dofinansowanie projektów dużo mniejszych (50 000 zł) i dużo większych (10 000 000 zł). W Europie Zachodniej przedział ten zamyka się wielkościami 25 000 euro i 250 000 euro. Większość polskich sieci nie posiada osobowości prawnej, działa jako część większej organizacji lub stowarzyszenie. Prawie wszystkie swoimi działaniami obejmują cały kraj.

Inwestycje aniołów biznesu najczęściej dokonywane są w regionie, w którym działa sieć, dlatego ważne jest, aby takie organizacje działały w różnych miastach i regionach kraju. W połowie 2010 roku w Polsce istniały 2 SAB w Krakowie, a także po jednej w Warszawie, Katowicach, Lublinie, Szczecinie i Łodzi. Pierwsza z nich powstała w 2003 roku.

Każda z sieci pełni szereg podstawowych zadań; należą do nich⁴:

– poszukiwanie inwestorów i przedsiębiorców	w 100% (100%) sieci
– kojarzenie projektów z inwestorami	w 100% (100%)
– szkolenie aniołów biznesu i przedsiębiorców	w 100% (86%)
– ocena projektów inwestycyjnych	w 100% (86%)
– podnoszenie świadomości społecznej o tej formie finansowania	w 100% (86%)
– tworzenie konsorcjów na określone projekty	w 86% (43%)

W zestawieniu z rokiem ubiegłym zwiększyła się liczba SAB zajmujących się szkoleniem inwestorów i przedsiębiorców (o 14%), oceną projektów inwestycyjnych (o 14%), podnoszeniem świadomości społecznej o tej formie finansowania (o 14%), a także tworzeniem konsorcjów na potrzeby projektów (o 43%). W Polsce SAB nie pobierają opłat członkowskich od inwestorów, za szkolenia i możliwość prezentowania swojego projektu od przedsiębiorców. Część z nich deklaruje pobieranie tzw. *success fee* – należnej za znalezienie inwestora dla projektu.

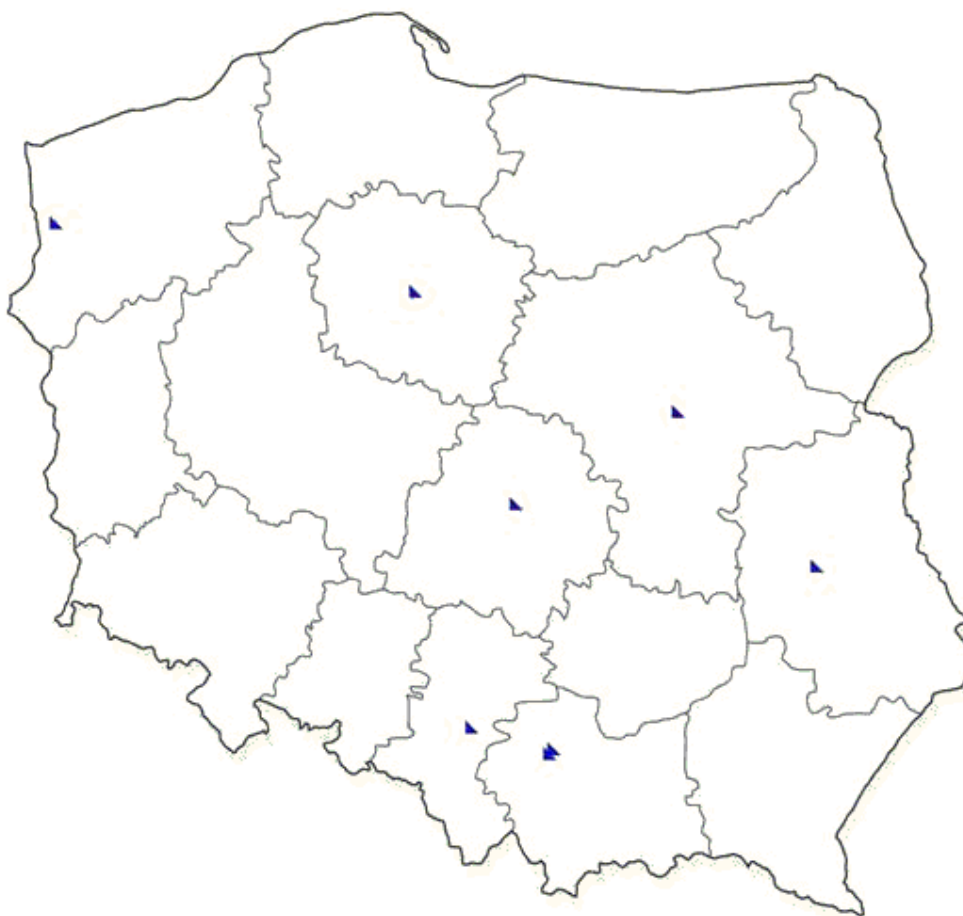
⁴ W nawiasach podano wyniki z badania przeprowadzonego rok wcześniej (2009).

SAB oferują również wiele usług wspierających proces inwestycyjny. Podkreślają swój udział w⁵:

– ocenie projektów inwestycyjnych	4,7
– działaniach promocyjnych (targi, wykłady, seminaria, konferencje)	4,7
– gromadzeniu, wstępnej analizie i ocenie projektów inwestycyjnych	4,6
– prezentacji inwestorom projektów o dużym potencjale rynkowym	4,3
– szkoleniu przedsiębiorców	4,0
– pośrednictwie w kontaktach z doradcami, analitykami, rzeczoznawcami	3,5
– pomocy i pośrednictwie w negocjacjach przedsiębiorcy z inwestorem	3,3
– pomocy prawnej/opracowywaniu wzorów umów	3,0

Można zaobserwować poprawę ocen wszystkich usług świadczonych przez polskie sieci. Zaznaczono, że jedna z nich zajmuje się również szkoleniem aniołów biznesu, mającym przygotować ich do transakcji.

Mapa 1. Sieci Aniołów Biznesu w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Rynek na którym działają SAB w Polsce wciąż jest niedojrzały. Sieci otrzymują bardzo wiele projektów trudnych lub nawet niemożliwych do realizacji. Głównie jest to związane z⁶:

– małą rynkową orientacją	3,7 (3,3)
– brakiem zaufania we współpracy z partnerami	3,5 (2,6)
– brakiem wiedzy ekonomicznej i podstaw przedsiębiorczości	3,0 (2,7)
– problemami związanymi z zagadnieniami własności intelektualnej	2,8 (2,6)

⁵ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

⁶ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą. W nawiasach podano wyniki z badania przeprowadzonego rok wcześniej (2009).

Zauważono zmniejszenie się problemu nieznamości procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy oraz małej determinacji działania potencjalnych przedsiębiorców w stosunku do roku ubiegłego.

Każdego miesiąca do polskich sieci zgłaszanych jest średnio 97 projektów, czyli o 14 więcej niż w roku poprzednim, z czego około 25% jest wartych bliższego zainteresowania. W ciągu roku 2009 w sumie polskie SAB otrzymały prawie 1000 projektów. Niestety ich ilość nie zawsze idzie w parze z jakością. Wiele z nich nie znajduje się w obszarze zainteresowania aniołów biznesu, nie spełnia warunków przez nich stawianych, zdarzają się też takie, które są źle przygotowane i z tego powodu nie przechodzą pierwszej selekcji.

O finansowanie w Polsce najczęściej ubiegają się przedsiębiorcy mający już doświadczenie w prowadzeniu własnych firm. Rzadziej są to przedsiębiorcy, którzy nie posiadają doświadczenia i studenci. Autorami około 1/3 konceptów są kobiety. Dotychczas w naszym kraju powstały inwestycje wsparte kapitałem od anioła biznesu związane z następującymi branżami: ICT, finansowa, lotnicza, chemiczna, gastronomiczna, ubezpieczeniowa, medyczna, elektroniczna, wydawnicza, filmowa oraz telekomunikacyjna.

Najwięcej projektów dociera do SAB dzięki indywidualnym zgłoszeniom przedsiębiorców. Sieci podejmują szereg działań, mających zwiększyć świadomość społeczną o tej formie finansowania, aby przedsiębiorcy wiedzieli o takiej możliwości, co ma skutkować poprawą jakości i liczby otrzymywanych przez nich projektów; najczęściej są to⁷:

– organizacja spotkań, warsztatów, konferencji	4,3
– organizacja targów i forów inwestycyjnych	3,3
– współpraca z inkubatorami przedsiębiorczości	3,2
– współpraca z inkubatorami i parkami technologicznymi	3,0
– strona internetowa	2,7
– współpraca z izbami i organizacjami gospodarczymi	2,7
– współpraca z uczelnianymi i pozauczelnianymi CTT i AIP	2,4

Polские SAB dynamicznie się rozwijają, mimo faktu, że borykają się z wieloma barierami rozwoju i realizacji swoich zadań. Według dyrektorów sieci największymi są⁸:

– niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	3,3 (2,9)
– brak zaufania przedsiębiorców do takiej formy finansowania przedsięwzięcia	2,9 (2,0)
– brak projektów do komercjalizacji	2,7 (2,7)
– niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6 (3,0)

Badania wykazały, że w Polsce nie ma problemu małego zainteresowania usługami SAB. Zgłasza się do nich wielu chętnych, aby założyć własną firmę. Odczuwalne jest zwiększenie świadomości społecznej o tej formie finansowania. Można też stwierdzić, że przedsiębiorcy coraz lepiej radzą sobie z ograniczeniami prawnymi i procedurami transferu technologii.

Polские sieci zrzeszają średnio 30 aniołów biznesu. Ważne jest, by było ich jak najwięcej, związanych z różnymi branżami, ponieważ zwiększa to możliwości inwestycyjne sieci, a także możliwość lepszego dopasowania do określonego projektu. Wielu inwestorów samodzielnie zgłasza się do sieci (ich ważność została oceniona na 4,29 w pięciostopniowej skali). Postrzegają je jako instytucje umożliwiające dostęp do dobrych projektów inwestycyjnych, a jednocześnie zapewniają anonimowość. Efektywność inwestycji jest większa u członków sieci, ponieważ prowadzi ona selekcję projektów i umożliwia dywersyfikację ryzyka przez tworzenie syndykatów. Z tych właśnie powodów wiele zamożnych osób samodzielnie zgłasza się do sieci. Aby powiększyć liczbę aniołów biznesu SAB stara się dotrzeć do potencjalnych inwestorów za pomocą⁹:

– marketingu „szepanego”	4,0
– strony internetowej, newsletterów	4,0
– Internetu	3,4
– porozumień o współpracy z partnerami	2,8

⁷ Por. przypis 5.

⁸ Por. przypis 6.

⁹ Por. przypis 5.

- kanałów informacyjnych instytucji prowadzącej/afiliującej 2,8
- konferencji i targów informacyjnych 2,6
- izb i związków pracodawców 2,3

SAB mają również swoje priorytety odnośnie branż, w które chcą inwestować. Polskie sieci zadeklarowały następujące preferencje:

– Internet	100% sieci
– informatyka, <i>software</i>	100%
– media i multimedia	100%
– telekomunikacja	86%
– ekologia, ochrona środowiska	86%
– biotechnologia i farmacja	86%
– usługi oparte na wiedzy	71%
– ochrona zdrowia	71%
– przemysł komputerowy	57%
– automatyka i robotyka	57%
– chemia	57%
– przemysł spożywczy	57%
– przemysł paliwowo-energetyczny	43%

Wszystkie te branże mają nowoczesny charakter, a ich struktura z roku na rok coraz bardziej pokrywa się z tą zgłaszaną w innych krajach Unii Europejskiej. Można zauważyć, że SAB powstały w najbardziej dynamicznie rozwijających się aglomeracjach Polski. Wciąż jest wiele regionów odciętych od tej możliwości finansowania ze względu na lokalny charakter działalności.

Większość polskich sieci już dysponuje lub stara się o środki z Unii Europejskiej. W wielu przypadkach jest to bardzo pomocne narzędzie, które ułatwia przede wszystkim finansowanie szkoleń i wydarzeń promocyjnych, mających poszerzać świadomość społeczną o tej formie finansowania.

Polskie SAB czerpią wymierne korzyści ze współpracy z towarzystwami gospodarczymi, innymi sieciami, funduszami *seed* i VC, domami maklerskimi, parkami technologicznymi, uczelniami wyższymi, inkubatorami technologicznymi oraz przedsiębiorczości, a także z wieloma organizacjami zagranicznymi i międzynarodowymi związanymi z działalnością aniołów biznesu, jak Angel Capital Association.

LISTA ADRESOWA SIECI ANIOŁÓW BIZNESU

1. PolBAN – Business Angels Club
85-766 Bydgoszcz, ul. Fordońska 393
02-672 Warszawa, ul. Domaniewska 39A
tel.: 22/208-27-06, 224-10-87
faks: 22/208-27-60
e-mail: sekretariat@polban.pl
projekt@polban.pl
www.polban.pl, www.businessangels.pl
2. Śląska Sieć Aniołów Biznesu SilBAN
[Fundusz Górnośląski SA]
40-086 Katowice, ul. Sokolska 8
tel.: 32/200-84-08
e-mail: biuro@silban.eu
www.silban.eu
3. Regionalna Sieć Inwestorów i Inwestycji
Kapitałowych RESIK
[Małopolska Agencja Energii i Środowiska
Sp. z o.o.]
31-429 Kraków, ul. Łukasiewicza 1
tel.: 12/294-20-70; faks: 12/294-20-54
e-mail: resik@maes.pl
www.resik.pl
4. Sieć Inwestorów Prywatnych SATUS
[Spółka Zarządzająca Funduszami Kapitału
Załączkowego SATUS Sp. z o.o. SK]
30-063 Kraków, ul. Oleandry 2
tel.: 12/294-72-15; faks: 12/294-72-16
e-mail: siec@satus.pl
www.satus.pl
5. Lubelska Sieć Aniołów Biznesu (LSAB)
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-111 Lublin, ul. Rynek 7
tel.: 81/743-68-26; faks: 81/743-73-26
e-mail: lfr@wsab.org.pl, b4@wsab.org.pl
www.lsab.lublin.pl, www.wsab.org.pl
6. Gildia Aniołów Biznesu
[Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego]
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-37-96; faks: 42/664-37-50
e-mail: k_kaluzny@larr.lodz.pl
www.aniolybiznesu.org
7. Sieć Aniołów Biznesu AMBER
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-18; faks: 91/312-92-01
email: info@amberinvest.org
www.amberinvest.org
8. Lewiatan Business Angels (LBA)
[Polska Konfederacja Pracodawców
Prywatnych Lewiatan]
00-586 Warszawa, ul. Flory 9/7
tel.: 22/565-18-25; faks: 22/565-18-30
e-mail: info@lba.pl
www.lba.pl

LOKALNE I REGIONALNE FUNDUSZE POŻYCZKOWE

Lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe (FP) to instytucje parabankowe, wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny poprzez wspieranie powstawania nowych podmiotów gospodarczych i miejsc pracy. Fundusze świadczą pomoc finansową w formie pożyczek na preferencyjnych warunkach dla rozpoczynających działalność gospodarczą oraz małych, rozwojowych firm nie posiadających wystarczającej dla komercyjnego banku historii kredytowej. Formuła działania funduszy i specjalnie przygotowane procedury mają łączyć potrzebę minimalizacji kosztów funkcjonowania i wymogów zabezpieczenia spłaty z potrzebą edukacji i szkolenia przyszłych przedsiębiorców oraz ciągłego monitoringu klientów. Cele działalności FP są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami lokalnego rynku pracy oraz strategią rozwoju lokalnego i zazwyczaj obejmują¹:

1) cele długookresowe:

- finansowanie początkowej fazy tworzenia firmy;
- budowanie kompleksowego systemu wsparcia dla rozwijającej się przedsiębiorczości we współpracy z ośrodkami szkoleniowo-doradczymi, inkubatorami przedsiębiorczości i innymi instytucjami rozwoju lokalnego;
- kreowanie instrumentów aktywnego zwalczania bezrobocia poprzez samozatrudnienie;
- promocję przedsiębiorczości i integrowanie FP ze społecznością lokalną poprzez włączanie jej przedstawicieli w działalność funduszu;

2) cele krótkookresowe:

- udzielanie pożyczek osobom bezrobotnym i zagrożonym bezrobociem, które nie mogły uzyskać środków finansowych z innych źródeł;
- wspieranie finansowe rozwojowych przedsięwzięć gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy.

Powołanie FP wymaga zaangażowania różnych podmiotów na rynku lokalnym. Sama działalność organizacji tworzącej fundusz nie wystarczy do osiągnięcia zakładanych celów w postaci korzyści społecznych i gospodarczych, wynikających z tworzenia nowych firm i miejsc pracy. Dla sprawnego i efektywnego działania FP konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, zaspokajających potrzeby lokalnej społeczności, a więc władz lokalnych, administracji rządowej, organizacji pracodawców, izb gospodarczych itp.

Pomoc lokalnych i regionalnych funduszy pożyczkowych jest dużo łatwiej dostępna dla sektora MSP, niż kredyt bankowy, przede wszystkim ze względu na uproszczone procedury ubiegania się o pożyczkę, jak również dużo mniejsze, niż w bankach, oczekiwania odnośnie wysokości zabezpieczeń.

W połowie 2010 r. zidentyfikowano w Polsce 82 fundusze pożyczkowe o lokalnym lub regionalnym charakterze. Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba funduszy sukcesywnie wzrastała i od trzech lat utrzymuje się na dość ustabilizowanym poziomie.

¹ K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, IE, Radom-Łódź 2006, s. 161-162.

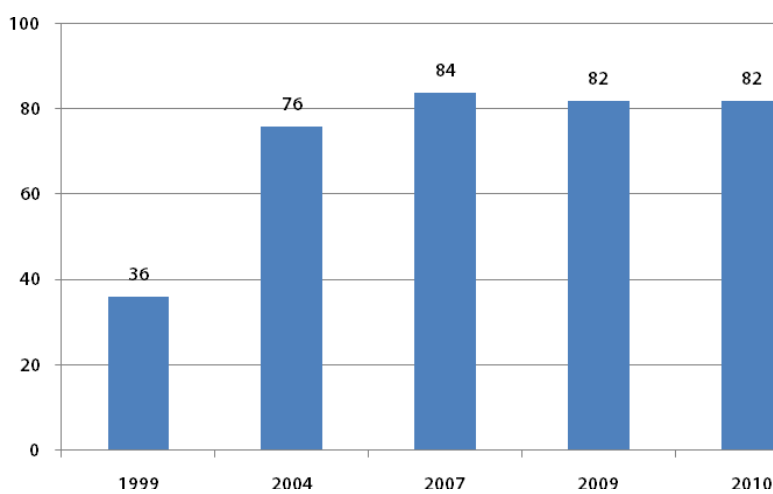
Mapa 1. Lokalne i Regionalne Fundusze Pożyczkowe w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej funduszy jest zlokalizowanych w województwie śląskim (9), zachodniopomorskim i wielkopolskim (po 7), najmniej natomiast w opolskim – 2.

Wykres 1. Liczba funduszy pożyczkowych w latach 1999-2010

Źródło: opracowanie własne.

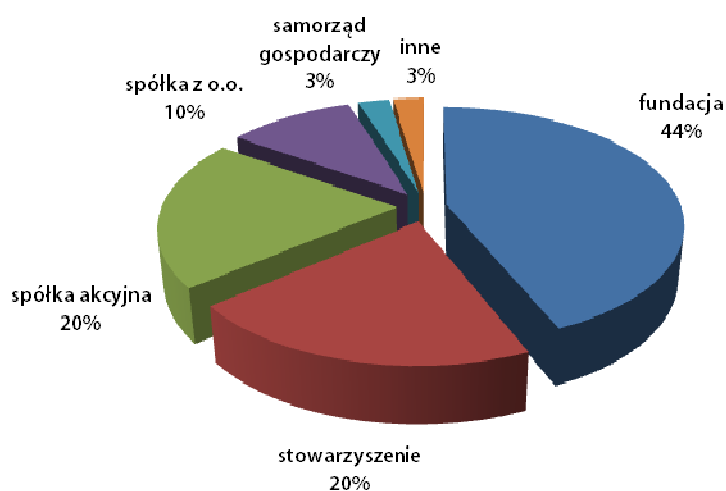
Tabela 1. Liczba FP w poszczególnych województwach w latach 1999-2010

Województwo:	1999	2004	2007	2009	2010
dolnośląskie	1	5	6	6	6
kujawsko-pomorskie	2	3	3	3	3
lubelskie	3	4	4	4	4
lubuskie	2	3	4	3	3
łódzkie	9	7	5	5	5
małopolskie	2	5	6	6	6
mazowieckie	5	8	5	5	5
opolskie	1	2	2	2	2
podkarpackie	2	3	6	6	6
podlaskie	4	4	5	5	5
pomorskie	5	5	5	5	5
śląskie	2	6	10	9	9
świętokrzyskie	2	3	3	3	3
warmińsko-mazurskie	4	7	7	6	6
wielkopolskie	4	4	6	7	7
zachodniopomorskie	3	3	7	7	7
łącznie:	51	72	84	82	82

Źródło: opracowanie własne.

Wśród form prawnych FP ciągle dominuje stowarzyszenie i fundacja jako instytucja zarządzająca, ale sukcesywnie rośnie znaczenie spółek prawa handlowego – obecnie stanowią one 31% wszystkich funduszy. Ma to związek ze spełnianiem warunków stawianych przez instytucje finansujące kapitał pożyczkowy. Wciąż najmniej funduszy tworzonych jest przy izbach gospodarczych i stowarzyszeniach przedsiębiorców, choć to środowisko wydaje się najbardziej predestynowane do podejmowania aktywności w zakresie wykorzystania takich instrumentów wsparcia.

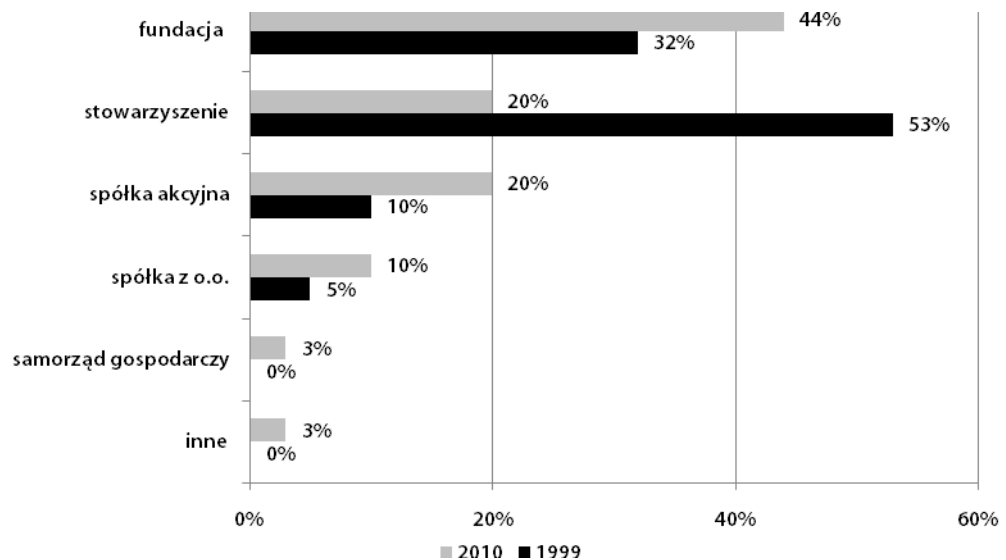
Wykres 2. Struktura FP według formy organizacyjno-prawnej w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W strukturze formalno-prawnej funduszy na przestrzeni ostatnich 11 lat widać wyraźną zmianę polegającą na odchodzeniu od form prawnych opartych na działalności społecznej, do bardziej wyspecjalizowanych podmiotów w formie spółek kapitałowych. Fundusze nie prowadzą działalności dla zysku, pobierane przez nie opłaty mają zapewnić pokrycie kosztów prowadzenia bieżącej działalności. W skali kraju kapitał pożyczkowy w dyspozycji funduszy osiągnął poziom ponad 978 mln zł i w większości pochodzi z funduszy europejskich. Przeciętny fundusz dysponuje kapitałem w wysokości 13 971 tys. zł (od 39 tys. do 141 mln zł).

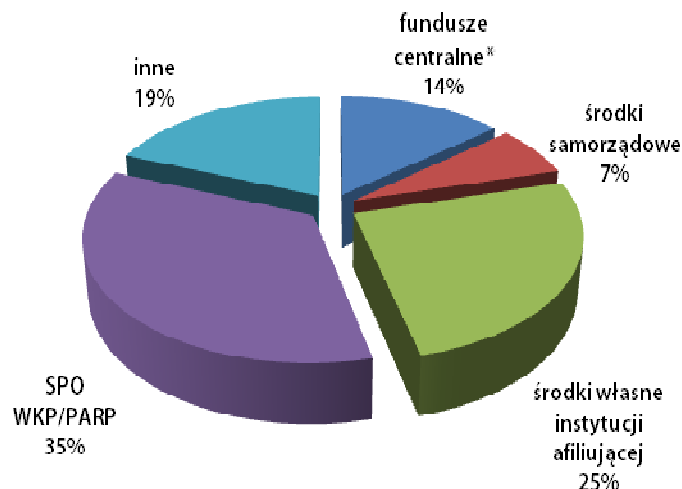
Wykres 3. Struktura FP według formy organizacyjno-prawnej w latach 1999-2010 (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Fundusze pozyskują kapitał pożyczkowy z różnych źródeł. W ostatnich latach największym „dostarczycielem” kapitału był program pomocowy SPO WKG, poza tym do istotnych źródeł należy zaliczyć również fundusze centralne oraz środki własne instytucji prowadzących fundusze. Najmniejsze zaangażowanie finansowe w instrumenty wsparcia rozwoju lokalnego wykazują samorządy lokalne i regionalne.

Wykres 4. Struktura kapitału pożyczkowego FP według źródeł pochodzenia w 2010 r.

*np. TOR#10, KUP, AMiRR

Źródło: opracowanie własne.

Fundusze Pożyczkowe od początku swojej działalności bardzo aktywnie pozyskiwały środki na kapitał pożyczkowy korzystając z każdej możliwości aplikowania o środki pomocowe. Jednak w ostatnim czasie to źródło dokapitalizowania znacząco się zmniejszyło. Pomimo to kapitał ciągle przyrasta głównie dzięki wypracowywanym przez instytucje afiliujące fundusze środkom własnym przeznaczanym na zasilenie funduszu pożyczkowego oraz innym źródłom finansowania jak środki prywatne, darowizny itp.

Tabela 2. Struktura kapitału pożyczkowego funduszy w latach 2004-2010 (w %)

Elementy kapitału:	2004	2007	2009	2010
SPO WKP / PARP	44	42	47	35
środki własne instytucji afiliującej	0	11	20	26
fundusze centralne	51	27	17	14
środki samorządowe	5	7	9	7
inne	0	13	7	18

Źródło: opracowanie własne.

Fundusze swoją ofertę kierują w pierwszej kolejności do już funkcjonujących firm, ale każdy z nich ma swoje preferencje w zakresie wsparcia podmiotów na swoim terenie, stąd nie wszystkie są zainteresowane udzielaniem pożyczek każdej zgłaszającej się do nich firmie. Oferta funduszy skierowana jest do różnych grup klientów i ulegała zmianie na przestrzeni ostatnich lat, co pokazano w tabeli nr 3.

Tabela 3. Kategorie odbiorców usług oferowanych przez fundusze w latach 1999-2010 (w % FP)

Kategorie odbiorców:	1999	2004	2006	2009	2010
firmy istniejące	38	81	91	96	92
firmy zatrudniające osoby bezrobotne	10	81	79	79	85
firmy działająca w regionie	5	67	91	83	77
działalność gosp. na terenach wiejskich	10	48	74	71	74
firmy wdrażająca nowe produkty i technologie	5	38	79	71	74
działalność gosp. na terenach objętych programami restrukturyzacyjnymi	10	31	68	46	66
osoby bezrobotne	90	74	71	65	63
firmy w inkubatorach przedsiębiorczości	2	36	74	56	61
firmy nowo tworzone	40	50	62	73	54

Źródło: opracowanie własne.

Można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat w ukierunkowaniu funduszy na poszczególne grupy odbiorców następują sukcesywnie zmiany, zmierzające do wspierania wybranych grup odbiorców. Szczególnie rośnie zainteresowanie firmami innowacyjnymi oraz ustabilizowanymi podmiotami tworzącymi miejsca pracy. Wyraźnie widoczny jest spadek zainteresowania osobami bezrobotnymi i po raz pierwszy podejmującymi działalność gospodarczą, na rzecz firm istniejących lub zatrudniających bezrobotnych. Trudne doświadczenia pierwszych lat działalności funduszy – kłopoty ze spłatą pożyczek przez bezrobotnych – skłoniły je do stopniowej zmiany polityki i poszukiwania odbiorców bardziej wiarygodnych, aniżeli osoby bezrobotne. Zbiegło się to w czasie z pojawieniem się na rynku możliwości dofinansowania kapitału pożyczkowego na zasadach uwzględniających działające już podmioty gospodarcze jako potencjalnych beneficjentów wsparcia finansowego.

Odbiorcami usług pożyczkowych są w głównej mierze mikroprzedsiębiorcy rozwijający działalność gospodarczą, małe przedsiębiorstwa zwiększające zatrudnienie oraz potencjalni

przedsiębiorcy myślący o samozatrudnieniu (96,5%). Pozostali to firmy zatrudniające od 10 do 49 osób (3,4%) oraz zatrudniające od 50 do 249 osób (0,1%)². Struktura ta wynika bezpośrednio ze ściśle określonego przeznaczenia środków finansowych pozostających w dyspozycji funduszy, a pochodzących głównie z programów pomocowych Unii Europejskiej i Banku Światowego. Struktura pożyczkobiorców w ostatnich latach przesuwana się z nowo tworzonych, na rzecz ustabilizowanych rynkowo małych firm. Fundusze coraz częściej zaczynają unikać *start-upów*, które podnoszą ryzyko i zwiększają koszty działalności.

Fundusze wciąż pozostają dostawcą środków finansowych dla mikroprzedsiębiorstw, które pomimo licznych oświadczeń banków o przyjaznym do nich stosunku pozostają na marginesie komercyjnej działalności kredytowej.

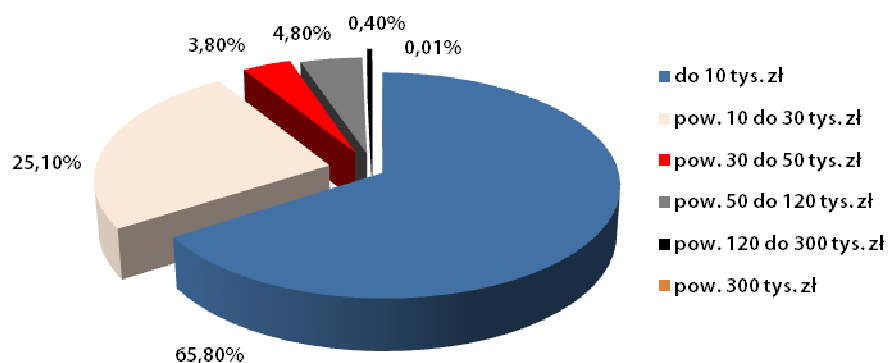
Według danych Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych z 2009 roku w całym okresie swojej działalności fundusze udzieliły prawie 181 tys. pożyczek na kwotę prawie 3 mld zł. Tempo przyrostu liczby i wartości pożyczek w 2009 r. było mniejsze w porównaniu z jego poziomem w latach 2006-2009. Natomiast tempo przyrostu kapitału pożyczkowego w 2009 r. było niższe w porównaniu z 2008 r.³

Średnia wartość pożyczki to 16,6 tys. zł. Niski poziom przeciętnej pożyczki wynika z bardzo dużej liczby małych (o średniej wartości 7,9 zł tys.) pożyczek wypłaconych przez Fundusz Mikro (69,8% wszystkich pożyczek). Po wyłączeniu pożyczek Funduszu Mikro przeciętna wartość pożyczki wynosi 36,1 tys. zł. Pożyczki o wartości do 30 tys. zł stanowiły 36% wszystkich udzielonych, a 38%, to pożyczki w przedziale 10–30 tys. zł.

Statystyczny fundusz obsługuje miesięcznie średnio 37 osób zainteresowanych pożyczką, w tym prawie 13 kobiet. Spośród zainteresowanych 76% składa wniosek, w tym 41% kobiet. Liczba pożyczek zależy głównie od aktywności personelu funduszu i potencjału rynku oraz wsparcia lokalnego ze strony administracji rządowej, samorządowej i środowiska biznesu. Średnie oprocentowanie trzyletniej pożyczki wyniosło w 2009 roku 7,97%, a spłacalność 87%. O preferencyjnym charakterze udzielanych pożyczek świadczy również średni, oczekiwany wkład własny w wysokości 18,7%, przy maksymalnym 20% wkładzie przedsiębiorcy w przedsięwzięcie.

W 2009 roku 39% funduszy wspierało innowacyjne przedsięwzięcia, średnio 1/3 firm współpracujących z nimi w zakresie finansowania, to firmy oparte na nowych produktach i technologiach. Wyraźnie widać, że FP są mniej sceptyczne we wspieraniu innowacji. Może to wynikać przede wszystkim z faktu, że dużo ściślej współpracują z bankami, te zaś głównie deklaratorywnie wspierają rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw.

Wykres 5. Struktura wysokości udzielanych przez FP pożyczek w 2009 r. (w %)*

* bez ogólnopolskich funduszy sieciowych

Źródło: opracowanie własne.

² Fundusze pożyczkowe w Polsce, wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, według stanu na 30 czerwca 2009 r., Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin 2009.

³ Tamże.

Najbardziej rozpowszechnioną formą pomocy finansowej małym przedsiębiorstwom i osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą jest udzielanie pożyczek, ale większość funduszy łączy to z ofertą usług komplementarnych, obejmujących:

– szkolenia	59%
– doradztwo	52%
– pomoc w uzyskaniu kredytu	21%
– subwencje, granty, dotacje	28%
– udzielanie poręczeń	17%
– montaż finansowy	10%
– udziały kapitałowe	3%

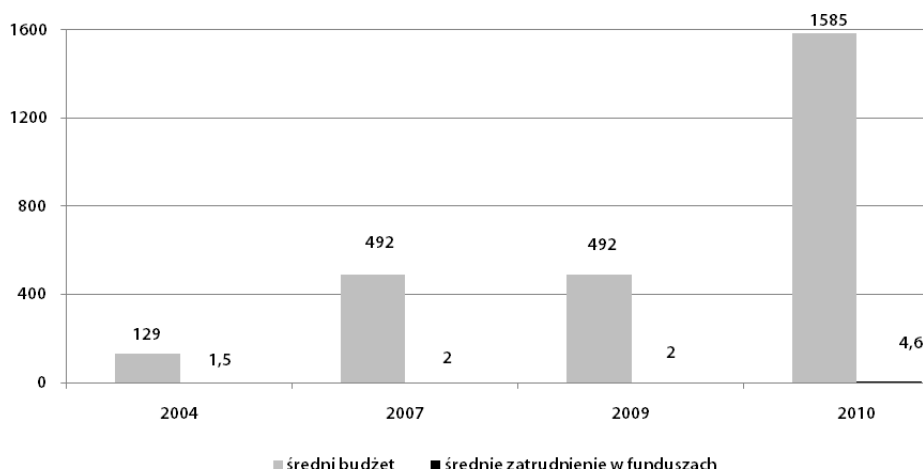
Większość funduszy jest organizacyjnie i personalnie powiązanych z ośrodkami szkoleniowo-doradczymi (OSD) lub inkubatorami przedsiębiorczości (IP). Wynika to przede wszystkim z filozofii funkcjonowania znacznej ich liczby (głównie funduszy rozwoju przedsiębiorczości powstałych w ramach projektu TOR#10). Polega ona na kompleksowym wsparciu firm na poziomie lokalnym poprzez łączenie wsparcia finansowego z informacyjnym i szkoleniowym.

Preferowanymi zabezpieczeniami wśród wszystkich funduszy są weksel własny *in blanco*, poręczenie osób fizycznych oraz hipoteka. Preferencje te wynikają z dotychczasowych doświadczeń w skuteczności egzekwowania należności. Z reguły stosowane są co najmniej dwie formy zabezpieczeń do jednej pożyczki. Jak dotąd, pomimo szybkiego rozwoju funduszy poręczeniowych, w bardzo niewielu wypadkach zostaje nawiązana współpraca pomiędzy oboma rodzajami funduszy. Pojawia się natomiast tendencja do tworzenia w ramach tych samych struktur, zarówno funduszu pożyczkowego, jak i poręczeniowego.

Statystyczny fundusz zatrudnia 4,6 pracownika etatowego, w tym z reguły dyrektora i specjalistę pożyczkowego oraz 0,67 osoby na umowę-zlecenie.

Średni, roczny budżet funduszu wynosi 1 586 tys. zł i jest tworzony głównie z opłat manipulacyjnych (74%) oraz z działalności własnej (16%).

Wykres 6. Zatrudnienie i budżet operacyjny FP w latach 2004-2010

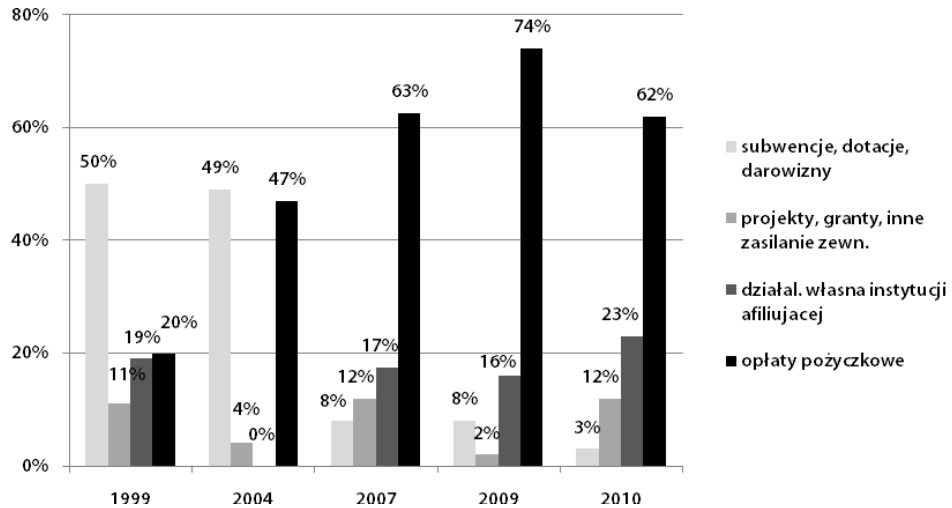

Źródło: opracowanie własne.

Finansowanie budżetu operacyjnego dla większości funduszy okazuje się poważnym wyzwaniem. Uwzględniając niskie wpływy z prowizji i opłat od pożyczkobiorców, zabezpieczenie środków na efektywne funkcjonowanie wymaga od zarządzających dużej sprawności.

Zestawienie wyraźnie pokazuje odwrócenie tendencji w finansowaniu działalności operacyjnej funduszy (wykr. 7). W początkowym etapie ich powstawania głównym źródłem były dotacje i granty, obecnie stanowią one nikły procent w budżecie operacyjnym, natomiast największą rolę odgrywają opłaty pożyczkowe i środki własne instytucji afiliującej. Na tej podstawie można stwierdzić, że większość funduszy stało się już jednostkami niezależnymi finansowo, przez co możliwości ich rozwoju ulegają znacznej poprawie.

Wykres 7. Struktura źródeł finansowania kosztów operacyjnych FP w latach 1999-2010 (w %)

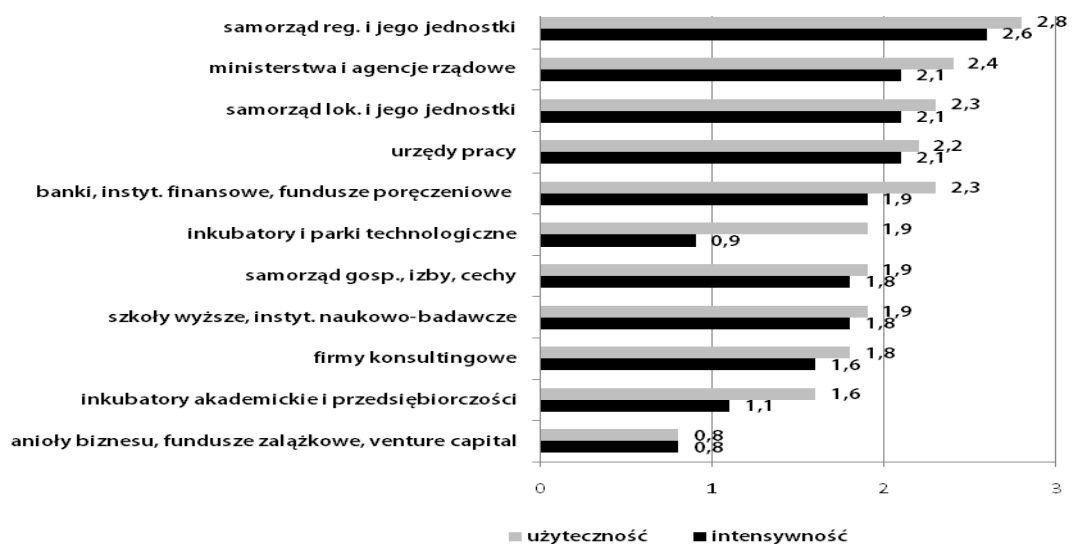
Źródło: opracowanie własne.

Dyrektorzy FP perspektywy rozwoju funduszy, którymi kierują oceniają średnio na 3,92 punktu na pięciostopniowej skali – jest to ocena podobna do tej z połowy 2009 roku. Do głównych barier rozwoju zarządzający zaliczają przede wszystkim zbyt mały kapitał własny i pojawienie się „poszukiwaczy łatwego pieniądza”. Na dalszych pozycjach znalazły się problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia oraz zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój.

W ramach wewnętrznych zmian za najważniejsze zarządzający funduszami uważają konieczność udzielenia wszechstronnej pomocy w przygotowywaniu wniosków pożyczkowych potencjalnym klientom oraz prowadzenie systematycznego monitoringu podmiotów korzystających ze środków funduszu. Działania te będą miały na celu zwiększenie efektywności funkcjonowania oraz poprawę wskaźników spłacalności pożyczek.

Wśród planów na najbliższą przyszłość zarządzający wymieniają przede wszystkim dokapitalizowanie funduszu oraz zwiększenie liczby udzielanych pożyczek.

Wykres 8. Ocena intensywności i użyteczności współpracy funduszy z partnerami*

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiciele funduszy zapytani o intensywność i użyteczność współpracy udzielili odpowiedzi wskazujących, że w większości wypadków intensywność i użyteczność w ich kontaktach z otoczeniem jest porównywalna. Wyjątkiem są kontakty z inkubatorami i parkami technologicznymi, gdzie użyteczność kontaktów znacząco przewyższa ich intensywność. Jest to dobry prognostyk na przyszłość, ponieważ współpraca obu form instytucji otoczenia biznesu będzie nabierała znaczenia wraz ze zmniejszającym się dopływem inwestycyjnych środków dotacyjnych.

Fundusze pożyczkowe znalazły już swoje miejsce i uzyskały dobrą pozycję na mapie instytucji otoczenia biznesu w Polsce. Wydaje się, że w najbliższych latach, ze względu na rosnącą rolę innowacji w gospodarce, stanie przed nimi nowe zadanie polegające na obsłudze innowacyjnych przedsięwzięć. Będzie to wymagało jeszcze lepszego przygotowania pracowników do obsługi tej specyficznej grupy klientów, a jednocześnie wymusi na funduszach ściślejszą współpracę z funduszami poręczeniowymi, w celu rozłożenia ryzyka wynikającego z finansowania przedsięwzięć związanych z wdrażaniem nowych rozwiązań w gospodarce.

LISTA ADRESOWA LOKALNYCH I REGIONALNYCH FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

1. Fundusz Pożyczkowy
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych]
78-200 Białogard, ul. Królowej Jadwigi 28
tel./faks: 94/311-73-87
e-mail: biuro@sisg.pl
www.sisg.pl
2. Fundusz Pożyczkowy
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-72, 740-86-92, 740-86-83
faks: 85/740-86-85
e-mail: pfr@pfr.pl
www.pfr.pl
3. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-20; faks: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
4. Fundusz Pożyczkowy
[Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel.: 84/686-53-93; faks: 84/686-48-87
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
5. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy KUJAWIAK
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
85-030 Bydgoszcz, ul. Rumińskiego 6, p. 34
tel./faks: 52/320-91-06
e-mail: j.borowczyk@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
6. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości]
73-250 Dobiegniew, ul. Dembowskiego 2
tel./faks: 95/763-94-78
e-mail: biuro@swmpdobiegniew.pl
www.swmpdobiegniew.pl
7. Lokalny Fundusz Pożyczkowy
[Działdowska Agencja Rozwoju SA]
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/697-06-77; faks: 23/ 697-06-67
e-mail: m.beclawska@darsa.pl ,darsa@darsa.pl
www.darsa.pl
8. Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.
80-116 Gdańsk, ul. Szara 32-33
tel.: 58/302-20-05; faks: 58/307-51-25
e-mail: biuro@pfp.gda.pl
www.pfp.gda.pl
9. Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza
80-852 Gdańsk, ul. Dyrekcyjna 7
tel./faks: 58/305-22-44
e-mail: biuro@rigp.pl
www.rigp.pl
10. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy „GRYF”
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
81-969 Gdynia, ul. Wiśniewskiego 20
tel./faks: 58/620-96-09
e-mail: a.malinowski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
11. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Śląska Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/230-48-79; faks: 32/230-78-86
e-mail: biuro@sfgw.gliwice.pl
www.sfgw.gliwice.pl
12. Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej
19-500 Gołdap, ul. Krzywa 5
tel.: 87/615-40-50; faks: 87/615-19-04
e-mail: anna.nadglowska@fwpr.pl
www.fwpr.org
13. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy ODRA
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
66-400 Gorzów Wielkopolski
ul. J. Pankiewicza 5-7, p. 310
tel./faks: 95/733-04-81
e-mail: d.piglowski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
14. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Bydgoszczy]
88-100 Inowrocław, ul. Poznańska 185
tel./faks: 52/357-56-79
e-mail: owp-frp@pte.bydgoszcz.pl
www.pte.bydgoszcz.pl
15. Fundusz Pożyczkowy
[Fundacja „Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości”]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; faks: 32/476-21-10
e-mail: inkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
16. Fundusz Pożyczkowy
[Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel.: 75/752-32-93; faks: 75/752-27-94
e-mail: partner@karr.pl, marketing@karr.pl
www.karr.pl
17. Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/764-12-42; faks: 62/764-50-16
e-mail: sekretariat@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
18. Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego
40-039 Katowice, ul. Powstańców 17
tel.: 32/728-58-00; faks: 32/728-59-85
e-mail: fp@garr.pl
www.garr.pl
19. Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-01; faks: 32/251-58-31
e-mail: anna.bentkowska@gapp.pl
www.gapp.pl
20. Fundusz Górnośląski
40-086 Katowice, ul. Sokolska 8
tel.: 32/200-84-28; faks: 32/253-88-28
e-mail: fg@fgm.com.pl
www.fgm.com.pl
21. Fundusz Pożyczkowo-Poręczeniowy
[Agencja Rozwoju Regionalnego "ARREKS" SA]
97-410 Kleszczów, ul. Główna 122
tel.: 44/731-37-31; faks: 44/731-37-32
e-mail: arreks@arreks.com.pl
www.arreks.com.pl

22. Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
26-200 Końskie, ul. Mieszka I nr 1
tel.: 41/375-14-55; faks: 41/375-14-56
e-mail: kswp@kswp.org.pl
www.kswp.org.pl
23. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie]
75-037 Koszalin, ul. Zwycięstwa 42
tel.: 94/341-23-17; faks: 94/346-47-06
e-mail: krzysztof@fundacja.koszalin.pl
frp@fundacja.koszalin.pl
www.fundacja.koszalin.pl
24. Fundusz Pożyczkowy [Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
75-216 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/341-63-30; faks: 94/341-60-88
e-mail: karrsa@karr.koszalin.pl
www.karr.koszalin.pl
25. Małopolski Fundusz Pożyczkowy Fundusz Pożyczkowy-Restrukturyzacyjny [Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-28-32; faks: 12/617-66-67
e-mail: pozyczki@marr.pl
www.marr.pl
26. Inicjatywa MIKRO Sp. z o.o.
31-111 Kraków, al. Krasińskiego 11A
tel./faks: 12/427-03-93, 427-03-46, 422-42-57
e-mail: krakow@inicjatywamikro.pl
www.inicjatywamikro.pl
27. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mrozowa 20A
tel.: 12/642-16-70; faks: 12/644-53-30
e-mail: fundusz@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
28. Fundusz Pożyczkowy [Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju]
37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9
tel./faks: 17/242-79-08
e-mail: lsr@free.ngo.pl, lsr@lsr.pl
www.lsr.pl
29. Fundusz Pożyczkowy [Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
20-094 Lublin, ul. Lubartowska 74A
tel./faks: 81/710-19-00
e-mail: fundusz@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
30. Fundusz Pożyczkowy [Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-601 Lublin, ul. Zana 41
tel.: 81/525-44-44, 531-80-04; faks: 81/743-73-24
e-mail: malgorzata.musik@lfr.lublin.pl
lfr@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
31. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy]
18-402 Łomża, ul. Wojska Polskiego 113
tel./faks: 86/216-53-03
e-mail: frp@praca.org.pl
www.praca.org.pl
32. Łomżyński Fundusz Pożyczkowy [Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Łomży]
18-400 Łomża, ul. M.C. Skłodowskiej 1
tel./faks: 86/216-33-26; faks: 86/216-33-26
e-mail: arr@podlaskie.org.pl, arr@elomza.pl
www.podlaskie.org.pl
33. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego SA
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-43; faks: 42/664-37-50
e-mail: df@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
34. Fundacja Rozwoju Regionu Łukta
14-105 Łukta, ul. Mazurska 30
tel.: 89/647-51-84; faks: 89/647-52-50
e-mail: b.galazka@frri.org.pl
www.frri.org.pl
35. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA
39-300 Mielec, ul. Chopina 18
tel.: 17/788-18-50; faks: 17/788-18-64
e-mail: marr@marr.com.pl
www.marr.com.pl
36. Fundusz Pożyczkowy [Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”]
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel./faks: 89/625-36-51
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
37. Dolnośląski Regionalny Fundusz Pożyczkowy
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel./faks: 74/872-85-60, 872-97-46
e-mail: arr@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
38. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521-12-78; faks: 89/521-12-79
e-mail: brusilowicz@wmarr.olsztyn.pl
www.wmarr.olsztyn.pl
39. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”]
45-064 Opole, ul. Damrota 4
tel.: 77/456-56-00; faks: 77/454-40-97
e-mail: biuro@spp.opole.pl
www.rif.opole.pl
40. Regionalny Fundusz Pożyczkowy [Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych]
45-364 Opole, ul. Słowackiego 10
tel.: 77/454-25-97, 423-28-80; faks: 77/454-56-10
e-mail: frs-pozyczki@fundacja.opole.pl
www.fundacja.opole.pl
41. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości]
07-401 Ostrołęka, ul. Kołobrzeska 15
tel./faks: 29/769-10-34
e-mail: orwp@orwp.com.pl
www.orwp.com.pl
42. Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości
63-400 Ostrów Wielkopolski, ul. Szkolna 24
tel./faks: 62/736-11-60 w. 20
e-mail: ocwp@ocwp.org.pl
www.ocwp.org.pl
43. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
tel.: 62/730-17-31 w. 217; faks: 62/730-48-98
e-mail: inkubator@clik.pl

44. Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”
14-400 Pasłęk, ul. Sprzymierzonych 14
tel.: 55/248-10-91; faks: 55/248-10-90
e-mail: screp@screp.pl
www.crep.pl
45. Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica
26-015 Pierzchnica, ul. Szkolna 28
tel./faks: 41/353-81-67
e-mail: frrpierzchnica@republika.pl
srozkiewicz@frfp.pl
www.frrp.pl
46. Piotrkowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
97-300 Piotrków Trybunalski, al. 3 Maja 6B
tel./faks: 44/649-70-57
e-mail: piotrswp@poczta.onet.pl
47. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości]
99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15
tel./faks: 43/678-31-58
e-mail: biuro@fcwp.pl
www.fcwp.pl
48. Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
61-823 Poznań, ul. Piekary 19
tel.: 61/656-53-06; faks: 61/656-53-66
e-mail: info@warp.org.pl
www.warp.org.pl
49. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy WIELKOPOLSKA PÓŁNOC [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
60-318 Poznań, ul. Wł. Węgorka 20, p. 506
tel./faks: 61/853-63-97
e-mail: d.sobolewski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
50. Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
34-700 Rabka-Zdrój, ul. Piłsudskiego 1
tel./faks: 18/267-77-39
e-mail: poczta@fundacja.region-rabka.pl
www.frrr.pl
51. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcp1@radom.net
www.srcp.radom.pl
52. Rudzka Agencja Rozwoju „Inwestor”
41-700 Ruda Śląska, ul. Wolności 6
tel./faks: 32/244-21-87
e-mail: fundusz@rarinwestor.pl
www.rarinwestor.pl
53. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Małopolski Instytut Gospodarczy]
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 1
tel./faks: 17/852-61-55
e-mail: achmaj@mig.com.pl
www.mig.com.pl
54. Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/852-06-00; faks: 17/852-06-11
e-mail: info@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
55. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej
27-600 Sandomierz, ul. Poniatowskiego 2
tel.: 15/833-34-00; faks: 15/833-34-60
e-mail: fundusz@opiwpr.org.pl
www.opiwpr.org.pl
56. Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości
76-200 Słupsk, ul. Tuwima 22A
tel.: 59/841-91-20; faks: 59/841-30-38
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
57. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy GRYF [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. Jana Pawła II nr 1, p. 218
tel./faks: 59/846-84-47
e-mail: pfp@pfp.com.pl
i.wilczynska@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
58. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/293-36-10; faks: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
59. Regionalna Izba Gospodarcza
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 26C
tel./faks: 15/844-03-57
e-mail: rigfpozyczkowy@onet.pl
www.rig.stalowawola.go3.pl
60. Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju
34-200 Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 41
tel.: 33/874-11-03; faks: 33/874-12-85
e-mail: fundusze@centrump-sucha.pl
www.centrump-sucha.pl
61. Dział Rozwoju Regionalnego – Fundusze Pożyczkowe [Agencja Rozwoju Regionalnego „ARES” SA]
16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 42A
tel.: 87/566-61-06, 566-70-35; faks: 87/566-74-97
e-mail: jp@ares.suwalki.pl
arrares@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
62. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
16-400 Suwałki, ul. Kościuszki 62
tel./faks: 87/565-14-11
e-mail: fundusz@frp.pl
www.frp.pl
63. Regionalny Fundusz Pożyczkowy POMERANUS [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-16; faks: 91/312-92-01
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
64. Program Pożyczek Bezpośrednich PFP [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-16; faks: 91/312-92-01
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
65. Kanadyjski Program Pożyczkowy [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-16; faks: 91/312-92-01
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl

66. Szczeciński Fundusz Pożyczkowy
70-440 Szczecin, ul. Bogusława 7/5
tel.: 91/488-13-49; tel./faks: 91/488-28-01
e-mail: fundusz@um.szczecin.pl
www.szczecin.pl/sfp
67. Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych
58-100 Świdnica, al. Niepodległości 14
tel.: 74/857-86-27, 857-86-25; faks: 74/853-86-26
e-mail: wsparcie@ssig.pl, biuro@ssig.pl
www.ssig.pl
68. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Cech Rzemiosł Różnych]
63-100 Śrem, ul. Okulickiego 3
tel.: 61/283-91-77; faks: 61/283-27-04
e-mail: frp_srem@poczta.onet.pl
69. Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego
33-100 Tarnów, Szujskiego 66
tel.: 14/623-55-18, faks: 14/621-39-55
e-mail: tarr@tarr.tarnow.pl
www.tarr.tarnow.pl
70. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel./faks: 56/622-71-62
e-mail: pozyczki@kujawsko-pomorskie.pl
h.proszek@kujawsko-pomorskie.pl
www.pozyczki.kujawsko-pomorskie.pl
71. Fundusz Pożyczkowy [Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
38-700 Ustrzyki Dolne, ul. Rynek 17
tel.: 13/461-29-98; faks: 13/461-21-47
e-mail: biuro@barr-ustrzyki.pl
www.barr-ustrzyki.pl
72. Fundusz Regionu Wałbrzyskiego
58-300 Wałbrzych, ul. Limanowskiego 15
tel.: 74/664-48-10; faks: 74/664-48-22
e-mail: biuro@frw.pl
www.frw.pl
73. Fundacja „Wałbrzych 2000”
58-309 Wałbrzych, ul. Wrocławska 53
tel.: 74/843-45-62; faks: 74/843-45-32
e-mail: biuro@walbrzych2000.pl
www.walbrzych2000.pl
74. Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy
00-682 Warszawa, ul. Hoża 86
tel.: 22/890-04-26; faks: 22/890-13-10
e-mail: pozyczki@mrfp.pl
www.mrfp.pl
75. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy DOLNY ŚLĄSK [Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
53-146 Wrocław, ul. Raclawicka 2-4, p. 103
tel./faks: 71/332-31-81
e-mail: b.heilpern@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
76. Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych
05-091 Ząbki, ul. Piłsudskiego 176
tel.: 22/771-58-81; faks: 22/771-58-34
e-mail: srp@srp.pl
www.srp.pl
77. Zelowski Fundusz Przedsiębiorczości [Fundacja Rozwoju Gminy Zelów]
97-425 Zelów, ul. Mickiewicza 4
tel.: 44/634-10-06; faks: 44/634-12-30
e-mail: frgz@frgz.pl
www.frgz.pl
78. Lubuski Fundusz Pożyczkowy [Agencja Rozwoju Regionalnego]
65-001 Zielona Góra, ul. Chopina 14
tel.: 68/329-78-31; faks: 68/329-78-35
e-mail: f.pozyczkowy@region.zgora.pl
h.pydzik@region.zgora.pl
www.region.zgora.pl
79. Fundusz Pożyczkowy [Agencja Inicjatyw Lokalnych Sp. z o.o.]
42-439 Żarnowiec, ul. Miechowska 4
tel./faks: 32/644-90-78
e-mail: ailzarnowiec@interia.pl
80. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja „Przedsiębiorczość”]
68-200 Żary, ul. Mieszka I nr 13
tel./faks: 68/479-16-03
e-mail: fp@fundacja.zary.pl
www.fundacja.zary.pl
81. Fundusz Pożyczkowy [Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości SA]
44-240 Żory, al. Wojska Polskiego 4
tel.: 32/435-06-06; faks: 32/435-15-66
e-mail: arpsa@ka.onet.pl
www.arpsa.pl
82. Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
96-300 Żyrardów, pl. Nowy Świat 8/4
tel./faks: 46/855-48-34
e-mail: specjalista@zswp.pl, fundusz@zswp.pl
www.zswp.pl

Fundusze i programy mikrokredytowania o zasięgu ogólnokrajowym

1. Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa
01-869 Warszawa, ul. Marymoncka 32B
tel./faks: 22/864-03-92
e-mail: fdpa@fdpa.org.pl
www.fdpa.org.pl
2. Program Mikropożyczek [Fundacja Wspomagania Wsi]
01-022 Warszawa, ul. Bellottiego 1
tel.: 22/636-25-75; faks: 22/636-62-70
e-mail: fww@fww.org.pl
www.fww.org.pl

3. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej
01-814 Warszawa, al. Miedziana 3A
tel.: 22/639-87-63; faks: 22/620-90-93
e-mail: efrwp@efrwp.com.pl
www.efrwp.com.pl
4. Fundusz MIKRO Sp. z o.o.
00-394 Warszawa, ul. Solec 38
tel.: 22/502-45-00; faks: 22/502-45-02
e-mail: fm@funduszmikro.pl
www.funduszmikro.pl
5. Program Pierwszy Biznes
[Bank Gospodarstwa Krajowego]
00-955 Warszawa, al. Jerozolimskie 7
tel.: 22/522-91-99
e-mail: absolwent@bgk.com.pl

Marzena MAŻEWSKA

FUNDUSZE PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH

Fundusze poręczeń kredytowych (FPK) są instytucjami otoczenia biznesu, których głównym zadaniem jest wspieranie podmiotów gospodarczych poprzez udzielane wsparcie w pozyskiwaniu finansowania ich działalności. Świadczą pomoc finansową w formie poręczeń głównie dla małych, rozwojowych firm nie posiadających wystarczającej historii kredytowej lub wymaganych przez komercyjne banki zabezpieczeń¹. Podmioty te definiowane są jako: nie nastawione na zysk jednostki parabankowe, wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny².

Mapa 1. Fundusze Poręczeń Kredytowych w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

¹ Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych zawierają publikacje: M. Gajewski, Dokumenty organizacyjne funduszy poręczycielskich, Katowice 1995; M. Gajewski, Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych, Katowice 1995; M. Gajewski, T. Kiliański, J. Szczucki, Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych, PFPiR MSP, Warszawa 2000.

² K. B. Matusiak, Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 89.

Pierwsze fundusze pojawiły się w Polsce w pierwszej połowie lat 90. ubiegłego wieku w ramach realizacji Programu Inicjatyw Lokalnych (PIL) finansowanego ze środków europejskich (Phare). Istotny rozwój działalności poręczeniowej nastąpił jednak na początku obecnej dekady. Fundusze dość silnie powiązane są ze środowiskiem lokalnym, bowiem to głównie samorząd terytorialny był inicjatorem ich powstawania.

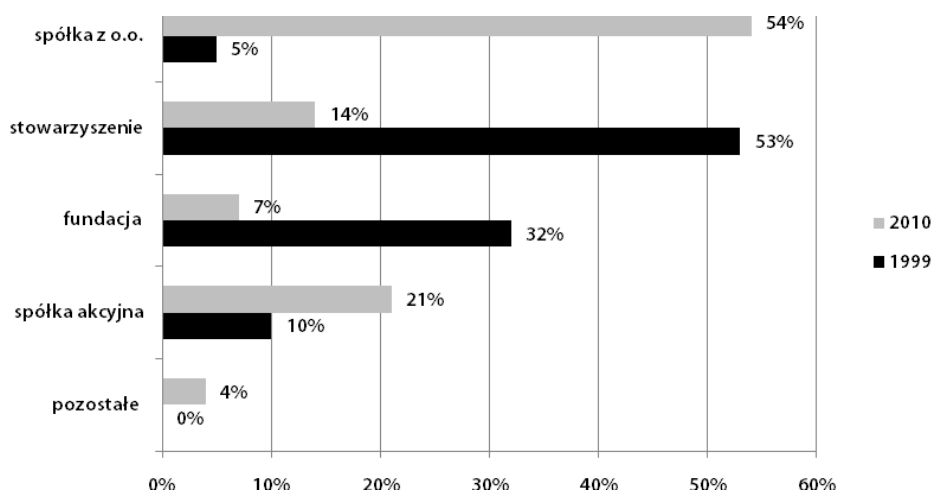
Ich lokalizacja, jak dotąd, zależy głównie od aktywności lokalnych lub regionalnych organizacji i instytucji, w tym przede wszystkim od władz samorządowych i organizacji pozarządowych tworzących infrastrukturę wspierania przedsiębiorczości.

Najwięcej po sześć funduszy jest zlokalizowanych w województwie warmińsko-mazurskim i śląskim. Najmniej natomiast (po jednym) w lubuskim, świętokrzyskim i opolskim. Pomimo dostępności w ostatnich latach środków na tworzenie nowych Funduszy w tych regionach mała liczba FPK utrzymuje się od lat. Około 30% działa w małych miastach do 50 tys. mieszkańców. Fundusze są typem ośrodków najczęściej spotykanym w regionach peryferyjnych.

W połowie 2010 r. identyfikujemy 54 fundusze tworzone głównie z inicjatywy władz samorządowych; od szczybla lokalnego po wojewódzki. Wśród form prawno-organizacyjnych dominują spółki kapitałowe (75%) przed jednostkami budżetowymi i organizacjami pozarządowymi.

W początkowej fazie powstawania funduszy najpopularniejszą formą prawną była organizacja pozarządowa (stowarzyszenie lub fundacja); głównie z powodu sprawdzonego już wcześniej sposobu funkcjonowania instytucji parabankowej (przy tworzeniu funduszy pożyczkowych). Również w części wynikało to z wyraźnego wskazania donorów na tworzenie niekomercyjnych, zakorzenionych społecznie, lokalnych instytucji finansowych. Wraz ze zmianą przepisów dotyczących zasad funkcjonowania spółek prawa handlowego na rynku pojawiły się nowe źródła finansowania kapitału gwarancyjnego, wymagające od funduszy prowadzenia działalności w formie spółek kapitałowych. Na uwagę zasługuje fakt pojawienia się wśród funduszy innych form prawnych, przede wszystkim zakładów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego - 4%.

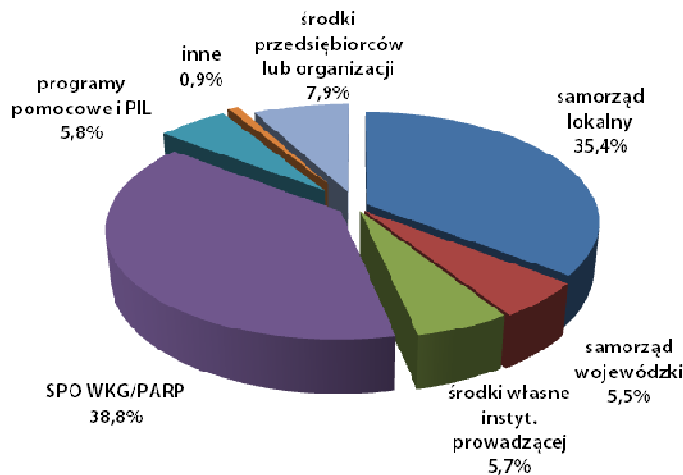
Wykres 1. Formy organizacyjno-prawne funduszy poręczeń kredytowych w latach 1999–2010

Źródło: opracowanie własne.

Struktura kapitału gwarancyjnego wskazuje na znaczące zaangażowanie władz samorządowych w działalność funduszy; znacznie wyższą, aniżeli w odniesieniu do funduszy pożyczkowych. Zapewne główną przesłanką takiego podejścia jest fakt, że fundusz gwarancyjny ze swojej istoty jest narzędziem bardziej stabilnym finansowo i w mniejszym stopniu, aniżeli fundusz pożyczkowy, narażonym na ryzyko utraty kapitału.

Wykres 2. Struktura kapitału poręczeniowego funduszy według źródeł pochodzenia w 2009 r. (w %)

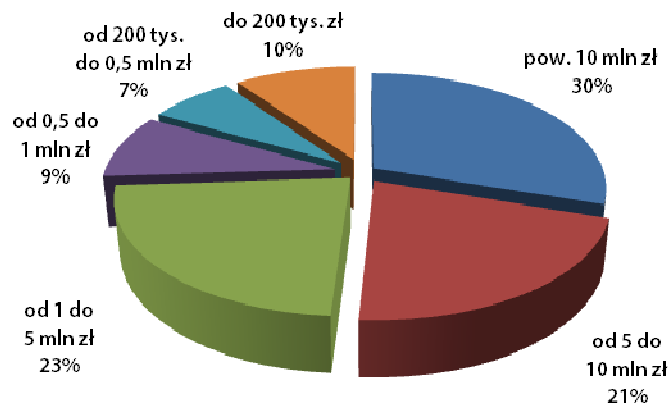
Źródło: opracowanie własne.

Dotychczas w ramach pozabankowego systemu poręczeniowego zgromadzono środki finansowe w wysokości ponad 600 mln zł. Pozostające w dyspozycji funduszy środki finansowe od 2000 roku wzrosły ponad piętnastokrotnie, między innymi dzięki wsparciu: PARP w ramach SPO WKP (działanie 1.2), poszczególnych urzędów marszałkowskich w ramach ZPORR oraz Banku Gospodarstwa Krajowego. Na uwagę zasługuje duże zaangażowanie samorządowe. Co czwarta złotówka kapitału gwarancyjnego została przekazana przez samorząd gminy, powiatu lub województwa. Fundusze Poręczeń Kredytowych stają się istotnym elementem systemu wsparcia rozwoju MSP w Polsce³, a ich zasobność jest dość zróżnicowana.

Na przestrzeni lat wielkość kapitału gwarancyjnego funduszy uległa znaczącej zmianie. W miarę pojawiania się nowych możliwości dofinansowania aktywnie sięgały po środki, stopniowo budując swój potencjał finansowy.

Sukcesywnie rośnie liczba funduszy dużych; obecnie w 17 kapitał przekroczył 12 mln zł. Struktura funduszy poręczeń kredytowych pod względem wielkości kapitału gwarancyjnego wciąż jest dość zróżnicowana, rozpiętość ich zasobności waha się od 50 tys. do 66 mln zł. W ostatnich latach pojawia się jednak coraz więcej „silnych” funduszy, które obejmują swoim zasięgiem działania cały region.

Wykres 3. Struktura funduszy według zgromadzonego kapitału w 2009 r. (w %)

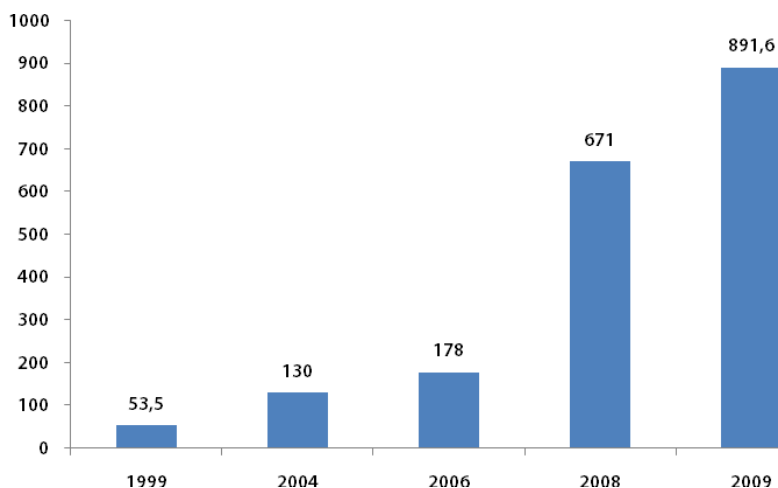
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych.

³ Należy wspomnieć również o Krajowym Funduszu Poręczeń Kredytowych działającym w ramach Banku Gospodarstwa Krajowego, który poza własną działalnością poręczeniową wsparł kilkanaście lokalnych i regionalnych funduszy.

Statystyczny fundusz zatrudnia 4,3 pracownika etatowego, coraz częściej pojawiają się też osoby pracujące w formie zleceń (w co trzecim), średnio 0,89 osoby. Bieżące koszty operacyjne utrzymania są bardzo zróżnicowane i zależą od wielkości funduszu oraz jego aktywności. Przeciętny roczny budżet kształtuje się na poziomie 891,6 tys. zł. Koszty pokrywane są z wpływów z odsetek od kapitału oraz opłat poręczeniowych.

Jak wynika z zebranych danych Fundusze wraz ze zwiększaniem się ich potencjału poręczeniowego zwiększają zatrudnienie. Na przestrzeni 10 lat liczba pracowników, z uwzględnieniem osób pracujących dorywczo, zwiększyła się trzykrotnie.

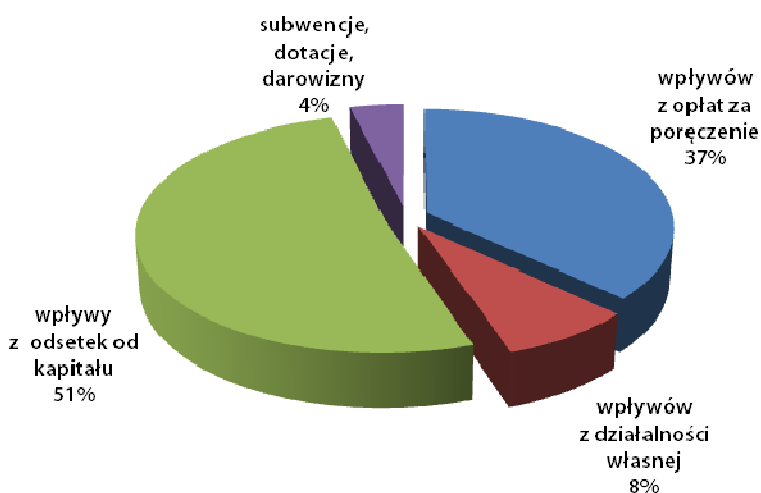
Wykres 4. Zmiany w wielkości środków operacyjnych FPK w latach 1999-2009 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jest z budżetem operacyjnym funduszy. Wyraźny wzrost kosztów operacyjnych nastąpił w roku 2008, kiedy (w porównaniu z 2006 rokiem) wartość wydatków operacyjnych wzrosła trzykrotnie. W kolejnym roku wydatki te również wykazały znaczący wzrost, nawet przy uwzględnieniu większego zatrudnienia.

Wykres 5. Źródła finansowania działalności operacyjnej FPK w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W początkowej fazie działalności funduszy większość z nich pokrywała swoje koszty operacyjne z dotacji i grantów, z upływem czasu sytuacja ulegała zmianie. Ze względu na ograniczenie tego źródła finansowania musiały zmienić politykę finansowania. Obecnie koszty operacyjne w ponad połowie

finansowane są z odsetek od kapitału, a w 40% z wpływów za udzielenie poręczenia. Najmniejszy bo 4% udział mają obecnie granty i dotacje.

Zakres oferowanych poręczeń jest zróżnicowany i obejmuje w pierwszej kolejności kredyty bankowe (93% wskazań), pożyczki z innych instytucji finansowych (67%), wadia przetargowe (11%), pożyczki i dotacje z Urzędów Pracy (26%), umowy leasingowe (4%).

Za swoje usługi fundusze pobierają prowizję w średniej wysokości 1,5%, przy czym najniższa wartość prowizji wynosi 0%, a najwyższa 6%.

Fundusze swoją ofertę kierują w pierwszej kolejności do już funkcjonujących firm, ale każdy z nich ma swoje preferencje w zakresie wsparcia podmiotów na swoim terenie, stąd nie wszystkie są zainteresowane udzielaniem poręczeń każdej zgłaszającej się firmie. Według informacji zebranych w połowie 2010 roku, oferta skierowana jest do następujących grup klientów:

– małe firmy o dużym potencjale rozwoju	63%
– firmy zatrudniające osoby bezrobotne	52%
– absolwenci podejmujący działalność gospodarczą, mikrofirmy	48%
– firmy wdrażające nowe produkty i technologie	44%
– firmy uznawane za kluczowe dla rozwoju regionu	41%
– prowadzący działalność gospodarczą na terenach wiejskich	37%
– osoby bezrobotne tworzące nowe firmy	33%
– prowadzący działalność gospodarczą na terenach objętych programami restrukturyzacji	22%

W 22% funduszy nie stosuje się żadnych formalnych ograniczeń poza ekonomiczną oceną przedsięwzięcia.

Na przestrzeni 12 lat wyraźnie widać, że fundusze wciąż dostosowują swoją ofertę do poszczególnych segmentów rynku. Na uwagę zasługują zmiany w grupie odbiorców – firmy wdrażające nowe produkty i technologie, które w ostatnich dwóch latach zostały przez fundusze dostrzeżone. Fakt ten świadczy również o stopniowej zmianie polityki funduszy w odniesieniu do bardziej ryzykownych projektów, jakimi są przedsięwzięcia innowacyjne. Ponadto wyraźnie widać, że w ostatnich latach rośnie liczba funduszy, które konstruują ofertę dedykowaną dla wybranych grup odbiorców (kategoria „inne”). Zazwyczaj preferencje te skierowane są do firm z lokalnego rynku lub wyłącznie do segmentu MSP. Taką regionalną tendencję w ofercie przejawia obecnie ponad 50% funduszy.

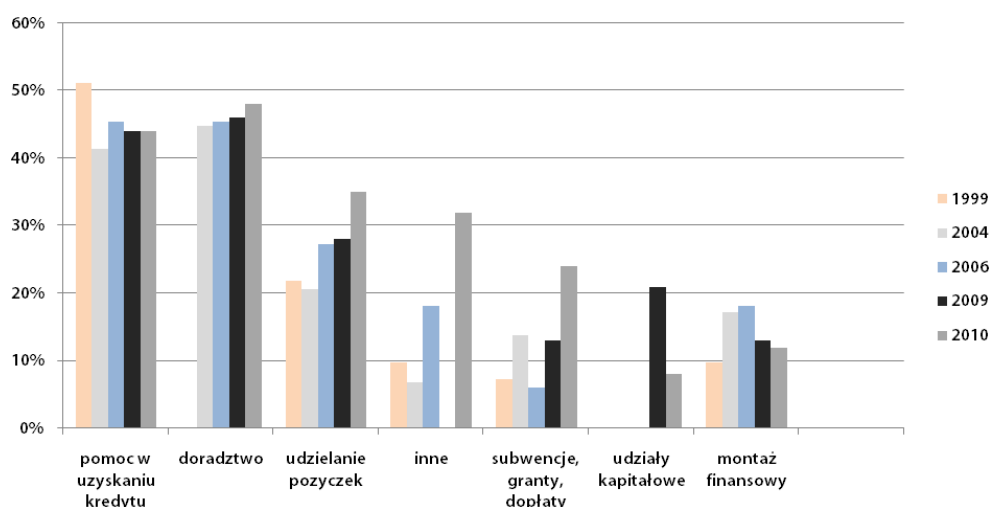
Tabela 1. Tendencje zmian w ukierunkowaniu oferty FPK w latach 1999-2010 (realiz. przez % FPK)

Rodzaj wsparcia:	1999	2004	2006	2009	2010
doradztwo	0	45	45	46	48
pomoc w uzyskaniu kredytu	51	41	45	44	44
udzielanie pożyczek	22	21	27	28	35
subwencje, granty, dopłaty	10	7	18	0	32
udziały kapitałowe	7	14	6	13	24
montaż finansowy	0	0	0	21	8
inne	10	17	18	13	12

Źródło: opracowanie własne.

Oprócz usług w zakresie poręczeń pożyczek i kredytów fundusze mają dość szeroką ofertę wsparcia dla sektora MSP w postaci: udzielania pożyczek, doradztwa, pomocy w uzyskaniu kredytu, montażu finansowego, grantów, dotacji oraz szkoleń. W ostatniej dekadzie struktura usług komplementarnych ulegała stopniowej ewolucji. Najczęściej oferta funduszy była poszerzana o usługi w zakresie udzielania pożyczek oraz szkoleń lub doradztwa dla przedsiębiorców.

Wykres 6. Zakres usług komplementarnych świadczonych przez FPK w latach 1999-2010 (oferowanych przez % FPK)

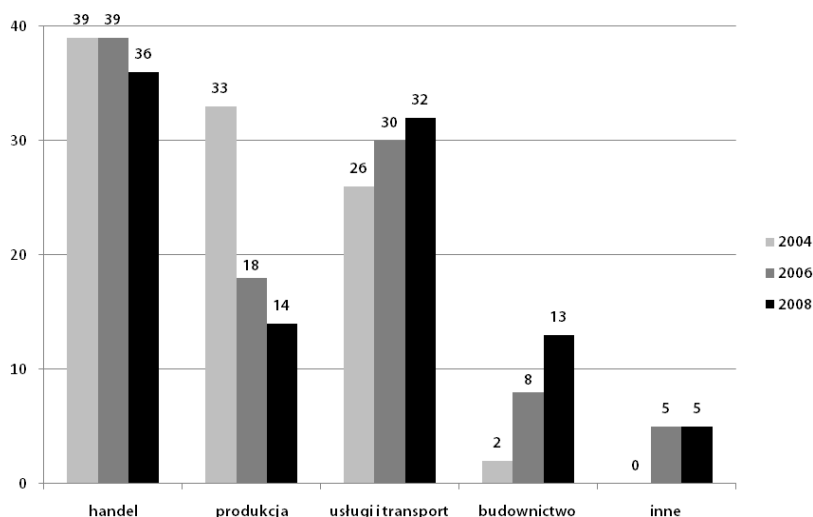
Źródło: opracowanie własne.

W ocenie ponad 72% zarządzających funduszami posiadane środki są za małe, pomimo że większość z nich stosuje multiplikator sięgający nawet do pięciokrotności kapitału (średnio wynosi on 2,86).

Fundusze przechowują swoje środki średnio w 2,87 bankach, z tym, że większość z nich współdziela z trzema bankami, kilka lokuje swoje środki w siedmiu bankach. Wśród preferowanych przez fundusze form lokowania na pierwszym miejscu znajdują się lokaty terminowe (93%); 30% deklaruje inne formy inwestycji, jak np. certyfikaty depozytowe, fundusze rynku pieniężnego, bony skarbowe, a 14% lokuje środki w obligacjach państwowych.

Fundusze udzielają poręczeń firmom starającym się o kredyt bankowy lub pożyczkę z innej instytucji finansowej, niezdolnym do samodzielnego zabezpieczenia wierzycelności. Poręczenia dotyczą z reguły 50-80% wielkości wnioskowanego kredytu. Poziom zaangażowania funduszu zależy od wewnętrznych ustaleń poszczególnych funduszy i rodzaju poręczanego przedsięwzięcia.

Wykres 7. Struktura klientów FPK według rodzajów działalności firm w latach 2004-2008 (w %)

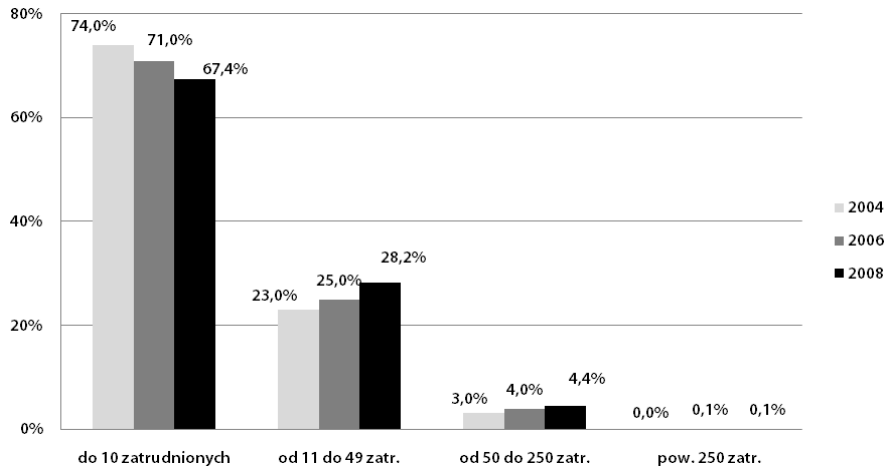
Źródło: opracowanie własne.

Średnio w ciągu jednego miesiąca do statystycznego funduszu zwraca się 20 klientów, w tym 25% to kobiety. Z tego 17 składa aplikację o udzielenie gwarancji (w tym 4 kobiety). Udzielenie

poręczenia związane jest z koniecznością poniesienia opłaty, której wysokość waha się od 0,28% do 3% wartości udzielonej gwarancji.

Dotychczasowa działalność poręczeniowa zaowocowała ponad dziewiętnastoma tysiącami poręczeń kredytowych, w tym 1400 udzielono kobietom. Przeciętny fundusz udzielił w 2009 r. średnio 142 poręczeń.

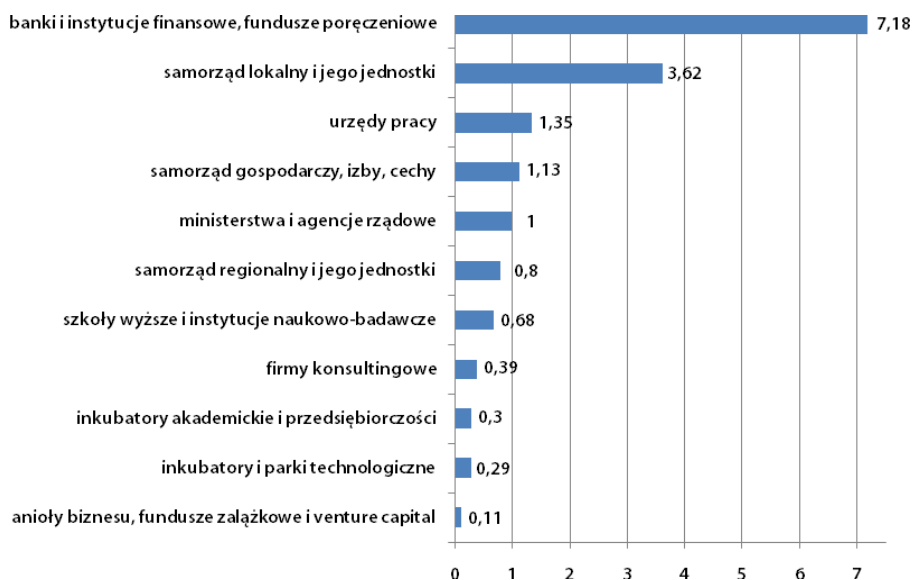
Wykres 8. Struktura klientów FPK według liczby zatrudnionych w latach 2004-2008

Źródło: opracowanie własne.

Badania od lat wskazują niski poziom współpracy funduszy poręczeń kredytowych z innymi instytucjami otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do instytucji wspierających innowacyjne przedsięwzięcia. Większość funduszy nie współpracuje z instytucjami stymulującymi powstawanie i rozwój najnowocześniejszych firm w polskiej gospodarce. Na ogólną liczbę 4 821 udzielonych w 2008 roku poręczeń, tylko 59 dotyczyło przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym.

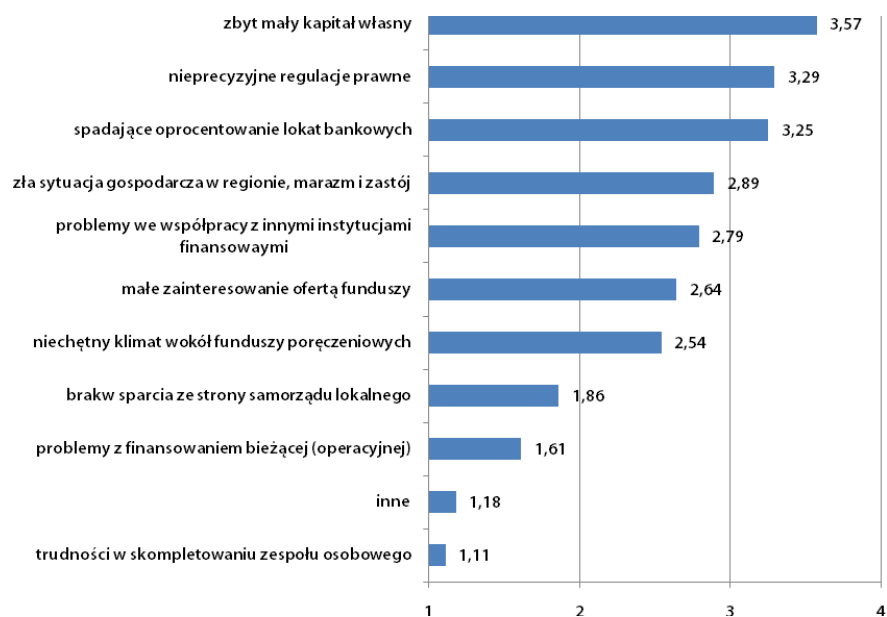
Wykres 9. Liczba instytucji, z którymi współpracował statystyczny FPK w 2009 roku

Źródło: opracowanie własne.

Zarządzający funduszami wskazują na wiele barier, które utrudniają funkcjonowanie i rozwój funduszy w Polsce. Do najważniejszych zaliczają zbyt szczypty kapitał gwarancyjny oraz spadające oprocentowanie lokat bankowych.

Wykres 10. Główne bariery rozwoju FPK w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne.

Plany funduszy na najbliższą przyszłość dotyczą przede wszystkim podejmowania działań w obszarach:

- dokapitalizowania funduszu ze środków RPO;
- nawiązania współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego lub z dużymi bankami;
- nawiązania współpracy w zakresie poręczeń portfelowych i indywidualnych z nowymi bankami;
- zwiększenia ilości udzielanych poręczeń.

Polskie fundusze w końcu bieżącej dekady weszły w fazę stabilnego rozwoju – zgromadziwszy pokaźny kapitał zaczynają planować rozwój, zarówno w aspekcie oferty poręczeniowej, jak i zwiększenia oddziaływania na większym terytorium. W dotychczasowej aktywności koncentrowały się na przedsięwzięciach nie niosących ze sobą ryzyka, udzielając gwarancji głównie podmiotom prowadzącym działalność stosunkowo przewidywalną jak handel, budownictwo i usługi. Natomiast liczba gwarancji udzielonych podmiotom gospodarczym na przedsięwzięcia innowacyjne, wciąż jest niewielka. Niewielkim zainteresowaniem cieszy się również współpraca z instytucjami otoczenia biznesu takimi jak parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii czy akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Jest to wciąż niezagospodarowany obszar aktywności funduszy, na którym potencjalnie mają szerokie pole do działania.

LISTA ADRESOWA FUNDUSZY PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH

1. Podlaski Fundusz Poręczeniowy
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-69; faks: 85/740-86-85
e-mail: fundusz@pfr.pl
www.poreczenia.com.pl
2. Bielski Fundusz Poręczeń Kredytowych
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-02; faks: 33/487-13-46
e-mail: fundusz@bfpk.pl
www.bfpk.pl
3. Fundusz Poręczeniowy
[Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel.: 84/686-48-87; faks: 84/686-53-93
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
4. Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych
85-006 Bydgoszcz, ul. Gdańska 32
tel./faks: 52/323-11-35
e-mail: zarzad@bfpk.bydgoszcz.pl
www.bfpk.bydgoszcz.pl
5. Funduszu Poręczeń Kredytowych
[Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel./faks: 32/249-85-15
e-mail: centrum@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
6. Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe”
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 35
tel.: 23/697-50-52; faks: 23/697-50-54
e-mail: bz@poreczenia-kredytowe.info
www.poreczenia-kredytowe.info
7. Działdowska Agencja Rozwoju
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/697-06-75; faks: 23/697-06-07
e-mail: darsa@darsa.pl
www.darsa.pl
8. Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne
82-440 Dzierżonów, pl. Wolności 7
tel.: 55/276-25-79; faks: 55/276-25-70
e-mail: rti@dzierzon.com.pl
www.rti.dzierzon.com.pl
9. Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu
Dzierżonowskiego
58-200 Dzierżonów, ul. Batalionów Chłopskich 19
tel./faks: 74/645-04-31
e-mail: fpkpd@wp.pl
www.fpkpd.pl
10. Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
80-116 Gdańsk, ul. Szara 32/33
tel.: 58/320-34-05; faks: 58/320-36-37
e-mail: prfpk@prfpk.pl
www.prfpk.pl
11. Powiatowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Gnieźnieńska Agencja Rozwoju Gospodarczego]
62-200 Gniezno, ul. Rynek 10/1
tel./faks: 61/426-45-34
e-mail: trojanowski@garg.pl
www.garg.pl
12. Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
63-800 Gostyń, ul. Rynek 6
tel./faks: 65/572-36-33
e-mail: fundusz@gostyn.pl
www.fundusz.gostyn.pl
13. Iławska Fundacja Rozwoju Gospodarczego
14-200 Iława, ul. Sobieskiego 37A
tel.: 89/648-57-51; faks: 89/648-83-68
e-mail: : biuro@iig-ilawa.pl
www.iig-ilawa.pl
14. Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych
63-200 Jarocin, al. Niepodległości 10
tel.: 62/747-26-11; faks: 62/720-90-94
e-mail: cieslak@jarocin.pl
www.jfpk.jarocin.com.pl
15. Fundusz Poręczeń Kredytowych
44-300 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel./faks: 32/476-40-19
e-mail: poczta@fpkj.pl
www.fpkj.pl
16. Fundusz Poręczeń Kredytowych
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel./faks: 75/642-02-22
e-mail: rfpkjelenia@karr.pl
www.rfpk.prv.pl
17. Śląski Regionalny Fundusz Poręczeniowy
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/785-85-85; faks: 32/785-88-16
e-mail: biuro@rfp.pl
www.rfp.pl
18. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Związek Gmin „Barcja”]
11-400 Kętrzyn, pl. Grunwaldzki 1
tel./faks: 89/751-24-50
e-mail: barcja@wp.pl
www.barcja.org.pl
19. Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Powiat Kościerski]
83-400 Kościerzyna, ul. 3 Maja 9C
tel.: 693/462-835
e-mail: poczta@kfpk.pl
www.kfpk.pl
20. Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-66-28; faks: 12/617-66-67
e-mail: radoslaw.stryjecki@marr.pl
www.marr.pl
21. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego
99-300 Kutno, ul. Wyszyńskiego 11
tel./faks: 24/355-74-50
e-mail: arrk@kutno.net.pl
www.arrk.kutno.net.pl
22. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju
37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9
tel./faks: 17/242-79-08
e-mail: lsr@lsr.pl
www.lsr.pl
23. Polski Fundusz Gwarancyjny
20-111 Lublin, ul. Rynek 7
tel.: 81/531 80 09; faks: 81/531-80-15
e-mail: poreczenia@pfg-poreczenia.pl
www.lfp.lublin.pl
24. Łomżyński Fundusz Poręczeń Kredytowych
18-400 Łomża, ul. M. C. Skłodowskiej 1
tel./faks: 86/216-33-26
e-mail: fundusze@podlaskie.org.pl
www.podlaskie.org.pl
25. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-43; faks: 42/664-37-50
e-mail: p_dregier@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
26. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”]
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel./faks: 89/625-36-51
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
27. Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych
33-300 Nowy Sącz, ul. Wyspiańskiego 13
tel.: 18/444-47-96
e-mail: biuro@poreczenia.pl
www.poreczenia.pl

28. Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
45-064 Opole, ul. Kołłątaja 11/28
tel.: 77/441-56-20; faks: 71/723-13-51
e-mail: biuro@orfpk.opole.pl
www.orfpk.opole.pl
29. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”]
14-100 Ostróda, ul. Kościuszki 2
tel./faks: 89/646-79-57
e-mail: atut@atut.org.pl
www.atut.org.pl
30. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica]
87-214 Płużnica, Płużnica 64
tel./faks: 56/687-39-09
e-mail: trgp@trgp.org.pl
www.trgp.org.pl
31. Fundusz Promocji Rozwoju Województwa Wielkopolskiego
61-846 Poznań, ul. Strzelecka 49
tel.: 61/858-10-60; faks: 61/858-10-62
e-mail: fundusz@fripww.pl
www.fripww.pl
32. Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych
61-827 Poznań, al. Marcinkowskiego 20
tel.: 61/855-64-80; faks: 61/855-64-85
e-mail: kinga.kalitka@pfpk.pl
www.pfpk.pl
33. Puławski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości]
24-100 Puławy, ul. Lubelska 2E
tel.: 81/470-09-03; faks: 81/470-09-30
e-mail: i.szpakowska@fpcp.org.pl
www.fpcp.org.pl
34. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcp1@radom.net
www.srcp.radom.pl
35. Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych
35-045 Rzeszów, ul. Hetmańska 9
tel.: 17/862-11-66; faks: 17/784-49-94
e-mail: sekretariat@pfpk.com
www.pfpk.com
36. Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości
76-200 Słupsk, ul. Tuwima 22A
tel.: 59/846-91-20; faks: 59/841-30-38
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
37. Agencja Rozwoju Lokalnego
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/293-36-10; faks: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
38. Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 26C
tel./faks: 15/844-89-21
e-mail: rig@onet.pl
39. Fundusz Poręczeń Kredytowych i Wspierania Finansowego FUNDSTAR
[Fundacja Agencja Rozwoju Regionalnego]
27-200 Starachowice, ul. Mickiewicza 1A
tel.: 41/274-46-90; faks: 41/274-04-09
e-mail: farr@farr.pl
www.farr.pl
40. Fundusz Poręczeń Kredytowych
73-110 Stargard Szczeciński,
ul. Pierwszej Brygady 35, lok. 307
tel./faks: 91/834-11-07
email: biuro@fpk.stargard.pl
www.fpk.stargard.pl
41. Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno- Gospodarczych]
57-100 Strzelin, ul. Mickiewicza 8
tel./faks: 71/392-07-66
e-mail: sigs@sigstrzelin.pl
www.sigstrzelin.pl
42. Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
70-205 Szczecin, ul. Świętego Ducha 5A
tel.: 91/813-01-10; faks: 91/813-01-11
e-mail: biuro@zrfpk.pl
www.zrfpk.pl
43. Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina
70-440 Szczecin, ul. Ks. Bogusława 7/LU4
tel./faks: 91/488-28-01
e-mail: fundusz@um.szczecin.pl
www.fundusz.szczecin.pl
44. POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/424-31-30; faks: 91/424-31-40
e-mail: polfund@polfund.com.pl
www.polfund.com.pl
45. Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego
33-100 Tarnów, ul. Szujskiego 66
tel.: 14/623-55-08; faks: 14/621-39-55
e-mail: ksutkowska@tarr.tarnow.pl
www.tarr.tarnow.pl
46. Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych
87-100 Toruń, ul. Wąły Gen. Sikorskiego 12/1
tel.: 56/611-86-95; faks: 56/611-86-97
e-mail: fundusz@tfpk.torun.pl
www.tfpk.torun.pl
47. Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych
87-100 Toruń, ul. Szosa Chełmińska 26, p. 302
tel./faks: 56/622-80-61 w. 22
e-mail: fpk@kujawsko-pomorskie.pl
www.fpk.kujawsko-pomorskie.pl
48. Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych
04-379 Warszawa, ul. Mycielskiego 20
tel.: 22/840-32-35 w. 14; faks: 22/840-32-53
e-mail: biuro@mfpk.pl
www.mfpk.pl
49. Poręczenia Kredytowe
00-814 Warszawa, ul. Miedziana 3A
tel.: 22/890-98-00, 890-98-15; faks: 22/890-98-03
e-mail: biuro@poreczeniakredytowe.pl
www.poreczeniakredytowe.pl
50. Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.
50-148 Wrocław, ul. Wita Stwosza 3
tel.: 71/343-79-64; faks: 71/343-79-67
e-mail: biuro@dfg.pl
www.dfg.pl
51. Powiatowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
07-200 Wyszaków, ul. Aleja Róż 2
tel.: 29/743-59-36; faks: 29/743-59-33
e-mail: pfpk@wp.pl
www.pfpk.gnu.com.pl
52. Fundusz Poręczeniowy Miasta Zabrze
[Urząd Miejski w Zabrzu]
41-800 Zabrze, ul. Wolności 286
tel.: 32/373-33-65, faks: 32/373-34-85
e-mail: mwladowska@um.zabrze.pl
www.um.zabrze.pl
53. Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych
65-058 Zielona Góra, ul. Słowacka 25/7
tel.: 68/323-96-00; faks: 68/323-13-52
e-mail: lfpk@lfpk.pl
www.lfpk.pl
54. Fundusz Poręczeń Kredytowych
59-500 Złotoryja, ul. Miła 18
tel./faks: 76/878-17-14
e-mail: fpkzlotoryja@poczta.fm
www.fpkzlotoryja.pl

Elwira KOPROWSKA-SKALSKA

OŚRODKI SZKOLENIOWO-DORADCZE

Największą pod względem liczebności grupę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości stanowią nie nastawione na zysk jednostki doradcze, informacyjne i szkoleniowe. Ośrodki szkoleniowo-doradcze (OSD), spotykane najczęściej pod nazwami: ośrodek wspierania przedsiębiorczości, centrum wspierania biznesu, punkt konsultacyjno-doradczy, działają na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. OSD uczestniczą we wszelkich inicjatywach mających na celu zwiększenie potencjału gospodarczego oraz poprawę jakości życia społeczności lokalnej. Cele działalności ośrodków są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami lokalnych rynków i obejmują w szczególności¹:

- 1) wspieranie i popularyzowanie idei przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- 2) aktywne wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w zakresie tworzenia oraz rozwijania małych i średnich przedsiębiorstw;
- 3) aktywną współpracę z lokalną (samorządową i rządową) administracją oraz innymi organizacjami (prywatnymi, pozarządowymi i in.), w celu tworzenia wspólnej płaszczyzny do działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego regionu;
- 4) aktywne włączanie się w doraźne akcje w sytuacjach wynikających z potrzeb gospodarczych lub społecznych w regionie.

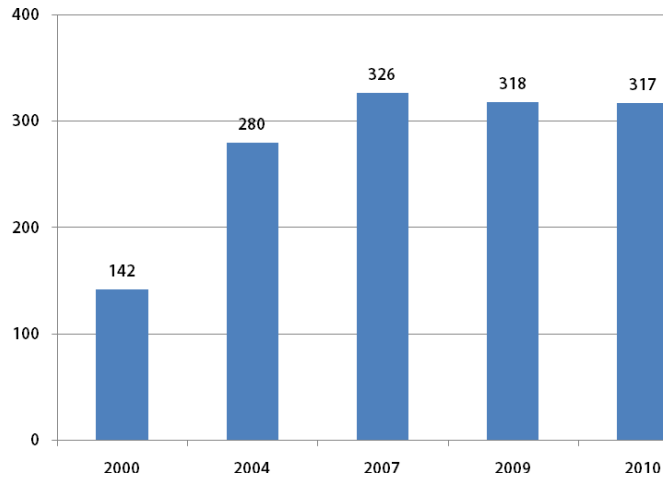
OSD wyrastają z wielowiekowych tradycji cechowych szkoleń i systemów doskonalenia zawodowego. W połowie XX w. ośrodki zaczęły powstawać z inicjatywy publicznej i obywatelskiej (społecznej) przy organizacjach pozarządowych.

W pierwszej połowie 2010 r. identyfikujemy 317 ośrodków, co wskazuje na ustabilizowanie się przyrostu tego rodzaju przedsięwzięć w porównaniu z poprzednimi latami. Od 2007 r. ich liczba wynosi około 320 jednostek. Blisko stu procentowy wzrost liczby podmiotów w 2004 r., w porównaniu do roku 2000 jest spowodowany wchodzeniem w system wsparcia rozwoju instytucji przedstawicielskich biznesu (izby przemysłowo-handlowe, cechy rzemieślnicze, związki pracodawców), niepaństwowych szkół wyższych oraz organizacji zawodowych (NOT, TNOiK). Powyższe podmioty aktywnie odkrywają nowe możliwości świadczenia usług w swoich środowiskach². Dalszy dynamiczny przyrost liczby podmiotów w latach 2004-2007 jest przede wszystkim efektem integracji europejskiej i zwiększonej dostępności środków finansowych na działalność statutową. Warto zwrócić uwagę na rozwój w ubiegłych latach regionalnych sieci OSD, np.: Lubelska Fundacja Rozwoju i Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny, Fundacja Rozwoju Gminy Żelów w południowej części województwa łódzkiego, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego, Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej z Sandomierza w województwie świętokrzyskim czy Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR SA w województwie śląskim. Funkcjonują też sieci ośrodków powołanych do pełnienia określonych funkcji, np. Sieć Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego czy Sieć Enterprise Europe Network.

¹ K. B. Matusiak, M. Mażewska, Ośrodek szkoleniowo-doradczy [w:] K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii, słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 222-224.

² K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje, Radom-Łódź 2006, s. 344.

Wykres 1. Liczba ośrodków szkoleniowo-doradczych w Polsce w latach 2000-2010

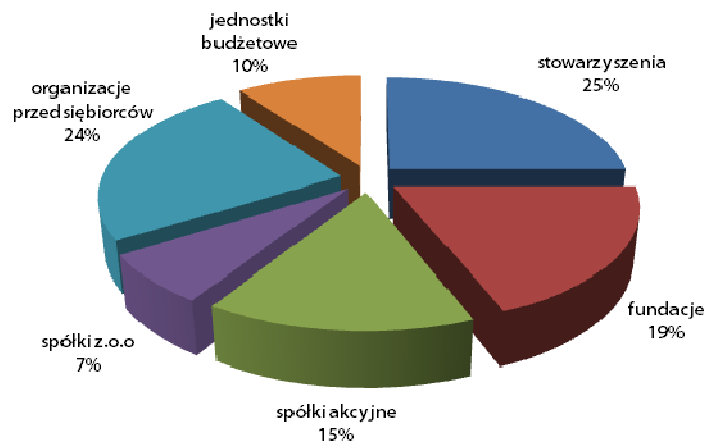

Źródło: opracowanie własne.

Analizując funkcjonowanie OSD na przestrzeni lat stwierdza się, iż coraz częściej stają się one krótkotrwałymi inicjatywami, powołanymi na potrzeby realizacji konkretnego projektu dofinansowanego ze źródeł zewnętrznych, bez perspektywy i pomysłu na dalsze funkcjonowanie i rozwój. W konsekwencji często w ramach jednej instytucji działa kilka podporządkowanych jej podmiotów, realizujących podobne lub nawet te same działania. Brakuje programów wspomagających działalność ośrodków także po zakończeniu dofinansowanego przedsięwzięcia, zwłaszcza zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach. Przykładowo ciekawym, dobrze zapowiadającym się pomysłem było tworzenie Gminnych Centrów Informacji w ramach Programu „Pierwsza Praca” realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, które mogłyby wypełnić lukę występującą w tym zakresie na terenach wiejskich i w małych miasteczkach do 50 tys. mieszkańców. Niemniej jednak po zakończeniu projektu Infocentra zostały pozostawione same sobie, bez wsparcia finansowego i przede wszystkim merytorycznego. W konsekwencji obecnie funkcjonują nieliczne jednostki, które zazwyczaj były powołane przy już dobrze rozwiniętej instytucji lub organizacji, która nie uzależnia swojego rozwoju od konkretnego programu. Podobnie inicjatywą wyłącznie projektową okazały się „lokalne okienka przedsiębiorczości”. Jednocześnie pojawiają się nowe programy (np. Centra Kształcenia na Odległość na Wsiach), w ramach których tworzone są kolejne jednostki realizujące cele ośrodków szkoleniowo-doradczych, wspierane do czasu zakończenia umowy, bez koncepcji na ich dalszy rozwój.

Przynajmniej jeden ośrodek prowadzą w Polsce 294 podmioty organizacyjno-prawne, wśród których od kilku ostatnich lat dominują organizacje pozarządowe (w 2010 r. stowarzyszenia i fundacje – 44%), izby i cechy gospodarcze (24%) oraz spółki kapitałowe (22%).

Wykres 2. Struktura OSD według formy organizacyjno-prawnej w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W ujęciu przestrzennym najwięcej OSD identyfikujemy w województwie śląskim (37) i lubelskim (30), natomiast najmniej – w lubuskim (9) i opolskim (7). Dwie trzecie OSD działa w dużej aglomeracji oraz dużych miastach, natomiast od początku prowadzonych badań ośrodków innowacji i przedsiębiorczości zauważa się ograniczony dostęp do ich usług na terenach wiejskich i w małych miasteczkach do 50 tys. mieszkańców.

Mapa 1. Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 1. Charakterystyka podstawowych zasobów OSD w latach 1998-2010

Wyszczególnienie:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010
dysponowana powierzchnia w m ²	142	173	212	392	452	500	689
zatrudnienie etatowe	3	4	4	5	14	13	16
konsultanci i wykładowcy zatr. na umowy-zlecenia, w tym z tytułem naukowym	16 3	18 3	26 7	30 4	27 3	27 2	32 3
budżet ośrodka (w tys. zł), w tym dochody własne (w %)**	128,5 60,4	255,7 58,8	344,6 58,0	263,4 62,1	1 529,6 39,2	1 678,5 39,0	2 445,9 38,8
liczba klientów**	820	1 784	812	1 258	1 142	1 032	1 421
liczba wspartych nowych firm, w tym założonych przez kobiety**	25 *	18 *	14 *	14 *	30 *	58 24	78 37

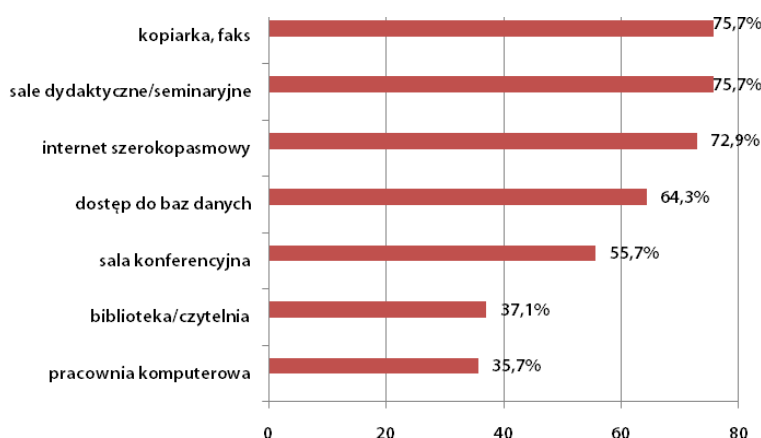
* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

** prezentowane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

Od 1998 r. OSD istotnie wzmocniły zasoby kadrowe i infrastrukturalne. Przeciętny ośrodek zajmuje 689 m², przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu – od 40 m² do 7135 m². Powierzchnia zaplecza lokalowego w analizowanym okresie wzrosła niemal pięciokrotnie. Na dysponowanej powierzchni znajdują się: sale dydaktyczne/seminaryjne, sale konferencyjne, pracownie komputerowe, czytelnie i biblioteki oraz pokoje konsultantów i pomieszczenia biurowe. Ośrodki w swoich zasobach posiadają sprzęt biurowy oraz dostęp do Internetu szerokopasmowego i baz danych. W statystycznym ośrodku zatrudnionych jest 16 pracowników etatowych, a dodatkowych 23 uczestniczy w jego pracach w formie zleceń. W ostatnich trzech latach zatrudnienie utrzymuje się na dosyć stabilnym poziomie, ze wskazaniem na tendencję wzrostową. Świadczyć to może o uzyskaniu stabilności kadrowej OSD. Ośrodek posiada średnio: 23 wykładowców (w tym 3 z tytułami naukowymi) oraz 9 konsultantów. Od 2001 roku te zasoby również występują na podobnym poziomie.

Wykres 3. Charakterystyka infrastruktury techniczno-serwisowej OSD w 2010 r. (w %)

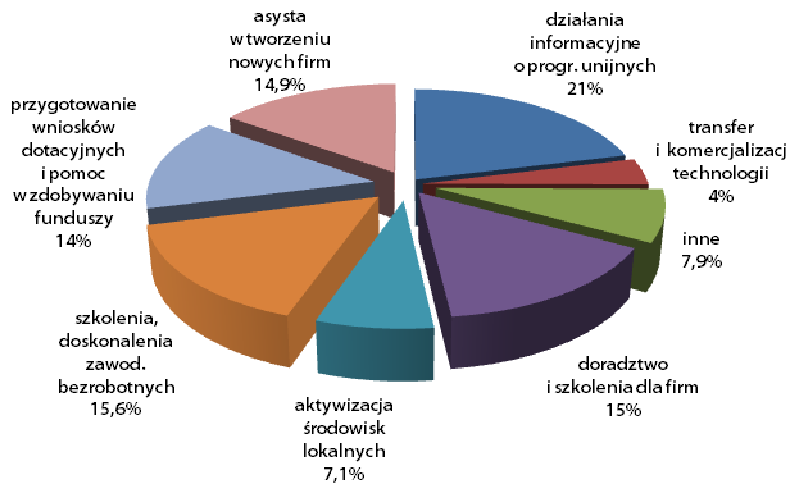
Źródło: opracowanie własne.

Jednym z nielicznych badań oceniających jakość świadczonych usług przez OSD jest przeprowadzony w 2009 r. na zlecenie PARP test kompetencji dla konsultantów Punktów Konsultacyjnych (PK), w którym wzięło udział 295 osób z regionalnych i lokalnych PK. Jego celem była bieżąca weryfikacja poziomu wiedzy i umiejętności konsultantów świadczących usługi informacyjne na rzecz przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą oraz identyfikacja luk kompetencyjnych wymagających podejmowania działań naprawczych (np. szkoleń). Średnia ocen w ramach testu wyniosła 23,06 punktu na 32 możliwe. Wyniki konsultantów z regionalnych PK były lepsze niż konsultantów z lokalnych PK – średnia uzyskanych punktów wyniosła odpowiednio 25 i 23.³ Potwierdza to potrzebę wsparcia OSD zlokalizowanych w małych miejscowościach w kierunku podnoszenia kompetencji ich pracowników. Pomimo, iż wyniki badania przeprowadzonego w PK wypadły dobrze, praktyka pokazuje, że poziom merytoryczny świadczonych przez OSD usług bywa różny. Na przykład zdarza się, że do bezpośredniego kontaktu z klientami ośrodków w ramach działalności doradczej i informacyjnej oddelegowane są osoby odbywające staż, które dopiero zdobywają doświadczenie na polu zawodowym i nie posiadają wystarczającej wiedzy w tym zakresie.

Od 2008 r. około 40% czasu pracy ośrodka przeznaczanych jest na działania informacyjne o możliwościach pozyskania środków z UE oraz przygotowania wniosków o dofinansowanie i pomoc w zdobywaniu funduszy. Świadczy to o wzrastającym zainteresowaniu możliwościami uzyskania wsparcia z programów unijnych. Wspieranie procesów założycielskich pochłania przeciętnie około 15% czasu pracy ośrodka i owocuje utworzeniem rocznie 78 nowych firm, w tym około 48% założonych przez kobiety. Od trzech lat wsparcie to utrzymuje się na zbliżonym poziomie, przy czym jednocześnie dynamicznie zwiększa się liczba nowo powstałych przedsiębiorstw. Analogicznie około 15% czasu zajmuje aktywność w zakresie szkoleń i doradztwa dla firm.

³ www.parp.gov.pl, 20.06.2010

Wykres 4. Struktura rodzajowa aktywności OSD według przeznaczanego czasu pracy w 2009 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Od 2004 r. obserwuje się przesunięcie aktywności z pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy (w 2001 r. ponad 41% czasu) w kierunku doradztwa i szkoleń dla ustabilizowanych rynkowo przedsiębiorstw (w 2001 r. – 24%) i tendencja ta utrzymuje się do 2007 r. W 2009 r. ponownie wzrosło zaangażowanie na rzecz osób bezrobotnych, co wynika z trudnej sytuacji na rynku pracy. Dodatkowo od 2008 r. z czasu poświęconego na pomoc w tworzeniu nowych firm oraz działalność doradczo-szkoleniową dla MSP i dużych firm wyodrębniona została aktywność związana z działalnością informacyjną na temat programów unijnych i z pomocą w pozyskiwaniu funduszy (w 2009 r. – 36,5%). Bez zmian (marginalne) pozostają działania na rzecz innowacyjności i transferu technologii – od 0,6% do 4% dysponowanego czasu.

Tabela 2. Zmiany w strukturze aktywności OSD według przeznaczanego czasu pracy w latach 1998-2010 (w %)**

Wyszczególnienie:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010
działania informacyjne o programach unijnych	*	*	*	*	*	21,0	22,5
szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych	18,0	18,2	41,0	23,9	14,6	12,0	15,6
doradztwo i szkolenia dla firm	32,0	42,1	24,0	33,5	34,8	15,0	15,0
asysta w tworzeniu nowych firm	37,0	20,1	28,0	31,3	30,0	13,0	14,9
przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy	*	*	*	*	*	15,0	14,0
pozostałe	12,0	18,7	6,4	9,8	19,3	12,0	7,9
aktywizacja środowisk lokalnych	*	*	*	*	*	8,0	7,1
transfer i komercjalizacja technologii	1,0	0,9	0,6	1,5	1,0	4,0	2,9

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

** prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

Z usług ośrodka szkoleniowo-doradczego w ciągu roku korzysta średnio 1421 osób (blisko 40% wzrost w porównaniu z 2008 r.), w tym 50% stanowią kobiety, a 15% - osoby po 50 roku życia.

Tabela 3. Struktura klientów w OSD w latach 2004-2010 (w %)**

Wyszczególnienie:	2004	2007	2009	2010
początkujący przedsiębiorcy	18,1	17,4	24,0	23,4
bezrobotni i poszukujący pracy	30,9	15,2	19,0	21,8
właściciele i menedżerowie MSP			22,0	13,9
pracownicy MSP	27,4	47,6	15,0	14,7
pracownicy dużych firm			2,0	3,4
pozostali***	7,2	4,0	10,6	10,7
urzędnicy administracji publicznej	9,1	9,1	9,0	6,1
studenci i pracownicy naukowci	*	*	3,0	3,8
dzieci i młodzież	10,7	3,6	2,0	2,3

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

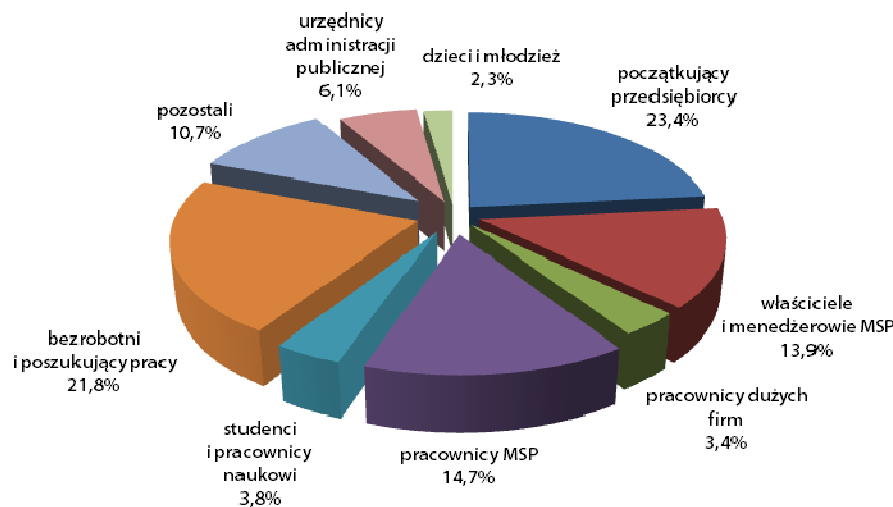
** prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

*** m.in. rolnicy, organizacje pozarządowe

Źródło: opracowanie własne.

Głównymi odbiorcami usług są początkujący przedsiębiorcy (23,4%) oraz bezrobotni i poszukujący pracy (21,8%). Od 2004 r. grupy te oraz właściciele, menedżerowie i pracownicy MSP dominują wśród klientów ośrodków. Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy korzystających z usług OSD jest odzwierciedleniem sytuacji na rynku pracy. W 2010 r. zmalała liczba klientów będących właścicielami i menedżerami MSP oraz pracownikami administracji publicznej.

Wykres 5. Struktura korzystających z usług OSD w 2010 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Największym zainteresowaniem usługobiorców niezmiennie cieszy się oferta szkoleniowa (w 2009 r. – 42,3%) i informacyjna (35,5%). W strukturze rodzajowej od 2007 r. utrzymuje się niewielkie znaczenie doradztwa. Natomiast sukcesywnie wzrasta działalność pozostała, co może świadczyć o tym, iż OSD aktywnie uczestniczą w inicjatywach lokalnych podejmowanych na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego. Można do nich zaliczyć między innymi zaangażowanie w:

- organizację spotkań informacyjnych dla przedsiębiorców i osób zamierzających uruchomić własną działalność gospodarczą,
- organizację lub uczestnictwo w targach pracy oraz wystawach,
- działania animacyjne zmierzające do rozwoju aktywności lokalnej,
- promocję lokalnych przedsiębiorstw,
- organizację misji gospodarczych i spotkań brokerskich,
- pomoc w opracowywaniu dokumentów strategicznych.

Tabela 4. Struktura klientów OSD według rodzajów usług w latach 1998-2010 (w %)*

Rodzaj usług:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010
szkolenia	58,0	40,0	45,0	29,7	47,1	45,3	42,3
informacja	42,0	26,0	31,0	29,0	33,0	43,0	35,5
doradztwo		15,0	21,0	35,7	8,3	11,0	6,3
pozostałe	0	19,0	3,0	5,6	11,6	12,0	15,9

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

Dzięki pomocy statystycznego ośrodka rocznie opracowywane są: 53 biznesplany, 35 wniosków dotacyjnych i 3 wnioski kredytowe. Na stałe z jego usług korzysta średnio 125 przedsiębiorstw.

W ofercie rynkowej ośrodków identyfikujemy doradztwo, szkolenia, kursy i upowszechnianie informacji. Oferta jest zróżnicowana, niemniej jednak obserwuje się obszary aktywności, które od początku funkcjonowania ośrodków traktowane są priorytetowo i dotyczą przede wszystkim przedsiębiorczości, tworzenia i prowadzenia działalności gospodarczej, opracowania biznesplanów. W ostatnich latach lokalne instytucje stały się również ośrodkami informacji europejskiej, dostarczając wiedzy o możliwościach pozyskania dofinansowania w ramach programów unijnych, a także pomocy w przygotowaniu aplikacji konkursowych. Ponadto OSD zaczęły aktywnie uczestniczyć w przedsięwzięciach zmierzających do aktywizacji środowisk lokalnych. Zmiany w strukturze usług wynikają głównie z dostosowań oferty do potrzeb lokalnego rynku oraz realizowanych w danym okresie projektów.

Tabela 5. Zakres oferowanych przez OSD usług w 2010 r. (realizowane przez % ośrodków)

Wyszczególnienie:	doradztwo	informacja	kursy i szkolenia
przedsiębiorczość, tworzenie firmy	61,4	78,6	64,3
dostęp do funduszy europejskich	65,7	82,9	62,9
opracowanie biznesplanu	58,6	65,7	51,4
księgowość, rachunkowość	35,7	52,9	47,1
finanse, podatki	28,6	58,6	42,9
zarządzanie zasobami ludzkimi	22,9	32,9	41,4
informatyka i komputery	11,4	20,0	40,0
prawne	20,0	50,0	38,6
zarządzanie biznesem	30,0	45,7	37,1
aktywizacja środowisk lokalnych	30,0	47,1	35,7
zarządzanie jakością	18,6	31,4	30,0
analiza rynku i marketing	30,0	42,9	24,3
ochrona własności intelektualnej	8,6	24,3	18,6
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	18,6	35,7	15,7
wdrażanie nowych usług i produktów	22,9	34,3	10,0
pośrednictwo kooperacyjne	11,4	25,7	5,7
inne	4,3	1,4	4,3

Źródło: opracowanie własne.

Najbardziej zróżnicowana tematycznie oferta usług świadczonych przez OSD występuje w ramach działalności informacyjnej. Większość ośrodków oferuje doradztwo, przekaz informacji i szkolenia w zakresie zakładania działalności gospodarczej, opracowania biznesplanu oraz usługi w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem (np. marketingu, finansów, księgowości i doradztwa

podatkowego) i dostępu do funduszy europejskich. Ponadto na wysokim poziomie utrzymują się działania związane z aktywizacją środowisk lokalnych. W ostatnich latach zdecydowanie największą popularnością cieszyły się usługi związane z pozyskiwaniem środków z UE na działania realizowane przez MSP oraz samorządy lokalne. Jednocześnie bez zmian w małym stopniu oferowane jest wsparcie działań proinnowacyjnych w zakresie wdrażania nowych produktów i usług oraz ochrony własności intelektualnej, nierozzerwalnie związanych z dostępem do funduszy unijnych. Pomoc w tym obszarze oferowana jest przede wszystkim przez ośrodki afiliowane przy prężnie działających instytucjach i organizacjach o wielokierunkowej aktywności we wsparciu biznesu, zlokalizowanych w dużych aglomeracjach. Uzupełnieniem działalności szkoleniowej są różnego typu seminaria czy spotkania związane z interpretacją zmieniających się przepisów prawnych (np. zamówienia publiczne, prawo pracy), spotkania informacyjne dla przedsiębiorców.

Wiodącym elementem oferty są szkolenia, w ramach których niezmiennie dominują tematy: z zakresu przedsiębiorczości (m.in. ABC przedsiębiorczości, Biznesplan, badania rynku, Techniki sprzedaży, Psychologia w biznesie, Prawo pracy), dostęp do funduszy europejskich oraz komputerowe (m.in. obsługa komputera, księgowość komputerowa, grafika komputerowa). Ponadto w ofercie szkoleniowej ośrodków znajdują się kursy zawodowe (m.in.: Prowadzenie biura i obsługa urządzeń biurowych, Kurs gastronomiczny, Kierowca wózków widłowych, Sprzedaż/zarządzanie magazynem), z zakresu aktywizacji zawodowej (m.in. Jak zachowywać się na rynku pracy? Auto-prezentacja, Asertywność) oraz inne, takie jak np. bezpieczeństwo i higiena pracy, nauka języków obcych, zamówienia publiczne. Czas trwania szkoleń oraz liczba uczestników jest zróżnicowana w zależności od tematyki oraz możliwości technicznych i lokalowych ośrodka. Efektem działalności szkoleniowej statystycznego ośrodka w 2009 r. było podjęcie zatrudnienia przez średnio 87 osób.

Poza podstawową działalnością doradczą, informacyjną i szkoleniową OSD oferują również wsparcie w zakresie dostępu do środków finansowych na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw. Pomoc ta dotyczy w szczególności pomocy w uzyskaniu subwencji, grantów i dopłat, w tym przede wszystkim dofinansowania z funduszy europejskich (37,1% ośrodków) oraz otrzymania preferencyjnych pożyczek i poręczeń w ramach lokalnych/regionalnych funduszy pożyczkowych (22,9%) i funduszy poręczeniowych (14,3%). Od lat niezmiennie zauważa się marginalny zakres współpracy z podmiotami wspierającymi innowacyjne, ryzykowne przedsięwzięcia realizowane przez MSP – fundusze kapitału załączkowego, anioły biznesu czy *venture capital* (w 2010 r. – 8% ośrodków).

Tabela 6. Struktura finansowania działalności OSD w latach 1998–2010**

Wyszczególnienie:	1998	2001	2004	2007	2009	2010
budżet OSD (w tys. zł)	128,5	344,6	263,4	1 529,6	1 678,5	2 445,9
wpływy z działalności szkoleniowej	47,8	37,0	29,5	15,8	10,0	12,4
wpływy z działalności doradczej	5,3	10,0	15,8	5,0	6,0	5,7
inne dochody własne	7,3	11,0	16,7	18,6	23,0	20,6
europejskie i krajowe granty/projekty	*	26,0	26,0	49,3	44,0	47,0
regionalne i lokalne granty/projekty	*				12,0	7,9
subwencje i dopłaty udziałowców/fundatorów	14,9	7,0	.	.	2,0	3,7
inne zasilanie zewnętrzne	24,7	9,0	12,1	11,5	3,0	2,7

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

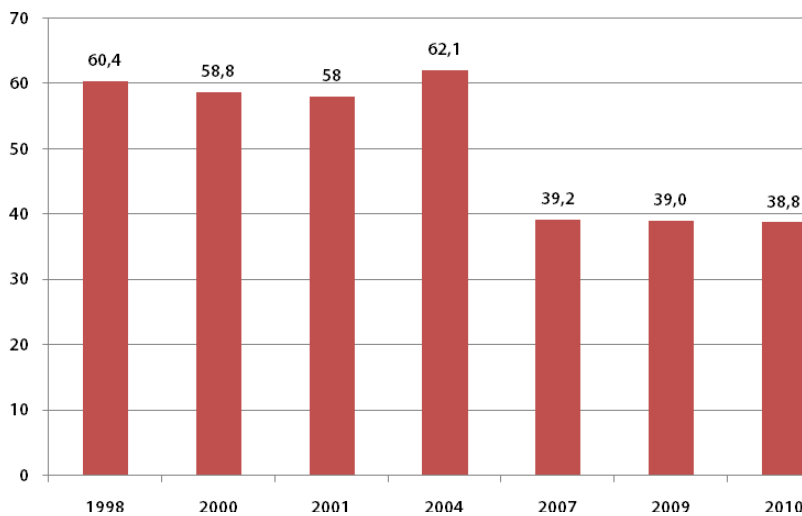
** prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

Roczny budżet ośrodka wynosi średnio 2445,9 tys. zł, przy dużym zróżnicowaniu – od 28 tys. zł do 25,1 mln zł. Prawie co druga złotówka pochodzi z grantów i projektów celowych (pomocy publicznej). Wstąpienie do Unii Europejskiej otworzyło szerokie możliwości dostępu do środków w ramach polityki regionalnej, przedsiębiorczości, strukturalnej, technologicznej. Mniejsze ośrodki są w większym zakresie uzależnione od wsparcia ze środków zewnętrznych. Wpływy z działalności własnej w 2009 r. pokrywały 38,7% kosztów bieżących, w tym 18,1% pochodzi z działalności

szkoleniowej i doradczej. Taka struktura finansowania utrzymuje się od 2006 r. We wcześniejszych latach większą część stanowiły przychody własne (ok. 60%).

Wykres 6. Dochody własne w finansowaniu OSD w latach 1998-2010*

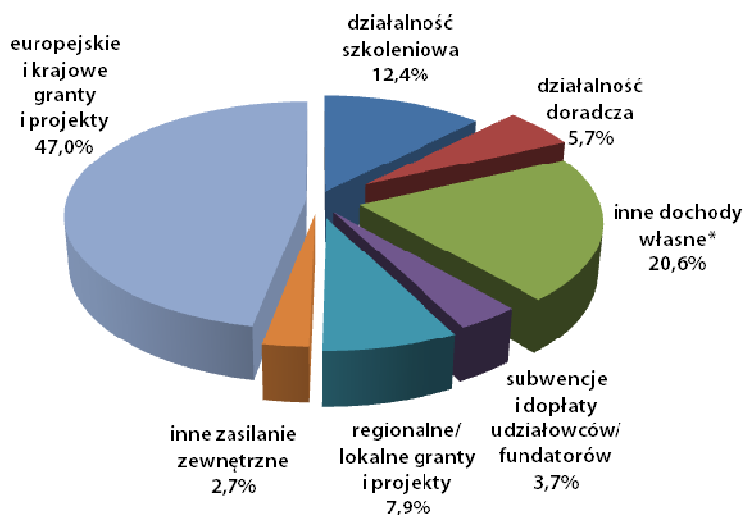

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne.

Prognozy odnoszące się do kolejnego etapu finansowania z funduszy europejskich nie są zbyt optymistyczne dla lokalnych inicjatyw, dlatego wskazane jest, aby ośrodki wykorzystywały prawdopodobnie ostatni okres sprzyjający poszukiwaniom stabilnych dochodów finansowych. Jednym ze źródeł może stać się komercjalizacja części świadczonych usług. Obecny poziom odpłatności za realizowane działania jest niewystarczający dla zapewnienia samowystarczalności finansowej. Jednocześnie OSD powinny dążyć do ciągłej profesjonalizacji prowadzonych działań, a także stale reagować na zmieniające się potrzeby głównych odbiorców, w tym MSP.

Wykres 7. Struktura przychodów OSD w 2009 r. (w %)

* inne dochody własne to m.in. opłaty za wynajem sal, składki członkowskie, organizacja konferencji

Źródło: opracowanie własne.

Większość zarządzających OSD pozytywnie ocenia perspektywy rozwoju ośrodków. Wśród planowanych działań w pierwszej kolejności wymieniają dalsze ubieganie się o fundusze europejskie

na funkcjonowanie ośrodka, a następnie rozszerzenie oferty, w tym usług szkoleniowych i doradczych.

Jednocześnie do głównych barier rozwoju zaliczają najczęściej⁴:

– dużą konkurencję innych instytucji szkoleniowo-doradczych	2,6
– niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,4
– złą sytuację gospodarczą w regionie, marazm i zastój	2,0
– małe zainteresowanie biznesu ofertą ośrodka	1,5
– słabą bazę lokalową, brak własnych pomieszczeń, wysoki czynsz najmu	1,5
– problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami	1,4
– problemy kadrowe, brak zaplecza konsultantów i wykładowców	1,1

Dużym wyzwaniem, zapewniającym dalsze funkcjonowanie i rozwój działających obecnie OSD, jest dostosowanie oferty do potrzeb ich głównych odbiorców, w tym przede wszystkim MSP. Zarówno dostępność funduszy europejskich, jak i duża konkurencja na rynku usług szkoleniowo-doradczych wymuszają dążenie do profesjonalizacji świadczonych usług doradczych, informacyjnych i szkoleniowych, a przede wszystkim wprowadzenie aktywności proinnowacyjnej. Ważne jest wzmocnienie, obecnie marginalnego, wsparcia skierowanego do nowych firm oraz MSP w zakresie wdrażania nowych usług i produktów, zwiększania ich konkurencyjności i potencjału technologicznego oraz działań w zakresie ochrony własności intelektualnej. Głównym problemem może się jednak okazać słabe merytoryczne przygotowanie kadry do takiej zmiany specjalizacji ośrodka. Realizacja wysokiej jakości specjalistycznych usług, będących odpowiedzią na istniejące duże zapotrzebowanie na innowacje, wymaga podnoszenia wiedzy i umiejętności pracowników OSD w tym zakresie, ale jednocześnie daje szansę na zwiększenie samodzielności i stabilizacji finansowej ośrodków.

⁴ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

LISTA ADRESOWA OŚRODKÓW SZKOLENIOWO-DORADCZYCH

1. Centrum Wspierania Biznesu
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach]
16-300 Augustów, ul. Brzostowskiego 10A/9
tel.: 87/642-21-96
e-mail: pk@frp.pl
www.frp.pl
2. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Rozwoju Gminy Żelów]
97-400 Bełchatów, ul. Kościuszki 1
tel.: 44/733-51-99; faks: 44/733-51-40
e-mail: pk.belchatow@frgz.pl, frgz@frgz.pl
www.frgz.pl
3. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 14
tel./faks: 83/344-06-25
e-mail: bialapodlaska@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
4. Białkopodlaska Izba Gospodarcza
21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 12C
tel.: 83/342-46-68; faks: 83/343-75-07
e-mail: bpig@tnet.pl
www.bpig.bialapodlaska.pl
5. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny, Fundacja Aktywności Obywatelskiej]
21-500 Biała Podlaska, ul. Brzeska 41, p. 242
tel./faks: 83/343-77-63
e-mail: info_bialapodlaska@roefs.pl
www.bialapodlaska.roefs.pl
6. Podlaskie Centrum
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
15-555 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 26
tel.: 85/732-17-88; faks: 85/732-94-84
e-mail: frdl-pc@frdl.bialystok.pl
www.frdl.bialystok.pl
7. Enterprise Europe Network
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-83; faks: 85/740-86-85
e-mail: projekty@pfrr.pl
www.pfrr.pl
8. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-89; faks: 85/740-86-85
e-mail: zajkowska@pfrr.pl, pfrr@pfrr.pl
www.pfrr.pl
9. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych]
15-703 Białystok, ul. Zwycięstwa 26C, lok. 3
tel./faks: 85/732-28-46
e-mail: kierownik_bialystok@roefs.pl
www.bialystok.roefs.pl
10. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES]
15-427 Białystok, ul. Lipowa 16/23
tel./faks: 85/744-55-54, tel.: 504/513-508
e-mail: pk.bialystok@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
11. Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku
15-365 Białystok, ul. Pogodna 63/1
tel./faks: 85/742-36-51
e-mail: zdz@zdz.bialystok.pl
www.zdz.bialystok.pl
12. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
15-542 Białystok, ul. Jagienki 4
tel.: 85/675-02-71; faks: 85/675-02-59
e-mail: tnoik@tnoik.bialystok.pl
www.tnoik.bialystok.pl
13. Regionalne Centrum Szkoleniowe
15-441 Białystok, ul. Spółdzielcza 8
tel./faks: 85/653-72-21
e-mail: rcs@pfrr.pl
rcs.doradztwo@pfrr.pl
www.rcs-hr.pl
14. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-09; faks: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
15. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-01; faks: 33/496-02-22
e-mail: info_bielsko-biala@roefs.pl
www.bielsko-biala.roefs.pl
16. Agencja Rozwoju Regionalnego
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 365
tel./faks: 33/812-26-75, 818-47-79, 816-91-62
e-mail: biuro@arrsa.pl, msocha@arrsa.pl
www.arrsa.pl
17. Regionalna Izba Handlu i Przemysłu
43-300 Bielsko-Biała, ul. Wzgórze 19
tel./faks: 33/822-90-49
e-mail: biuroizby@cci.pl
www.cci.pl
18. Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel./faks: 84/686-53-93
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
19. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Busku Zdroju
28-100 Busko Zdrój, ul. Kościuszki 60, p. 103
tel./faks: 41/378-13-16
e-mail: busko@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
20. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne]
85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 34
tel.: 52/322-67-20; faks: 52/322-67-81
e-mail: informacja@pte.bydgoszcz.pl
www.bydgoszcz.roefs.pl
21. Kujawsko-Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości
85-098 Bydgoszcz, ul. Piotrowskiego 11
tel./faks: 52/322-12-77; faks: 52/322-14-23
e-mail: sekretariat@izbarzem.pl
www.izbarzem.pl
22. Kujawsko-Pomorski Związek Pracodawców i Przedsiębiorców
85-112 Bydgoszcz, ul. Mennica 6
tel.: 52/585-91-60; faks: 52/585-91-61
e-mail: biuro@kpzpip.pl
www.kpzpip.pl
23. Pomorsko-Kujawskie Centrum Demokracji Lokalnej
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
85-858 Bydgoszcz, ul. Gdańska 5
tel.: 52/321-18-92; faks: 52/321-18-90
e-mail: pkcdl@bydgoszcz.frdl.pl
www.pkcdl.frdl.pl

24. Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Handlu i Usług
85-009 Bydgoszcz, ul. Dworcowa 77
tel./faks: 52/322-14-40, 322-48-94
e-mail: kpzhiu@kpzhiu.pl
www.kpzhiu.pl
25. Bydgoski Dom Technika NOT Sp. z o.o.
85-030 Bydgoszcz, ul. B. Rumińskiego 6
tel.: 52/322-23-06; faks: 52/349-38-38
e-mail: barp@not.com.pl
www.not.com.pl
26. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju - Agencja Rozwoju Regionalnego]
22-100 Chełm, ul. Obłoińska 20
tel./faks: 82/564-98-70
e-mail: chełm@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
27. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
21-100 Chełm, pl. Niepodległości 1
tel./faks: 82/563-24-29
e-mail: chełm@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
28. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Rozwoju Aktywności Społecznej TRIADA]
22-100 Chełm, ul. Wojsławicka 7
tel.: 82/565-86-09; faks: 82/565-84-45
e-mail: info_chełm@roefs.pl
www.chełm.roefs.pl
29. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Pomorza]
89-600 Chojnice, ul. Cechowa 3
tel.: 58/323-32-28
e-mail: konsultacje@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
30. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno]
89-600 Chojnice, ul. Gimnazjalna 1/1
tel./faks: 52/565-17-29
e-mail: info_chojnice@roEFS.pl
www.chojnice.roefs.pl
31. Centrum Przedsiębiorczości
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel./faks: 32/249-85-15
e-mail: centrum@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
32. Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej SA
32-500 Chrzanów, ul. Rynek 16
tel./faks: 32/623-06-35
e-mail: biuro@armz.pl
www.armz.pl
33. Fundacja Gospodarcza im. Karola Marcinkowskiego
06-400 Ciechanów, ul. Warszawska 10
tel.: 23/672-33-71; faks: 23/673-23-89
e-mail: fundgosp@ci.onet.pl
www.fg.org.pl
34. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
06-400 Ciechanów, ul. 17 stycznia 7, . 426
tel./faks: 23/672-87-48
e-mail: kierownik_ciechanow@roefs.pl
www.ciechanow.roefs.pl
35. Dział Przedsiębiorczości [Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości]
43-400 Cieszyn, Zamkowa 3 A,B,C
tel./faks: 33/851-08-21
e-mail: info@zamekcieszyn.pl
www.zamekcieszyn.pl
36. Punkt Konsultacyjny [Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości]
64-700 Czarnków, ul. Rybaki 3, lok. 033
tel.: 67/262-50-08
e-mail: pk-czarnkow@warp.org.pl
www.warp.org.pl
37. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Agencja Rozwoju Regionalnego]
42-217 Częstochowa, ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/360-56-87; faks: 34/360-57-47
e-mail: info_czestochowa@roefs.pl
www.czestochowa.roefs.pl
38. Ośrodek Rozwoju Regionalnego [Wyższa Szkoła Zarządzania]
42-209 Częstochowa, ul. Rząsawska 40
tel.: 34/364-33-82; faks: 34/364-34-26
e-mail: orr@wsz.edu.pl
www.wsz.edu.pl
39. Agencja Rozwoju Regionalnego SA
42-217 Częstochowa, ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/360-56-88; faks: 34/360-57-47
e-mail: arr@arr.czestochowa.pl
www.arr.czestochowa.pl
40. Centrum Kształcenia Zawodowego [Regionalna Agencja Promocji Zatrudnienia]
41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Sienkiewicza 14
tel.: 32/262-50-79 w. 34; faks: 32/262-25-05
e-mail: e.mierzwinska@rapz.com.pl
www.rapz.com.pl
41. Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno]
77-310 Debrzno, ul Ogrodowa 26
tel./faks: 59/833-57-50
e-mail: stowdeb@pro.onet.pl
www.stowdeb.pl
42. Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości
66-520 Dobiegniew, ul. Dembowskiego 2
tel.: 95/761-15-40; faks: 95/763-94-77
e-mail: biuro@swmpdobiegniew.pl
www.swmpdobiegniew.pl
43. Działdowska Agencja Rozwoju SA
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/697-06-66; faks: 23/697-06-67
e-mail: darsa@darsa.pl, m.beclawska@darsa.pl
www.darsa.pl
44. Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne SA
82-440 Dzierzgoń, pl. Wolności 7
tel.: 55/276-25-79; faks: 55/276-25-70
e-mail: rti@dzierzgon.com.pl
www.rti.dzierzgon.com.pl
45. Punkt Konsultacyjny [Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa]
82-300 Elbląg, ul. Kosynierów Gdyńskich 30
tel./faks: 55/236-11-10
e-mail: eiph@elblag.com.pl
www.eiph.pl
46. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych]
82-300 Elbląg, ul. Związku Jaszczurczego 17
tel./faks: 55/642-18-85
e-mail: b.mazurek@eswip.pl
www.elblag.roefs.pl
47. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Elckie Forum Wspierania Samozatrudnienia Bezrobotnych]
19-300 Elk, ul. Stary Rynek 8
tel./faks: 87/621-34-71
e-mail: forumelk@op.pl

48. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana]
19-300 Elk, ul. Piłsudskiego 4
tel./faks: 87/621-03-68
e-mail: info_elk@roefs.pl
www.elk.roefs.pl
49. Akademia Edukacji Regionalnej [Agencja Rozwoju Pomorza SA]
80-387 Gdańsk, ul. Arkońska 6/A3
tel.: 58/323-32-43; faks: 58/301-13-41
e-mail: sekretariat@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
50. Regionalny Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Pomorza SA]
80-387 Gdańsk, ul. Arkońska 6/A3
tel.: 58/323-31-00; faks: 58/301-13-41
e-mail: sekretariat@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
51. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
80-236 Gdańsk, ul. Grunwaldzka 8
tel.: 58/341-93-70; faks: 58/341-45-11
e-mail: tnoik@tnoik.gda.pl
www.tnoik.org
52. Gdańska Akademia Bankowa [Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową]
80-227 Gdańsk, ul. Do Studzienki 63
tel.: 58/347-82-81; faks: 58/341-85-10
e-mail: poczta@gab.com.pl
www.gab.com.pl
53. Centrum Wspierania Biznesu w Gdańsku [Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
80-126 Gdańsk, ul. Piekarnicza 12A
tel.: 58/751-40-02; faks: 58/751-40-21
e-mail: cig@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl
54. Akademia Rzemiosła Małej i Średniej Przedsiębiorczości [Pomorska Izba Rzemieślnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw]
80-831 Gdańsk, ul. Piwna 1/2
tel.: 58/301-21-86; faks: 58/301-79-31
e-mail: biuro@pomorskaizba.com.pl
www.pomorskaizba.com.pl
55. Pomorska Izba Przemysłowo-Handlowa Oddział Gdańsk, Ośrodek KSU
80-830 Gdańsk, ul. Długi Targ 39/40
tel.: 58/301-13-25; faks: 58/301-02-16
e-mail: izba@piph.pl
www.gdansk.piph.pl
56. Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości
80-266 Gdańsk, ul. Grunwaldzka 238D
tel.: 58/690-72-96; faks: 58/305-85-35
e-mail: gfp@gfp.com.pl
www.gfp.com.pl
57. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych]
80-236 Gdańsk, al. Grunwaldzka 5
tel.: 58/340-12-12; faks: 58/340-12-13
e-mail: antonina.paplinska@rci.org.pl
www.gdansk.roefs.pl
58. Fundacja Gospodarcza
81-538 Gdynia, ul. Olimpijska 2
tel.: 58/622-60-17; faks: 58/622-59-85
e-mail: fungos@fungo.com.pl
www.fundacjagospodarcza.pl
59. Krajowa Izba Gospodarki Morskiej
81-372 Gdynia, ul. Armii Krajowej 24
tel.: 58/782-01-91; faks: 58/620-35-54
e-mail: kigm@kigm.pl, j.golebiewska@kigm.pl
www.kigm.pl
60. Centrum Informacji Gospodarczej [Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/231-99-79; faks: 32/238-96-30
e-mail: sekretariat@riph.com.pl
www.riph.com.pl
61. Agencja Rozwoju Lokalnego
44-100 Gliwice, ul. Wincentego Pola 16
tel.: 32/339-31-00; faks: 32/339-31-17
e-mail: arlinfo@arl.pl
www.arl.pl
62. Stowarzyszenie BUSINESS MANAGEMENT CLUB
44-100 Gliwice, ul. Jagiellońska 21 (GCOP)
tel./faks: 32/238-24-55, 505/806-619
e-mail: bmc.gliwice@gmail.com
rafal_foit@o2.pl
www.bmc.org.pl
63. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR]
44-100 Gliwice, ul. Chopina 10
tel.: 32/302-96-80; faks: 32/302-96-81
e-mail: pk.gliwice@agrotur.org.pl
www.agrotur.org.pl
64. Regionalny Ośrodek Szkolenia Ekonomicznego PTE [Polskie Towarzystwo Ekonomiczne]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 47
tel.: 32/331-30-81; faks: 32/331-30-82
e-mail: biuro@ptegliwice.pl
www.ptegliwice.pl
65. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Śląska Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/230-48-79; faks: 32/230-78-86
e-mail: biuro@sfwp.gliwice.pl
www.sfwp.gliwice.pl
66. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG”]
67-200 Głogów, ul. Budowlanych 6A
tel.: 76/835-68-91; faks: 76/834-27-97
e-mail: arleg@arleg.eu
www.arleg.com
67. Gnieźnieńska Agencja Rozwoju Gospodarczego
62-200 Gniezno, ul. Rynek 10/1
tel./faks: 66/426-45-34
e-mail: biuro@garg.pl
www.garg.pl
68. Punkt Konsultacyjny [Izba Rzemieślnicza w Szczecinie]
72-100 Goleniów, ul. Konstytucji 3 Maja 19
tel./faks: 91/418-25-53
e-mail: pk_goleniow@wp.pl,
69. Fundacja Rozwoju Regionu Gołdap
19-500 Gołdap, pl. Zwycięstwa 16
tel.: 87/615-20-90; faks: 87/615-29-70
e-mail: poczta@frg.pl
www.frg.pl
70. Gorlicki Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Gorlickie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
38-350 Gorlice, ul. Michalusa 4
tel./faks: 18/353-60-72
e-mail: gowp@iap.pl
www.gowp.w.interia.pl

71. Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego
66-400 Gorzów Wlkp., ul. Sikorskiego 95
tel.: 95/722-83-70; faks: 95/720-73-25
e-mail: zdz@zdz.gorzow.pl
www.zdz.gorzow.pl
72. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego]
66-400 Gorzów Wlkp., ul. Sikorskiego 95
tel./faks: 95/722-73-25
e-mail: info_gorzowwielkopolski@roefs.pl
www.gorzowwielkopolski.roefs.pl
73. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego
63-800 Gostyń, ul. 1 Maja 1
tel./faks: 65/572-07-54
e-mail: gospodarka@gostyn.pl
www.gospodarka.gostyn.pl
74. Punkt Konsultacyjny [Cech Rzemiosł Różnych w Grodkowie i Izba Rzemieślnicza w Opolu]
49-200 Grodków, ul. Elsnera 8
tel./faks: 77/424-18-15
e-mail: info@izbarzem.opole.pl
www.izbarzem.opole.pl
75. Centrum Wspierania Biznesu [Izba Gospodarcza w Grudziądzu]
86-300 Grudziądz, ul. Włodka 16B
tel./faks: 56/461-30-83
e-mail: biuro@ig.grudziadz.pl
www.ig.grudziadz.pl
76. Punkt Konsultacyjny [Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców]
74-100 Gryfino, ul. Szczecińska 19
tel./faks: 91/416-25-17
e-mail: cechgryfino@poczta.onet.pl
www.cechgryfino.info
77. Centrum Wspierania Biznesu w Hajnówce [Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
17-200 Hajnówka, ul. Ks. Wierobieja 30, lok. 18
tel./faks: 85/682-51-87
e-mail: orzechowska@pfr.pl
www.pfr.bialystok.pl
78. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
22-500 Hrubieszów, pl. Wolności 15
tel./faks: 84/696-54-77
e-mail: hrubieszow@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
79. Iławska Izba Gospodarcza
14-200 Iława, ul. Sobieskiego 37A
tel.: 89/648-57-51; faks: 89/648-83-68
e-mail: biuro@iig-ilawa.pl
www.iig-ilawa.pl
80. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Polskie Towarzystwo Ekonomiczne]
88-100 Inowrocław, ul. Poznańska 185
tel./faks: 52/357-56-79
e-mail: owp-frp@pte.bydgoszcz.pl
www.pte.bydgoszcz.pl
81. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju]
23-300 Janów Lubelski, ul. Zamoyskiego 52
tel./faks: 15/872-52-52
e-mail: janowlubelski@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
82. Cech Rzemiosł Różnych w Jaśle
38-200 Jasło, Czackiego 17
tel./faks: 13/446-32-59
e-mail: cech@gal.pl
www.cech.jaslo.biz
83. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Fundacja „Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości”]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; faks: 32/476-21-10
e-mail: inkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
84. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
43-600 Jaworzno, ul. Grunwaldzka 275
tel.: 32/614-21-00; faks 32/614-21-04
e-mail: regina.berdy@jpp.jaworzno.pl
www.arl-jaworzno.com.pl
85. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych]
58-500 Jelenia Góra, ul. Krótka 24A
tel./faks: 75/642-20-00
e-mail: bartlomiej.bartkowiak@rcwip.pl
www.jeleniagora.roefs.pl
86. Lokalny Punkt Konsultacyjny [Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego]
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel.: 75/752-32-93; faks: 75/752-27-94
e-mail: partner@karr.pl
www.karr.pl
87. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Punkt Konsultacyjny, Enterprise Europe Network [Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/765-60-61; faks: 62/764-50-16
e-mail: fundacja@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
88. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25/28
tel.: 62/765-60-52; faks: 62/757-03-63
e-mail: info_kalisz@roefs.pl
www.kalisz.roefs.pl
89. Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Gminy Kamień Krajeński
89-430 Kamień Krajeński, pl. Odrodzenia 3
tel.: 52/389-45-18; faks: 52/388-63-92
e-mail: cwp-kamien@wp.pl
90. Centrum Wspierania Biznesu [Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
83-300 Kartuzy, ul. Kościuszki 12
tel./faks: 58/681-44-00
e-mail: cwb@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl
91. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-90; faks: 32/251-58-31
e-mail: owp@gapp.pl
www.gapp.pl
92. Regionalna Izba Gospodarcza
40-084 Katowice, ul. Opolska 15
tel.: 32/351-11-97; faks: 32/351-11-80
e-mail: araplewicz@rig.katowice.pl
www.rig.katowice.pl
93. Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki [Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
40-014 Katowice, ul. Mariacka 1
tel.: 32/206-98-43; faks: 32/253-84-09
e-mail: biuro@frdl.katowice.pl
www.frdl.katowice.pl
94. Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego
40-039 Katowice, ul. Powstańców 17
tel.: 32/728-58-65; faks: 32/728-58-03
e-mail: t.zientek@garr.pl
www.garr.pl

95. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego]
40-039 Katowice, ul. Powstańców 17
tel.: 32/728-59-06; faks: 32/728-59-22
e-mail: info_katowice@roefs.pl
www.katowice.roefs.pl
96. Centrum Szkoleniowo-Informacyjne
[Główny Instytut Górnictwa]
40-166 Katowice, pl. Gwarków 1
tel.: 32/259-26-04; faks: 32/259-27-74
e-mail: centrum@gig.katowice.pl
www.szkolenia.gig.katowice.pl
97. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR]
47-200 Kędzierzyn Koźle, ul. Piramowicza 16
tel.: 77/482-13-62
e-mail: pk.kedzierzyn@agrotur.org.pl
www.agrotur.org.pl
98. Enterprise Europe Network
[Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa]
25-002 Kielce, ul. Sienkiewicza 53
tel.: 41/368-02-78
e-mail: een@siph.com.pl
www.eic.siph.com.pl
99. Regionalny Punkt Konsultacyjny
[Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa]
25-002 Kielce, ul. Sienkiewicza 53
tel./faks: 41/360-02-22
e-mail: rpk@siph.com.pl, sekretariat@siph.com.pl
www.siph.com.pl
100. Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
25-308 Kielce, ul. Bodzentyńska 44A
tel.: 41/344-77-62; faks: 41/344-66-30
e-mail: centrum@frdl.kielce.pl
www.frdl.kielce.pl
101. Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu
25-502 Kielce, ul. Planty 16C/3
tel.: 41/344-33-16; faks: 41/344-32-09
e-mail: sarr@sarr.org.pl
www.sarr.org.pl
102. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Integracja i Rozwój]
25-366 Kielce, ul. Śniadeckich 30/5
tel.: 41/361-04-92; faks: 41/361-11-61
e-mail: info_kielce@roefs.pl
www.kielce.roefs.pl
103. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja na Rzecz Rozwoju Miasta Knurowa]
44-190 Knurów, ul. Dworcowa 38A
tel.: 32/235-96-70 w. 118; faks: 32/235-19-50
e-mail: biuro@fundacja.knurow.pl
www.fundacja.knurow.pl
104. Agencja Rozwoju Regionalnego
62-510 Konin, ul. Zakładowa 4
tel.: 63/245-30-95; faks: 63/242-22-29
e-mail: arr@arrkonin.org.pl
www.arrkonin.org.pl
105. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Konińska Izba Gospodarcza]
62-510 Konin, ul. Powstańców Wielkopolskich 16
tel.: 63/245-88-16; faks: 63/245-88-00
e-mail: info_konin@roefs.pl
www.konin.roefs.pl
106. Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
26-200 Końskie, ul. Mieszka I nr 1
tel.: 41/375-14-55; faks: 41/375-14-56
e-mail: kswp@kswp.org.pl
www.kswp.org.pl
107. Punkt Konsultacyjny
[Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego]
75-216 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/341-63-30; faks: 94/341-60-88
e-mail: karsa@karr.koszalin.pl
www.karr.koszalin.pl
108. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego]
75-604 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/343-26-33; faks: 94/341-60-88
e-mail: info_koszalin@roefs.pl
www.koszalin.roefs.pl
109. Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości
75-037 Koszalin, ul. Zwycięstwa 42
tel./faks: 94/341-23-17
e-mail: biuro@fundacja.koszalin.pl
www.fundacja.koszalin.pl
110. Punkt Konsultacyjny
[Zrzeszenie Kupców i Przedsiębiorców]
75-511 Koszalin, ul. Piłsudskiego 6
tel./faks: 94/342-27-70
e-mail: zrzeszenie@zkip.pl
www.zkip.pl
111. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
64-000 Kościan, ul. Rzemieślnicza 2
tel./faks: 65/512-77-83
e-mail: biuro@owp.koscian.net
www.owp.koscian.net
112. Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-66-00; faks: 12/617-66-66
e-mail: biuro@marr.pl
www.marr.pl
113. FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji
31-153 Kraków, ul. Szlak 73A
tel.: 12/633-51-54; faks: 12/633-98-00
e-mail: mistia@mistia.org.pl
www.mistia.org.pl
114. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji]
31-153 Kraków, ul. Szlak 73A
tel./faks: 12/633-13-06
e-mail: info_krakow@roefs.pl
www.krakow.roefs.pl, www.mistia.org.pl
115. Enterprise Europe Network
[Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie]
31-019 Kraków, ul. Floriańska 3
tel.: 12/428-92-50; faks: 12/428-92-56
e-mail: een@iph.krakow.pl
www.euroinfo.krakow.pl, www.iph.krakow.pl
116. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mrozowa 20A
tel.: 12/642-16-70; faks: 12/644-53-06
e-mail: biuro@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
117. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
22-300 Krasnystaw, ul. Sobieskiego 3
tel./faks: 82/576-13-80
e-mail: krasnystaw@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
118. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
23-200 Krasnystaw, pl. 3 Maja 28
tel./faks: 82/576-19-97
e-mail: krasnystaw@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl

119. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 23-200 Kraśnik, ul. Mostowa 2 tel./faks: 81/825-20-90 e-mail: krasnik@arl.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
120. Lokalny Punkt Konsultacyjny [Podkarpacka Izba Gospodarcza] 38-400 Krosno, ul. Lewakowskiego 14 tel.: 13/436-95-90; faks: 13/432-34-47 e-mail: pig@pigkrosno.pl www.pigkrosno.pl
121. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Podkarpacka Izba Gospodarcza] 38-400 Krosno, ul. Lewakowskiego 14 tel.: 13/432-02-91 e-mail: info_krosno@roefs.pl www.krosno.roefs.pl
122. Krotoszyńskie Centrum Przedsiębiorczości 63-700 Krotoszyn, ul. Zdanowska 12 tel./faks: 62/725-06-23 e-mail: cki@krotoszyn.pl www.cki.krotoszyn.pl
123. Agencja Rozwoju Lokalnego „AGROTUR” 42-693 Krupski Młyn, ul. Główna 5 tel.: 32/302-06-80; faks: 32/302-96-81 e-mail: anna.kukla@agrotur.org.pl www.agrotur.org.pl
124. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego 99-300 Kutno, ul. Wyszyńskiego 11 tel./faks: 24/355-74-50 e-mail: d.filipiak@kutno.net.pl www.arrk.kutno.net.pl
125. Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG” 59-220 Legnica, ul. M. Rataja 26 tel.: 76/862-27-77; faks: 76/862-09-68 e-mail: arleg@arleg.eu www.arleg.eu
126. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG] 59-220 Legnica, ul. Kościuszki 25/1 tel.: 76/862-58-25; faks: 76/862-09-68 e-mail: szkolenia_legnica@roefs.pl www.legnica.roefs.pl
127. Centrum Wspierania Przedsiębiorczości i Doradztwa Zawodowego dla Bezrobotnych [Federacja Pracodawców Polski Zachodniej] 59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 261 tel.: 76/856-54-56; faks: 76/850-69-98 e-mail: biuro@fppz.pl www.centrum.fppz.pl, www.fppz.pl
128. Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa 64-100 Leszno, ul. 55 Pułku Piechoty 34 tel.: 65/529-56-56; faks: 65/529-67-41 e-mail: leszno@riph.pl www.riph.pl
129. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich PISOP] 64-100 Leszno, pl. J. Metziga 26/6 tel./faks: 65/520-78-86 e-mail: info_leszno@roefs.pl www.leszno.roefs.pl
130. Punkt Konsultacyjny [Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości] 64-100 Leszno, pl. Kościuszki 4B tel.: 65/529-68-24 e-mail: pk-leszno@warp.org.pl www.warp.org.pl
131. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju 37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9 tel./faks: 17/242-79-08 e-mail: lsr@free.ngo.pl www.lsr.pl
132. Centrum Wspierania Biznesu [Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”] 84-300 Lębork, ul. Zwycięstwa 30/4 tel./faks: 59/862-42-78 e-mail: cwb.lebork@swp.gda.pl www.swp.gda.pl
133. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 21-100 Lubartów, ul. Cmentarna 10 tel./faks: 81/855-14-20 e-mail: lubartow@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
134. Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny 20-094 Lublin, ul. Lubartowska 74A tel.: 81/710-19-00; faks: 81/710-19-01 e-mail: biuro@fundacja.lublin.pl www.fundacja.lublin.pl
135. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek w Lublinie 20-026 Lublin, ul. Chopina 11/8 tel.: 81/532-64-40; faks: 81/532-84-65 e-mail: info@lublin.frdl.pl www.frdl.lublin.pl
136. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych] 20-037 Lublin, al. Raclawickie 22 tel.: 81/533-12-17; faks: 81/533-12-18 e-mail: info_lublin@roefs.pl, www.lublin.roefs.pl
137. Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC POLAND” 20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9 tel.: 81/749-17-70; faks: 81/749-32-13 e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl www.oic.lublin.pl
138. Regionalny Punkt Konsultacyjny [Lubelska Fundacja Rozwoju] 20-601 Lublin, ul. Zana 41 tel.: 81/531-80-19; faks: 81/531-80-07 e-mail: consult@lfr.lublin.pl www.doradztwo.lfr.lublin.pl
139. Enterprise Europe Network [Lubelska Fundacja Rozwoju] 20-111 Lublin, ul. Rynek 7 tel.: 81/534-50-02 e-mail: een@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
140. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 21-010 Łęczna, al. Jana Pawła II nr 95 tel./faks: 81/752-22-66 e-mail: leczna@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
141. Gminne Centrum Informacji [Miasto i Gmina Łomianki] 05-092 Łomianki, ul. Warszawska 71 tel./faks: 22/751-40-74 e-mail: gci@lomianki.pl www.lomianki.pl
142. Ośrodek Kształcenia Kursowego [Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy] 18-402 Łomża, ul. Wojska Polskiego 113 tel./faks: 86/216-73-42 e-mail: okk@praca.org.pl www.praca.org.pl

143. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
18-400 Łomża, ul. Polowa 53, lok. 3
tel.: 86/215-16-90; faks: 86/215-16-91
e-mail: szmit@pfrf.pl
www.pfrf.bialystok.pl
144. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES
w Suwałkach]
18-400 Łomża, ul. Szosa Zambrowska 1/27, p. 218
tel.: 86/215-69-80
e-mail: pk.lomza@ares.suwalki.pl
145. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
18-400 Łomża, ul. M.C. Skłodowskiej 1
tel./faks: 86/216-33-26
e-mail: info_lomza@roefs.pl
www.lomza.roefs.pl
146. Międzynarodowa Fundacja Kobiet
90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13
tel./faks: 0-42/632-33-59
e-mail: biuro@fundacja-kobiet.pl
www.fundacja-kobiet.pl
147. Fundacja na rzecz Restrukturyzacji
Regionu Łódzkiego
90-357 Łódź, ul. Sienkiewicza 100
tel.: 42/636-34-72; faks: 42/636-71-82
e-mail: sekretariat@fundacja.lodz.pl
www.fundacja.lodz.pl
148. Centrum Wspierania Przemysłu i Handlu
[Regionalna Izba Gospodarcza – Łódź]
90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13
tel.: 42/630-73-54; faks: 42/632-72-92
e-mail: rig@rig.lodz.pl
www.rig.lodz.pl
149. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-40; faks: 42/664-37-50
e-mail: kontakt@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
150. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Łodzi
90-608 Łódź, ul. Wólczańska 51
tel. 42/632-21-15; faks: 42/632-44-20
e-mail: sekretariat@pte.lodz.pl
www.pte.lodz.pl
151. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Centrum OPUS]
91-415 Łódź, pl. Wolności 2
tel.: 42/632-22-18 w. 11; faks: 42/630-54-10
e-mail: info_lodz@roefs.pl
www.lodz.roefs.pl
152. Punkt Konsultacyjny, Filia Fundacji Rozwoju
Lubelszczyzny
21-400 Łuków, ul. Międzyrzecka 72 C
tel./faks: 25/797-20-75
e-mail: lukow@fundacja.lublin.pl
http://fundacja.lublin.pl
153. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
82-200 Malbork, al. Wojska Polskiego 499
tel./faks: 55/272-36-78
e-mail: pkd@swp.malbork.pl
www.swp.malbork.pl
154. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR
39-300 Mielec, ul. Chopina 18
tel.: 17/788-18-50; faks: 17/788-18-64
e-mail: marr@marr.com.pl
www.marr.com.pl
155. Fundacja „Międzynarodowe Centrum Kształcenia
i Rozwoju Gospodarczego”
39-300 Mielec, ul. Sienkiewicza 1
tel.: 17/773-18-90; faks: 17/773-18-89
- e-mail: fundacja.mckirg@poczta.onet.pl
www.mckirg.ires.pl
156. Gminne Centrum Informacji
[Urząd Miejski w Mszczonowie]
96-320 Mszczonów, ul. Żyrardowska 4
tel.: 46/857-30-71; faks: 46/857-11-99
e-mail: gci@mszczonow.pl
www.gci.mszczonow.pl
157. Myślenicka Agencja Rozwoju
Gospodarczego
32-400 Myślenice, ul. Rynek 8-9
tel.: 12/274-43-43
e-mail: pk.marg@myslenice.pl
www.marg.myslenice.pl
158. Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel./faks: 89/625-36-51
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
159. Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej
67-100 Nowa Sól, ul. Wróblewskiego 7
tel./faks: 68/356-94-32, 697/712-770
e-mail: nowasol@opzl.pl, l.rut@opzl.pl
www.opzl.pl
160. Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG”
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel./faks: 74/872-50-25
e-mail: npp@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
161. Centrum Szkoleniowo-Konsultacyjne
[Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społeczno-
Gospodarczych – „Klub Sądecki”]
33-300 Nowy Sącz, ul. Wyspiańskiego 22
tel./faks: 18/547-46-07, 442-94-77
e-mail: klub_sadecki@wp.pl
162. Punkt Konsultacyjny
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego]
33-300 Nowy Sącz, ul. Jagiellońska 18
tel./faks: 18/444-21-31
e-mail: pknowysacz@marr.pl
163. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych
i Oświatowych Cumulus]
33-300 Nowy Sącz, ul. Węgierska 146A
tel.: 18/442-01-99; faks: 18/442-92-91
e-mail: info_nowysacz@roefs.pl
www.nowysacz.roefs.pl
164. Nowotomyska Izba Gospodarcza
64-300 Nowy Tomyśl, ul. Kolejowa 2
tel.: 61/442-01-85; faks: 61/442-01-39
e-mail: a.kuczynska@nig.org.pl
www.nig.org.pl
165. Fundacja „Wspieranie i Promocja
Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/535-17-80; faks: 89/535-17-84
e-mail: sekretariat@fp.olsztyn.pl
www.fp.olsztyn.pl
166. Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług
10-548 Olsztyn, ul. Mickiewicza 3
tel./faks: 89/527-33-77
e-mail: zphiu@sprint.com.pl
www.zphiu.olsztyn.pl
167. Regionalny Punkt Konsultacyjny
[Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju
Regionalnego]
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521 12 50; faks: 89/521-12-60
e-mail: wmarr@wmarr.olsztyn.pl
www.wmarr.olsztyn.pl

168. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej] 10-006 Olsztyn, ul. Pieniężnego 10 tel.: 89/534-07-03; faks: 89/534-07-07 e-mail: info_olsztyn@roefs.pl www.olsztyn.roefs.pl
169. Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości 10-029 Olsztyn, ul. Prosta 38 tel.: 89/527-61-88; faks: 89/527-50-45 e-mail: biuro@izbarzem.olsztyn.pl www.izbarzem.olsztyn.pl
170. Enterprise Europe Network [Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego] 10-516 Olsztyn, pl. gen. Józefa Bema 3 tel.: 89/521-12-82; faks: 89/521-12-60 e-mail: een@wmarr.olsztyn.pl www.wmarr.olsztyn.pl
171. Punkt Konsultacyjny [Izba Rzemieślnicza w Opolu] 45-061 Opole, ul. Katowicka 55 tel.: 77/454-31-73 w. 24 faks: 77/453-79-71 w. 32 e-mail: pkopole@izbarzem.opole.pl info@izbarzem.opole.pl www.izbarzem.opole.pl
172. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości – Punkt Konsultacyjny [Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”] 45-064 Opole, ul. Damrota 4 tel.: 77/456-56-00 w. 23 e-mail: biuro@spp.opole.pl www.rif.opole.pl
173. Enterprise Europe Network [Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”] 45-064 Opole, ul. Damrota 4 tel./faks: 0-77/442-61-45 e-mail: een@spp.opole.pl www.eic.opole.pl, www.rif.opole.pl
174. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej] 45-068 Opole, ul. 1 Maja 13/2 tel.: 77/402-51-05; faks: 77/402-51-15 e-mail: info_opole@roefs.pl www.opole.roefs.pl
175. Agencja Rozwoju Lokalnego SA 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Sandomierska 26A tel.: 41/249-50-01; faks: 41/249-50-02 e-mail: arl@arl.ostrowiec.pl www.arl.ostrowiec.pl
176. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości] 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Sandomierska 26A tel./faks: 41/263-01-54 e-mail: info_ostrowiecswietokrzyski@roefs.pl www.ostrowiecswietokrzyski.roefs.pl
177. Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT” 14-100 Ostróda, ul. Kościuszki 2 tel./faks: 89/646-79-57 e-mail: sekretariat@atut.org.pl gci@atut.org.pl www.atut.org.pl
178. Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości 63-400 Ostrów Wlkp., ul. Ledóchowskiego 36 tel./faks: 62/736-10-27 e-mail: biuro@euro.ctiw.pl www.euro.ctiw.pl
179. Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości” 63-400 Ostrów Wlkp., ul. Szkolna 24 tel./faks: 62/736-11-60 e-mail: ocwp@ocwp.org.pl www.ocwp.org.pl
180. Izba Przemysłowo-Handlowa Południowej Wielkopolski – Ostrów Wielkopolska 63-400 Ostrów Wlkp., ul. Wrocławska 93 tel./faks: 62/735-67-33 e-mail: izba@izba.ostrow-wielkopolski.pl www.izba.ostrow-wielkopolski.pl
181. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości – Gminne Centrum Informacji [Stowarzyszenie „Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości”] 63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27 tel.: 62/730-17-35; faks: 62/730-48-98 e-mail: gci@clik.pl www.socp.info.pl
182. Punkt Konsultacyjny, Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja Rozwoju Regionu Rabka] 32-600 Oświęcim, ul. Unii Europejskiej 10 tel.: 33/876-28-12; faks: 33/844-73-45 e-mail: pkoswiecim@fundacja.region-rabka.pl info_oswiecim@roefs.pl www.fundacja.region-rabka.pl www.oswiecim.roefs.pl
183. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 21-200 Parczew, ul. Ogrodowa 16 tel./faks: 83/355-09-53 e-mail: parczew@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
184. Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka [Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”] 14-400 Pasłęk, ul. Sprzymierzonych 14 tel.: 55/248-10-91; faks: 55/248-10-90 e-mail: crep@el.onet.pl www.crep.pl
185. Punkt Konsultacyjny [Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości] 64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2 tel.: 67/214-27-28; tel./faks: 67/214-20-35 e-mail: pk-pila@warp.org.pl www.arpw.pl
186. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości] 64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2 tel./faks: 67/215-54-34 e-mail: info_pila@roefs.pl www.pila.roefs.pl
187. Piłska Izba Gospodarcza 64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2 tel.: 67/214-34-74 tel./faks: 67/212-30-59 e-mail: biuro@izba.pila.pl www.izba.pila.pl
188. Gminne Centrum Informacji 26-670 Pionki, ul. Kozienicka 34 tel.: 48/612-30-99 e-mail: gci pionki@poczta.fm www.gci.pionki.net

189. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Rozwoju Gminy Zelów]
97-300 Piotrków Trybunalski, ul. 3 Maja 2
tel./faks: 44/649-99-72
e-mail: pk.piotrkow@frgz.pl
www.frgz.pl
190. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Fundacja Studiów Europejskich - Instytut
Europejski w Łodzi]
97-300 Piotrków Tryb., ul. Dąbrowskiego 20
tel.: 44/649-76-62; faks: 44/647-12-53
e-mail: info_piotrkowtrybunalski@roefs.pl
www.piotrkowtrybunalski.roefs.pl
191. Punkt Konsultacyjny
[Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza]
09-400 Płock, ul. Stary Rynek 20
tel.: 24/364-99-89
e-mail: punkt.konsultacyjny@igrp.com.pl
192. Zakład Doskonalenia Zawodowego
09-402 Płock, ul. Ułańska 1
tel.: 24/262-86-89; faks: 24/264-22-77
e-mail: biuro@zdz-plock.com.pl
www.zdz-plock.com.pl
193. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica]
09-402 Płock, al. Kilińskiego 12
tel.: 24/366-42-08; faks: 24/366-41-94
e-mail: info_plock@roefs.pl
www.plock.roefs.pl
194. Centrum Pośrednictwa Pracy i Wspierania
Przedsiębiorczości
[Fundacja Gospodarcza im. K. Marcinkowskiego
w Ciechanowie]
09-100 Płońsk, ul. Wolności 22
tel./faks: 23/662-21-10
e-mail: wapocpp@praca.gov.pl
www.fg.org.pl
195. Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica
87-214 Płużnica, Płużnica 64
tel./faks: 56/687-39-09
e-mail: trgp@trgp.org.pl
www.trgp.org.pl
196. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości]
99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15
tel./faks: 43/678-31-58
e-mail: biuro@fcwp.pl
www.fcwp.pl
197. Poddębickie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości
99-200 Poddębice, ul. Łódzka 37
tel./faks: 43/678-22-21
e-mail: psp@sys.com.pl
www.psp.private.pl
198. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
24-320 Poniatowa, ul. Młodzieżowa 8
tel./faks: 81/820-56-49
e-mail: poniatowa@arl.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
199. Polska Izba Gospodarcza Importerów,
Eksporterów
i Kooperacji
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82
tel.: 61/851-78-48; faks: 61/851-78-28
e-mail: izba@pcc.org.pl
www.pcc.org.pl
200. Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Powiatowy Urząd Pracy]
61-772 Poznań, ul. Stary Rynek 52B
tel.: 61/853-22-04; faks: 61/853-21-86
e-mail: info@powp.poznan.pl
www.powp.poznan.pl
201. Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa
60-734 Poznań, ul. Głogowska 26
tel.: 61/869-01-00; faks: 61/869-01-01
e-mail: wiph@wiph.pl
www.wiph.pl
202. Wielkopolska Izba Rzemieśnicza
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel.: 61/853-78-05; faks: 61/852-13-16
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl
www.wir.poznan.com.pl
203. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Nauki i Przedsiębiorczości]
61-846 Poznań, ul. Działyńskich 2/10
tel.: 61/223-29-76; faks: 61/850-11-44
e-mail: info_poznan@roefs.pl
www.poznan.roefs.pl
204. Lokalne Centrum Biznesu
32-100 Proszowice, ul. Krakowska 11
tel./faks: 12/386-42-11
e-mail: biuro@lcb.proszowice.pl
www.lcb.proszowice.pl
205. Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
[Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego]
37-200 Przeworsk, ul. Jagiellońska 10, p. 213
tel./faks: 16/648-75-52
e-mail: rpelc@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
206. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego]
37-700 Przemyśl, ul. Rynek 26
tel.: 16/676-02-60; faks: 16/676-02-63
e-mail: info_przemysl@roefs.pl
www.przemysl.roefs.pl
207. Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego
37-700 Przemyśl, ul. Ks. Piotra Skargi 7/1
tel.: 16/675-16-64; faks: 16/676-09-86
e-mail: info@parr.pl
www.parr.pl
208. Fundacja Puławskie Centrum
Przedsiębiorczości
24-110 Puławy, ul. Mościckiego 1
ul. Lubelska 2C/14
tel.: 81/470-09-00; faks: 81/470-09-30
e-mail: fpcp@fpcp.org.pl
www.fpcp.org.pl
209. Centrum Przedsiębiorczości i Agrobiznesu
Gminne Centrum Informacji
[Mariański Ruch Inicjatyw Ekonomiczno-
Społecznych]
96-330 Puszcza Mariańska
ul. Króla J. Sobieskiego 1
tel./faks: 46/831-81-09
e-mail: cpa@puszcza-marianska.pl
www.puszcza-marianska.pl
210. Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR
42-625 Pyrzowice, ul. Centralna 5
tel.: 32/381-85-90; faks: 32/380-10-43
e-mail: pyrzowice@agrotur.org.pl
www.agrotur.org.pl
211. Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
34-700 Rabka-Zdrój, ul. Piłsudskiego 1
tel./faks: 18/267-77-39
e-mail: poczta@fundacja.region-rabka.pl
www.fundacja.region-rabka.pl
212. Śląskie Towarzystwo Gospodarcze
Pro Europa
47-400 Racibórz, pl. Dworcowy 16
tel./faks: 32/755-20-98
e-mail: biuro@pro-europa.pl
www.pro-europa.pl

213. Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcp1@radom.net
www.srcp.radom.pl
214. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie "Radomskie Centrum Przedsiębiorczości"]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: info_radom@roefs.pl
www.radom.roefs.pl
215. Radomska Szkoła Zarządzania
26-600 Radom, ul. Traugutta 61
tel./faks: 48/362-13-73
e-mail: rsz@radom.net
www.radom.net/rsz
216. Izba Przemysłowo-Handlowa Ziemi Radomskiej
26-600 Radom, ul. Żeromskiego 65
tel.: 48/384-56-60, 384-56-61 w. 21
e-mail: radom@ip-hzr.radom.pl
www.ip-hzr.radom.pl
217. Punkt Konsultacyjny [Towarzystwo ALTUM – Rzeszów]
26-600 Radom, ul. Czachowskiego 34
tel./faks: 48/363-91-52, 617-58-53
e-mail: altum@altum.pl
www.altum.pl
218. Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa
97-500 Radomsko, ul. Kościuszki 6
tel.: 44/683-19-93
e-mail: riph.radomsko@gmail.com
www.riph.radomsko.pl
219. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju]
21-300 Radzyń Podlaski
ul. Jana Pawła II nr 8
tel./faks: 83/352-78-10
e-mail: radzyn@ar.l.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
220. Punkt Konsultacyjny [Rudzka Agencja Rozwoju „Inwestor”]
41-700 Ruda Śląska, ul. Wolności 6
tel./faks: 32/248-77-86
e-mail: sekretariat@rarinwestor.pl
www.rarinwestor.pl
221. Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości
41-703 Ruda Śląska, ul. Karola Goduli 36
tel./faks: 32/342-22-30
e-mail: info@inkubatorrudzki.pl
www.inkubatorrudzki.pl
222. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST]
44-200 Rybnik, ul. Rudzka 13A
tel.: 32/429-57-73; faks: 32/429-57-75
e-mail: info_rybnik@roefs.pl
www.rybnik.roefs.pl
223. Punkt Konsultacyjny Izba Przemysłowo-Handlowa Rybnickiego Okręgu Przemysłowego
44-200 Rybnik, ul. Rynek 12
tel./faks: 32/422-11-68, 423-75-66
e-mail: biuro@izbaph.rybnik.pl
www.izbaph.rybnik.pl
224. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Małopolski Instytut Gospodarczy]
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 1
tel./faks: 17/852-61-55
- e-mail: achmaj@mig.com.pl
www.mig.com.pl
225. Enterprise Europe Network [Stowarzyszenie Promocji Przedsiębiorczości]
35-060 Rzeszów, ul. Słowackiego 7A
tel.: 17/866-12-53; faks: 17/852-45-28
e-mail: een@spp.org.pl
www.spp.org.pl, www.een.spp.org.pl
226. Enterprise Europe Network [Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51, p. 304
tel.: 17/867-62-33
e-mail: een@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
227. Enterprise Europe Network [Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/850-19-35, 850-19-37
e-mail: info@dolinalotnicza.pl
www.dolinalotnicza.pl
228. Rzeszowski Ośrodek Samorządu Terytorialnego FRDL
35-065 Rzeszów, ul. Przesmyk 6
tel.: 17/862-69-64; tel./faks: 17/850-74-20
e-mail: biuro@frdl.rzeszow.pl
www.frdl.rzeszow.pl
229. Towarzystwo ALTUM Programy Społeczno-Gospodarcze
35-205 Rzeszów, ul. Warszawska 5/7
tel.: 17/852-27-60; faks: 17/860-25-97
e-mail: altum@altum.pl
www.altum.pl
230. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Towarzystwo ALTUM]
35-205 Rzeszów, ul. Warszawska 5/7
tel.: 17/852-27-60; faks: 17/860-25-97
e-mail: info_rzeszow@roefs.pl
www.rzeszow.roefs.pl
231. Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości
27-600 Sandomierz, pl. Ks. J. Poniatowskiego 2
tel.: 15/833-34-00; faks: 15/833-34-60
e-mail: fundacja@opiwr.org.pl
www.opiwr.org.pl
232. Centrum Wspierania Przedsiębiorczości [Regionalna Izba Gospodarcza]
38-500 Sanok, ul. Rynek 15
tel./faks: 13/463-04-44
e-mail: rigsanok@pro.onet.pl
www.rig.sanok.prox.pl
233. Ośrodek Doradczo-Szkoleniowy dla Starterów [Stowarzyszenie Inicjowania Przedsiębiorczości]
38-500 Sanok, ul. Rynek 15
tel./faks: 13/464-34-15
e-mail: sipsanok@pro.onet.pl
www.sip.sanok.prox.pl
234. Centrum Rozwoju Społeczno-Ekonomicznego
39-120 Sędziszów Małopolski, ul. Sielec 1A
tel.: 81/722-69-50
e-mail: crse@crse.org.pl
naswoim@crse.org.pl
www.crse.org.pl
235. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
08-110 Siedlce, ul. Sokółowska 161A
tel./faks: 25/631-96-21
e-mail: info_siedlce@roefs.pl
www.siedlce.roefs.pl

236. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw]
08-110 Siedlce, ul. Sokołowska 161A
tel.: 25/633-20-59
e-mail: punktinfo@wsfiz.siedlce.pl
237. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
17-300 Siemiatycze, ul. Pałacowa 19
tel./faks: 85/656-13-42
e-mail: chmielewska@pfrf.pl
www.pfrf.bialystok.pl
238. Regionalna Izba Gospodarcza
98-200 Sieradz, ul. Sarańska 5
tel.: 42/630-73-54; faks: 42/632-72-92
e-mail: rig@nasze.pl
239. Punkt Konsultacyjno-Doradczy
[Regionalna Izba Gospodarcza]
96-100 Skierniewice, ul. Reymonta 18
tel./faks: 46/832-10-59
e-mail: sig@skierniewice.com.pl
www.rig.skierniewice.com.pl
240. Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego
76-200 Słupsk, ul. Poznańska 1A
tel.: 59/841-28-92; faks: 59/841-32-61
e-mail: ewa@parr.slupsk.pl
www.parr.slupsk.pl
241. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Słupskie Stowarzyszenie Innowacji
Gospodarczych i Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. J. Tuwima 22A
tel./faks: 59/846-91-20
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
242. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego]
76-200 Słupsk, ul. Wojska Polskiego 46A
tel. 59/840-11-72; faks: 59/848-17-37
e-mail: info_slupsk@roefs.pl
www.slupsk.roefs.pl
243. Centrum Przedsiębiorczości/MikroInkubator
Przedsiębiorczości/ Centrum Wspierania Biznesu –
Punkt Konsultacyjny, Enterprise Europe Network
[Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
81-745 Sopot, ul. Polna 1
tel.: 58/524-50-50; faks: 58/524-50-51
e-mail: biuro@inkubator.sopot.pl
pk@inkubator.sopot.pl, een@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl, www.een.sopot.pl
244. Agencja Rozwoju Lokalnego
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/266-50-41; faks: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
245. Regionalna Izba Gospodarcza
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 26C
tel./faks: 15/844-03-57
e-mail: rig@onet.pl
www.rig.stalowawola.go3.pl
246. Ośrodek Promowania i Wspierania
Przedsiębiorczości Rolnej w Stalowej Woli
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 12, p. 303
tel./faks: 15/842-41-55
e-mail: stalowawola@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
247. Fundacja – Agencja Rozwoju Regionalnego
27-200 Starachowice, ul. Mickiewicza 1A
tel.: 41/274-46-90; faks: 41/274-04-09
e-mail: farr@farr.pl
www.farr.pl
248. Ośrodek Promowania i Wspierania
Przedsiębiorczości Rolnej w Staszowie
28-200 Staszów, ul. Szkolna 4
tel./faks: 15/864-56-43
e-mail: staszow@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
249. Stowarzyszenie Samorządowe Centrum
Przedsiębiorczości i Rozwoju
34-200 Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 41
tel.: 33/874-11-03; faks: 33/874-12-85
e-mail: owpsucha@iap.pl
www.owpsucha.iap.pl
250. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES]
16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 42A
tel.: 87/566-61-06; faks: 87/566-74-97
e-mail: pk@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
251. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES SA]
16-400 Suwałki, Osiedle II nr 6A
tel.: 87/563-02-19
e-mail: doradca_suwalki@roefs.pl
www.suwalki.roefs.pl
252. Ośrodek Transferu Wiedzy i Innowacji
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
16-400 Suwałki, ul. Kościuszki 62
tel.: 87/562-79-62 w.114; faks: 87/562-79-63
e-mail: mw@frp.pl, dn@frp.pl, biuro@frp.pl
www.frp.pl
253. Enterprise Europe Network
[Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego]
58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-00; faks: 74/648-04-17
e-mail: darr@darr.pl, tomasz.pajak@darr.pl
www.darr.pl
254. Punkt Konsultacyjny
[Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego]
58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-50; faks: 74/648-04-51
e-mail: info@t-park.pl
www.t-park.pl
255. Polska Fundacja Przedsiębiorczości
70-419 Szczecin, pl. Rodła 9
tel.: 91/359-52-77; faks: 91/359-53-65
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
256. Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji
70-467 Szczecin, ul. Monte Cassino 19C/3
tel./faks: 91/488-38-17, 812-40-77
e-mail: biuro@wktir.szczecin.pl
www.wktir.szczecin.pl
257. Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego
70-223 Szczecin, ul. Stojsława 2
tel.: 91/488-24-88; faks: 91/432-93-22
e-mail: zarzad@zarr.com.pl
www.zarr.com.pl
258. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego]
70-223 Szczecin, ul. Stojsława 2
tel.: 91/432-93-13; faks: 91/432-93-09
e-mail: info_szczecin@roefs.pl
www.szczecin.roefs.pl
259. Enterprise Europe Network
[Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju
Gospodarczego – Szczecińskie Centrum
Przedsiębiorczości]
70-035 Szczecin, ul. Kolumba 86
tel.: 91/433-02-20; faks: 91/433-02-66
e-mail: een@zsrp.szczecin.pl
www.zsrp.szczecin.pl

260. Ośrodek Szkoleniowy
[Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju
Gospodarczego – Szczecińskie Centrum
Przedsiębiorczości]
70-035 Szczecin, ul. Kolumba 86
tel./faks: 91/489-22-79
e-mail: zsrq@pro.onet.pl
www.zsrq.szczecin.pl
261. Centrum Rozwoju Biznesu, Biuro
Konsultingu i Szkoleń
[Zachodniopomorska Szkoła Biznesu]
71-210 Szczecin, ul. Żołnierska 53
tel.: 91/814-94-75; faks: 91/814-94-82
e-mail: pkd@zpsb.szczecin.pl
kursy@zpsb.szczecin.pl
www.zpsb.szczecin.pl
262. Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej
Przedsiębiorczości
70-482 Szczecin, ul. Wojska Polskiego 78
tel.: 91/422-22-78; faks: 91/422-22-38
e-mail: sekretariat@irszczecin.pl
www.irszczecin.pl
263. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Agencja Rozwoju Regionalnego
w Starachowicach]
26-500 Szydłowiec, ul. Kilińskiego 10
tel.: 48/617-86-30
e-mail: pk1@farr.pl
264. Śremski Ośrodek Wspierania Małej
Przedsiębiorczości
[Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego –
Śremski Ośrodek Wspierania Małej
Przedsiębiorczości]
63-100 Śrem, ul. Okulickiego 3
tel./faks: 61/283-27-04
e-mail: unia@srem.com.pl
www.unia.srem.com.pl
265. Centrum Wspierania Biznesu
[Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
58-100 Świdnica, ul. Rynek 38
tel./faks: 74/853-39-82
e-mail: biuro@cw.org.pl
www.cw.org.pl
266. Centrum Wspierania Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju
Gospodarczego Ziemi Świeckiej]
86-100 Świecie, ul. Chmielniki 2B
tel.: 52/33-02-536; tel./faks: 52/331-28-68
e-mail: inkubator@op.pl
www.inkubator.com.pl
267. Cech Rzemieślniczy i Przemysłowo-Handlowy
86-100 Świecie, ul. Słowackiego 16
tel./faks: 52/333-32-75
e-mail: cechsw@wp.pl
268. Gminne Infocentrum Przedsiębiorczości
[Federacja Pracodawców Polski Zachodniej]
59-540 Świerzawa, pl. Wolności 47B
tel./faks: 75/713-52-73; faks: 75/713-48-58
e-mail: gci_swierzawa@wp.pl
www.fppz.pl
269. Punkt Konsultacyjny
[Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego]
39-400 Tarnobrzeg, ul. M. Dąbrowskiej 15
tel.: 15/822-61-87; faks: 15/823-19-52
e-mail: tarr@tarr.pl
www.tarr.pl
270. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego]
39-400 Tarnobrzeg, ul. Dąbrowskiej 15
tel.: 15/823-55-28; faks: 15/822-61-87
e-mail: info_tarnobrzeg@roefs.pl
www.tarnobrzeg.roefs.pl
271. Izba Przemysłowo-Handlowa
42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 47
tel.: 32/393-33-15; faks: 32/393-33-17
e-mail: iph@tarnowskiegory.com.pl
www.tarnowskiegory.com.pl
272. Lubelska Fundacja Rozwoju
22-600 Tomaszów Lubelski
ul. Wyspiańskiego 1
tel/faks: 84/664-26-06
e-mail: tomaszowlubelski@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
273. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 32
tel./faks: 84/664-10-27
e-mail: tomaszow@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
274. Fundacja Rozwoju Gminy Żelów
Oddział Zamiejscowy w Tomaszowie
Mazowieckim
97-200 Tomaszów Mazowiecki
ul. Warszawska 119
tel.: 44/723-76-08; faks: 44/723-68-78
www.frgz.pl
275. Izba Przemysłowo-Handlowa
87-100 Toruń, ul. Kopernika 4
tel.: 56/658-62-90; faks: 56/658-62-99
e-mail: biuro@iph.torun.pl
www.iph.torun.pl
276. Regionalny Punkt Konsultacyjny
Dział Szkoleń, Usług i Projektów
[Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego]
87-100 Toruń, ul. Wrocławska 167
tel./faks: 56/657-33-06, 657-77-70
e-mail: gogulska@tarr.org.pl
www.tarr.org.pl/pk
277. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży]
87-100 Toruń, pl. Św. Katarzyny 9
tel.: 56/652-22-40; faks: 56/652-22-41
e-mail: roefs@ecwm.org.pl
www.torun.roefs.pl
278. Stowarzyszenie Centrum Rozwoju „PROGRES”
89-500 Tuchola, pl. Wolności 23
tel./faks: 52/559-07-32
e-mail: tuchola@crprogrs.pl
www.crprogrs.pl
279. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości,
Punkt Konsultacyjny – Ośrodek KSU
[Turecka Izba Gospodarcza]
62-700 Turek, ul. Kaliska 47
tel./faks: 63/289-18-89
e-mail: biuro@tig.turek.pl
www.tig.turek.pl
280. Bieszczadzka Agencja Rozwoju
Regionalnego
38-700 Ustrzyki Dolne, ul. Rynek 17
tel.: 13/461-29-98; faks: 13/461-21-47
e-mail: biuro@barr-ustrzyki.pl
www.barr-ustrzyki.pl
281. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja „Wałbrzych 2000”]
58-304 Wałbrzych, ul. Ludowa 1C
tel.: 74/843-45-62; faks: 74/843-45-32
e-mail: biuro@walbrzych2000.pl
www.walbrzych2000.pl
282. Fundusz Regionu Wałbrzyskiego
58-300 Wałbrzych, ul. Limanowskiego 15
tel.: 74/664-48-10; faks: 74/664-48-22
e-mail: biuro@frw.pl
www.frw.pl

283. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Unia Przedsiębiorców Dolnego Śląska] 58-300 Wałbrzych, ul. Dmowskiego 22 tel./faks: 74/666-60-44 e-mail: info_walbrzych@roefs.pl www.walbrzych.roefs.pl
284. Centrum Dydaktyczne Przedsiębiorczości [Fundacja „Współpraca – Nauka – Kultura”] 00-419 Warszawa, ul. Rozbrat 44A tel.: 22/629-11-28; faks: 22/621-82-76 e-mail: fwnk@post.pl www.fwnk.pl
285. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Towarzystwo AMICUS] 00-508 Warszawa, al. Jerozolimskie 11/19 tel.: 22/392-72-72; faks: 22/435-58-68 e-mail: info_warszawa@roefs.pl www.warszawa.roefs.pl
286. Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji 00-739 Warszawa, ul. Stępińska 22/30 tel.: 22/851-03-09; faks: 22/851-03-00 e-mail: kigeit@kigeit.org.pl www.kigeit.org.pl
287. Punkt Konsultacyjny [Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw] 01-048 Warszawa, ul. Smocza 27 tel./faks: 22/838-02-61 e-mail: biuro@fund.org.pl www.fund.org.pl
288. Mazowiecka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości 01-048 Warszawa, ul. Smocza 27 tel.: 22/636-65-24; tel./faks: 22/838-02-61 e-mail: sekretariat@mirip.org.pl www.mirip.org.pl
289. Ośrodek Badania Jakości Wyrobów „ZETOM” 02-673 Warszawa, ul. Konstruktorska 4 tel.: 22/339-02-17; faks: 22/847-17-51 e-mail: zetom@zetom.com.pl www.zetom.com.pl
290. Punkt Konsultacyjny [Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza] 02-201 Warszawa, ul. Andersa 6 tel.: 22/887-64-20; faks: 22/887-64-22 e-mail: pk@zpwim.pl zpwim@zpwim.pl www.zpwim.pl
291. Infocentrum [Warszawskie Centrum Kobiet] 01-886 Warszawa, ul. Z. Nałkowskiej 11 tel. 22/834-60-59; faks: 22/834-80-66 e-mail: centrum@centrumkobiet.edu.pl www.centrumkobiet.edu.pl
292. Punkt Konsultacyjny [Wielkopolska Izba Rzemieślnicza w Poznaniu] 62-100 Wągrowiec, ul. Jałowiecka 1 tel./faks: 67/262-12-08 e-mail: cech@pro.onet.pl
293. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości i Agroturystyki [Węgrowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości i Agroturystyki] 07-100 Węgrów, ul. Karola Szamoty 33 tel./faks: 25/792-20-82 e-mail: stowarzyszenie@post.pl www.wswpia.com.pl
294. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR] 98-300 Wieluń, ul. Kolejowa 63 tel.: 43/843-30-27 e-mail: pk.wielun@agrotur.org.pl www.agrotur.org.pl
295. Kujawska Izba Przemysłowo-Handlowa 87-800 Włocławek, ul. Okrzei 60 tel.: 54/232-32-86; faks: 54/411-53-37 e-mail: kiph@wwi.pl www.kiph.wwi.pl
296. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 22-200 Włodawa, al. J. Piłsudskiego 10 tel./faks: 82/572-29-16 e-mail: wlodawa@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
297. Cech Rzemieślników i innych Przedsiębiorców 44-300 Wodzisław Śląski, ul. Zamkowa 5 tel.: 32/455-69-14; faks: 32/455-49-85 e-mail: biuro@cech.wodzislaw.pl www.cech.wodzislaw.pl
298. Centrum Przedsiębiorczości SA 43-225 Wola, ul. Przemysłowa 6 tel./faks: 32/211-91-77 e-mail: sekretariat@cpsa.com.pl www.cpsa.com.pl
299. Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego 50-075 Wrocław, ul. Krupnicza 13 tel.: 71/797-04-00; faks: 71/797-04-07 e-mail: warr@warr.pl www.warr.pl
300. Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości 53-335 Wrocław, ul. Trwała 7 e-mail: biuro@srp.wroclaw.pl www.srp.wroclaw.pl
301. Centrum Obsługi Przedsiębiorcy [Dolnośląska Izba Gospodarcza] 50-029 Wrocław, ul. Świdnicka 39 tel.: 71/372-44-91; faks: 71/343-45-97 e-mail: biuro@dig.wroc.pl www.dig.wroc.pl
302. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych] 53-661 Wrocław, pl. Solidarności 1/3/5, p. 415 tel.: 71/796-30-00; faks: 71/796-30-00 e-mail: szkolenia_wroclaw@roefs.pl www.wroclaw.roefs.pl, www.rcwip.pl www.dolnyslask.ngo.pl
303. Punkt Konsultacyjny dla MSP [Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej] 50-138 Wrocław, ul. Kuźnicza 10 tel.: 71/344-02-87, 343-42-33; faks: 71/344-02-85 e-mail: biuro@dawg.pl www.dawg.pl
304. Punkt Konsultacyjny [Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki FRDL] 41-800 Zabrze, ul. Wolności 330 tel.: 32/253-84-09; tel./faks: 32/278-39-63 e-mail: pk@frdl.katowice.pl www.frdl.katowice.pl
305. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego, Punkt Konsultacyjny [Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny] 22-400 Zamość, ul. Partyzantów 3, p. 27 tel./faks: 84/627-18-32 e-mail: zamosc@fundacja.lublin.pl www.fundacja.lublin.pl

306. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
22-400 Zamość, ul. Rynek Wielki 2
tel./faks: 84/639-08-61
e-mail: zamosc@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
307. Ośrodek Szkoleń i Warsztatów
[Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości
i Inicjatyw Lokalnych]
05-091 Ząbki, ul. Piłsudskiego 176
tel./faks: 22/771-58-34, 771-58-28, 771-58-80
e-mail: srp@srp.pl, szkolenia@srp.pl
doradztwo@srp.pl
www.srp.pl
308. Fundacja Rozwoju Gminy Żelów
97-425 Żelów, ul. Mickiewicza 4
tel.: 44/634-10-06; faks: 44/634-12-30
e-mail: frgz@frgz.pl
www.frgz.pl
309. Agencja Rozwoju Regionalnego
65-022 Zielona Góra, ul. Sulechowska 1
tel.: 68/327-05-04; faks: 68/325-38-88
e-mail: agencja@region.zgora.pl
www.region.zgora.pl
310. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Lubuskie Centrum
Aktywizacji i Wsparcia Verte]
65-059 Zielona Góra, ul. Ciesielska 1
tel.: 68/475-13-35; faks: 68/459-33-36
e-mail: szkolenia_zielonagora@roefs.pl
www.zielonagora.roefs.pl, www.verte.org.pl
311. Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej
65-078 Zielona Góra
ul. Bohaterów Westerplatte 23
tel./faks: 68/327-18-81
e-mail: biuro@opzl.pl
www.opzl.pl
312. Punkt Konsultacyjny
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-
Gospodarczych Powiatu Drawskiego]
78-520 Złocieniec, Stary Rynek 6
tel.: 94/367-00-84; faks: 94/367-00-85
e-mail: sis-gpd@wp.pl, zachar24@wp.pl
313. Gminne Infocentrum Przedsiębiorczości
[Urząd Gminy Złotoryja]
59-500 Złotoryja, ul. Kochanowskiego 1
tel./faks: 76/878-33-62
e-mail: gci_wilkow@interia.pl
www.gciwilkow.republika.pl
314. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja „Przedsiębiorczość”]
68-200 Żary, al. Warszawska 3
tel.: 68/479-16-03; faks: 68/479-16-04
e-mail: fp@fundacja.zary.pl
www.fundacja.zary.pl
315. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania
Przedsiębiorczości]
32-731 Żegocina 316/22
tel./faks: 14/613-26-72, 613-20-36
www.zegocina.pl/organizacje/srgiwp.htm
316. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości SA]
44-240 Żory, al. Wojska Polskiego 4
tel.: 32/435-06-06; faks: 32/435-15-66
e-mail: arpsa@ka.onet.pl
www.arpsa.pl
317. Punkt Konsultacyjny w Żywcu
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
43-300 Żywiec, ul. Zamkowa 14
tel./faks: 33/475-11-45
e-mail: biuro@arrrsa.pl
www.arrrsa.pl

KLASTRY

W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania klastrami jako formą współpracy umożliwiającą poprawę konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Samo zjawisko klastra nie jest jednak jednoznacznie zdefiniowane w literaturze przedmiotu. W szerokiej gamie definicji¹, wskazać można dwa główne nurty rozważań. Pierwszy z nich koncentruje się wokół prac M. Portera i skupia się na relacjach konkurencji i współpracy oraz problemie zlokalizowania – zakorzenienia klastra w środowisku lokalnym². W tym ujęciu klastery to „znajdująca się w geograficznym sąsiedztwie grupa przedsiębiorstw i powiązanych z nimi instytucji, skoncentrowana wokół określonej dziedziny (branży) i wzajemnie się uzupełniająca w swej aktywności”³. Inaczej mówiąc jest to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (na przykład uniwersytetów, stowarzyszeń branżowych, instytucji wspierających), konkurujących między sobą, ale również współpracujących.

Drugi nurt, jest konsekwencją podejścia stosowanego przez OECD i eksponuje sieciową koncepcję klastra⁴. W tym ujęciu określane jest jako sieć produkcji silnie współzależnych firm, podmiotów produkujących wiedzę (uniwersytety, instytuty badawcze, firmy inżynieryjne), instytucji pomostowych (brokerzy, konsultanci) i klientów, powiązanych ze sobą w łańcuchach produkcji wartości dodanej. Relacje sieciowe pozwalają w szybki i tani sposób wykorzystywać dostępne w otoczeniu zasoby (materialne i niematerialne) jako czynniki produkcji dóbr i usług. Działanie w sieci, szczególnie w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, stwarza warunki do podejmowania rywalizacji rynkowej z dużymi podmiotami gospodarczymi.

Mechanizmy charakterystyczne dla klastrowej formy organizacji działalności gospodarczej to:

- 1) współistnienie kooperacji i konkurencji – firmy skupione w klastrach z jednej strony konkurują ze sobą, z drugiej zaś współpracują w tych samych obszarach;
- 2) interakcje (powiązania horyzontalne lub wertykalne) i współpraca podmiotów wyzwalają mechanizmy synergii, przede wszystkim w sferze dyfuzji wiedzy, przyciągania nowych przedsiębiorstw, przepływu kapitału ludzkiego;
- 3) koncentracja przestrzenna sprzyjająca nawiązaniu interakcji pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w klastrze, tworząca paletę pozytywnych efektów zewnętrznych;

¹ Próby różnych podejść do analizy klastra zawierają m.in. opracowania: F. Moulaert, F. Sékia, Territorial Innovation Models: A Critical Survey. Regional Studies 37/2003; G.W. Bekele, R.W. Jackson, Theoretical Perspectives on Industry Clusters, Research Paper 5/2006, Regional Research Institute, West Virginia University; M. Gorynia, B. Jankowska, Klastry a międzynarodowa konkurencyjność i internacjonalizacja przedsiębiorstwa, Difin, Warszawa 2008; A. Sosnowska, S. Łobejko, Efektywny model funkcjonowania klastrów w skali kraju i regionu, Ekspertyza dla Ministerstwa Gospodarki, Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom 2007; T. Brodzicki, S. Szulcka, Koncepcja klastrów a konkurencyjność przedsiębiorstw, IBNGR, Gdańsk 2002.

² M. E. Porter, The Competitive Advantage of Nations, New York, The Free Press, 1990; M. E. Porter, Clusters and the New Economics of Competition, Harvard Business Review, November-December 1998, s. 77-90; M. E. Porter, Location, competition, and economic development: Local clusters in a global economy, Economic Development Quarterly 14(1)/2000, p.15-34.

³ M. E. Porter, Clusters and the New Economic Competition, Harvard Business Review, November-December 1998, p. 78.

⁴ OECD (1999) Boosting Innovation: The Cluster Approach, Paris; OECD (2001) Innovative Clusters: Drivers of National Innovation Systems, Paris.

- 4) dominacja powiązań pomiędzy firmami w formie łańcucha wartości – podmioty w klastrach tworzą system wzajemnych relacji zogniskowany wokół wspólnych lub komplementarnych produktów, procesów technologicznych, kanałów dystrybucji czy dostawców;
- 5) pokrewieństwo sektorowe i specjalizacja – grona (klastry) złożone są z przedsiębiorstw działających w tych samych lub pokrewnych sektorach przemysłu i usług, co sprzyja podnoszeniu efektywności jego działania i pogłębianiu specjalizacji klastra;
- 6) dobrowolność związku i przynależności do klastra – członkowie klastra zachowują niezależność, a powiązania mają w dużej mierze charakter nieformalny.

Różnorodność podmiotów, sektorów, procesów identyfikowanych w ramach klastrów generuje różnorodność modeli i typologii ich funkcjonowania. I tak dla przykładu, klastry grupowane są ze względu na stadium rozwoju – cykl życia klastra (klastry embrionalne, dojrzałe, schyłkowe), zasięg terytorialny (grona o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym, międzynarodowym) czy branżę, w której funkcjonują (tradycyjnych, zaawansowanych technologii). Grona klasyfikowane są także z punktu widzenia powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, etapów łańcucha produkcyjnego, pozycji konkurencyjnej czy zdolności do kreowania miejsc pracy.

Klastry uwalniają szereg pozytywnych efektów i procesów, które zamykają się w trzy podstawowe grupy korzyści: (1) zwiększenie wydajności firm lub sektorów należących do klastra, (2) zwiększenie zdolności do innowacji, (3) sprzyjające warunki do tworzenia nowych firm⁵. Funkcjonowanie podmiotów w ramach klastra znacząco zwiększa ich zdolność do absorpcji, produkcji i dyfuzji wiedzy oraz innowacji. Gęste powiązania występujące w ramach klastra oraz bliskość przestrzenna umożliwiają rozwój mechanizmów permanentnego uczenia się i rozprzestrzeniania informacji, wiedzy i innowacji. Bezpośrednie relacje, często nieformalne, ułatwiają monitorowanie sektora/branży czy konkurencji oraz prowadzenie benchmarkingu własnej działalności względem konkurencji.

Klastry cieszą się dużym zainteresowaniem w ramach polityk realizowanych na poziomie wspólnotowym, między innymi w sferze polityki innowacyjnej, polityki wobec sektora MSP, polityki naukowo-badawczej czy polityki regionalnej⁶. W dynamizacji rozwoju klastrów upatrywany jest czynnik sukcesu budowania europejskiego obszaru badawczego oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. W konsekwencji tak dużego zainteresowania strukturami klastrowymi w wielu krajach nastąpiło wzmocnienie działań podejmowanych na rzecz rozwoju klastrów, co zaowocowało wyłonieniem się odrębnej polityki sektorowej adresowanej do tych struktur, tzw. polityki wspierania klastrów⁷.

Stan rozwoju klastrów w Polsce, ze względu na dużą dynamikę zjawiska oraz w wielu przypadkach nieformalny charakter tej struktury, trudno jest jednoznacznie określić⁸. W 2008 roku zidentyfikowano istnienie 47 klastrów, podczas gdy w połowie 2010 roku liczbę klastrów faktycznie działających można określić na 71. Rok utworzenia istniejących klastrów jednoznacznie wskazuje, iż są one relatywnie młodą formą współpracy podmiotów, pojawiającą się w Polsce od 2000 roku.

⁵ M. Porter, Porter o konkurencji, PWE, Warszawa 2001, s. 265-281.

⁶ Competitive European Regions through research and innovation, COM 474/2007; Innovation clusters in Europe. A statistical analysis and overview of current policy support, European Commission 2008; www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents; Regional research intensive clusters and science parks, European Commission 2007; www.ec.europa.eu/research/regions.

⁷ T. Brodzicki, S. Szulika, P. Tamowicz, Polityka wspierania klastrów. Najlepsze Praktyki, IBNGR, Gdańsk 2004; K. Olejniczak, Apetyt na grona? Koncepcja gron oraz koncepcje bliskoznaczne w teorii i praktyce rozwoju regionalnego, Studia Regionalne i Lokalne Nr 2(12)/2003, s. 67-73; B. Pławgo, M. Klimczuk, Wpływ inicjatyw klastrowych na innowacyjność regionu [w:] A. Nowakowska (red.), Innowacyjność regionów w gospodarce opartej na wiedzy, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009, s. 146-147; W. Pandera, M. Stawicki (red.), Metody ewaluacji polityk wspierania klastrów ze środków strukturalnych, SGGW, Warszawa 2008.

⁸ Prezentowana analiza wykorzystuje wiedzę autorów zgromadzoną w ramach realizacji trzech projektów na zlecenie PARP: „Inwentaryzacja klastrów w Polsce” (2008), „Nadzór nad realizacją benchmarkingu klastrów w Polsce” (2010) oraz identyfikacji dokonanej bezpośrednio dla potrzeb tej publikacji.

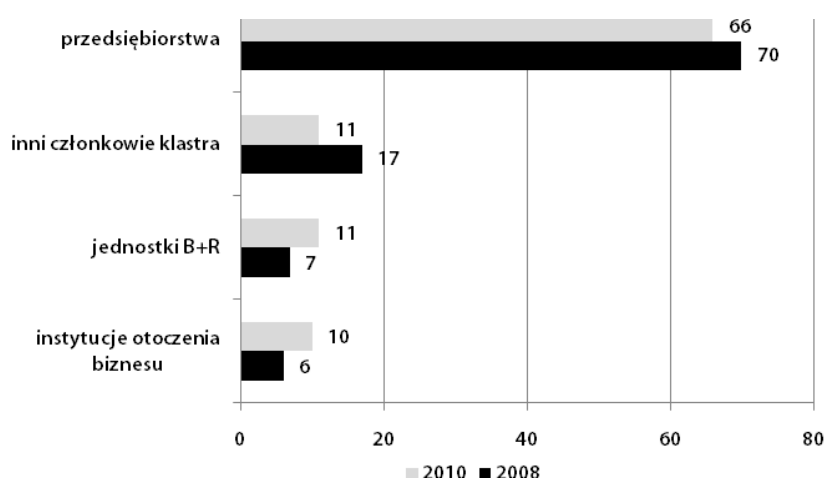
Prawdziwy rozkwit klastrów, przynoszących wymierne efekty, obserwowany był w latach 2006-2008, kiedy powstało ich ponad 30. Ten wzrost jest niewątpliwie pochodną aktywnej polityki regionalnej szczebla samorządowego oraz polityki władz rządowych i Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, w formie programów i projektów dotyczących finansowego i szkoleniowego wsparcia tego typu działań. Fakt ten wskazuje, iż przedsięwzięcia klastrowe w Polsce są bardziej odpowiedzią na zaistniałe uwarunkowania polityczno-gospodarcze, niż spontanicznym procesem wyrosłym z naturalnych i oddolnych mechanizmów rynkowych.

Rolę inicjatora klastra w Polsce najczęściej pełnią podmioty sektora prywatnego i pozarządowego, zaś sektor publiczny odgrywa zdecydowanie drugoplanową rolę. Wpływa to zdecydowanie korzystnie na trwałość, skuteczność i efektywność funkcjonowania klastrów, bowiem o powodzeniu przedsięwzięcia klastrowego decyduje w dużej mierze zaangażowanie bezpośrednich beneficjentów tej formy współdziałania (tj. podmiotów gospodarczych). Warto także zauważyć, że stosunkowo często rolę inicjatora klastra pełni podmiot sektora badawczo-rozwojowego, co wskazuje na rosnące zainteresowanie i zaangażowanie podmiotów sektora B+R w działalność klastrów. Klasy, jako zorganizowane środowiska przedsiębiorczości, są bardzo dobrym partnerem dla instytucji badawczych poszukujących kontaktu z gospodarką w celu wsparcia procesu komercjalizacji wiedzy i innowacji oraz urealnienia w stosunku do potrzeb rynku swoich zadań badawczych.

Przeważająca część klastrów w Polsce działa w oparciu o strukturę sformalizowaną. Dominującą formą organizacyjno-prawną jest stowarzyszenie. W ramach tej formy funkcjonuje niemal 44% klastrów w Polsce. Popularna jest także formuła porozumienia, którą wybiera niemal co trzeci. W nielicznych przypadkach klasy funkcjonują w formie fundacji, konsorcjum, na podstawie umowy cywilno-prawnej lub w formie spółek, najczęściej z ograniczoną odpowiedzialnością, przy czym należy zauważyć, iż na przestrzeni lat rośnie udział właśnie tej formy zarządzania i koordynacji sieci.

Najczęściej rolę lidera klastra pełni podmiot gospodarczy lub grupa tych podmiotów. W co czwartym klastrze rolę lidera pełni instytucja otoczenia rynkowego, tzn. podmiot o charakterze *non-profit* powołany do tego celu (np. fundacja, stowarzyszenie), instytucja przedstawicielska biznesu (np. izba gospodarcza) lub instytucja wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki (np. park technologiczny). Rzadziej rolę lidera w klastrach pełnią instytucje naukowo-badawcze, co może świadczyć o tradycyjnych formach aktywności klastrów (np. w zakresie promocji, organizacji produkcji czy rynku zbytu, wspólnego zaopatrzenia), opartych w dużej mierze na tworzeniu łańcucha wartości między przedsiębiorstwami i instytucjami działającymi w klastrze. Taka struktura może wskazywać zarazem na mniejszą koncentrację aktywności klastra na tworzeniu zasobów wiedzy i innowacji oraz transferze technologii.

Wykres 1. Struktura jednostek zaangażowanych w działalność klastrów w Polsce w 2008 i 2010 (w %)

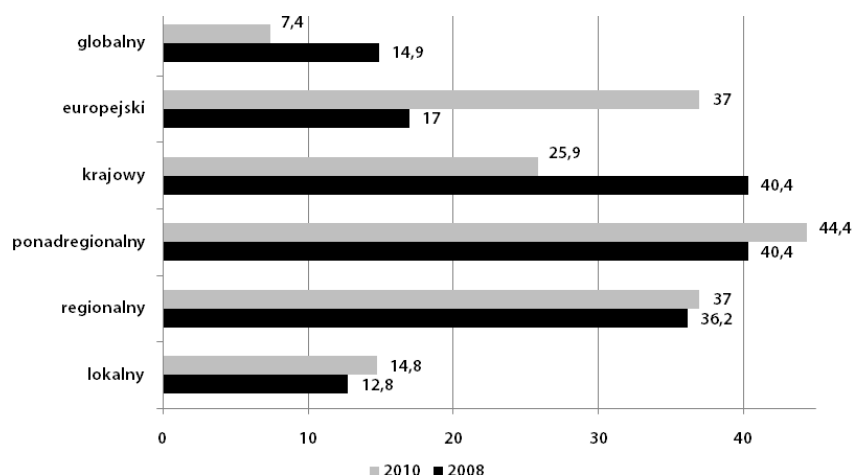
Źródło: opracowanie własne.

Klasy w Polsce, w zdecydowanej większości są w początkowej fazie rozwoju (wylęganie/inkubacja). Większość funkcjonuje krócej niż 5 lat, a dodatkowo wiele z nich przeżywa kryzys i stagnację⁹. Spowodowane jest to z jednej strony słabością i niedojrzałością zawiązanych sieci współpracy, a z drugiej – słabością dostępnych instrumentów, zachęcających klasy do intensyfikacji własnej aktywności. Klasy w Polsce, w przeważającej większości, są w fazie podejmowania pierwszych inicjatyw współpracy oraz zacieśniania wewnętrznych powiązań kooperacyjnych. Tylko w przypadku kilku z nich można mówić o fazie dojrzałości, charakteryzującej się względną trwałością współpracy i powiązań oraz rynkowymi, wymiernymi efektami współdziałania.

Z punktu widzenia liczby członków, zdecydowana większość klastrow wskazuje, na istnienie dobrze usieciowanej własnej struktury - ponad 62% podmiotów deklaruje liczbę swoich członków między 21 a 60 podmiotów. Co czwarty klaster wskazuje, że liczba ta nie przekracza 20 podmiotów. W porównaniu z 2008 rokiem ta wielkość nie uległa istotnym zmianom.

Zidentyfikowane klasy mają zwykle regionalny, ponadregionalny lub krajowy zakres oddziaływania. Niewielki odsetek przedsiębiorstw działających w nich określa zasięg swojej działalności jako lokalny. Dodatkowo należy zauważyć, iż stosunkowo duża część przedsiębiorców prowadzi działalność w oparciu o europejski zasięg rynkowy, a nadto odsetek klastrow deklarujących taki zasięg oddziaływania zwiększa się. Natomiast w obydwu badanych okresach obserwowany jest niewielki odsetek klastrow opierających swoją działalność na rynku globalnym.

Wykres 2. Zasięg oddziaływania rynkowego klastrow w 2008 i 2010 roku (w %)

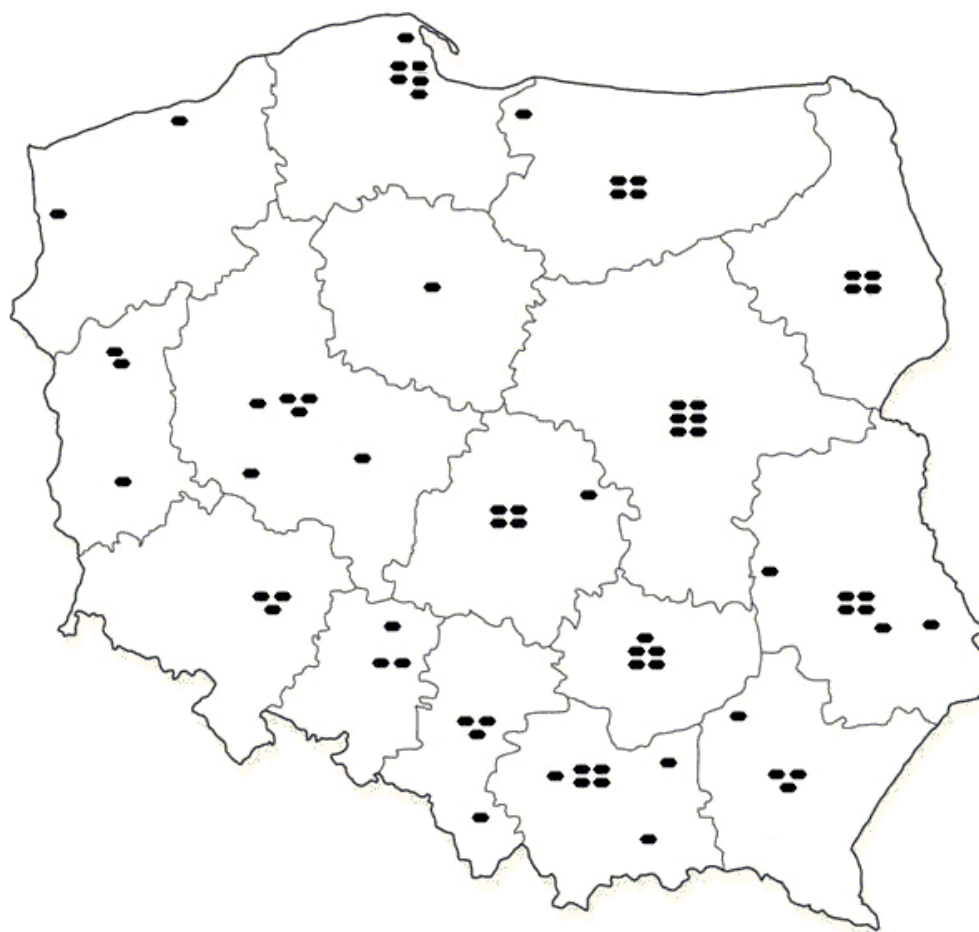

Źródło: opracowanie własne.

Wśród zidentyfikowanych klastrow są zarówno takie, które działają w branżach tradycyjnych, jak i wysokoinnowacyjnych. Trudno jednak jednoznacznie wnioskować o poziomie innowacyjności, posługując się wyłącznie kwalifikacją branżową, ponieważ istnieją klasy, które prowadzą badania w zakresie nowych technologii, nowych produktów, a działają w branżach uznanych za nisko innowacyjne (np. w branży spożywczej). Połowa klastrow w Polsce deklaruje, iż podejmuje aktywność badawczo-rozwojową na rzecz członków klastra i sfera ta jest jednym z wiodących obszarów w ich działaniu.

⁹ Wiek nie jest oczywiście jedynym kryterium oceny fazy rozwoju, bowiem długość istnienia struktury klastrowej nie musi przekładać się na trwałość i efektywność działania klastra.

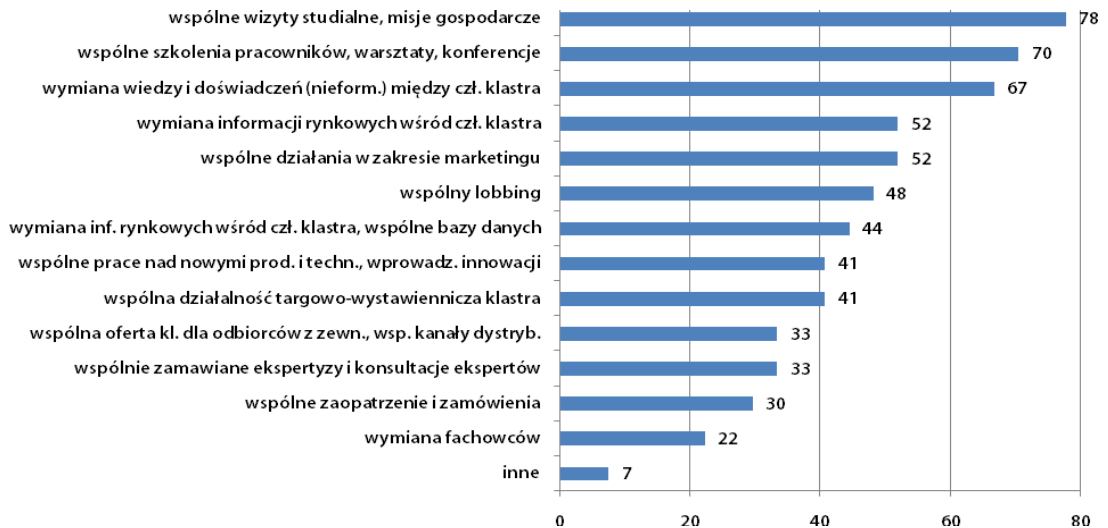
Mapa 1. Klastry w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Aktywność polskich klastrów z punktu widzenia branży działalności gospodarczej pozostaje silnie zróżnicowana w ujęciu regionalnym. W większości regionów klastry funkcjonują zarówno w branżach wysokoinnowacyjnych, jak i tradycyjnych. Można jednak dostrzec, że w poszczególnych regionach funkcjonują w tych obszarach, które wiążą się z ich specyfiką, historią gospodarczą czy koncentracją pewnych branż przemysłu w przeszłości. Sytuacja taka ma miejsce m.in. w województwie łódzkim, w którym zidentyfikowano klaster w charakterystycznej dla stolicy regionu branży włókienniczo-odzieżowej oraz Klaster Medialny, nawiązujący do łódzkich tradycji filmowych. Ponadto w województwie łódzkim działają także 2 klastry z branży przetwórstwa owoców na obszarach znanych z tego typu działalności. Podobną specjalizację branżową dostrzec można w regionie podkarpackim, gdzie zidentyfikowano 2 klastry branży lotniczej, tworzone na bazie długoletnich tradycji oraz np. w regionie warmińsko-mazurskim, gdzie koncentracja przedsiębiorstw branży spożywczej stanowi naturalną konsekwencję wysokiej jakości żywności pochodzącej z najczystszej ekologicznie obszaru kraju, a koncentracja firm z sektora meblarskiego wiąże się m.in. z dostępem do źródeł surowcowych (drewno). W województwie zachodniopomorskim funkcjonuje Klaster Morski oraz klaster przemysłu chemicznego, co także wynika z tradycji tego regionu. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że branżą najmniej „odporną” na specyfikę regionalną pozostaje branża informatyczna i IT, w której tendencje do tworzenia lokalnych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw pozostają znaczące w niemal każdym regionie.

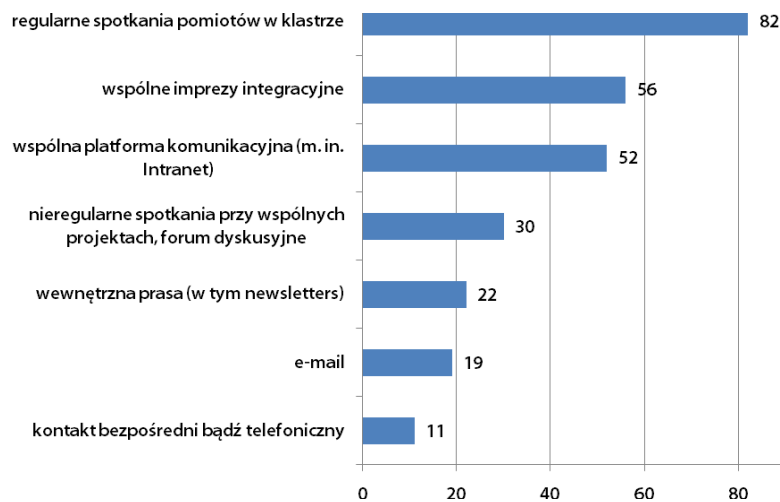
Wykres 3. Obszary współpracy między członkami klastra w 2010 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Aktywność polskich klastrów koncentruje się wokół dwóch głównych obszarów: działalności marketingowej (reklama, działalność targowo-wystawiennicza, misje gospodarcze) oraz wspólnej aktywności związanej z rozwojem zasobów informacji i wiedzy (wspólne szkolenia, warsztaty, konferencje, wymiana wiedzy i doświadczeń). Mało istotne obszary współpracy to wymiana fachowców, zamawianie wspólnych ekspertyz oraz wspólna aktywność wobec partnerów rynkowych (wspólne kanały dystrybucji, wspólne zaopatrzenie, zamówienia).

Wykres 4. Formy wewnętrznej komunikacji między członkami klastra w 2010 roku (w%)

Źródło: opracowanie własne.

Dla połowy respondentów decydujące lub duże znaczenie dla współpracy i rozwoju klastrów mają kontakty nieformalne. Równocześnie 47% klastrów wskazuje, że kontakty formalne jedynie w małym lub przeciętnym stopniu wpływają na poziom integracji wewnętrznej klastra. Ponadto, w ocenie ponad 80% respondentów współpracy sprzyjają regularne spotkania członków klastra, organizacja wspólnych imprez integracyjnych (56% wskazań) oraz komunikacja z wykorzystaniem Internetu i platform komunikacyjnych (52% wskazań).

Wśród priorytetów w bieżącej działalności klastrów w 2010 roku znalazły się:

- pozyskiwanie środków finansowych dla klastra 4,3%
- lobbowanie na rzecz działania klastra (branży) 4,1%
- zwiększenie siły przetargowej wobec dostawców, koordynacja rynku nabywców 3,9%

– budowa sieci współpracy nauka – biznes, transfer i komercjalizacja nowych technologii	3,7%
– przepływ wiedzy i dyfuzja technologii w ramach klastra	3,6%
– wzrost znaczenia rynkowego marki klastra i marki regionu	3,6%
– wzrost pozycji klastra jako partnera dla otoczenia (np. władz publ., instyt. wsparcia)	3,6%
– budowa sieci współpracy lokalnego biznesu	3,3%
– rozwój uczestników i wejście na nowe rynki	3,3%
– rozwój specyficznych usług proinnowacyjnych niedostępnych w regionie	3,1%
– kształcenie ustawiczne (m.in. rozwój kompetencji poprzez szkolenia, studia itp.)	3,1%
– poprawa międzynarodowej konkurencyjności klastra	3,0%
– przyciągnięcie, pozyskanie nowych kooperantów (krajowych i zagranicznych)	2,9%
– zwiększenie możliwości badań rynku	2,8%
– rozwój produkcji nowoczesnych wyrobów niewytwarzanych w regionie	2,7%
– ustanowienie wspólnych standardów technicznych	2,5%
– poprawa atrakcyjności lokalizacji dla biznesu	2,2%
– tworzenie nowych miejsc pracy	2,1%
– przyciąganie inwestorów do regionu	1,9%

Wśród klastrów 43% deklaruje, że posiada średniookresową strategię rozwoju. Równocześnie za najważniejsze, strategiczne cele i kierunki rozwoju uznają: realizację wspólnych projektów innowacyjnych i inwestycyjnych, transfer wiedzy i technologii, zdobywanie nowych członków, wzmacnianie relacji kooperacyjnych, promocję marki oraz rozwój współpracy międzynarodowej i internacjonalizację klastra. Wśród priorytetów bieżących, krótkookresowych najważniejsze są: wzmacnianie znaczenia rynkowego marki klastra i marki regionu, budowanie pozycji klastra jako partnera dla otoczenia, wykorzystywanie publicznych środków finansowych skierowanych na wsparcie rozwoju klastrów, organizowanie przepływu wiedzy i dyfuzji technologii w ramach klastra oraz wzmacnianie konkurencyjności uczestników klastra i wchodzenie na nowe rynki.

Wśród podstawowych barier rozwoju klastrów w 2010 roku wskazywano:

– brak środków na wspólne inwestycje	5,0%
– problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	3,4%
– niski poziom zaufania wśród przedsiębiorców i instytucji	2,7%
– brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	2,4%
– złą sytuację gospodarczą w regionie, marazm i zastój	2,2%
– niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół klastra	2,1%
– słaby rynek na produkty, usługi i technologie będące specjalnością firm klastrowych	1,5%

Głównym problemem rozwoju klastrów jest brak środków finansowych (własnych i zewnętrznych) na wspólne inwestycje, co jednoznacznie wskazały wszystkie biorące udział w badaniu klasy. Przeszkodą jest także brak środków finansowych kierowanych na utrzymanie formalnej struktury klastra i obsługę administracyjno-organizatorską. Wskazuje to na opór członków klastra przed „twardym” – finansowym angażowaniem się w jego działanie. Potwierdzają to także główne obszary aktywności klastrów, w których dominują „miękkie” sfery współpracy (wymiana informacji, wiedzy, doświadczeń, aktywność marketingowa). Ważnym problemem dla rozwoju klastrów pozostaje także słabość otoczenia instytucjonalnego, co wskazuje na niedorozwój środowiska lokalnego i regionalnego w stosunku do potrzeb klastrów. Eksponują one brak efektywnej polityki wsparcia rozwoju ich aktywności i bierność władz lokalnych/regionalnych. W większości regionów dopiero od dwóch lat polityka klastrowa zaczyna nabierać charakteru zorganizowanego i systemowego, ale efekty tych działań są trudno zauważalne w środowisku regionalnym. Barię rozwoju jest także niski poziom zaufania wśród przedsiębiorców i instytucji otoczenia, choć wydaje się, że problem ten traci dziś na znaczeniu. Do niedawna był to najważniejszy powód uniemożliwiający zawiązywanie sieci współpracy, nawet jeśli inne czynniki wskazywały, że taka współpraca dałaby bardzo korzystne efekty.

Reasumując, klasy w Polsce są relatywnie nowym i słabym rynkowo zjawiskiem gospodarczym. W większości są to podmioty raczkujące i wymagające wsparcia zewnętrznego. Znacząca większość z nich to formy współpracy animowane zewnątrz, o sformalizowanej strukturze, z małym ładunkiem spontaniczności i oddolności w działaniu. Wyzwaniem dla klastrów w Polsce pozostaje dynamizacja wewnętrznej współpracy i rozwój bezpośredniej aktywności w sferze badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.

LISTA ADRESOWA KLASTRÓW

1. Klaster Zielonych Technologii
[Podlaska Stacja Przyrodnicza „NAREW”]
15-281 Białystok, ul. Legionowa 28, lok. 302
tel./faks: 85/672-30-72, 501/704-577
e-mail: biuro@pspnarew.org.pl
www.zielonetechnologie.pl
2. Klaster Obróbki Metali
[Centrum Promocji Podlasia]
15-111 Białystok,
al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 39A
tel.: 85/651-41-46; faks: 85/651-41-48
e-mail: t.perkowski@cpp.bialystok.pl
www.cpp.bialystok.pl/klaster
3. Stowarzyszenie Klaster Spożywczy
„Naturalnie z Podlasia”
15-399 Białystok, ul. Octowa 1
tel.: 85/749-93-59
e-mail: elzbieta.bres@naturalniezpodlasia.pl
www.naturalniezpodlasia.pl
4. Podlaski Klaster Bielizny
[Stowarzyszenie Podlaski Klaster Bielizny]
15-281 Białystok, ul. Legionowa 30, lok. 108
tel./faks: 85/742-02-47
e-mail: biuro@spkb.pl
www.spkb.com.pl
5. Śląski Klaster Lotniczy
43-300 Bielsko-Biała, ul. Grażyńskiego 14
tel.: 33/813-40-12; faks: 33/813-21-28
e-mail: sekretariat@aviogroup.com
www.aviopolska.com
6. Bydgoski Klaster Przemysłowy
[Stowarzyszenie Bydgoski Klaster Przemysłowy]
85-112 Bydgoszcz, ul. Mennica 6
tel.: 52/585-91-52
e-mail: bkpb@klaster.bydgoszcz.pl
www.klaster.bydgoszcz.pl
7. Klaster „Lubelski Cebularz”
22-100 Chełm, ul. Lwowska 1
tel./faks: 82/564-01-80
e-mail: cukiernia.hetman@neostrada.pl
8. Klaster Mebel-Elbląg
82-300 Elbląg, ul. Kosynierów Gdyńskich 30
tel.: 669/770-067
e-mail: biuro@mebel-elblag.eu
www.mebel-elblag.eu
9. Żywność z Pomorza
[Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
Obszar Badawczy Przedsiębiorstwo i Innowacje]
80-227 Gdańsk, ul. Do Studzienki 63
tel.: 58/524-49-00; faks: 58/524-49-08
e-mail: innowacje@ibngr.pl
www.ibngr.pl, www.smakipomorza.pl
10. Bałtycki Klaster Ekoenergetyczny
80-231 Gdańsk, ul. Fiszera 14
tel./faks: 58/341-68-25
e-mail: bkee@imp.gda.pl
www.bkee.pl
11. Gdański Klaster Budowlany
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 58/322-36-36, 609/990-022
e-mail: gkb@gkb.com.pl
www.gkb.com.pl
12. BioEcoChem-Pomorski Klaster BioEkoChemiczny
[BioBaltica Sp. z o.o.]
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel./faks: 58/739-71-77
e-mail: info@bioecochem.pl
www.bioecochem.pl
13. Pomorski Klaster ICT
80-233 Gdańsk, ul. Narutowicza 11/12
tel./faks: 58/347-12-81
e-mail: biuro@pomorski-klaster-ict.pl
www.pomorski-klaster-ict.pl
14. Pomorski Klaster Morza i Zlewiska Wisły
[Związek Agentów i Przedstawicieli
Żeglugowych w Gdyni]
81-342 Gdynia, ul. Waszyngtona 34/36, p.302
tel.: 58/621-10-35
e-mail: president@apmar.org.pl
www.apmar.org.pl
15. Lubuski Klaster Metalowy
[Stowarzyszenie „Lubuski Klaster Metalowy”]
66-400 Gorzów Wlkp., ul. Jagiellończyka 17/1
tel./faks: 95/722-75-30
e-mail: biuro@lubuskiklaster.pl
www.lubuskiklaster.pl
16. Klaster Technologii Energooszczędnych
Euro-Centrum
40-568 Katowice, ul. Ligocka 103
tel.: 32/783-43-06; faks: 32/250-47-85
e-mail: klaster@euro-centrum.com.pl
www.euro-centrum.com.pl
17. Innowacyjny Śląski Klaster Czystych
Technologii Węglowych
40-166 Katowice, pl. Gwarków 1
tel.: 32/259-22-86; faks: 32/259-65-33
e-mail: i.pyka@gig.eu
www.coal.silesia.pl
18. Śląski Klaster Wodny
40-206 Katowice, ul. Olimpijska 11
tel.: 32/259-65-54; faks: 32/603-86-14
e-mail: office@klasterwodny.pl
www.klasterwodny.pl
19. Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Budowlany
INNOWATOR
25-002 Kielce, ul. Sienkiewicza 53
tel.: 41/344-43-92; faks: 41/368-02-12
e-mail: sekretariat@siph.com.pl
20. Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster
Energetyczny
[Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości]
25-528 Kielce, ul. Zagłona 84
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: grochal@it.kielce.pl
www.it.kielce.pl
21. Klaster Producentów Biomasy - Konsorcjum
„Biomasa Świętokrzyska”
25-314 Kielce, al. 1000-lecia Państwa Polskiego 7
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: biuro@it.kielce.pl
22. Klaster Usługowy „Grono Targowe Kielce”
25-672 Kielce, ul. Zakładowa 1
tel.: 41/365-12-15; faks: 41/345-62-61
e-mail: biuro@targikieleckie.pl
www.gronotargowe.pl
23. Opolski Klaster Turystyczny - Kraina
Miodem i Mlekiem Płynąca
[Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja
Turystyczna]
46-200 Kluczbork, ul. Katowicka 1
tel.: 77/418-52-18 w. 154; faks: 77/418-65-20
e-mail: kolot@op.pl
www.e-kolot.pl, www.kolot.republika.pl

24. Zachodniopomorskie Drewno i Meble
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17 p. 103
tel.: 94/347-84-16; faks: 94/347-84-19
e-mail: lotti@tu.koszalin.pl
www.drewno.rsi.org.pl
25. Klaster LifeScience Kraków
[Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-05; faks: 12/297-46-46
e-mail: klaster@lifescience.pl
www.lifescience.pl
26. Małopolski Klaster Technologii Informatycznych
30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30
tel.: 12/617-24-49; faks: 12/ 617-31-57
e-mail: mbozym@agh.edu.pl
www.klaster.krakow.pl
27. Klaster Kultury i Czasu Wolnego INRET
[Fundacja Klaster Przemysłów Kultury i Czasu Wolnego INRET]
30-117 Kraków, ul. B. Prusa 28/3
e-mail: biuro@inret.pl, pawel.szlachta@inret.pl
www.inret.pl
28. Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii
30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30
tel.: 12/617-27-49; faks: 12/633-46-48
e-mail: klaster@agh.edu.pl
www.klaster.agh.edu.pl
29. Nadwiślański Klaster Energii Odnawialnej i Poszanowania Energii
82-500 Kwidzyn, Górki 3
tel./faks: 55/279-70-79
e-mail: klasteroze@klasteroze.pl
www.klasteroze.pl
30. Stowarzyszenie – Klaster Poligraficzno-Reklamowy
[MANUS Przygotownia Poligraficzna Cezary Głównka]
64-100 Leszno, ul. Bolesława Chrobrego 35A
tel.: 65/529-29-47; faks: 65/529-29-51
e-mail: manus@data.pl
www.poligrafia.leszno.eu
31. Stowarzyszenie Lubelskie Drewno
[Lubelska Izba Rzemieślnicza]
20-074 Lublin, ul. Spokojna 2
tel./faks: 81/746-93-34
e-mail: klaster.lublin@wp.pl
www.klaster.lublin.pl
32. Klaster "Dolina Ekologicznej Żywności"
20-150 Lublin, ul. Bursaki 12, p. 128
tel.: 81/740-84-85; faks: 81/740-84-13
e-mail: biuro@ekolubelszczynna.pl
www.ekolubelszczynna.pl
33. Klaster Restauratorów i Hotelarzy
20-111 Lublin, ul. Rynek 2/31C
tel.: 512/430-262
e-mail: biuro@krih.pl
www.krih.pl
34. Lubelski Klaster Ekoenergetyczny
20-094 Lublin, ul. Lubartowska 74 A
tel.: 81/710-19-20; faks: 81/710-19-01
e-mail: m.galczyńska@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
35. Klaster Innowacji Tekstylnych
90-060 Łódź, ul. Nawrot 12
tel.: 601/366-682; faks: 42/652-29-38
e-mail: weglarczyk@komputeryzacja.com
36. Łódzki Klaster Medialny
90-554 Łódź, ul. Łąkowa 29
tel.: 42/639-56-31; 639-56-01
faks: 42/636-04-87
e-mail: info@mediaklaster.pl
www.mediaklaster.pl
37. Łódzki Klaster Warzywno-Owocowy-Zjazdowa
90-273 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. 9
tel.: 42/617-22-21; faks: 42/650-86-91
e-mail: kamil.karolak@zjazdowa.com.pl
www.zjazdowa.com.pl
38. Bioenergia dla Regionu
[Stowarzyszenie Doradców Gospodarczych Pro-Akademia]
90-360 Łódź, ul. Piotrkowska 238
tel.: 42/636-12-59; faks: 42/636-12-26
e-mail: bioenergia@proakademia.eu
www.bioenergiadlaregionu.eu
39. Sieć Porozumienia Lotniczego "AVIA – SPLot"
39-300 Mielec, ul. Sienkiewicza 1
tel./faks: 17/773-18-89
e-mail: avia-splot@o2.pl
www.splot.migron.org.pl
40. Lokalna Organizacja Turystyczna "Kraina Lessowych Wąwozów"
24-150 Nałęczów, al. Grabowa 6
tel.: 81/501-61-01, 605/594- 848
e-mail: info@naleczow.org.pl
www.kraina.org.pl
41. Klaster Multimediów i Systemów Informatycznych
33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27
tel.: 18/449-94-60, 603/449-497
e-mail: elwira.waszkiwicz@multiklaster.pl
www.multiklaster.pl
42. Warmińsko-Mazurski Klaster „Razem Ciepłej”
[Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.]
10-710 Olsztyn, ul. Słoneczna 46
tel.: 89/524-12-05, 509/147-194; faks: 89/524-02-10
e-mail: ks Schmidt@mpec.olsztyn.pl
www.mpec.olsztyn.pl
43. Mazurskie Okna
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521-12-70; faks: 89/521-12-60
e-mail: a.wojciechowski@wmarr.olsztyn.pl
www.mazurskieokna.pl
44. Stowarzyszenie Regionalnych Browarów Polskich
10-057 Olsztyn, ul. Sikorskiego 2
tel.: 89/521-12-70; faks: 89/521-12-60
e-mail: a.wojciechowski@wmarr.olsztyn.pl
www.browary-regionalne.pl
45. Klaster Mleczarski
10-719 Olsztyn
ul. Michała Oczapowskiego 2
tel.: 89/523-32-77
www.uwm.edu.pl
46. Klaster Termomax
45-061 Opole, ul. Katowicka 50
tel.: 609/287-474; faks: 77/453-74-91
e-mail: termomax.klaster@o2.pl
www.termomax.pl
47. Śląski Klaster Drzewny
45-364 Opole, ul. Stowackiego 10
tel.: 77/453-84-83; faks: 77/453-84-84
e-mail: a.m@igsilesia.pl
www.igsilesia.pl
48. Klaster Kotlarski
63-300 Pleszew, ul. Kaliska 24
tel./faks: 62/742-03-61
e-mail: eurocentrum.pleszew@neostrada.pl
www.klasterkotlarski.pl

49. Wielkopolski Klaster Energii Odnawialnej
[Polska Izba Gospodarcza Importerów, Eksporterów i Kooperacji]
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82
tel.: 61/851-78-48; faks: 61/851-78-28
e-mail: izba@pcc.org.pl
www.wielkopolskieklastry.pl
50. Klaster Energii Odnawialnej PIGIEIK
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82
tel.: 61/851-78-48; faks: 61/851-78-28
e-mail: i.wesolek@pcc.org.pl
www.pcc.org.pl
www.wielkopolskieklastry.pl
51. Wielkopolski Klaster Teleinformatyczny
61-704 Poznań, ul. Wieniawskiego 17/19
tel.: 61/858-21-06; faks: 61/858-21-51
e-mail: info@wklaster.pl
www.wklaster.pl
52. Wielkopolski Klaster Zaawansowanych Technik Automatyzacji ELPROTECH
[Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa]
60-734 Poznań, ul. Głogowska 26
tel.: 61/869-01-08; faks: 61/869-01-01
e-mail: e.soltysiak@wiph.pl
www.wiph.pl
53. Wschodni Klaster Informatyczny
[Stowarzyszenie Informatyka Podkarpacka]
35-326 Rzeszów, ul. Rejtana 1/8
tel./faks: 17/853-76-70
e-mail: a.kusior@informatykapodkarpacka.pl
www.klasterit.pl
54. Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorstw Przemysłu Lotniczego "Dolina Lotnicza"
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/850-19-35; faks: 17/850-19-36
e-mail: info@dolinalotnicza.pl
www.dolinalotnicza.pl
55. Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST
[Zakład Metalurgiczny WSK Rzeszów Sp. z o.o.]
35-078 Rzeszów, ul. Hetmańska 120
tel.: 17/854-62-47; faks: 17/854-00-58
e-mail: trytek@prz.edu.pl
www.kom-cast.pl
56. Klaster Poligraficzny ITTP
32-050 Skawina, ul. Józefa Piłsudskiego 73
tel.: 12/252-77-77; faks: 12/252-77-70
e-mail: klaster@ittp.com.pl
www.klaster.ittp.com.pl
57. Łódzko-Mazowiecki Klaster Owocowo-Warzywny
[Skierniewicka Izba Gospodarcza]
96-100 Skierniewice, ul. Reymonta 18, p. 210
tel.: 46/832-10-59; faks: 46/834-99-75
e-mail: biuro@klastercpl.pl
www.klastercpl.pl
58. Zachodniopomorski Klaster Chemiczny Zielona Chemia
70-310 Szczecin, al. Piastów 17
tel.: 91/449-43-64; faks: 91/449-41-09
e-mail: zielona.chemia@vp.pl
www.chemia.rsi.org.pl
59. Lubelski Klaster Lotniczy
21-040 Świdnik, ul. Jarzębinowa 6
tel.: 81/468-89-65; faks: 81/468-93-15
e-mail: bialowas@vp.pl
60. Klaster Medycyna Polska Południowy Wschód
[Stowarzyszenie Medycyna Polska]
33-100 Tarnów, ul. Słoneczna 32
tel.: 14/621-22-66
e-mail: biuro@medcluster.pl
www.medcluster.pl
61. Mazowiecki Klaster Technologii Informatycznych i Komunikacyjnych (ICT)
02-001 Warszawa, al. Jerozolimskie 87
tel.: 22/628-55-85; faks: 22/628-24-79
e-mail: prezydium@klasterict.pl
www.klasterict.pl
62. Mazowiecki Klaster Lotniczy Aviation Mazovia
02-256 Warszawa, al. Krakowska 110/114 bud. S, p. 12
tel./faks: 22/846-00-11 w. 876
e-mail: smil@smil.org.pl
www.smil.org.pl/klaster
63. Optoklaster - Mazowiecki Klaster Innowacyjnych Technologii Fotonicznych
03-805 Warszawa, ul. Kamionkowska 18
tel.: 22/810-25-89; faks: 22/813-32-65
e-mail: optoklaster@optoklaster.pl
www.optoklaster.pl
64. Alternatywny.Klaster.Info [Sekwencja Sp. z o.o.]
00-697 Warszawa, al. Jerozolimskie 51/9
tel.: 22/887-20-90; faks: 22/636-01-76
e-mail: phirnl@sekwencja.eu
www.klaster.info
65. Budownictwo Polski Centralnej
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5
tel.: 22/827-16-36; faks: 22/336-12-80
e-mail: dyrektor@centruminnovacji.org
www.centruminnovacji.org
66. Mazowiecki Klaster Druku i Reklamy "Kolorowa Kotlina"
01-142 Warszawa, ul. Sokołowska 12A
tel.: 22/631-30-50 w. 22; faks: 22/632-49-40
e-mail: m.rudnik@kolorowakotlina.pl
www.kolorowakotlina.pl
67. Klaster Nutribiomed [Wrocławski Park Technologiczny SA]
50-541 Wrocław, ul. Muchoborska 18
tel.: 71/798-58-08; faks: 71/780-40-34
e-mail: kuldo@technologypark.pl
www.nutribiomed.pl
68. Dolnośląski Klaster Ekoenergetyczny EEI, Energia, Ekologia, Innowacje
50-541 Wrocław, ul. Armii Krajowej 6/6
tel.: 71/780-51-61; faks: 71/780-52-11
e-mail: p.chrobak@cedres.pl
www.cedres.pl
69. Ogólnopolski Klaster E-Zdrowie
50-372 Wrocław, ul. Smoluchowskiego 25 bud. B1, pok. 407
tel.: 71/320-43-02; faks: 71/320-43-22
e-mail: katarzyna.janicka@pwr.wroc.pl
www.e-zdrowie.dcz.wroc.pl
70. Lubuski Szlak Wina i Miodu
65-223 Zielona Góra, ul. Piękna 22
tel.: 68/453-70-40; faks: 68/453-70-44
71. Wielkopolski Klaster Motoryzacyjny [Nickel Technology Park Poznań Sp. z o.o.]
62-002 Złotniki, ul. Krzemowa 1
tel.: 61/658-54-83; faks: 61/658-54-98
e-mail: katarzyna.gawel@ntpp.pl
www.ntpp.pl

POLSKIE PLATFORMY TECHNOLOGICZNE

Polska należy do krajów mających najslabiej w Europie rozwinięty system rozwoju technologii i innowacji, szczególnie w zakresie wysokich technologii. Świadczą o tym prawie wszystkie wskaźniki takie jak intensywność nakładów na badania (0,6% PKB przy 1,9% w UE, GERD Polski stanowi 0,8% GERD UE), patenty, czy też poziom produkcji w zakresie wysokich technologii.

Strategia Lizbońska zakłada stworzenie w Unii Europejskiej najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Obecnie jednym z filarów nowej strategii UE2020 są również badania i innowacje. Istotnym elementem realizacji tych strategii stały się Wspólne Inicjatywy Technologiczne (JTI) takie jak: Clean Sky, Eniac, ARTEMIS, Innovative Medicine i inne. Komisja Europejska zaproponowała spójny system identyfikacji, inicjowania strategii badawczej, decyzji i realizacji. Fundamentem dla tak przygotowanego systemu są Europejskie Platformy Technologiczne (EPT), które skupiają kluczowych graczy przemysłowych w danej branży.

W 2003r. został zapoczątkowany proces tworzenia Europejskich Platform Technologicznych. Stały się one wielkim, wspólnym przedsięwzięciem Komisji Europejskiej, przemysłu, jednostek naukowo-badawczych i instytucji finansowych oraz grup decyzyjnych i społeczeństwa, w celu opracowania strategii rozwoju ważnych dla Europy sektorów gospodarki i przyszłościowych technologii. Inicjatywy koncentrują wysiłki kluczowych partnerów europejskich dla realizacji tych strategii w formie wielkich inicjatyw naukowo-technologicznych. Platformy technologiczne odgrywają główną rolę w mobilizacji inicjatyw badawczych i środków finansowych na poziomie europejskim. Jednym z ich głównych zadań jest ustanowienie efektywnego partnerstwa publiczno-prywatnego dla wdrożenia opracowanych strategii. Aktualnie w Europie działa 36 platform technologicznych.

Wyznaczono pięć głównych kierunków ich działań:

- 1) Rozwój nowych technologii prowadzących do radykalnej zmiany sektora (wodór i ogniwa paliwowe, nanoelektronika).
- 2) Godzenie różnych celów politycznych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju (zaopatrzenie w wodę i jej czystość, genomika roślin, biotechnologia).
- 3) Rozwój nowych technologii towarów i usług (komunikacja mobilna i technologie bezprzewodowe, innowacyjne lekarstwa).
- 4) Zapewnienie rozwoju niezbędnych, strategicznie ważnych sektorów (aeronautyka).
- 5) Odnowa, ożywienie i restrukturyzacja tradycyjnych sektorów przemysłowych (stal).

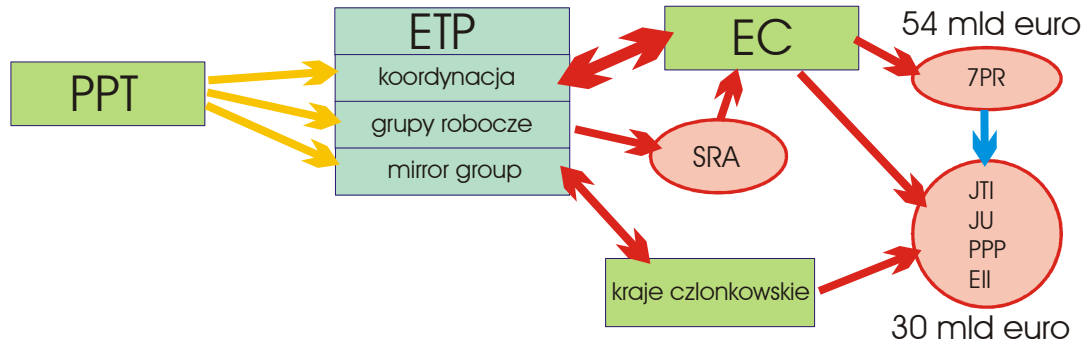
EPT definiują swoje potrzeby badawcze w postaci Strategicznych Agend Badawczych (SRA), które są przedkładane Komisji Europejskiej. Tematyki badawcze zapisane w dokumentach SRA w dużym stopniu zostają odzwierciedlone w Programach Pracy 7. Programu Ramowego (50–100% zgodności).

Szereg inicjatyw badawczych wygenerowanych przez EPT, to przedsięwzięcia wymagające nakładów rządu miliardów euro. Dla nich uruchomiono na podstawie Art. 171 Traktatu – wspólne przedsięwzięcia technologiczne (Joint Technology Initiatives, Joint Undertakings) takie jak ARTEMIS, Clean Sky, GMES. Kryzys gospodarczy przyniósł kilka następnych inicjatyw ujętych w European Economic Recovery Package (np. Green Cars Initiative, budownictwo energowydajne, czysta energia). W obszarze energii przygotowywane są: CCS Demonstration Programme (9 mld euro) oraz SET Plan (50 mld euro). Wszystkie wymienione powyżej inicjatywy są i będą realizowane w partnerstwie publiczno-prywatnym – stąd nazywa się je często jako PPP. Można wyróżnić 2 ścieżki realizacji wspólnych inicjatyw badawczych i demonstracyjnych:

- 7. Program Ramowy 2007-2013 – budżet 54 mld euro;
- Wspólne Inicjatywy Technologiczne (JTI, JU, PPP, EII) – budżet 30 mld euro.

Na poniższym schemacie pokazano system współpracy EPT z Komisją Europejską oraz rolę jaką powinny odegrać Polskie Platformy Technologiczne (PPT) uczestnicząc w pracach EPT w Grupach Koordynujących, w Grupach Roboczych i w Mirror Group (rys. 1).

Rysunek 1. Relacje Platform Technologicznych z Komisją Europejską przy określaniu dokumentów programowych 7. PR

Źródło: opracowanie własne.

Wejście do Unii Europejskiej otworzyło przed Polską nowe możliwości. W latach 2007-2013 mamy do dyspozycji 67 mld euro z funduszy strukturalnych, dostęp do 7. Programu Ramowego UE oraz Programu CIP. Tworzy to szansę na budowę nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Kluczową rolę w tym procesie powinny odegrać polskie platformy. Ich rolą jest integracja poszczególnych sektorów gospodarczych, określenie strategii ich rozwoju, opracowanie strategicznych programów badawczych oraz efektywna współpraca z Europejskimi Platformami Technologicznymi.

W ślad za inicjatywą Komisji Europejskiej w roku 2004 zaczęły powstawać kolejne, zmierzające do ustanowienia PPT. Olbrzymie zacofanie polskiej sfery rozwoju badań i technologii było impulsem dla Krajowego Punktu Kontaktowego działającego przy Instytucie Podstawowych Problemów Techniki PAN, który rozpoczął w 2005 roku intensywne działania na rzecz utworzenia PPT. Ich cele wyznaczone zostały w dwóch płaszczyznach:

w wymiarze europejskim:

- aktywny udział w strukturach EPT;
- aktywny udział w definiowaniu i realizacji Strategicznych Programów Badawczych;
- aktywne uczestnictwo w Programach Ramowych UE;

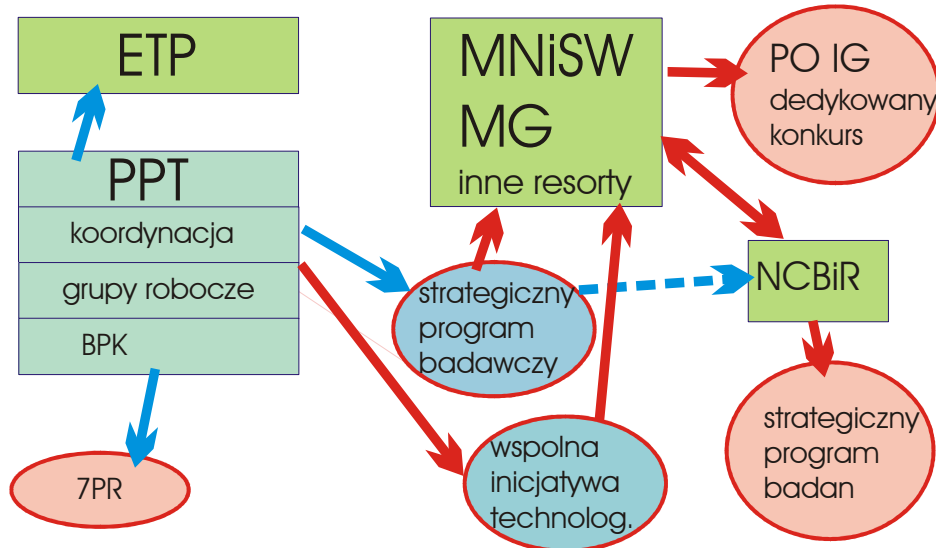
w wymiarze krajowym:

- przygotowanie ambitnych, krajowych programów badawczo-rozwojowych i inicjatyw technologicznych dotyczących strategicznie ważnych sektorów gospodarki, które stałyby się elementem Krajowego Programu Ramowego;
- integracja kluczowych partnerów gospodarczych i badawczych wokół tworzonej strategii;
- mobilizacja istotnych środków publicznych i prywatnych, krajowych i zagranicznych;
- optymalne wykorzystanie funduszy strukturalnych z punktu widzenia konkurencyjności gospodarki w latach 2007-2013;
- promocja i lobbing działań badawczo-rozwojowych korzystnych dla reprezentowanych przez platformy sektorów gospodarki.

Przygotowanie w 2010 roku ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) stworzyło nową sytuację. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego potwierdziło wolę przypisania PPT znaczącej roli w definiowaniu Polskich Strategicznych Inicjatyw Badawczych i Strategicznych Programów Badań. W ten sposób w Polsce może powstać, analogiczny do europejskiego, system współpracy pomiędzy PPT, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwem Gospodarki, a także innymi resortami, które powinny zapraszać przedstawicieli PPT do gremiów eksperckich, oceniać i uwzględniać w fazie programowania Strategiczne Programy Badawcze, a także stworzyć

system wsparcia dla krajowych Wspólnych Inicjatyw Technologicznych. Platformy muszą utrzymywać stałą intensywną współpracę z EPT (rys. 2).

Rysunek 2. Relacje Polskich Platform Technologicznych z NCBiR przy określaniu Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych, relacje z kluczowymi resortami

Źródło: opracowanie własne.

PPT powinny wykorzystać nowe regulacje prawne, które dają szerokie możliwości przy opracowywaniu Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych z uwzględnieniem inicjatyw przygotowanych w ramach Strategicznych Programów Badawczych PPT. Analogicznie do systemu europejskiego powinny zostać wypromowane dwa systemy finansowania działań badawczych i demonstracyjnych oraz inicjatyw technologicznych:

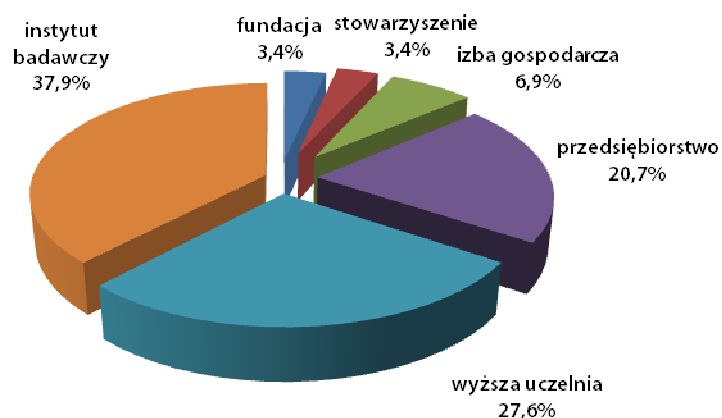
- Krajowy Program Badań Naukowych i Prac Rozwojowych (NCBiR) – strategiczne programy badawcze i inicjatywy technologiczne (odpowiedniki JTI, EII) w kilku strategicznych obszarach (np.: energia, transport) uzgodnione i współfinansowane przez przemysł (PPP);
- wdrożenia, powielanie rynkowe – dedykowane działanie wspierające wspólne inicjatywy generowane przez PPT (np. w ramach PO IG).

Aktualnie w Polsce działa 29 platform technologicznych, których uczestnikami są kluczowi partnerzy przemysłowi, przedsiębiorstwa, izby i agencje gospodarcze, instytuty naukowe oraz uczelnie. Partnerem wszystkich powstałych dotychczas PPT jest Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE.

15 marca 2005 roku został powołany Komitet Koordynacyjny Polskich Platform Technologicznych, w skład którego wchodzi koordynatorzy wszystkich PPT lub ich pełnomocni przedstawiciele oraz przedstawiciele Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE, który pełni rolę Sekretariatu Komitetu Koordynacyjnego. Komitet w ostatnich latach praktycznie zawiesił swoją działalność. W tej sytuacji rolę ośrodka koordynującego Siecią Polskich Platform Technologicznych (jako Sekretariat Generalny PPT) pełni Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE działający przy IPPT PAN. Do głównych zadań Sekretariatu należą:

- koordynacja działań PPT (wypracowywanie wspólnych stanowisk, transfer informacji, opracowywanie wspólnych dokumentów);
- reprezentowanie PPT w kontaktach z władzami politycznymi, ministerstwami i organizacjami gospodarczymi;
- wspieranie działań PPT we współpracy z EPT;
- promocja PPT w kraju i w Europie.

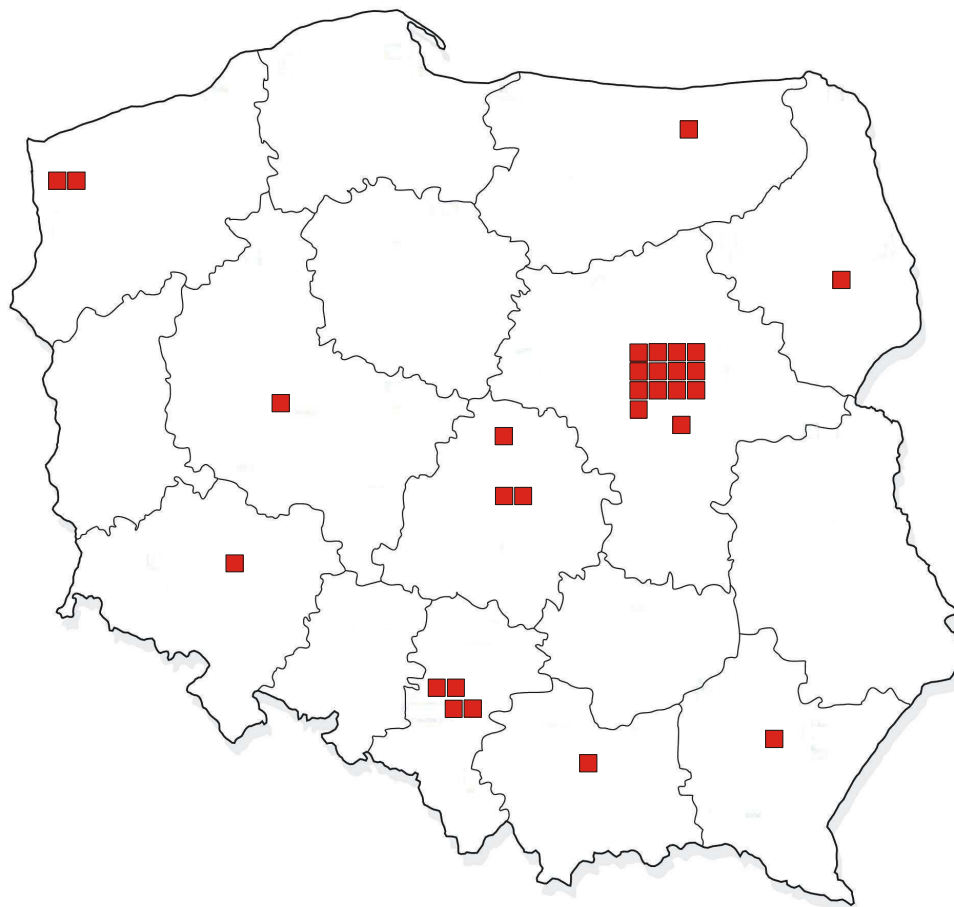
Wykres 1. Struktura PPT według instytucji koordynującej w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

PPT nie mają osobowości prawnej, funkcjonują na zasadzie umów cywilno-prawnych – w formie konsorcjum jako porozumienie pomiędzy konkretnymi instytucjami zgrupowanymi i tworzącymi platformę. Istotnym elementem jest wypracowanie i przygotowanie w ramach konsorcjum PPT Strategicznego Programu Badań dla danego sektora, który reprezentuje platforma, i który powinien stać się podstawą do uruchomienia projektów badawczych i celowych zmierzających do rozwiązania kluczowych problemów technologicznych poszczególnych sektorów.

Mapa 1. Ośrodki koordynacyjne PPT w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiciele PPT są obecni w gremiach EPT (np. Mirror Group, Advisory Group, Steering Committee, Steering Board), które przygotowują Strategiczne Programy Badawcze (SRA) oraz Programy Pracy (Work Programme) dla poszczególnych priorytetów 7. Programu Ramowego. W ten sposób PPT, poprzez swoich przedstawicieli, uczestniczą w procesie decyzyjnym i mogą zgłaszać tematy badawcze do programów pracy 7.PR, które są istotne z punktu widzenia polskiego przemysłu, które później mogą być realizowane w ramach projektów badawczych 7.PR przez instytucje, tworzące daną PPT.

Każda z 29 PPT wyłoniła koordynatora oraz w wielu przypadkach delegowała przedstawicieli do pracy w poszczególnych gremiach i strukturach EPT. Określone zostały cele technologiczne i badawcze oraz większość platform przygotowała i zaproponowała tematyki strategicznych obszarów badawczych.

Wśród 29 platform, które zawiązały konsorcja lub podpisały porozumienia dla realizacji wspólnych działań, zróżnicowane pod względem osobowości prawnej są instytucje koordynujące. 11 Platform koordynowanych jest przez instytuty badawcze, 8 przez wyższe uczelnie, w 6 przypadkach koordynatorem jest przedsiębiorstwo, 2 – izby gospodarcze, a dla 1 stowarzyszenie oraz dla 1 fundacja. Wskazanie jako lidera instytucji akademickich i instytutów badawczych wynika z celów jakie wyznaczyły sobie platformy: opracowanie strategicznych programów badawczych, integracja sektora gospodarczego, a także współpraca z EPT.

Dla 13 spośród 29 platform koordynatorzy mają swoje siedziby w Warszawie, natomiast zasięg działania platformy jest ogólnopolski ze względu na siedziby poszczególnych instytucji będących ich członkami.

W PPT zidentyfikowano siedem głównych obszarów tematycznych, w których zostały one utworzone, są to:

1. Obszar tematyczny TRANSPORT, w którym utworzono 5 platform technologicznych:
 - Polska Platforma Technologiczna Lotnictwa,
 - Polska Platforma Technologiczna Transportu Drogowego,
 - Polska Platforma Technologiczna Transportu Szynowego,
 - Polska Platforma Technologiczna Transportu Wodnego,
 - Polska Platforma Technologii Kosmicznych.
2. Obszar tematyczny TECHNOLOGIE INFORMATYCZNE, 3 platformy:
 - Polska Platforma Technologii Informatycznych,
 - Polska Platforma Technologii Mobilnych i Komunikacji Bezprzewodowej,
 - Polska Platforma Technologiczna Opto i Nanoelektroniki.
3. Obszar tematyczny ENERGIA, 5 platform technologicznych:
 - Polska Platforma Technologiczna Biopaliw i Biokomponentów,
 - Polska Platforma Technologiczna Wodoru i Ogniw Paliwowych,
 - Polska Platforma Technologiczna Zrównoważonych Systemów Energetycznych i Czystej Karboenergii,
 - Polska Platforma Technologiczna Czystych Technologii Węglowych,
 - Polska Platforma Technologii Nuklearnych.
4. Obszar ZAAWANSOWANYCH MATERIAŁÓW, 5 platform:
 - Polska Platforma Technologiczna Budownictwa,
 - Polska Platforma Technologiczna Procesów Produkcji,
 - Polska Platforma Technologiczna Przemysłu Tekstylnego,
 - Polska Platforma Technologiczna Zrównoważonej Chemii,
 - Polska Platforma Technologiczna Zaawansowanych Materiałów.
5. Obszar METALE, 3 platformy:
 - Polska Platforma Technologiczna Metali Nieżelaznych,
 - Polska Platforma Technologiczna Stali,
 - Polska Platforma Technologiczna Odlewnictwa.
6. Obszar tematyczny BIOTECHNOLOGIA, ROLNICTWO I MEDYCYNĄ, 5 platform:
 - Polska Platforma Technologiczna Biotechnologii,
 - Polska Platforma Technologiczna Innowacyjnej Medycyny,
 - Polska Platforma Technologiczna Żywności,

Polska Platforma Technologiczna Środowiska,
Polska Platforma Technologiczna Sektora Leśno-Drzewnego.

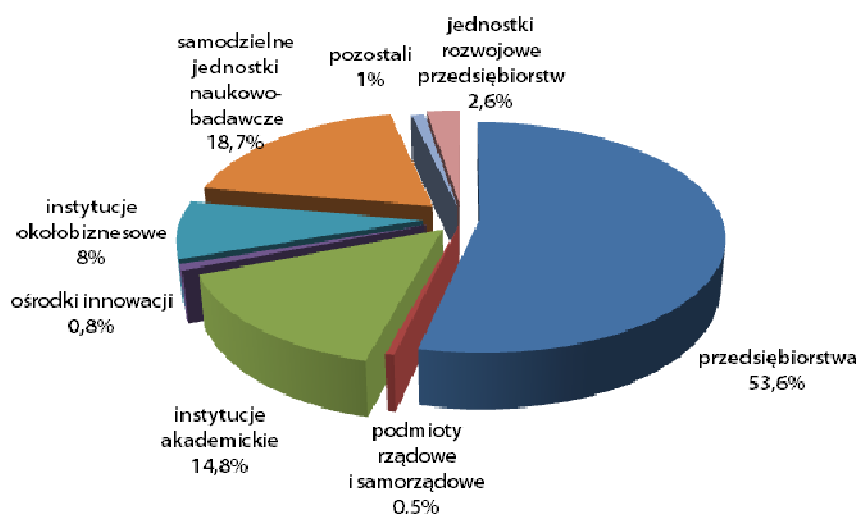
7. Obszar tematyczny BEZPIECZEŃSTWO, 3 platformy:

Polska Platforma Technologiczna Systemów Bezpieczeństwa,
Polska Platforma Technologiczna Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
Polska Platforma Technologiczna Bezpieczeństwa Pracy w Przemysle.

Badane platformy deklarowały liczebność swoich członków w chwili powstania na dość zróżnicowanym poziomie - od 4 do 52 partnerów w ramach platformy. W trakcie działania dołączali nowi członkowie i aktualnie liczą one od 9 do 60 instytucji zaangażowanych w takim partnerstwie branżowym. Zidentyfikowano znaczną różnorodność podmiotów w ramach PPT. Znaczącą większość członków stanowią przedsiębiorstwa, instytucje akademickie oraz samodzielne jednostki naukowo-badawcze. Kolejną istotną grupą są przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu. Nielicznie są reprezentowane jednostki rozwojowe przedsiębiorstw, ośrodki innowacji. Zauważa się brak w PPT reprezentantów podmiotów rządowych i samorządowych - wyjątek stanowi Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Znaczącą część PPT deklaruje zaangażowanie pracowników etatowych do koordynacji platformy, przeciętnie jest to od 0,2 - do 3 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Większość platform wspierana jest w swoich działaniach przez gremia doradcze, głównie są to Komitety Sterujące - ok. 80% badanych, pozostali deklarują współpracę z powołanymi radami naukowymi lub programowymi, a nieliczne nie powołały ciał doradczych.

Platformy są w początkowej fazie rozwoju – pierwsze podpisane porozumienia ustanawiające struktury PPT są datowane na 2005 r. W latach 2006 i 2007 podpisano kolejne porozumienia. Najmłodszą, powołaną w 2009 roku Platformą jest PPT Czystych Technologii Węglowych, skupia jak dotąd zaledwie 9 członków i jest w fazie opracowywania Strategicznej Agendy Badawczej.

Wykres 2. Struktura instytucji zaangażowanych w PPT (w %)

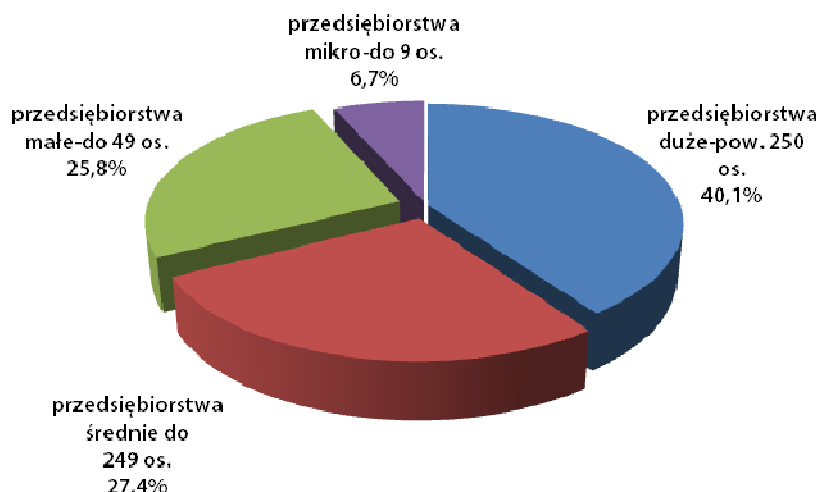

Źródło: opracowanie własne.

Struktura przedsiębiorstw działających w platformach wskazuje na przeważającą część dużych przedsiębiorstw jako kluczowych aktorów w danej branży, posiadających możliwości samodzielnego prowadzenia lub realizacji badań na zamówienie - ponad 40%. Przedsiębiorstwa małe i średnie stanowią łącznie powyżej 53% przedsiębiorstw działających w platformie, natomiast bardzo nielicznie są reprezentowane mikro przedsiębiorstwa, co wskazuje na brak dojrzałości tego sektora do współpracy i chęci prowadzenia prac badawczo-rozwojowych.

Przeważająca większość PPT (ponad 90%) deklaruje, że ma przygotowaną Strategiczną Agendę Badawczą. Instytucje działające w ramach platform posiadają partnerów zagranicznych, przy czym liczba partnerów jest znacznie zróżnicowana od 1 do 25.

Wykres 3. Struktura przedsiębiorstw działających w PPT według liczby zatrudnionych (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Aktywność PPT została podzielona na 7 priorytetowych obszarów technologicznych. Jednak w ramach każdego obszaru powstało od trzech do pięciu struktur PPT obejmujących specyficzne tematyki w ramach wyodrębnionego obszaru. Niezależnie od faktu, że struktury PPT mają zwykle charakter ponadregionalny, a nawet krajowy ze względu na siedziby członków poszczególnych platform, to jednak nie bez znaczenia jest w tym przypadku specyfika gospodarcza regionu, gdzie występuje koncentracja firm branżowych, a także zaplecza badawczego związanego z sektorem. Przykładem regionalnego charakteru platformy może być Polska Platforma Technologiczna Żywności - lokalizacja zarówno koordynatora platformy, jak i kluczowych instytucji jest naturalnie związana z regionem warmińsko-mazurskim. Silną tendencją regionalną wykazuje również Platforma Lotnictwa ze względu na tradycje tej branży przemysłu w regionie podkarpackim. Kwestie dążenia do współpracy z Europejskimi Platformami Technologicznymi oraz partnerzy zagraniczni PPT wskazują, że zasięg oddziaływania platform powinien mieć charakter europejski, a nawet globalny.

Bieżąca współpraca ma charakter zarówno formalny jak i nieformalny.

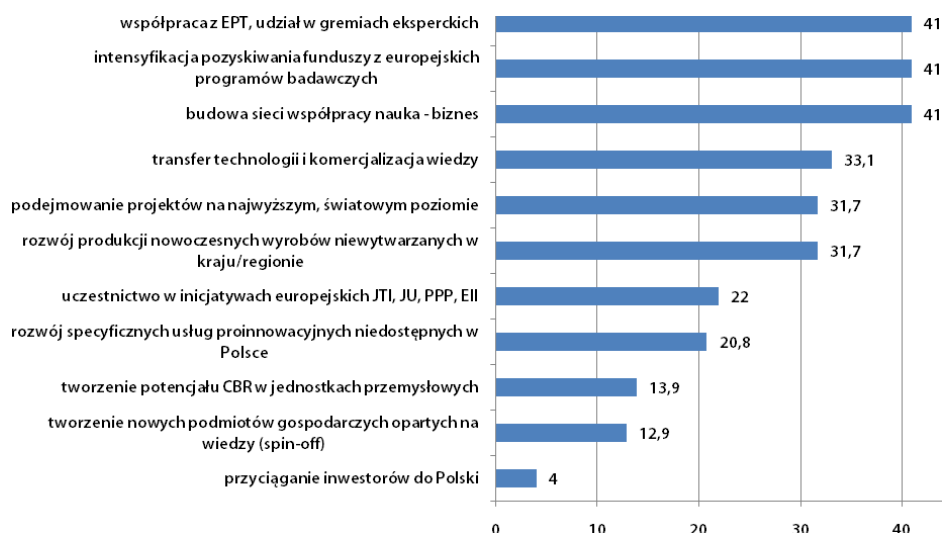
W bieżącej wewnętrznej komunikacji w ramach platformy jako najważniejsze wskazywano regularne spotkania członków oraz możliwość wykorzystywania wspólnej platformy komunikacyjnej (odpowiednio 80% i 63% wskazań).

Priorytetowe obszary działalności PPT koncentrują się na wypracowaniu sieci współpracy gospodarki z nauką, intensyfikacji działań w poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania badań, ze wskazaniem na programy europejskie oraz współpraca z EPT i aktywny udział w gremiach eksperckich. Druga pod względem istotności grupa bieżących działań, która została wskazana w badaniu to kwestie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, rozwój produkcji innowacyjnych wyrobów a także podejmowanie projektów na najwyższym światowym poziomie. Kolejna, w ocenie platform technologicznych mniej istotna działalność to uczestnictwo w inicjatywach europejskich oraz rozwój usług proinnowacyjnych. Mało znaczące dla platform są obszary związane z tworzeniem prywatnych CBR, z tworzeniem firm typu *spin-off* oraz kwestie związane ze współpracą z inwestorami zagranicznymi.

Do głównych barier rozwoju koordynujący PPT zaliczają:

– małe środki na badania	3,3
– brak środków na wspólne inwestycje	3,1
– brak polityki innowacyjnej rządu	2,8
– brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy nauki z przedsiębiorstwami	2,4
– problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	2,2
– niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół platformy	1,7
– niski poziom zaufania wśród instytucji i przedsiębiorców	1,5
– zła sytuacja w regionie, marazm i zastój	1,1

Wykres 4. Priorytety w bieżącej działalności PPT (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Platformy postrzegają jako główne bariery rozwoju zbyt małe środki na badania oraz brak środków na wspólne inwestycje. PPT jak dotąd nie otrzymały żadnych środków publicznych na wsparcie wykreowanych struktur organizacyjnych. Obecnie jedynym zapisem w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka była możliwość przygotowania i sfinansowania projektów opracowania Strategicznej Agendy Badawczej, ale większość platform przygotowała przedmiotowe strategie we własnym zakresie. Platformy wskazują, że poważną barierą dla ich rozwoju jest brak polityki innowacyjnej rządu.

W ocenie respondentów nie ma również dobrego klimatu wokół współpracy jednostek naukowo-badawczych i przedsiębiorców. Bardzo odczuwalny jest brak wsparcia i niedostatek efektywnej współpracy z instytucjami lokalnymi i regionalnymi.

W mniejszym stopniu daje się odczuć kwestie związane z poziomem zaufania wśród instytucji i przedsiębiorców, a także kwestie związane z ogólnie złą sytuacją w regionie.

Polskie Platformy Technologiczne są stosunkowo nowymi instytucjami. Ich działalność jest obecnie szerzej dostrzegana i doceniana w gremiach europejskich niż w Polsce. Powinien zostać przygotowany specjalny mechanizm wsparcia, analogiczny jak dla klastrów:

1. Koordynator platformy powinien mieć zapewnione źródło finansowania dla działalności operacyjnej, aby mógł spełnić misję, dla wypełnienia której powołano platformę, a także sprawnie nią administrować. Konieczny jest specjalny fundusz pozwalający na pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem przedstawicieli platform w pracach grup roboczych i eksperckich w EPT w Brukseli.
2. Powinien funkcjonować specjalny instrument dedykowany dla wsparcia strategicznych prac badawczo-rozwojowych realizowanych w ramach platform, zgodnie z opracowaną Strategiczną Agendą Badawczą.
3. Część środków powinna umożliwiać podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej platformą, zarządzanie projektami wirtualnymi i międzynarodowymi projektami badawczymi.
4. Powinien funkcjonować mechanizm wsparcia dla inwestycji wspólnych.

LISTA ADRESOWA POLSKICH PLATFORM TECHNOLOGICZNYCH

1. PP Technologiczna Bezpieczeństwa Wewnętrznego
[Uniwersytet w Białymstoku]
15-213 Białymstoku, ul. Mickiewicza 1
tel.: 61/842-17-23, 665-28-63
faks: 61/841-40-59
e-mail: emil.plywaczewski@ppbw.pl
sekretariat@ppbw.pl
www.ppbw.pl
2. PPT Metali Nieżelaznych
[Instytut Metali Nieżelaznych]
44-100 Gliwice, ul. Sowińskiego 5
tel.: 32/238-04-73; faks: 32/238-03-50
e-mail: alicjaf@imn.gliwice.pl
www.imn.gliwice.pl
3. PPT Stali
[Instytut Metalurgii Żelaza]
44-100 Gliwice, ul. Karola Miarki 12/14
tel.: 32/234-52-26; faks: 22/234-53-01
e-mail: ppts@imz.pl
www.imz.pl
4. PPT Środowiska
[Instytut Ekologii Terenów Przemysłowych]
40-943 Katowice, ul. Kossutcha 6
tel.: 32/254-60-31; faks: 32/254-17-17
e-mail: rat@ietu.katowice.pl
www.ppts.pl
5. PPT Transportu Szynowego
[Politechnika Śląska, Wydział Transportu]
40-019 Katowice, ul. Krasińskiego 8
tel.: 32/603-41-48; faks: 32/603-43-64
e-mail: marek.sitarz@posl.pl
6. Polska Platforma Biotechnologii
[Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-00; 12/297-46-46
e-mail: kontakt@platformabio.pl
www.platformabio.pl
7. PPT Odlewnictwa Polskiego
[Instytut Odlewnictwa]
30-418 Kraków, ul. Zakopiańska 73
tel.: 12/261-83-10; faks: 12/266-08-70
e-mail: jtybu@iod.krakow.pl
www.iod.krakow.pl
8. PPT Budownictwa
[ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.]
99-301 Kutno, ul. Grunwaldzka 5
tel.: 24/355-77-00; faks: 24/355-77-01
e-mail: sekretariat@asm-poland.com.pl
www.pptb.pl
9. PPT Przemysłu Tekstylnego
[Politechnika Łódzka, Wydział Inżynierii i Marketingu Tekstyliów]
90-543 Łódź, ul. Żeromskiego 116
tel.: 42/631-33-17; faks: 42/631-33-18
e-mail: ikrucins@mail.p.lodz.pl,
ecyniak@p.lodz.pl
10. PPT Żywności
[Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL]
10-726 Olsztyn, pl. Cieszyński 1
11-700 Mrągowo, ul. Kormoranów 1
tel.: 89/523-48-51; 22/523-45-16
e-mail: babuch@uwm.edu.pl
tadeusz.szczesny@mlekipol.com.pl
11. PP Technologii Nuklearnych
[Instytut Problemów Jądrowych im. A. Sołtana]
05-400 Otwock-Świerk
tel.: 22/718-05-83; faks: 22/779-34-81
e-mail: wrochna@ipj.gov.pl
www.ipj.gov.pl
12. PPT Sektora Leśno-Drzewnego
[Instytut Technologii Drewna]
60-654 Poznań, ul. Winiarska 1
e-mail: a_fojutowski@itd.poznan.pl
www.itd.poznan.pl
13. PPT Lotnictwa
[WSK PZL-Rzeszów SA]
35-078 Rzeszów, ul. Hetmańska 120
tel.: 17/866-73-88
e-mail: robert.haligowski.robert@wskrz.com
www.pptl.pl
14. PPT Transportu Wodnego
[Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.]
71-642 Szczecin, ul. Hutnicza 1
tel.: 91/459-21-36; faks: 91/459-15-59
e-mail: ppttw@ssn.pl, aleszkiewicz@ssn.pl
15. Polska Platforma Innowacyjnej Medycyny
[ECCO International Communications Network]
01-141 Warszawa, ul. Wolska 88
tel.: 22/321-11-25, 501/504-209
e-mail: asosnowska@onboard.pl
16. PPP Technologii Informatycznych
[Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji]
00-511 Warszawa, ul. Nowogrodzka 31
tel.: 660/447-448; faks: 22/729-85-78
e-mail: biuro@piit.org.pl
www.ek.com.pl
17. PP Technologii Kosmicznych
[PolSPACE Sp. z o.o.]
07-716 Warszawa, ul. Bartycka 18A
tel.: 22/841-75-35; faks: 22/840-31-31
e-mail: info@polspace.pl, bartosz@polspace.pl
www.polspace.pl
18. PP Technologii Mobilnych i Komunikacji Bezprzewodowej
[Fundacja MOST]
02-622 Warszawa, ul. Malczewskiego 38/4
tel.: 508/436-148
e-mail: sekretariat@most-program.org
www.emobility.pl
19. PP Bezpieczeństwa Pracy w Przemysle
[Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy]
00-701 Warszawa, ul. Czerniakowska 16
tel.: 22/623-36-78; faks: 22/840-08-11
e-mail: kabus@ciop.pl
www.ciop.pl
20. PP Technologiczna Biopaliw i Biokomponentów
[Instytut Paliw i Energii Odnawialnej]
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 55
tel.: 22/510-02-95; faks: 22/510-02-20
e-mail: kbierat@cln.pl, mdolega@cln.pl
www.pptbib.pl
21. PPT Inteligentnych Systemów Transportowych
[Instytut Transportu Samochodowego]
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 80
tel.: 22/811-32-31; faks: 22/811-09-06
e-mail: piotr.pawlak@its.waw.pl
www.its.home.pl

22. PPT Opto i Nanoelektroniki
[Naczelna Organizacja Techniczna]
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5
tel.: 22/336-12-70; faks: 22/827-39-85
e-mail: k.lebkowski@plusnet.pl
23. PPT Systemów Bezpieczeństwa
[Wojskowa Akademia Techniczna]
00-908 Warszawa, ul. Kaliskiego 2
tel.: 22/683-90-01; faks: 22/683-76-60
e-mail: zmierzcyk@wat.edu.pl
mmalawski@wat.edu.pl
www.platforma.wat.edu.pl
24. PPT Transportu Drogowego
[Instytut Badawczy Dróg i Mostów]
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 80
tel.: 22/811-03-83; faks: 22/811-17-92
e-mail: lrafalski@ibdim.edu.pl
jszczepanska@ibdim.edu.pl
www.ibdim.edu.pl
25. PPT Wodoru i Ogniw Paliwowych
[Instytut Chemii Przemysłowej]
01-793 Warszawa, ul. Rydygiera 8
tel.: 22/568-24-43; faks: 22/568-22-93
e-mail: andrzej.czerwinski@ichp.pl
danuta.leciejewska@ichp.pl
26. PPT Zaawansowanych Materiałów
[Instytut Wysokich Ciśnień PAN, IPPT PAN]
01-142 Warszawa, ul. Sokołowska 27/37
02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5B
tel.: 22/632-43-02; faks: 22/632-42-18
e-mail: wl@unipress.waw.pl
doku@inmat.pw.edu.pl
www.ippt.gov.pl
27. PPT Zrównoważonej Chemii
[Polska Izba Przemysłu Chemicznego]
00-654 Warszawa, ul. Śniadeckich 17
tel.: 22/828-75-06; faks: 22/627-21-54
e-mail: pipc@pipc.org.pl
www.pipc.org.pl
28. PPT Zrównoważonych Systemów Energetycznych i Czystej Karboenergii
[Politechnika Warszawska, Instytut Techniki Ciepłej]
00-665 Warszawa, ul. Nowowiejska 21/25
tel.: 22/825-69-65; 22/825-05-65
e-mail: jlew@itc.pw.edu.pl
29. PPT Procesów Produkcji
[Politechnika Wrocławska, Wydział Mechaniczny Wydział Technologii Maszyn i Automatykacji]
50-371 Wrocław, ul. Łukasiewicza 5
tel.: 71/320-20-46; 71/320-06-70
e-mail: edward.chlebus@pwr.wroc.pl
www.wmech.pwr.wroc.pl

Sekretariat Komitetu Koordynacyjnego PPT

Sekretarz Generalny: dr Andrzej Siemaszko – Dyrektor KPK
Instytut Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk
02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5B
tel.: 22/826-25-02; faks: 22/828-53-70
Kontakt: Renata Rycerz, Piotr Świerczyński
e-mail: andrzej.siemaszko@kpk.gov.pl
piotr.swierczynski@kpk.gov.pl
renata.rycerz@kpk.gov.pl
www.kpk.gov.pl/ppt

ZALECANE POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE O OŚRODKACH INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych. Raport końcowy, Ecorys, Warszawa 2009
- Bačlawski K., Koczerga M., Zabierowski P., Studium przedsiębiorczości w Polsce. Raport GEM Polska, Fundacja Edukacyjna Bachalski, Poznań 2005
- Bąk M., Kulawczuk P., Warunki skutecznej współpracy pomiędzy nauką a przedsiębiorstwami, Warszawa, 2009
- Banachowicz E., Kaszuba K., Matusiak K. B., Mażewska M., Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, MPiPS, Warszawa 1997
- Banerski G., Gryzik A., Matusiak K. B., Mażewska M., Stawasz E., Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania, PARP, Warszawa 2009
- Bąkowski A., Siemaszko A., Snarska-Świdarska M., Jak zostać regionem wiedzy i innowacji, TWIGGER, Warszawa 2007
- Chan Kim W., Mauborgne R., Strategia błękitnego oceanu. Jak stworzyć wolną przestrzeń rynkową i sprawić, by konkurencja stała się nieistotna, MT Biznes, Warszawa 2005
- Cieślak J., Przedsiębiorczość dla ambitnych. Jak uruchomić własny biznes, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, wyd. II, Warszawa 2008
- Dziemianowicz W., Kierzkowski T., Knopik R., Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Poradnik dla gmin i powiatów, PARP, Warszawa 2003
- Foster R., Kaplan S., Twórcza destrukcja, Galaktyka, Łódź 2003
- Fundusze pożyczkowe w Polsce, wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, wg stanu na 31 grudnia 2008 r., Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin, wrzesień 2009
- Gajewski M., Kiliański T., Szczucki T., Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych, PFPiR MSP, Radom 2000
- Gęsicka G. (red.), Instytucje rozwoju lokalnego, Śląsk, Katowice 1996
- Głodek P., Finansowanie innowacji. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 2, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
- Głodek P., Transfer technologii do małych i średnich przedsiębiorstw. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 1, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
- Gromada G., Matusiak M., Nowak M. (red.), Innowacje i przedsiębiorczość dla przyszłości, SOOIPP–Annual 2006, Łódź - Poznań - Warszawa - Wrocław 2006
- Guliński J., Zasiadły K. (red.), Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka, światowe doświadczenia, PARP, Warszawa 2005
- Guliński J., Zasiadły K. (red.), Podręcznik – Inkubator przedsiębiorczości akademickiej, MG, SOOIPP, Warszawa 2005
- Jasiński A. H. (red.), Innowacje w małych i średnich przedsiębiorstwach w świetle badań empirycznych, Promocja XXI, Warszawa 2009
- Jasiński A. H., Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji, Difin, Warszawa 2006
- Kaśnikowska B., Dziurdzik A., Masiak R., Ośrodek Wspierania Biznesu, Katowice 1996
- Kryńska K. (red.), Kapitał ludzki w małych i średnich przedsiębiorstwach – przystosowania do technologii informatycznych. Wyniki badań empirycznych, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2007
- Kwieciński L., Parki technologiczne jako element polityki badawczo-rozwojowej w Polsce i krajach Unii Europejskiej, WNS, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2003
- Lavelle J., Matusiak K. B., Krukowski K., Mażewska M., Zasiadły K., Inkubator Przedsiębiorczości, MPiPS, MBOiR, Warszawa 1997
- Łazewski M., Gołębiowski M., Własność intelektualna. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 3, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
- Marciniak B. M., Guliński J. (red.), Parki naukowe i technologiczne. Polska perspektywa, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999
- Marciniak B. M., Rola parków naukowo-technologicznych w zwiększeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007
- Matusiak K. B., Parki technologiczne. Instytucjonalne wspieranie przedsiębiorczości, transferu technologii i rozwoju regionalnego, FI, Łódź 1995
- Matusiak K. B., Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, ITE, Radom-Łódź 2006

- Matusiak K. B., Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010
- Matusiak K. B. (red.), Ośrodki innowacji w Polsce. Analiza krajowych instytucji wspierających innowacyjność i transfer technologii, PARP, Poznań - Warszawa 2005
- Matusiak K. B. (red.), Rozwój lokalnych systemów wspierania przedsiębiorczości, MGiP, Warszawa 2005
- Matusiak K. B. (red.), Innowacje i transfer technologii – słownik pojęć, wyd. II, PARP, Warszawa 2008
- Matusiak K. B., Bąkowski A. (red.), Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie, PARP, Warszawa 2008
- Matusiak K. B., Guliński J. (red.), System transferu technologii i komercjalizacji wiedzy w Polsce – siły motoryczne i bariery, PARP, Poznań–Łódź–Wrocław–Warszawa 2010
- Matusiak K. B., Kuciński J., Gryzik A., (red.), Foresight kadr nowoczesnej gospodarki, PARP, Warszawa 2009
- Matusiak K. B., Mażewska M., Pierwsza Praca – Pierwszy Biznes. Vademecum przedsiębiorczości, MGiP, Warszawa 2005
- Matusiak K. B., Mażewska M., Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości w świetle Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, MGiP, Biblioteczka Rynku Pracy, Warszawa 2004
- Matusiak K. B., Stawasz E. (red.), Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, ŻSWP, Łódź – Żyrardów 1998
- Matusiak K. B., Stawasz E., Jewtuchowicz A., Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnej firmy, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001
- Matusiak K. B., Zasiadły K., Czynniki sukcesu wybranych ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, MG, Warszawa 2001
- Mażewska M., Woo K., Kałuża K., Kaszuba K., Matusiak K. B., Pawełczak Ł., Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, MPiPS, MBOiR, Warszawa 1997
- Niedzielski P., Guliński J., Matusiak K. B. (red.), Kreatywność – innowacje – przedsiębiorczość, SOOIPP-Annual – 2009, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 579, Ekonomiczne Problemy Usług nr 47, Szczecin 2010
- Niedzielski P., Poznańska K., Matusiak K. B. (red.), Kapitał ludzki. Nauka – Innowacje – Przedsiębiorczość, SOOIPP-Annual 2008, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 525, Ekonomiczne Problemy Usług nr 28, Szczecin 2009
- Niedzielski P., Guliński J., Stawasz E. (red.), Nauka – Innowacje – Gospodarka. SOOIPP-Annual 2007, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 480, Ekonomiczne Problemy Usług nr 13, Szczecin 2007
- Niedzielski P., Stawasz E., Poznańska K. (red.), Innowacje, przedsiębiorczość i gospodarka oparta na wiedzy, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 453, Ekonomiczne Problemy Usług nr 8, Szczecin 2007
- Nowakowska A., (red.), Innowacyjność regionów w gospodarce opartej na wiedzy, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009
- Okoń-Horodyńska E., Narodowy system innowacji w Polsce, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adameckiego, Katowice 1998
- Okoń-Horodyńska E., Strużyńska A., Wieczorek D., Gospodarka oparta na wiedzy, Biała księga 2003, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Gdańsk – Warszawa 2003
- Osborne D., Gaebler T., Rządzić inaczej. Jak duch przedsiębiorczości przenika i przekształca administrację publiczną, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1992
- Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP-Raporty: 1995, 1998, 2000, 2001, 2004, 2007, 2009
- Polska 2030, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2009
- Przedsiębiorczość, Biała księga 2003, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Gdańsk – Warszawa 2003
- Roberts B., Allen D., Bazan E., Lavelle J., Podręcznik dla organizatorów Inkubatorów Przedsiębiorczości, Mosina 1992
- Santarek K. (red.), J. Bagiński, A. Buczacki, D. Sobczak, A. Szerenos, Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii, PARP, Warszawa 2008
- Sölvell Ö., Lindqvist G., Ketels Ch., Zielona księga inicjatyw klastrowych. Inicjatywy klastrowe w gospodarkach rozwijających się i w fazie transformacji, PARP, Seria Innowacje, Warszawa
- Stawasz E., Innowacje a mała firma, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1999
- Tamowicz P., Przedsiębiorczość akademicka. Spółki spin-off w Polsce, PARP, Warszawa 2007
- Wissem J. G., Technostarterzy. Dlaczego i jak? PARP, Warszawa 2005
- Wissem J. G., Uniwersytet Trzeciej Generacji – Uczelnia XXI wieku, Zante, Zębice 2009
- Zasiadły K., Inkubator Przedsiębiorczości, Śląsk, Katowice 1996

UŻYTECZNE ADRESY INTERNETOWE

Ministerstwo Gospodarki	www.mg.gov.pl
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	www.nauka.gov.pl
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	www.mpips.gov.pl
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	www.mrr.gov.pl
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	www.msz.gov.pl
Komitet Integracji Europejskiej	www.ukie.gov.pl
Portal Unii Europejskiej	www.europa.eu
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	www.parp.gov.pl
Agencja Rozwoju Przemysłu	www.arp.pl
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	www.arimr.gov.pl
Fundacja na rzecz Nauki Polskiej	www.fnp.org.pl
Fundusz Współpracy	www.cofund.org.pl
Fundusze Strukturalne	www.funduszestrukturalne.gov.pl www.funduszeuropejskie.gov.pl
Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych	www.paiz.gov.pl
Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw	www.ksu.parp.gov.pl
Serwis Urzędów Pracy	www.praca.gov.pl
Sieć Enterprise Europe Network	www.een.org.pl
The Global Entrepreneurship Monitor (GEM)	www.gemconsortium.org
ProTon Europe	www.protoneurope.org
Ogólnoeuropejska Platforma Biznesu Gate2Growth	www.gate2growth.com
Europejska sieć ośrodków innowacji i przedsiębiorczości European Business Network	www.ebn.eu
Europejska Sieć Aniołów Biznesu EBAN – European Business Angels Network	www.eban.org
Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE	www.kpk.gov.pl
Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego	www.roefs.pl
Platforma Innowacyjna	www.pi.gov.pl
Polskie Forum Strategii Lizbońskiej	www.pfsl.pl
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	www.poig.gov.pl
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	www.kapitalludzki.gov.pl
Europejski Fundusz Społeczny	www.efs.gov.pl
Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne	www.pte.org.pl
Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	www.crzl.gov.pl
Krajowe Forum Parków Przemysłowych	www.forumparkow.pl
Ośrodki Innowacji - Naczelna Organizacja Techniczna	www.innowacje.not.org.pl
KIGNET - Izbowy system wsparcia konkurencyjności polskich przedsiębiorstw	www.kignet.kig.pl
Polskie Platformy Technologiczne	www.kpk.org.pl/ppt/
Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości	www.inkubatory.pl
Polska Sieć Aniołów Biznesu	www.polban.pl
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową	www.klastry.pl
Polskie Stowarzyszenie Inwestorów Kapitałowych (PSIK)	www.psik.org.pl
Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych	www.ksfp.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych	www.psfp.org.pl
Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	www.pafw.pl
Portal organizacji pozarządowych	www.ngo.pl
Władza Wdrażająca Program Współpracy Przygranicznej Phare	www.wwpe.gov.pl
Portal Wspieramy e-biznes	www.web.gov.pl
Nauka i Gospodarka	www.naukaigospodarka.pl
Innowacyjna Gospodarka na GPW	www.innowacyjnosc.gpw.pl
Innowacyjni	www.innowacyjni.mazovia.pl
Ukraińskie Stowarzyszenie Inkubatorów Przedsiębiorczości i Centrów Innowacji	www.novekolo.info
Niemieckie Stowarzyszenie Centrów Innowacji, Technologii i Przedsiębiorczości ADT	www.adt-online.de
Narodowe Stowarzyszenie Inkubacji Przedsiębiorczości NBIA, USA	www.nbia.org
Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowych IASP	www.iasp.ws
Stowarzyszenie Parków Badawczych AURP, USA	www.aurp.net
Narodowe Stowarzyszenie Inkubatorów Przedsiębiorczości Rosji	www.nsbi.da.ru
Stowarzyszenie Inkubacji Przedsiębiorczości Wielkiej Brytanii UKBI	www.ukbi.co.uk
Punkt Kontaktowy Polskich Regionów na Ukrainie	www.pluaris.org.pl
Grupa Ekspertów Parków Naukowych i Centrów Innowacji SPICE	www.spice-grup.de
Światowy Spis Stowarzyszeń Inkubacji Przedsiębiorczości i Parków Technologicznych SPICA Directory	www.spica-directory.net
Centrum Wspierania Inkubatorów iDisc	www.idisc.net
Inicjatywa Inkubatorów InfoDev	www.infodev.org
Sieć Inkubacji w Azji Środkowej CABIN	www.cabin.sodbi.kz
Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce - SOOIPP	www.sooipp.org.pl

OŚRODKI INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

Raport – 2010

- streszczenie -

Rozwój gospodarczy i osiągnięcie przewag konkurencyjnych we współczesnym świecie przez poszczególne państwa i regiony są w coraz większym zakresie uzależnione od szybkości pojawiania się na rynku nowych, innowacyjnych podmiotów gospodarujących. W rezultacie wysiłki władz publicznych skierowane są na rozwój przedsiębiorczości oraz intensyfikację procesów innowacyjnych. Transformacja wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie czy rozwiązania organizacyjne wymaga właściwej infrastruktury obejmującej ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (tzw. instytucje nowoczesnej gospodarki). Ich kluczowe funkcje dotyczą działań w zakresie pobudzania tkwiącej w ludziach kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności, tym samym aktywizacji wewnętrznych (endogenicznych) zasobów, prowadzącej do efektywniejszego wykorzystania lokalnych czynników wzrostu.

Przedkładamy ósmą edycję Raportu o Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce przygotowaną przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. Publikacja ma charakter informacyjno-popularyzacyjny i w swojej konstrukcji merytorycznej stanowi kontynuację Raportów z poprzednich lat, poszerzoną o ujęcie zmian w czasie. Dla każdego z typów ośrodków dokonano syntetycznej charakterystyki działalności oraz barier rozwoju, odnosząc się do wyników analiz z poprzednich lat. W bieżącej edycji podjęliśmy próbę włączenia kolejnych kategorii podmiotów – Klastrow i Polskich Platform Technologicznych, które mimo wielu podobieństw, różnią się jednak od przyjętego ujęcia ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

Od 1990 roku liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rośnie, osiągając w połowie 2010 r. liczbę 735 w tym:

- 24 parki technologiczne i 21 inicjatyw parkowych,
- 20 inkubatorów technologicznych,
- 62 preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości,
- 45 inkubatorów przedsiębiorczości,
- 90 centrów transferu technologii,
- 12 funduszy kapitału zaangażowanego,
- 8 sieci aniołów biznesu,
- 82 lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe,
- 54 fundusze poręczeń kredytowych,
- 317 ośrodków szkoleniowo-doradczych.

BUSINESS AND INNOVATION CENTERS IN POLAND

Report – 2010

- summary -

State and regional economic development and gaining a competitive advantage are both becoming more and more dependent on the pace of emergence of new, innovative business entities. Thus public authorities do their utmost to boost innovative processes and enterprise development. A process of transforming knowledge into new products, services, technologies or organizational solutions needs a proper infrastructure including Business and Innovation Centers (so-called institutions of modern economy). The key function of these centers is to activate human creativity, enterprise and innovation, thus to activate internal resources, which leads to the more effective use of the local growth factor.

We have the pleasure to present you with the 8th edition of 'Polish Business and Innovation Centers' Report prepared by Polish Business and Innovation Centers Association and Polish Agency of Enterprise Development. Informative in character, this publication is a continuation of SOIIPP Reports from previous years, extended in order to present the changes in time. For each kind of the center there has been compiled a synthetic characterization of activity and barriers to development, relating to results of analyses from previous years. In the current edition we have made an attempt to include another entity categories i.e. Clusters and Polish Technology Platforms, which, despite many similarities, differ from established model of business and innovation centers.

The number of business and innovation centers has been steadily increasing since 1990 and now reaches a peak of 735 including:

- 24 Technology Parks and 21 Technology Parks Initiatives,
- 20 Technology Incubators,
- 62 Pre-incubators and Academic Business Incubators,
- 45 Business Incubators,
- 90 Technology Transfer Centers,
- 12 Seed Capital Funds,
- 8 Business Angels Networks,
- 82 Local and Regional Loan Funds,
- 54 Local Guarantee Funds,
- 317 Business Support Centres.